

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 75

(2008–2009)

Om lov om endringer i finansierings-
virksomhetsloven og enkelte andre lover
(kapital- og organisasjonsformer i
sparebanksektoren mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5.1.2	Banklovkommisjonens forslag	26
			5.1.3	Høringsinstansenes merknader	26
2	Bakgrunn for lovforslaget	8	5.1.4	Departementets vurdering	26
2.1	Rammevilkårutvalgets innstilling	8	5.2	Eierbeføyelser og særlige flertalls-	
2.2	Banklovkommisjonens mandat og utredning	9	5.2.1	krav	26
2.3	Høring	9	5.2.2	Gjeldende rett	26
			5.2.3	Banklovkommisjonens forslag	27
3	Organisasjonsformer - utgangspunkter	11	5.2.4	Høringsinstansenes merknader	28
3.1	Gjeldende rett	11	6	Departementets vurdering	28
3.2	Banklovkommisjonens forslag	11		Et modernisert regelverk for eierandelsbevis	30
3.3	Høringsinstansenes syn	12	6.1	Generelt om Banklovkommisjons utgangspunkt	30
3.4	Departementets vurdering	13	6.2	Utstedelse og tegning	30
4	Kapitalformer i finansinstitusjoner	15	6.2.1	Gjeldende rett	30
4.1	Kapitalstruktur	15	6.2.2	Banklovkommisjonens forslag	31
4.1.1	Gjeldende rett	15	6.2.3	Høringsinstansenes merknader	31
4.1.2	Banklovkommisjonens forslag	15	6.2.4	Departementets vurdering	31
4.1.3	Høringsinstansenes merknader	15	6.3	Overkurs	31
4.1.4	Departementets vurdering	15	6.3.1	Gjeldende rett	31
4.2	Eierandelskapital	15	6.3.2	Banklovkommisjonens forslag	32
4.2.1	Gjeldende rett	15	6.3.3	Høringsinstansenes merknader	32
4.2.2	Banklovkommisjonens forslag	16	6.3.4	Departementets vurdering	33
4.2.3	Høringsinstansenes merknader	17	6.4	Overdragelse og pantsettelse	34
4.2.4	Departementets vurdering	18	6.4.1	Gjeldende rett	34
4.3	Ulike klasser for eierandelskapital ...	19	6.4.2	Banklovkommisjonens forslag	34
4.3.1	Gjeldende rett	19	6.4.3	Høringsinstansenes merknader	34
4.3.2	Banklovkommisjonens forslag	19	6.4.4	Departementets vurdering	34
4.3.3	Departementets vurdering	19	6.5	Erverv av egne aksjer og eierandelsbevis	34
4.4	Fondsobligasjonskapital	19	6.5.1	Gjeldende rett	34
4.4.1	Gjeldende rett	19	6.5.2	Banklovkommisjonens forslag	34
4.4.2	Banklovkommisjonens forslag	21	6.5.3	Høringsinstansenes merknader	35
4.4.3	Høringsinstansenes merknader	21	6.5.4	Departementets vurdering	35
4.4.4	Departementets vurdering	22	6.6	Erverv av kvalifiserte eierandeler	35
4.5	Ansvarlig lånekapital	23	6.6.1	Gjeldende rett	35
4.5.1	Gjeldende rett	23	6.6.2	Banklovkommisjonens forslag	36
4.5.2	Banklovkommisjonens forslag	23	6.6.3	Høringsinstansenes merknader	36
4.5.3	Høringsinstansenes merknader	23	6.6.4	Departementets vurdering	36
4.5.4	Departementets vurdering	23	6.7	Overskudd og utbytte – utvanning i institusjoner med eierandelskapital.	36
4.6	Medlemsansvar i gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger	24	6.7.1	Utvanningseffekten	36
4.6.1	Gjeldende rett	24	6.7.2	Fordeling av overskudd mv.	38
4.6.2	Banklovkommisjonens forslag	24	6.7.2.1	Gjeldende rett	38
4.6.3	Høringsinstansenes merknader	24	6.7.2.2	Banklovkommisjonens forslag	38
4.6.4	Departementets vurdering	24	6.7.2.3	Høringsinstansenes merknader	39
			6.7.2.4	Departementets vurdering	41
5	Organisatoriske bestemmelser og eierbeføyelser	25	6.8	Underskudd. Prioritetsrekkefølgen i institusjoner med eierandelskapital ..	43
5.1	Generalforsamling	25	6.8.1	Gjeldende rett	43
5.1.1	Gjeldende rett	25	6.8.2	Banklovkommisjonens forslag	43
			6.8.3	Høringsinstansenes merknader	44

6.8.4	Departementets vurdering	44	8.1	Tillatelse til omdanning	59
6.9	Nedsettelse av vedtektsfestet kapital	45	8.1.1	Gjeldende rett	59
6.9.1	Gjeldende rett	45	8.1.2	Banklovkomisjonens forslag	59
6.9.2	Banklovkomisjonens forslag	45	8.1.3	Høringsinstansenes merknader	60
6.9.3	Høringsinstansenes merknader	45	8.1.4	Departementets vurdering	61
6.9.4	Departementets vurdering	45	8.2	Gjennomføring av omdanningen	62
6.10	Forhøyelse av eierandelskapitalen. Fortrinnsrett mv.	45	8.2.1	Gjeldende rett	62
6.10.1	Gjeldende rett	45	8.2.2	Banklovkomisjonens forslag	63
6.10.2	Banklovkomisjonens forslag	45	8.2.3	Høringsinstansenes merknader	64
6.10.3	Høringsinstansenes merknader	46	8.2.4	Departementets vurdering	64
6.10.4	Departementets vurdering	46	8.3	Vedtak om omdanning	65
6.11	Tegningsretter mv.	46	8.3.1	Gjeldende rett	65
6.11.1	Gjeldende rett	46	8.3.2	Banklovkomisjonens forslag	65
6.11.2	Banklovkomisjonens forslag	46	8.3.3	Høringsinstansenes merknader	66
6.11.3	Høringsinstansenes merknader	47	8.3.4	Departementets vurdering	66
6.11.4	Departementets vurdering	47	8.4	Navnespørsmålet for omdannede sparebanker	66
6.12	Innløsningsrett i fusjonstilfeller	47	8.4.1	Gjeldende rett	66
6.12.1	Gjeldende rett	47	8.4.2	Banklovkomisjonens forslag	66
6.12.2	Banklovkomisjonens forslag	47	8.4.3	Høringsinstansenes merknader	66
6.12.3	Høringsinstansenes merknader	48	8.4.4	Departementets vurdering	67
6.12.4	Departementets vurdering	48	9	Finans- og sparebankstiftelser	68
6.13	Overskudd i finansinstitusjon uten eierandelskapital	48	9.1	Gjeldende rett	68
6.13.1	Gjeldende rett	48	9.2	Banklovkomisjonens forslag	68
6.13.2	Banklovkomisjonens forslag	48	9.3	Høringsinstansenes merknader	70
6.13.3	Høringsinstansenes merknader	48	9.4	Departementets vurdering	70
6.13.4	Departementets vurdering	48	10	Overgangsregler	74
7	Struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form ..	49	10.1	Banklovkomisjonens forslag	74
7.1	Sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form	49	10.2	Høringsinstansenes merknader	74
7.1.1	Gjeldende rett	49	10.3	Departementets vurdering	74
7.1.2	Banklovkomisjonens forslag	50	11	Administrative og økonomiske konsekvenser	76
7.1.3	Høringsinstansenes merknader	52	11.1	Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige	76
7.1.4	Departementets vurdering	54	11.2	Administrative og økonomiske konsekvenser for private	77
7.2	Avvikling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form	56	12	Merknader til de enkelte bestemmelser	78
7.2.1	Gjeldende rett	56	12.1	Merknader til endringer i lov 18. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)	78
7.2.2	Banklovkomisjonens forslag	57			
7.2.3	Høringsinstansenes merknader	57			
7.2.4	Departementets vurdering	58			
8	Omdanning av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, særlig om omdanning av sparebanker	59		Forslag til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer for sparebanker mv.)	98

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 75

(2008–2009)

Om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.)

*Tilråding fra Finansdepartementet av 24. april 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelt andre lover. Finansdepartementet foreslår at det tas inn tre nye kapitler om sparebanker og finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, i finansieringsvirksomhetsloven. De nye reglene skal bidra til opprettholdelse av disse institusjonene gjennom et modernisert regelverk om hhv. kapitalforhold og grunnfondsbevis (nytt kapittel 2b), struktur- og foretaksendringer (nytt kapittel 2c) og finans- og sparebankstiftelser (nytt kapittel 2d). Lovforslaget bygger på Banklovkommisjonens utredning nr. 22 Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. (NOU 2009:2), som ble avgitt til Finansdepartementet 9. januar 2009. Næringen har underveis uttrykt bred støtte til Banklovkommisjonens utredning. Høringsinstansene har i hovedsak sluttet seg til Banklovkommisjonens utkast, med enkelte merknader.

Proposisjonen inneholder forslag til alminnelige bestemmelser om de viktigste kapitalformer i finansinstitusjoner generelt, og i tillegg forslag til et modernisert regelverk for et kapitalinstrument med eierbeføyelser som skal kunne utstedes av

finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Slike kapitalinstrumenter er i dag kjent som grunnfondsbevis. Banklovkommisjonen har valgt å benevne begrepet grunnfondsbevis som egenkapitalbevis og begrepet grunnfondsbeviskapital som eierandelskapital. Departementet vil benytte begrepet «eierandelsbevis» i stedet for «egenkapitalbevis» som erstatning for begrepet grunnfondsbevis, for å unngå eventuelle uklarheter mht. det nye begrepet eierandelskapital, som er kapitalen som ligger til grunn for eierandelsbeviset. Departementet viser til at det fra sparebankhold generelt er pekt på behovet for å utvikle regelverket for grunnfondsbevis, slik at kapitalinstrumentet blir bedre egnet til innhenting av kapital til sparebanker som har behov for ny egenkapital, eller videreutvikling av, sin virksomhet. Tilgangen til et slikt kapitalinstrument vil også være et tiltak av vesentlig betydning for å motvirke at sparebankenes egenart og rolle i bankmarkedet blir vesentlig endret.

Finansdepartementet foreslår i nytt kapittel 2b avsnitt I i finansieringsvirksomhetsloven hovedregler om kapitalformer, egenkapital og annen kapital i finansinstitusjoner. Disse reglene skal i hovedsak gjelde uavhengig av institusjonens organisa-

sjonsform. Forslaget bygger i stor utstrekning på aksjelovgivningen, men viderefører i lovs form også sentrale deler av gjeldende grunnfondsbevisforskrift, samt bestemmelser etter sparebank- og forsikringslovgivningen. Etter departementets vurdering vil en, ved å legge reglene tett opp mot aksjelovgivningen, bidra til å gjøre grunnfondsbeviset (eierandelsbeviset) som kapitalinstrument mer konkurransedyktig sammenlignet med aksjer, og dermed også sikre at tradisjonell sparebank og grunnfondsbevisbank fremstår som tilstrekkelig attraktive også i fremtiden.

Departementet viser til at det kan oppstå en såkalt «utvanningseffekt» for grunnfondsbevisinstitusjoner. Hovedårsaken til den såkalte utvanningseffekten er at grunnfondsbeviserne mottar kontant utbytte, mens den selveide kapitalens andel av utbyttet akkumuleres slik at den eierløse kapitalen øker relativt i forhold til grunnfondsbeviskapitalen.

Finansdepartementet foreslår i finansieringsvirksomhetsloven nytt kapittel 2b avsnitt II, regler om bl.a. overskudd og utdeling av utbytte som skal bidra til å motvirke den såkalte utvanningseffekten. Departementet foreslår i tråd med Banklovkommisjonens utkast, en adgang for finansinstitusjonen til å utdele utbytte og gaver innenfor en generell forsvarlighetsgrense. I forlengelsen av dette foreslår departementet at Kredittilsynet gis adgang til å gripe inn, og gi pålegg om anvendelsen av årets overskudd, hvis det er behov for kapitaloppbygging av hensyn til institusjonens soliditet. Hensynet til finansiell stabilitet og forhold som kan få konsekvenser for institusjonens soliditet på kort og lang sikt taler for at det i tillegg til Banklovkommisjonens forslag, også oppstilles et krav om meldeplikt for institusjonen til Kredittilsynet dersom samlet utbytte (dvs. utbytte og gaveutdeling) av årets overskudd skal settes høyere enn 30 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet. Dersom utdeling av utbytte overstiger 60 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet, erstattes meldeplikt med krav om Kredittilsynets godkjenning. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.7 nedenfor.

Proposisjonen inneholder forslag til ny lovregulering av de viktigste spørsmål knyttet til struktur- og foretaksendringer i sparebanker og andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, jf. forslag til nytt kapittel 2c i finansieringsvirksomhetsloven. Gjeldende finanslovgivning inneholder kun enkelte spredte bestemmelser om dette. Mange av de spørsmål som oppstår ved gjennomføring av sammenslåing eller deling og avvikling av finansinstitusjoner som ikke er

organisert i aksjeselskaps form, vil i hovedsak svare til tilsvarende spørsmål en møter ved gjennomføringen av fusjoner, fisjoner og avvikling innenfor aksjeselskapsretten. Ettersom aksjelovgivningen inneholder et allerede velprøvd regelverk med ordnede fremgangsmåter, beslutninger og gjennomføringsmåter ved foretaksendringer, vil dette regelverket etter departementets vurdering i stor grad kunne benyttes som modell og ha stor overføringsverdi ved utformingen av et regelverk for institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens utredning, regler som vil åpne for strukturendringer innen finans- og forsikringssektoren. Regelverket tar sikte på å imøtekomme et ønske fra sparebanknæringen om et regelverk som legger til rette for strukturendringer innenfor sparebanksektoren. Et hovedformål er at de ulike modellene for omstrukturering skal være gode alternativer til omdanning til bank i aksjeselskaps form. Departementet foreslår at det fortsatt skal være en adgang til omdanning, og at gjeldende bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven om omdanning av gjensidige forsikringsselskaper, kredittforeninger og sparebanker til finansinstitusjon i aksjeselskaps form, i hovedsak videreføres. Forslaget til bestemmelser om omdanning av sparebanker innebærer imidlertid en viss utbygging i forhold til gjeldende rett, men departementet legger til grunn at rammene for at en sparebank skal kunne omdannes eller kjøpes opp fortsatt vil være avgrenset. Departementet legger til grunn at det må foreligge tungtveiende grunner som taler for omdanning, for at en tillatelse skal kunne gis. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av sparebank, skal det etter lovforslaget legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Det skal også legges vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i tilfelle om eller hvordan virksomheten vil bli videreført. Behovet for kapital skal være hovedbegrunnelsen bak en søknad om omdanning. Det vises til nærmere omtale i kapittel 7 og 8 nedenfor.

For å motvirke at sparebanker ser omdanning til bank i aksjeselskaps form som en forutsetning for å få dekket sitt kapitalbehov, må målsettingen være at eierandelsbevis som kapitalinstrument i hovedsak skal kunne markedsmessig sidestilles med aksjer. I forlengelsen av dette er det behov for å utvide bruksområdet for finansstiftelser til også å omfatte forvaltningen av eierandelsbevis som overføres til en stiftelse i forbindelse med struktur- og

foretaksendringer. Finansdepartementet foreslår derfor særlige regler om finans- og sparebankstiftelser. Disse bestemmelsene er foreslått i et eget nytt kapittel 2d i finansieringsvirksomhetsloven, atskilt fra bestemmelsene i forslaget om struktur- og foretaksendringer (som i hovedsak vil være foranledningen til at den enkelte stiftelse blir etablert). Kapittel 2d avsnitt I omhandler de alminnelige regler om finansstiftelser. Dette gjelder finansstiftelser etablert i forbindelse med foretaksendringer i gjensidige forsikringsselskaper, kredittforeninger, og i hovedsak sparebanker. Særlige regler om sparebankstiftelser foreslås i kapittel 2d avsnitt II. Det vises til nærmere omtale i kapittel 9 nedenfor.

En overordnet målsetning for forslaget er å ivareta sparebankenes egenart, og at endring i sparebankstrukturen ikke skal gå på bekostning av sparebankvesenets positive sider. Det sentrale spørsmål knyttet til struktur- og foretaksendringer i sparebanksektoren har vært at rammevilkårene for sparebanker bør gi aktørene frihet til å foreta en samfunnsmessig ønsket strukturtilpasning. Departementet har tidligere gitt uttrykk for dette i sin redegjørelse til Stortinget om spørsmål knyttet til sparebankstrukturen i Ot.prp. nr. 11 (2006-2007). Stortinget tok departementets redegjørelse til orientering, jf. Innst.O. nr. 41 (2006-2007) og Besl.O. nr. 55 (2006-2007). Finanskomiteen uttalte følgende om saken i Innst.O. nr. 41 (2006-2007):

«Komiteen viser til at sparebankloven gir sparebankene andre rammevilkår enn forretningsbanker. Dette lovverket har vært med på å sikre sparebankenes eksistens og at de har forblitt på norske hender, noe som har vært viktig for næringslivet i hele landet, nyskaping og velfungerende konkurranse i næringslivet som helhet.

Komiteen peker på at vi i Norge nå har tre sparebankmodeller (tradisjonell sparebank, grunnfondsbevissparebank og aksjesparebank). Eventuelle endringer i lovverket må innebære at ingen av modellene blir diskriminert.

Komiteen understreker viktigheten av at reglene som utformes tar sikte på å behandle aktørene i bankmarkedet likt, slik at ingen kommer i en svekket stilling i forhold til oppkjøp fra andre aktører, men gis mulighet til å opptre på lik linje.

Komiteen viser videre til at Rammevilkårutvalget, nedsatt av Sparebankforeningen, nå har avgitt sin innstilling. En samlet sparebanknæring ser behov for noe mer fleksibilitet i regelverket, slik at bankene kan tilpasse seg markedssituasjonen og konkurransen fra utenlandske aktører. Samtidig er næringen delt i synet på viktige prinsipielle spørsmål som blant annet berører de konsesjonssøknadene som departementet skal avgjøre. Komiteen mener det må gjøres en helhetsvurdering i de aktuelle sakene ut fra hva som tjener strukturen i det norske bankmarkedet på sikt.»

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Rammevilkårutvalgets innstilling

Siden 1970- og 1980-tallet har antallet sparebanker i Norge blitt kraftig redusert, særlig som følge av omfattende fusjoner i sparebanknæringen. Sparebanknæringen består i dag av tre typer sparebanker: De tradisjonelle sparebanker (det vil si grunnfondskapitalbanker), grunnfondsbevisbanker og aksjesparebanker. I tillegg er det flere samarbeidende sparebanker og ulike allianser innenfor sektoren. Sparebankforeningen så behov for å vurdere spørsmålet om sparebankenes ulike organisasjonsformer har rammevilkår som gir sparebankene tilstrekkelig fleksibilitet til, på en aktiv og fremtidsrettet måte, å møte den utviklingen i markedsmessige og regulatoriske endringer i finansmarkedet som vil skje i de nærmeste årene, og som sparebankene må tilpasse seg. Sparebankforeningen nedsatte i mai 2006 et bredt sammensatt utvalg (heretter Rammevilkårutvalget) som representerte de ulike grupperinger og interesser i sparebanknæringen. Rammevilkårutvalget fikk i oppdrag å utrede strukturspørsmål i sparebanknæringen.

Rammevilkårutvalget avga sin innstilling 15. desember 2006. Sparebankenes lokale tilhørighet og bidrag til lokalt samfunns- og næringsliv var et særlig hensyn bak utvalgets drøftelser og forslag. Rammevilkårutvalget tok utgangspunkt i de tre sparebankmodellene (tradisjonell sparebank, grunnfondsbevisbank og aksjesparebank), og undersøkte rammevilkårene under den enkelte modell. Forslagene og vurderingene fra utvalget tilsier at det må legges opp til atskillig fleksibilitet for bankene, slik at de ut fra egne prioriteringer og strategiske valg kan finne frem til konkrete løsninger som best tjener banken, dens kunder og berørte lokalsamfunn. Betydningen av å videreføre en sterk norsk sparebanknæring har vært et sentralt moment i Rammevilkårutvalgets utredningsarbeid.

Rammevilkårutvalget drøfter følgende ulike modeller for omstruktureringer for sparebanker:

1) *Hallingdalmodellen* innebærer at en sparebank konverterer det meste eller alt av sparebankens grunnfondskapital til eierandelskapital, hvoretter eierandelsbevisene vederlagsfritt blir overført til en sparebankstiftelse opprettet av sparebanken. De deltagende bankene vil deretter måtte inngå avtale om sammenslåing. Eierandelsbevisene som den sammenslåtte banken vil utstede, vil bli fordelt mellom sparebankstiftelsene.

2) *Terramodellen* innebærer at det gjennomføres en fullstendig sammenslåing av to eller flere tradisjonelle sparebanker uten at det utstedes eierandelsbevis, og at det heller ikke opprettes stiftelser for de deltagende bankene. Modellen innebærer at det i stedet i vedtektene for den overtakende banken fastsettes en bestemt fordeling mellom de deltagende banker av det overskudd som kan utdeles som utbyttmidler. Fordelingen skal baseres på forholdet mellom grunnfondskapitalen i de deltagende bankene, slik at den andel som allokeres til en sparebank forutsettes disponert til fordel for allmenntilgode formål i det området hvor banken har drevet det vesentligste av sin virksomhet.

3) *Telemarkmodellen* innebærer at to eller flere sparebanker omdannes til aksjeselskaper og deretter slår seg sammen (fusjonerer) i et nytt aksjeselskap. Ved omdanningen skal det for hver bank opprettes en finansstiftelse som skal være eier av samtlige aksjer.

4) *Tingvollmodellen* er basert på en tidligere konsesjonssak og innebærer en overføring av den samlede virksomheten i en sparebank til en annen bank mot vederlag i eierandelsbevis utstedt av denne banken og eventuelt i tillegg annet vederlag.

Finansdepartementet viser for øvrig til Rammevilkårutvalgets innstilling¹. Banklovkommisjonens utredning avsnitt 4 (NOU 2009:2 side 48 flg.) inneholder en nærmere redegjørelse for innholdet i Rammevilkårutvalgets innstilling.

¹ Rammevilkårutvalgets innstilling er tilgjengelig på Sparebankforeningens nettside: <http://www.sparebankforeningen.no/index.gan?id=14703&subid=0>

2.2 Banklovkommisjonens mandat og utredning

Finansdepartementet har i løpet av 2007 og 2008 gitt flere oppdrag til Banklovkommisjonen knyttet til lovgivningen for sparebanker. Ved brev 6. mars 2006 ba Finansdepartementet Banklovkommisjonen, i tilknytning til utredningen av regler for finansforetak, utrede og utarbeide utkast til regler om utkontraktering og regler om sammenslutning og annen strukturell tilpasning for sparebanker. Finansdepartementet ba Banklovkommisjonen behandle og vurdere de ulike forslag som er behandlet i Rammevilkårutvalgets innstilling. I brev 24. mai 2007 oversendte Finansdepartementet et forslag til endring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 fjerde ledd fremmet av Sparebankstiftelsen DnB NOR, og ba om Banklovkommisjonens vurdering av forslaget.

Finansdepartementet utdypet Banklovkommisjonens oppdrag i brev 19. oktober 2007 på bankgrunn av flere konsesjonssaker om omdanning av sparebanker til bank i aksjeselskaps form. Finansdepartementet ba Banklovkommisjonen bl.a. vurdere hvorvidt reglene for omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form i tilstrekkelig grad bidrar til å sikre formålet og ønsket om å bevare sparebankenes egenart i det norske bankmarkedet. Banklovkommisjonen ble videre bedt om eventuelt foreslå endringer i reglene om omdanning som i større grad kan ivareta en samfunnsmessig ønsket strukturell tilpasning for sparebanker, og Finansdepartementet ba Banklovkommisjonen videre vurdere enkelte særlige forhold.

Som ledd i oppfølgingen av forslagene i Rammevilkårutvalgets utredning, sendte Finansdepartementet 20. desember 2007 et forslag om tiltak for å bedre og stabilisere rettighetsforholdet mellom selveid kapital og grunnfondsbeveiseiernes kapital på høring. Forslaget omfattet endringer blant annet i sparebankloven og grunnfondsbevisforskriften, herunder reglene om fordeling av overskudd i selveide og kundeide institusjoner. Flerparten av høringsinstansene, herunder Sparebankforeningen, frarådte at forslaget ble gjennomført. På denne bakgrunn ba Finansdepartementet i brev 20. juni 2008 Banklovkommisjonen prioritere arbeidet med nye lovregler for sparebanker på bakgrunn av Rammevilkårutvalgets innstilling. Finansdepartementet uttalte i brevet bl.a. følgende:

«På bakgrunn av Sparebankforeningens ønske om fortgang i arbeidet med en stiftelsesmodell, bes Banklovkommisjonen, i et eget løp og løs-

revet fra utredningen av regler for finansforetak, prioritere arbeidet med å utrede og utarbeide et utkast til regler om etablering av en stiftelsesmodell, jf. det forslag som er behandlet i rammevilkårutvalgets innstilling pkt. 3.2 c. Kommisjonen bes herunder vurdere om en slik stiftelse skal utøve sin eierinnflytelse i banken via styret eller generalforsamlingen. Det bør videre legges til rette for at grunnfondsbeveiseierne etter regler i vedtektene vil kunne være representert i forstandskapet (generalforsamlingen) ved valgte representanter eller ved møte og utøvelse av egen stemmerett. Det bør også utarbeides lovregler som regulerer forvaltningen av stiftelseskapitalen, herunder forvaltningen av utbytte på kapitalen og de aktiva stiftelseskapitalen kan være plassert i.

Uavhengig av dette bes Banklovkommisjonen utrede et forslag om å gi godt kapitaliserte banker tillatelse til å kjøpe tilbake grunnfondsbevis som alternativ til å utdele gaver, eventuelt at Banklovkommisjonen også vurderer andre alternativer til å utdele gaver.»

Banklovkommisjonen avga sin utredning nr. 22 Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. (NOU 2009:2) 9. januar 2009.

2.3 Høring

Banklovkommisjonens utredning Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren (NOU 2009:2) ble sendt på høring 9. januar 2009 til følgende høringsinstanser, med høringsfrist 6. februar 2009:

- Alle departementene
- Aksjonærforeningen i Norge
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Bergen
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Tromsø
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Folketrygdfondet
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Handelshøyskolen BI
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Norges Bank
- Norges Handelshøyskole
- Norsk Tillitsmann ASA
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oslo Børs
- Sparebankforeningen i Norge
- Verdipapirfondenes Forening
- Verdipapirsentralen

Følgende instanser har gitt merknader til Banklovkommisjonens utredning:

- Finansforbundet
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Gjensidige Forsikring BA, med vedlegg utført av Advokatfirmaet Arntzen de Besche på vegne av Gjensidige Forsikring BA
- Justisdepartementet
- Kommunal Landspensjonskasse KLP
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Landkreditt
- Norges Bank
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oslo Børs
- Pensjonskasseforeningene
- Samvirkesenteret

- Sparebankforeningen i Norge
- Terra-Gruppen AS

Følgende instanser har uttalt at de ikke har merknader til Banklovkommisjonens utredning:

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Barne- og likestillingsdepartementet
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Landbruks- og matdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Utenriksdepartementet

Høringsinstansene har i hovedsak sluttet seg til Banklovkommisjonens utkast, med enkelte merknader.

3 Organisasjonsformer - utgangspunkter

3.1 Gjeldende rett

Lovgivningen om finansinstitusjoners etablering, virksomhet og styring går relativt langt tilbake i tid. Sparebankene har vært lovregulert siden 1824, forretningsbankene siden 1920-årene, forsikringsselskaper siden 1911 og finansieringsforetak siden 1976.

Reguleringen av kapital og organisasjonsformer på finansområdet er i hovedsak institusjonsrettet. Sentralt står lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker, lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker, lov 10. juni 1988 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), og lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven).

Innen sparebanksektoren opereres i dag med tre organisasjonsformer: tradisjonelle sparebanker (det vil si grunnfondsbanker), grunnfondsbevisbanker og aksjesparebanker.

Av finansieringsvirksomhetsloven følger at finansieringsforetak kun med samtykke fra Kongen kan organiseres på annen måte enn som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, selveiende institusjon (stiftelse) eller samvirkeforetak av låntakere. Med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 3-1 er det gitt adgang for kredittforeninger til å utstede omsettelige grunnfondsbevis. Med kredittforening menes i utgangspunktet samvirkeforetak av låntakere. Om Kredittforeningene skrives i NOU 2002:6 om samvirkeforetak, pkt. 23.8.5 følgende:

«En kredittforening er et kredittforetak som er organisert som en brukereid forening, hvor låntakerne er medlemmer og andre ikke kan være medlemmer. Foreningene skaffer seg utlånsmidler gjennom obligasjonsmarkedet. Dette er en type brukerstyrte foreninger som har et klart samvirkepreg. Per i dag er det bare en slik forening i Norge: Landkreditt. Ifølge lov 10. juni 1998 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) kan finansieringsforetak ikke organiseres på annen måte enn som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, selveiende institusjon (stiftelse) eller forening av låntakere (kreditt-

forening, hypotekforening), jf. § 3-2 første ledd. Banklovkommissjonen har i NOU 1998: 14 foreslått at det ikke lenger skal være adgang til å etablere kredittforeninger. Etter Samvirkelovutvalgets syn foreligger det ikke tilstrekkelig tungtveiende grunner til å stenge for samvirkeorganisering innenfor bank- og finanssektoren, jf. drøftelse under punkt 9.3.

Slik utvalget ser det, vil kredittforeninger falle inn under samvirkedefinisjonen så sant deltakeransvaret er begrenset. I Landkreditt ble solidaransvaret utover eget lån tatt bort ved vedtektsendring i 1996. Utvalget antar at lovforslagets regler i det alt vesentlige vil passe også for kredittforeningene. Skulle det vise seg at noen av reglene er mindre egnet, får man heller vurdere å gjøre unntak eller å gi reglene en annen utforming. Lovutkastet er imidlertid søkt utformet slik at det skal gi en tilfredsstillende regulering også av de økonomiske foreningene. Utvalget kjenner ikke til trekk ved kredittforeningene som kan skape problemer i forhold til det foreliggende utkastet til en samvirkelov.

På denne bakgrunn vil utvalget ikke unnta kredittforeningene fra lovens virkeområde.»

Av forsikringsvirksomhetsloven § 3-1 første ledd følger at forsikringsselskaper må organiseres som aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper eller gjensidige selskaper. Gjensidige forsikringsselskapers egenkapital er i hovedsak garantikapital som kan bestå av medlemsinnskudd, eventuelt også ansvarlig lånekapital, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 4-2 første ledd. Etter bestemmelsens annet ledd kan det også innhentes garantikapital ved at det utstedes omsettelige grunnfondsbevis med representasjonsrett i generalforsamlingen.

3.2 Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen legger til grunn at reglene om organisasjonsformer må støtte de strukturelle løsninger som det kan oppstå behov for i finanssektoren. Banklovkommissjonen legger således i sitt forslag opp til en betydelig grad av fleksibilitet for institusjonen til selv å vurdere hensiktsmessige strukturelle tilpasninger. Banklovkommissjonens

forslag innebærer at både de tradisjonelle institusjonsformer uten ekstern egenkapital med eierbeføyelser, grunnfondsbevisinstitusjoner og aksjeselskaper skal videreføres som tillatte organisasjonsformer i finanssektoren. Banklovkommisjonen har imidlertid i sine forslag, i samsvar med mandatet, lagt vekt på at grunnfondsbank og grunnfondsbevisbank skal videreføres som hovedmodeller i sparebanksektoren.

3.3 Høringsinstansenes syn

Sparebankforeningen ser det som viktig at det åpnes for et fleksibelt rammeregulativ slik at sparebanker kan gjennomføre ønskede og nødvendige foretaks- og strukturendringer. Etter Sparebankforeningens oppfatning vil slik fleksibilitet sikre at hensynet til sparebankenes egenart, lokal forankring og konkurransevne ivaretas.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) viser til at Banklovkommisjonens forslag skal sikre at finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskaper, får hensiktsmessige regler som gir tilgang til et egenkapitalinstrument som så langt som mulig kan sidestilles med aksjer, gir hensiktsmessige rammevilkår for struktur- og foretaksendringer og skaper et helhetlig lovverk om finans- og sparebankstiftelser som opprettes i forbindelse med slike struktur- og foretaksendringer.

FNH gir uttrykk for at hovedmålet for reguleringen innen finanssektoren bør være å legge til rette for en velfungerende og solid finansiell sektor med høy grad av konkurranse mellom de enkelte finansielle foretak, og fremhever at forslagene fra Banklovkommisjonen kan bety flere skritt i riktig retning i et slikt perspektiv, og at det er viktig av hensyn til å oppnå fellesløsninger for ulike typer institusjoner, at lovforslagene bygger på løsninger og erfaringer fra aksjelovgivning.

Konkurransetilsynet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at foretak som konkurrerer om de samme kundene på de samme markedene prinsipielt sett bør være undergitt like rammevilkår.

Pensjonskasseforeningene har avgitt felles hørings svar hvor det gis uttrykk for at reglene om egenkapitalbevis bør gjøres gjeldende for pensjonskasser så langt de passer.

Justisdepartementet uttaler at det er viktig at foretakene som er omfattet av Banklovkommisjonens utredning får økonomiske rammevilkår som er konkurransedyktige med vilkårene andre finansforetak har, blant annet for å medvirke til mangfold og konkurranse i finanssektoren. Justisdepartementet ser det samtidig som viktig at

reglene i finansieringsvirksomhetsloven på dette punktet tar tilstrekkelig hensyn til særtrekkene ved de respektive organisasjonsformer, men etter Justisdepartementets syn er dette aspektet ikke særlig fremtredende i utredningen til Banklovkommisjonen.

Justisdepartementet viser til at mange av Banklovkommisjonens forslag primært er utformet med sparebankene for øye, og at det i liten grad er pekt på eller tatt hensyn til samvirkeforetakene og de gjensidige selskapene. Justisdepartementet mener det er behov for en helhetlig tilnærming, der hovedfokus er på samvirkeforetakene og eventuelt også de gjensidige selskapene.

Justisdepartementet viser til at lovforslaget bl.a. gjelder for samvirkeforetak av låntakere, og at slike foretak tidligere ble omtalt som kredittforeninger. Justisdepartementet viser til at sammenlutninger som faller inn under samvirkeloven, er samvirkeforetak, og ikke foreninger, og at Banklovkommisjonen ikke har tatt konsekvens av dette i sin utredning. Justisdepartementet ber om at proposisjonen bygger på den nye terminologien slik at det blir god sammenheng i lovverket.

Justisdepartementet viser videre til at Banklovkommisjonen har foreslått en rekke endringer i de sammenslutningsrettslige reglene som skal gjelde for samvirkeforetak av låntakere, men uten å drøfte forholdet til de samvirkerettslige reglene som allerede gjelder for slike foretak. Justisdepartementet uttaler følgende:

«Når lovframlegget regulerer spørsmål som allereie er regulert i samvirkelova, oppstår fleire problemstillingar. Kor langt skal ein nytte reglane i samvirkelova, og kor langt skal ein nytte reglane i finansieringsverksemdlova? Det er viktig at det i lovteksten og lovforarbeida går klart fram kva slags reglar som skal gjelde. Elles blir rettstilstanden for samvirkeforetaka svært uoversiktleg. På punkt der ein allereie har fullgode reglar i samvirkelova, er det dessutan eit spørsmål om alle dei reglane som blir foreslått for gjensidige forsikringsselskap og sparebankar, i det heile skal gjelde for samvirkeforetak av låntakarar. Vidare må det vurderast om nokre av reglane i lovframlegget kan skape problem i forhold til samvirkedefinisjonen i samvirkelova § 1 andre ledd, og då særleg føreseigna i andre ledd nr. 1.»

Justisdepartementet foreslår at reglene om organisering og struktur- og foretaksendringer bør bygge på reglene i samvirkeloven, og ikke reglene i allmennaksjeloven. Justisdepartementet knytter på denne bakgrunn merknad til en rekke enkelbestemmelser i lovutkastet, herunder §§ 2b-

1, 2b-2, 2b-3, 2b-6, 2b-7, 2b-9 til 2b-12, 2b-18, 2b-22, 2b-23, 2b-26, 2b-27.

Landkreditt fremhever at samvirkeorganisering er en konkurransestrategi for små aktører hvor man som eier/bruker/kunde optimerer sin totalnytte. Ifølge Landkreditt innebærer dette klare forskjeller i foretakets formål sammenlignet med aksjeselskapene som kun styres etter kapitalavkastning.

Landkreditt påpeker videre at frihet til valg av foretaksform er et ulovfestet, men godt innarbeidet prinsipp, og viser dessuten til at samvirkelovutvalget i NOU 2002:6 s. 136 uttalte at myndighetene bør overveie å oppheve dagens forbud mot organisering av banker som samvirkeforetak.

Samvirkesenteret gir generelt uttrykk for at det er viktig at sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper og samvirkeforetak av låntakere får økonomiske rammevilkår som er konkurransedyktige med vilkårene andre finansforetak har. Samvirkesenteret peker også på at det i Banklovkommisjonens utredning ikke er tatt hensyn til lov om samvirkeforetak. Etter Samvirkesenterets syn har gjensidige forsikringsselskaper og sparebanker mer til felles med samvirkeforetak enn aksjeselskap og kapitalselskap, og Samvirkesenteret understreker at det er viktig at reglene i finansforetakslovgivningen tar tilstrekkelig hensyn til egenarten i de forskjellige foretaksformene

Samvirkesenteret mener at det særnorske forbudet mot å organisere banker som samvirkeforetak må fjernes.

Terra-Gruppen viser til at tradisjonelle (eierløse) sparebanker og grunnfondsbevisbanker har bidratt til at sparebankene har en naturlig og godt befestet stilling som en del av det norske finansmarkedet. Terra-Gruppen viser videre til at adgangen til omdanning til aksjesparebank kan bidra til å fjerne sparebankene fra det prinsipielle utgangspunkt for sparebankenes eierform og foretaksform, og på sikt kunne gi mindre rom for å beholde sparebankenes egenart og utgjøre det nødvendige mangfold i banknæringen. Terra-Gruppen viser til at erfaringen i andre land i Europa er at sparebankene står sterkest i de land hvor lovgivningen støtter opp om sparebankenes egenart.

Gjensidige Forsikring gir i sin høringsuttalelse en vurdering av betydningen av økonomiske egenskaper og organisatoriske rettigheter for den markedsmessige stillingen til egenkapitalbevis. Gjensidige Forsikring skriver:

«Det at egenkapitalbevis blir regulert direkte og utførlig i loven på samme måte som aksjer er viktig. Egenkapitalbevisene får de samme øko-

nomiske egenskaper som aksjer og gis organisatoriske rettigheter med direkteinnflytelse, noe som bør tilsi at egenkapitalbevisene kan likestilles med aksjer og dermed inngå i Oslo Børs hovedindeks. Det må gjelde selv om de organisatoriske rettighetene som tilordnes egenkapitalbevisene som gruppe (maks 40 %) er uavhengig av den økonomisk interesse denne gruppen måtte ha i virksomheten.»

3.4 Departementets vurdering

Departementets utgangspunkt er en uttalt målsetting om at egenarten sparebanksektoren bør bevares, og at endring i sparebankstrukturen ikke skal gå på bekostning av sparebankvesenets positive sider. En viktig føring for rammevilkårene bør være å legge til rette for videreføring av grunnfondskapitalbank og eierandelskapitalbank som hovedmodeller i sparebanksektoren, samtidig som det generelt bør legges til rette for rammevilkår som gir finans- og forsikringsinstitusjoner mulighet til å foreta samfunnsmessig ønskede strukturtilpasninger.

Departementet er enig med Banklovkommisjonen at sparebankenes egenart og sparebanksektorens nåværende rolle i finansmarkedet vanskelig lar seg videreføre over tid med mindre det store flertall av eksisterende sparebanker fortsatt beholder sin tradisjonelle organisasjonsform, eller etter behov tar form av grunnfondsbevisbank. Departementet vil understreke viktigheten av at sparebankene gis mulighet til å opprettholde sin rolle i finansmarkedet. Rammevilkårene til sparebankene bør etter departementets oppfatning gi de enkelte banker adgang til å styrke grunnlaget for, og utvikle sin virksomhet ved tiltak basert på tilførsel av ny kapital og/eller gjennom endrede strukturelle rammer.

Pensjonskasseforeningene har gitt uttrykk for at reglene om eierandelsbevis bør gjøres gjeldende for pensjonskasser så langt de passer. Finansdepartementet ser det ikke som hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å gå inn på en vurdering av om lovforslaget også skal gjelde for pensjonskasser.

Nærmere om kredittforeninger og forholdet til samvirkeloven

Noen høringsinstanser har påpekt at forslaget reiser enkelte spørsmål når det gjelder forholdet mellom finanslovgivningen og samvirkeforetak av låntakere som omfattes av samvirkelova. Dette gjelder bl.a. spørsmål om organisering av kreditt-

forening/samvirkeforetak av låntakere skal skje etter samvirkeoven eller finansieringsvirksomhetsloven, og hvorvidt det skal være adgang for disse til å utstede eierandelsbevis dersom de ikke er organisert i henhold til finansieringsvirksomhetsloven. Som eksempel kan det vises til at det er knyttet eierbeføyelser til eierandelsbevisene, mens samvirkeoven §§ 36 til 38 stenger for at andre enn medlemmer kan delta på årsmøtet, og utelukker derfor ordninger som gir eierandelsbevisiere møte- og stemmerett eller annen form for representasjonsrett på årsmøtet.

Departementet viser til at det per i dag kun eksisterer to kredittforeninger /samvirke av låntakere i Norge. Forholdet til samvirkeoven har ingen aktuell praktisk relevans for de to eksisterende foretakene. Banklovkommissjonen har vært under sterkt tidspress med hensyn til å få frem et ukast til modernisert regelverk for sparebanksektoren, og departementet har ikke funnet å kunne be Banklovkommissjonen utrede forholdet til samvirkeoven nærmere. Departementet har videre prioritert raskt å legge frem et lovforslag for Stortinget i tråd med Banklovkommissjonens utredning, med formål å tilrettelegge for et fortsatt sterkt norsk sparebankmiljø. Finansdepartementet vil likevel be Banklovkommissjonen vurdere forholdet mellom finanslovgivningen og samvirkeoven nærmere i forbindelse med arbeidet med en samlet finanslov.

Selv om kredittforeninger er en type samvirkeforetak, viser Finansdepartementet til at det for

disse institusjonene gjelder en rekke særlige regler etter bestemmelser i spesiallovgivningen. Terminologien som benyttes må være i samsvar med dette. Inntil forholdet mellom finanslovgivningen og samvirkeoven er vurdert av Banklovkommissjonen, jf. ovenfor, legger Finansdepartementet til grunn at finanslovgivningens regler forutsetningsvis må gå foran reglene etter den alminnelige samvirkeovngivningen.

Justisdepartementet har foreslått at reglene om organisering og struktur- og foretaksendringer bør bygge på reglene i samvirkeoven, og ikke reglene i allmennaksjeloven.

Departementet viser til at det er et underliggende formål ved de foreslåtte lovendringene å knytte egenkapitalinstrumentene nærmere opp mot aksjelovgivningen. Dette har særlig sammenheng med å gjøre disse instrumentene mer konkurransedyktig på linje aksjer, og dermed bidra til å opprettholde og legge til rette for de tre hovedmodellene av sparebanker som i dag eksisterer. Departementet ser det på denne bakgrunn som hensiktsmessig at reglene som foreslås bygger på aksjelovgivningens regler, og ikke på reglene i samvirkeoven.

Flere av høringsinstansene, herunder Justisdepartementet, Samvirkesenteret og Landkreditt har bedt departementet vurdere å oppheve forbudet mot å organisere banker som samvirkeforetak. Etter departementets vurdering faller dette spørsmålet utenfor det foreliggende lovarbeidet.

4 Kapitalformer i finansinstitusjoner

4.1 Kapitalstruktur

4.1.1 Gjeldende rett

Aksjelovgivningen gir regler om aksjekapital og annen egenkapital for de foretakene som er organisert som aksjeselskaper (allmennaksjeselskaper).

For foretak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, herunder sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, er det rettslige utgangspunktet mer komplisert. På egenkapitalsiden kan det prinsipielt sondres mellom egenkapital uten eierbeføyelser (grunnfondskapital) og egenkapital med eierbeføyelser i større eller mindre utstrekning (herunder særlig grunnfondsbeviskapital, men også garantikapital og medlemsinnskudd i gjensidige selskaper og kredittforeninger).

Gjeldende regler om et eget egenkapitalinstrument for sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper er inntatt i forskriften om grunnfondsbevis, gitt med hjemmel i sparebankloven § 2, finansieringsvirksomhetsloven § 4-2 og finansieringsvirksomhetsloven § 3-1.

4.1.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonens utgangspunkt ved utformingen av forslaget til bestemmelsene i lovutkastet kapittel 2b avsnitt I «Egenkapital og annen kapital» har vært at hovedreglene når det gjelder alle de viktigste kapitalformer i finansinstitusjoner, bør være lovfestet. Reglene bør også klart reflektere den risiko som er knyttet til de ulike kapitalformer, og være i samsvar med kapitalstrukturen i finansinstitusjoner som er organisert etter aksjelovgivningen.

4.1.3 Høringsinstansenes merknader

Det har ikke innkommet særskilte høringsmerknader til denne delen av Banklovkommisjonens utredning.

4.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens tilnærming til regler om kapitalstruktur i

finansinstitusjoner i utkastet til kapittel 2b. Departementet er enig i at sentrale bestemmelser om viktige kapitalformer bør utformes som et helhetlig regelverk og være lovfestet. Departementet er videre enig i at reglene bør reflektere den risiko som er knyttet til den enkelte kapitalform, og følge utgangspunktene for kapitalstrukturen slik disse gjelder for aksjeselskaper. Departementet foreslår at Banklovkommisjonens forslag følges opp i samsvar med drøftelsen i det følgende.

4.2 Eierandelskapital

4.2.1 Gjeldende rett

Flere av de viktigste typene finans- og forsikringsinstitusjoner som ikke er organisert som aksjeselskaper, har i dag adgang til å innhente ansvarlig kapital ved å utstede grunnfondsbevis.

Hjemmel til å utstede grunnfondsbevis finnes for sparebanker i sparebankloven § 2, for gjensidige forsikringsselskaper i finansieringsvirksomhetsloven § 4-2 annet ledd, og for kredittforeninger i finansieringsvirksomhetsloven § 3-2. Nærmere regler om grunnfondsbevis, utstedelse av grunnfondsbevis, samt regler for institusjoner som benytter dem er gitt i grunnfondsbevisforskriften.

Av grunnfondsbevisforskriften § 4 første ledd følger at utstedelse av grunnfondsbevis skal besluttes av institusjonens øverste myndighet med samme flertall som for vedtektsendring. Dette vil for sparebanker si forstandskapet, og for gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger generalforsamlingen. Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 5 første ledd første punktum at øverste myndighet i institusjonen med samme flertall som for vedtektsendring, kan gi styret fullmakt til å utstede grunnfondsbevis. I § 5 reguleres nærmere hva fullmakten må inneholde. Beslutninger om utstedelse av grunnfondsbevis kan ikke iverksettes uten godkjenning fra Kredittilsynet, jf. hhv. § 4 tredje ledd og § 5 annet ledd.

I grunnfondsbevisforskriften § 4 annet ledd er det fastsatt at allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3

gjelder tilsvarende for grunnfondsbevisinstitusjoner, og at innbetaling ikke kan ytes i annet enn penger.

4.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen har søkt å legge forholdene bedre til rette for videreføring av grunnfondskapitalbank og eierandelskapitalbank som hovedmodeller i sparebanksektoren. Banklovkommisjonens utgangspunkt ved utformingen av forslaget til et nytt modernisert regelverk om grunnfondsbevis, er at det vil være en klar fordel om utformingen av dette regelverket kan skje på bakgrunn av en fast struktur og lovfastsatte hovedregler når det gjelder alle de viktigste kapitalformer i finansinstitusjoner. Reglene bør også klart reflektere den risiko som er knyttet til de ulike kapitalformer. I så måte er prioritetsrekkefølgen mellom ulike kapitalformer og deres rolle ved dekning av underskudd av sentral betydning.

Banklovkommisjonen har foreslått at reguleringen av grunnfondsbevis som i dag hovedsakelig finnes i grunnfondsbevisforskriften, inntas i et nytt kapittel 2b i finansieringsvirksomhetsloven. I den forbindelse foreslås det at betegnelsen grunnfondsbevis erstattes med egenkapitalbevis, og at grunnfondsbeviskapital gis betegnelsen eierandelskapital. Det presiseres at dette skal anses for å være eierandelskapital med eierbeføyelser (egenkapital). Banklovkommisjonen viser i den forbindelse til at markedsmessige hensyn taler for at egenkapitalinstrumentet gis en benevnelse som klarere markerer at det dreier seg om en form for kapital som gir eierbeføyelser i institusjonen og som langt på vei kan sidestilles med aksjer i allmennaksjeselskaper. Banklovkommisjonen peker dessuten på at det ikke er lett å finne en brukbar oversettelse til engelsk av begrepet grunnfondsbevis. Banklovkommisjonen viser til at det er anført at dette er en vesentlig ulempe ved markedsføring av slike egenkapitalinstrumenter i internasjonale markeder.

Eierbeføyelsene som Banklovkommisjonen foreslår for egenkapitalbevisene, representerer i vesentlig utstrekning en videreføring av eierbeføyelsene grunnfondsbevisene har i henhold til grunnfondsbevisforskriften og til de aktuelle hjemmellover. Disse eierbeføyelsene skiller seg på noen punkter fra de eierbeføyelsene som aksjeeiere har etter allmennaksjeloven. For øvrig foreslås det en presisering av hvilke kapitalklasser som skal inngå i grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen. Presiseringen har betydning i forbindelse med de regler som foreslås for overskuddsdeling

og enkelte andre forhold. Samtidig innebærer forslaget at overkursfondet og kompensasjonsfondet, skal inngå i henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen kun når dette særskilt er fastsatt.

Banklovkommisjonen foreslår at viktige hovedregler om utstedelse av egenkapitalbevis og innbetaling av egenkapitalinnskudd gis som nye §§ 2b-2 og 2b-3 i finansieringsvirksomhetsloven. Banklovkommisjonen har lagt vekt på at hovedtrekkene i det nye regelverket om slike egenkapitalinstrumenter skal være fellesregler som i hovedsak er uavhengig av hvilken sparebank, kredittforening eller gjensidig forsikringsselskap som er utsteder, og uavhengig av i hvilken situasjon institusjonen befinner seg i ved utstedelsen.

I Banklovkommisjonens utkast til ny § 2b-2 første ledd første ledd punktum foreslås hjemmel for sparebanker og finansinstitusjoner som ikke er organisert som aksjeselskap til, med Kongens samtykke, å utstede egenkapitalbevis. Banklovkommisjonen foreslår at prinsippet om at det skal knyttes eierbeføyelser til egenkapitalbevis fastslås i § 2b-2 første ledd annet punktum.

I utkastet til ny § 2b-2 annet ledd foreslås det videre at det skal åpnes for adgang til å utstede egenkapitalbevis ved omklassifisering eller konvertering av grunnfondskapital. I så fall skal egenkapitalbevisene som utstedes som hovedregel overføres vederlagsfritt til finans- eller sparebankstiftelse, jf. utkastet til § 2b-2 tredje ledd. Banklovkommisjonen foreslår imidlertid at det oppstilles et unntak for tilfeller hvor egenkapitalbevisene blir tegnet eller avhendet i forbindelse med visse foretaksendringer, jf. utkastet til ny § 2b-3 annet ledd. Etter Banklovkommisjonens syn er det behov for slike regler, blant annet for at egenkapitalbevis skal være et egnet egenkapitalinstrument blant annet i forbindelse med omstruktureringer.

I ny § 2b-2 fjerde ledd foreslås at eierandelskapital ikke kan kreves tilbakebetalt med mindre annet følger av særlige lovregler. Etter Banklovkommisjonens utkast oppheves dermed gjeldende krav for grunnfondsbevis, om at vedtak om slik tilbakebetaling krever Kongens samtykke, jf. sparebankloven § 2 sjette punktum og forsikringsvirksomhetsloven § 4-2 annet ledd annet punktum.

Banklovkommisjonen foreslår at prinsippet i grunnfondsbevisforskriften § 4 videreføres som hovedregel, dvs. at kapital som skal være egenkapital, herunder eierandelskapital, skal innbetales i penger. Banklovkommisjonen foreslår imidlertid at det presiseres at prinsippet gjelder for aksjeinnskudd, medlemsinnskudd, og innskudd av grunnfondskapital i finansinstitusjoner.

Banklovkommisjonen foreslår dessuten enkelte unntak fra nevnte prinsipp i utkastet til annet og tredje ledd i § 2b-3. Et av unntakene gjelder tilfeller av foretaksendringer (sammenslutning, deling og virksomhetsoverdragelse), og utstedelse av egenkapitalbevis som vederlag ved erverv av virksomhet eller annet foretak.

Banklovkommisjonen foreslår videre at det klargjøres at eierandelskapital kan innbetales ved konvertering av grunnfondskapital. I begge disse unntakstilfellene forutsetter Banklovkommisjonen at bestemmelsene i allmennaksjeloven om innbetaling av aksjekapital i annet enn penger bør gis tilsvarende anvendelse, jf. utkastet § 2b-3 fjerde ledd. Banklovkommisjonen viser til at dette vil sikre at de tilførte verdier er tilstrekkelige til å dekke pålydende verdi av de egenkapitalbevis som utstedes. Etter Banklovkommisjonens syn er det viktig at det dokumenteres at kapitaltilførsel er reell, og dermed at eksisterende egenkapital i foretaket ikke utvannes.

4.2.3 Høringsinstansenes merknader

Sparebankforeningen slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at begrepene grunnfondsbevis og grunnfondsbeviskapital erstattes med «egenkapitalbevis» og «eierandelskapital». I den forbindelse skriver Sparebankforeningen blant annet:

«Sparebankforeningen er enig med Banklovkommisjonen i at begrepene grunnfond og grunnfondsbeviskapital etter sin ordlyd ligger svært nær hverandre, og at det kan være behov for begreper som i større grad skiller mellom de to ulike kapitalformene. Nye begreper vil også synliggjøre de endringer som foreslås i reglene om egenkapitalbeviset for investorer og markedet. Vi slutter oss etter dette til forslaget om at det benyttes egenkapitalbevis og eierandelskapital i stedet for grunnfondsbevis og grunnfondsbeviskapital. Også i forhold til det internasjonale markedet, bør dette følges opp ved at betegnelsen «Primary Capital Certificate» (PCC) erstattes med «Equity Capital Instruments» og «Equity Share Capital». Dette samsvarer også med de begreper Banklovkommisjonen benytter i utredningen.»

Sparebankforeningen skriver videre:

«Vi er også enig i at det tas inn regler om utstedelse og innbetaling av kapitalen, samt at det fortsatt skal knyttes eierbeføyelser til egenkapitalbeviset. Sparebankforeningen slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at hovedreglene mht. de viktigste kapitalformene, herunder risiko- og prioritetsforhold, bør lovfestes.»

Sparebankforeningen reiser spørsmål om loven fullstendig bør utelukke muligheten til å utstede egenkapitalinstrumenter uten eierbeføyelser, for eksempel utbyttebevis. Sparebankforeningen skriver i den forbindelse blant annet:

«I utkastet til § 2b-2, jf. § 2b-10, vises det til at det skal knyttes eierbeføyelser til egenkapitalbeviset i samsvar med reglene i §§ 2b-10 til 2b-12. Vi leser dette slik at det kan fastsettes innskrenkende regler for eierbeføyelsene i sistnevnte bestemmelser. Dette fremgår som nevnt ovenfor også av utkastet § 2b-12 annet ledd, hvor det bl.a. er vist til allmennaksjeloven § 5-4 første ledd første og annet punktum som åpner for stemmerettsbegrensinger. Vi mener etter dette at en åpning for vedtektsbestemt utbyttebevis, kan tas inn i § 2-12 annet ledd ved at henvisningen til allmennaksjeloven § 5-4 utvides»

Terra-Gruppen støtter Banklovkommisjonens forslag til endringer i begrepsbruk.

Norges Bank og Kredittilsynet anser forslaget om endring av betegnelsen grunnfondsbevis som uproblematisk. Om adgangen til å opprette eierandelskapital ved konvertering uttaler Kredittilsynet følgende:

«Kredittilsynet støtter ikke forslaget til en generell adgang til å konvertere sparebankers grunnfond til eierandelskapital, men ser at en slik adgang helt eller delvis bør tillates i tilfeller som for eksempel «Hallingdal-modellen.»»

Kredittilsynet viser i den forbindelse også til at mange av Banklovkommisjonens forslag er basert på tillatelsen Finansdepartementet ga Gjensidige Forsikring til å utstede grunnfondsbevis på grunnlag av innstilling fra Kredittilsynet. Kredittilsynet skriver i den forbindelse følgende:

«Kredittilsynet vil påpeke at den ikke anså det naturlig at denne tillatelsen skulle få presedensvirkninger for andre enn gjensidige selskaper. I gjensidige selskaper er medlemmene – kundene – som eier egenkapitalen. Hvis disse ønsker å konvertere deler av denne egenkapitalen til eierandelskapital eid av en stiftelse som kontrolleres av de samme medlemmene, har Kredittilsynet ansett dette som uproblematisk.»

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche påpeker at beløp kan bli tilført egenkapitalen også uten at midler innbetales eller resultatføres, for eksempler ved endringer i regnskapsprinsipp. I den forbindelse bemerker de også at virkningen av endringer i balanseføringen må fordeles på kapitalklassene. De viser til løsningen Gjensidige Forsik-

ring valgte i sine vedtekter. Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche ønsker i tillegg en utvidelse av ordlyden i § 2b-1 annet og tredje ledd som presiserer at kapital kan tilføres på annen måte.

4.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om at reglene om eierandelskapital for finansinstitusjoner inntas i et nytt kapittel 2b i finansieringsvirksomhetsloven. Departementet legger til grunn at en endret begrepsbruk kan være hensiktsmessig. Det vises til at de nye begrepene «egenkapitalbevis» og «eierandelskapital» som Banklovkommissjonen har foreslått, klarere markerer at det er tale om egenkapital. Samtidig vil de foreslåtte begrepene også kunne gis en mer treffende oversettelse når egenkapitalbevis skal markedsføres i internasjonale kapitalmarkeder. Departementet vil imidlertid benytte begrepet «eierandelsbevis» i stedet for «egenkapitalbevis», for å unngå eventuelle uklarheter mht. det nye begrepet eierandelskapital, som er kapitalen som ligger til grunn for eierandelsbeviset. Departementet foreslår videre i tråd med Banklovkommissjonens forslag at det inntas en definisjon av hva som skal anses for å være egenkapital i en finansinstitusjon som ikke er organisert som aksjeselskap, jf. forslaget til ny § 2b-1 første ledd i finansieringsvirksomhetsloven.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag til hvilke kapitalklasser som skal anses for grunnfondskapital i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Tilsvarende er departementet enig i Banklovkommissjonens forslag til hvilke kapitalklasser som skal anses for å være eierandelskapital i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Departementet foreslår at det gis regler om grunnfondskapital og eierandelskapital som svarer til Banklovkommissjonens utkast. Departementet finner ikke at det er behov for tilføyelse som foreslått av Gjensidige Forsikring. Det vises til forslaget til ny § 2b-1 annet og tredje ledd.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at hjemmelen til å utstede grunnfondsbevis, som hittil har vært gitt i den enkelte særlov for hver type institusjon, heretter bør samles i finansieringsvirksomhetsloven, jf. forslaget til ny § 2b-2 første ledd første punktum. Departementet er også enig med Banklovkommissjonen i at det i bestemmelsens annet punktum fastslås at det som hovedregel skal være knyttet eierbeføyelser til eierandelsbevis. Departementet mener det i utgangspunktet ikke er grunnlag for å åpne for at institusjonene

kan utstede egenkapitalinstrumenter uten eierbeføyelser og slutter seg til Banklovkommissjonens utkast til § 2b-2 første ledd annet punktum. Det vises i den forbindelse også til de prinsipielle betraktninger som departementet gir nedenfor i kapittel 4.3.3 i vurderingen av adgang til å opprette flere klasser av eierandelsbevis. Departementet foreslår imidlertid at det presiseres i nytt tredje punktum at Kongen i særlige tilfelle i forskrift kan gi regler om adgang til å opprette ulike klasser av eierandelskapital, og at Kongen i forskrift også kan gi nærmere regler om hvorvidt det kan eller skal knyttes eierbeføyelser til de ulike klassene av eierandelskapital. Det vises til § 2b-2 første ledd tredje punktum.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om at det bør åpnes for en adgang til å utstede eierandelsbevis ved omklassifisering eller konvertering av grunnfondskapital, jf. forslaget til ny § 2b-2 annet ledd. Departementet viser til behovet som oppstod i forbindelse med konsesjonssøknaden til Gjensidige Forsikring BA for å gi dispensasjon fra gjeldende regler på området.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at eierandelsbevis som utstedes ved slik omklassifisering eller konvertering, som hovedregel skal overføres vederlagsfritt til en stiftelse, jf. forslaget til ny § 2b-2 tredje ledd første punktum. Som Banklovkommissjonen ser departementet imidlertid et behov for et unntak i tilfeller hvor det er behov for å overføre eierandelsbevis i forbindelse med visse foretaksendringer, jf. forslaget til ny § 2b-3 tredje ledd annet punktum.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens hovedregel om at eierandelskapital ikke kan kreves tilbakebetalt med mindre annet følger av særlige lovregler, jf. forslaget til ny § 2b-2 fjerde ledd. Det vises til at gjeldende rett bygger på et tilsvarende prinsipp.

Likeledes slutter departementet seg til Banklovkommissjonens forslag om at egenkapital som hovedsak skal innbetales i penger. Aksjelovene bygger på et tilsvarende prinsipp, og forslaget representerer videreføring av gjeldende bestemmelse i grunnfondsbevisforskriften § 4. Departementet er enig i Banklovkommissjonens forslag til presisering av bestemmelsens virkeområde, jf. forslaget til ny § 2b-3 første ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om at utstedelse av eierandelsbevis ved foretaksendringer, som ledd i virksomhetsovertakelser og ved innbetaling ved konvertering av grunnfondskapital, unntas fra kravet om innbetaling i penger, jf. forslaget til ny § 2b-3 annet og tredje ledd. Departementet er enig med Bank-

lovkommisjonen i at bestemmelsene i allmennaksjeloven som regulerer innebeting i annet enn penger bør gjelde tilsvarende for disse unntakstilfellene, jf. forslaget til ny § 2b-3 fjerde ledd.

4.3 Ulike klasser for eierandelskapital

4.3.1 Gjeldende rett

For aksjeselskapers vedkommende må preferansekapital, som skal ha andre egenskaper enn selskaps øvrige selskapskapital, innhentes gjennom utstedelse av aksjer i egen aksjeklasse. Opprettelse av slik aksjeklasse må skje ved vedtektsendring i generalforsamlingen før selskapet mottar kapitaltilskuddet. Det må klart gå fram av vedtektene hva som skiller aksjeklassene, og aksjenes samlede pålydende innenfor hver klasse, jf. allmennaksjeloven § 4-1 første ledd. Forskjeller mellom aksjeklasser vil ofte gjelde stemmerett, utbytterett, innsøvningsrett for selskapet, konvertering, og prioritet ved inndekning av underskudd og tap ved nedsettelse av kapitalen. Aksjelovgivningen inneholder ikke materielle krav eller regler om dette, men har utførlige regler om selve beslutningsprosessen og dermed fastsettelse av tegningsgrunnlaget ved emisjon. Uavhengig av dette kan vedtektene inneholde særskilte flertallskrav, eventuelt enstemmighetskrav, jf. allmennaksjeloven § 5-17.

For sparebanker med grunnfondsbevis skjer utstedelse av nye grunnfondsbevis etter grunnfondsbevisforskriften §§ 4 flg. Det er verken etter sparebankloven eller grunnfondsbevisforskriften åpnet for å ha ulike klasser med grunnfondsbevis, dvs. grunnfondsbevis med ulike egenskaper, slik som for aksjer, jf. allmennaksjeloven § 4-1.

4.3.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonens forslag omfatter ikke adgang for institusjonene til å opprette flere klasser av egenkapitalbevis med forskjellige egenskaper.

4.3.3 Departementets vurdering

Det er i forbindelse med arbeidet med Statens finansfond, oppstått spørsmål om det bør åpnes for ulike klasser både av aksjer og eierandelsbevis. I Ot.prp. nr. 35 (2008-2009) Om lov om Statens finansfond og lov om Statens obligasjonsfond på side 28, skrives i forbindelse med lov om Statens finansfond, følgende:

«Departementet vil som ledd i operasjonaliseringen av Statens finansfond vurdere å endre grunnfondsbevisforskriften, slik at aksjelovens bestemmelser om opprettelse av ulike klasser kommer tilsvarende til anvendelse på grunnfondsbevis. Dette vil åpne for at også sparebanker med grunnfondsbevis vil kunne utstede preferansekapital i form av grunnfondsbevis med andre egenskaper enn bankens øvrige grunnfondsbeviskapital.»

For aksjer har allmennaksjeloven § 4-1 tilstrekkelige regler. Aksjeklassene må klart defineres i vedtektene. For eierandelskapital åpner ikke Banklovkommisjonens utkast for tilsvarende ulike klasser av eierandelsbevis. Departementet viser til at det for eierandelsbevisenes vedkommende er en markedsmessig fordel med et instrument som har en fast struktur. På den annen side vil det i enkelte særlige tilfelle være behov for å kunne utstede eierandelsbevis av ulike slag. Det kan for eksempel være behov for å opprette en særskilt klasse av eierandelskapital med eierandelsbevis utstedt mot kapitalinnskudd fra Statens finansfond. Skal det innføres flere klasser av eierandelskapital, trengs derfor en bestemmelse som åpner for dette. Departementet ser det som hensiktsmessig at det kan gis nærmere regler om adgangen til å utstede ulike klasser av eierandelskapital i forskrift, herunder at det i forskrift kan åpnes for at det ikke knyttes eierbeføyelser til disse, og foreslår at Kongen i særskilte tilfeller gis hjemmel til å gi slik forskrift. Departementet foreslår videre at det i forskrift også kan gis nærmere regler om hvorvidt det skal knyttes eierbeføyelser til ulike klasser av eierandelskapital. Det vises til § 2b-2 første ledd tredje punktum.

4.4 Fondsobligasjonskapital

4.4.1 Gjeldende rett

Ansvarlig kapital

En banks ansvarlige kapital omfatter kjernekapital og tilleggskapital. En finansinstitusjons ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av et beregningsgrunnlag etter regler fastsatt i forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond m.m. Hva som inngår i norske bankers kjernekapital er definert i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og

verdipapirforetak og brev 27. juni 2002. Kjernekapital («tier 1 – capital») består blant annet av innbetalt aksjekapital og ulike fond (overkursfond, utjevningsfond, gavefond, grunnfond etc.) I tillegg vil akkumulert overskudd, samt annen egenkapital godkjent av Kredittilsynet, inngå i kjernekapitalen. Finansdepartementet kan gi samtykke til at annen kapital kan likestilles med kjernekapital i henhold til beregningsforskriften.

Finansdepartementet har godkjent at fondsobligasjoner på gitte vilkår kan utgjøre inntil 15 prosent av total kjernekapital, jf. brev 27. juni 2002. Vilkårene som er lagt til grunn er basert på retningslinjer vedtatt av Basel-komiteen for banktilsyn høsten 1998.

Tilleggskapital («tier 2 – capital») kan bestå av ansvarlig lånekapital, og blant annet hybrid kapital, dvs. andre gjelds- og egenkapitalinstrumenter. Tilleggskapital har prioritet før kjernekapital dvs. at den tar tap etter kjernekapital. Hvordan en banks egenkapital kan være sammensatt framgår av forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike.

Europaparlamentet og EUs ministerråd har nå til behandling et forslag til endring av kapitaldekningsdirektivene (2006/48/ec og 2006/49/ec) som inneholder nærmere krav til definisjon av såkalt «ren» kjernekapital («core tier 1 – capital»). Etter forslaget til nye regler må kapital som skal kunne inngå i ren kjernekapital regnes som egenkapital etter nasjonal lovgivning og dekke tap ved løpende drift og avvikling på linje («pari passu») med ordinære aksjer. Kapitalen kan imidlertid ha preferanse i forhold til ordinære aksjer (innskutt aksjekapital) med hensyn til utbytte, men kravet på avkastning kan ikke være kumulativt. Videre foreslås det i direktivforslaget at inntil 15 prosent av kjernekapitalen kan bestå av hybridkapital med incentiver til innløsning, og inntil 35 prosent av hybridkapital uten incentiver til innløsning, og inntil 50 prosent av kjernekapitalen kan bestå av hybridkapital med konverteringsrett til aksjer eller for dette tilfellet eierandelsbevis. Bestemmelsene er foreslått som totalharmoniseringsbestemmelser. Forslagene til endring av kapitaldekningsdirektivene ventes vedtatt i EU innen utgangen av april 2009. Det er lagt opp til at bestemmelsene skal være gjennomført i nasjonal lovgivning innen 31. oktober 2010 og i kraft innen 31. desember 2010. Et vedtatt direktiv vil være EØS-relevant og må forventes tatt inn i EØS-avtalen.

Fondsobligasjon

Fondsobligasjoner har trekk felles både med gjelds- og egenkapitalinstrumenter. Av St.prp. nr. 1 (2001-2002) fremgår at fondsobligasjoner skattemessig skal behandles som et gjeldsinstrument. Dette betyr for eksempel at utsteder vil ha fradragsrett for betaling av renter/avkastning på fondsobligasjoner, jf. sktl. § 6-40.

Finansdepartementet har som nevnt godkjent at fondsobligasjoner på gitte vilkår kan utgjøre inntil 15 prosent av total kjernekapital, jf. brev 27. juni 2002:

«Som beskrevet i brev 9. mars 2000 fra Finansdepartementet til Kredittilsynet, samt Ot.prp. nr. 1 (2001-2002) kapittel 13, setter departementet som vilkår for samtykke etter forskriften at fondsobligasjoner skal oppfylle følgende krav:

- Avhengig av risikoprofil minimum mellom 6 og 7 pst. kjernekapital i institusjonen før kapitalopptaket (minstenivå ble redusert fra 6,5 pst. til 6 pst. våren 2001)
- Fondsobligasjonene må kunne skrives ned pro rata med aksjekapitalen hvis kjernekapitalen faller under 5 pst. eller kapitaldekningen faller under 8 pst.
- Fondsobligasjonskapitalen kan maksimalt utgjøre 15 pst. av total kjernekapital
- Ingen renteakkumulering
- Fondsobligasjoner kan ikke benyttes til å danne grunnlag for opptak av tidsbegrenset ansvarlig lånekapital
- Hvis fondsobligasjoner skrives ned, kan de skrives opp før aksjekapital betjenes
- Hvis hele aksjekapitalen er tapt, så skrives fondsobligasjoner ned med endelig virkning
- Fondsobligasjoner skal være evigvarende i betydningen at investor ikke kan kreve dem tilbakebetalt
- Renteberegningsgrunnlaget skal justeres ned ved en eventuell nedskrivning
- Tilbakebetaling av fondsobligasjoner kan ikke foretas uten Kredittilsynets samtykke

Kredittilsynet kan etter gjeldende regelverk gi samtykke til tilbakebetaling av fondsobligasjoner, jf. siste kulepunkt. Finansdepartementet anser det som naturlig at Kredittilsynets myndighet utvides til å gjelde samtykke i saker som oppfyller de ovennevnte standardvilkårene.»

I tillegg til kravene som framgår av brev 27. juni 2002 stilles også følgende krav:

«Videre forutsetter tilsynet at fondsobligasjonene utformes slik at banken må ha en forsvarlig kjernekapital- og kapitaldekning for å kunne

utbetale renter på fondsobligasjonene. Med en forsvarlig kjernekapital- og kapitaldekning mener Kredittilsynet at banken etter å ha betjent renter på fondsobligasjonene ikke skal kunne ha mindre enn 0,2 % over minstekravene som til enhver tid måtte gjelde for banken. Banken skal også kunne la være å betale avkastning på fondsobligasjoner hvis grunnfondsbeviserne ikke får utbytte i samme periode.»

Selv om fondsobligasjoner kan være utformet på ulike måter, vil et typisk trekk være at de har prioritet foran aksjekapital (dvs. tar tap etter) og grunnfondsbeviskapital, men etter ansvarlig lånekapital. Denne prioritetsrekkefølgen vil forutsetningsvis gjelde både ved utbytte/rentebetaling, under løpende drift og ved avvikling av institusjonen.

Hvilken rente som skal betales på fondsobligasjoner, fastsettes normalt på forhånd, gjerne i form av margin til en referanserente, dette i motsetning til utbytte på grunnfondsbevis og aksjer som i større grad fastsettes på grunnlag av institusjonens overskudd. Renten vil likevel normalt være overskuddsavhengig i den forstand at renter ikke må betales dersom det ikke er overskudd det enkelte år. Fondsobligasjoner skiller seg fra de mer typiske former for ansvarlig lånekapital blant annet ved at ikke-betalte renter ikke akkumuleres.

Når det gjelder innbyrdes prioritet og dekning av underskudd, inneholder grunnfondsbevisforskriften § 28 en del regler, men disse gjelder bare for institusjoner med grunnfondsbeviskapital. For andre typer institusjoner er forhold vedrørende prioritet, dekning av tap og utbytte stort sett bare regulert gjennom de vilkår som inngår i den enkelte tillatelse til å oppta fondsobligasjonskapital.

4.4.2 Banklovkomisjonens forslag

Banklovkomisjonen foreslår at gjeldende regler om fondsobligasjonskapital, slik som de fremgår av konsesjonspraksis, jf. ovennevnte brev fra Finansdepartementet til Kredittilsynet 27. juni 2002, samt etter gjeldende grunnfondsbevisforskrift § 28, i hovedsak videreføres.

I utkast til ny § 2b-4 første og annet ledd foreslår Banklovkomisjonen at det oppstilles hjemmel for å utstede fondsobligasjoner. Etter Banklovkomisjonens forslag forutsetter utstedelse av fondsobligasjoner innbetaling i penger, og videre at fondsobligasjonskapital som ikke kan godkjennes som kjernekapital kan regnes som evigvarende ansvarlig lånekapital. Banklovkomisjonen foreslår videre at Kongen gis kompetanse til å fast-

sette nærmere regler om fondsobligasjoner i forskrift.

I Banklovkomisjonens forslag til ny § 2b-4 tredje ledd fastslås prinsippet om at fondsobligasjonskapital har bedre prioritet enn alle former for egenkapital, men at de må stå tilbake for andre krav mot institusjonen.

I utkast til fjerde ledd foreslår Banklovkomisjonen at prinsippene for forrenting av fondsobligasjonskapital lovfestes. Det foreslås at renter bare kan utbetales av midler som institusjonen på rentetidspunktet kan disponere som utbyttemidler.

Banklovkomisjonen foreslår i utkastet til § 2b-4 femte ledd en videreføring av gjeldende prinsipp om at tilbakebetaling eller tilbakekjøp av fondsobligasjonskapital forutsetter Kredittilsynets samtykke.

Banklovkomisjonen foreslår at gjeldende regler om nedskrivning av fondsobligasjonskapital etter grunnfondsbevisforskriften § 28, videreføres i ny § 2b-4 sjette ledd. I Banklovkomisjonens utkast er det imidlertid flere endringer i forhold til gjeldende regelverk som ikke er nærmere kommentert i utredningen. Således foreslås i bestemmelsens første punktum at nedskrivning av fondsobligasjonskapital krever Kredittilsynets samtykke og beslutning i generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Nedskrivningen skal, i motsetning til etter gjeldende rett, skje forholdsmessig med nedskrivning av både grunnfondskapital og eierandelskapital som er besluttet nedsatt for å dekke tap som ikke kan dekkes på annen måte. Videre foreslås i utkastet til tredje punktum et forbud mot at det utbetales utbytte på grunnfondskapital og eierandelskapital før fondsobligasjonskapitalen igjen er oppskrevet.

Forslaget til syvende ledd åpner for at andre typer av hybridkapital kan bli utviklet og tatt i bruk, jf. EUs utkast til direktiv COM(2008) 602/3 om endringer i de konsoliderte bankdirektivene 2006/48/EF og 2006/49/EF.

4.4.3 Høringsinstansenes merknader

Finansnæringens hovedorganisasjon (FNH) uttrykker bekymring med hensyn til at det påbegynnes et arbeid med å lovregulere fondsobligasjonskapital som hastesak. FNH viser til at det fra flere fagmiljøer påpekes at fondsobligasjonskapital representerer et kapitalinstrument som er særdeles viktig for finansforetakenes kapitaloppbygging. Det pekes generelt på at det er viktig å unngå at det skapes uklarhet og problemer for norske foretak som skal fremforhandle slike avtaler i utlandet og dernest få avtalene godkjent av norske tilsynsmynd-

digheter. FNH ber på denne bakgrunn departementet overveie å utsette den videre lovbehandling av utkastets § 2b-4 og § 2b-5 i denne omgang, slik at disse temaer utsettes til Banklovkommisjonens forslag til en samlelov for finansforetak av hensyn til å sikre en grundigere analyse av disse spørsmål.

Norges Bank peker på at det i forslaget til ny § 2b-4 tredje ledd bør presiseres at dersom det ikke er midler til å betale avtalt rente, vil ubetalt rente ikke akkumuleres.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche uttaler at det i utkastet til § 2b-4 sjette ledd oppstilles en regel som etter sin ordlyd bare gjelder for finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Gjensidige Forsikring mener at det er uheldig at det er ulike løsninger for samme virksomhetstype men ulik organisasjonsform, men viser til at bestemmelsen likevel er en del av lovoplegget og derfor bør inngå i Finansdepartementets lovforslag.

Kredittilsynet peker på at bestemmelsene om nedskrivning av fondsobligasjonskapital i § 2b-4 sjette ledd ikke er i overensstemmelse med dagens regler om nedskrivning av fondsobligasjonskapital. Den vil heller ikke, slik Kredittilsynet ser det, være i overensstemmelse med fremtidige regler om fondsobligasjonskapital. Kredittilsynet anser det for øvrig uheldig at det gis mer detaljerte regler i denne bestemmelsen enn reglene som generelt gis i § 2b-4 første til og med femte ledd.

Kredittilsynet viser til at fondsobligasjonskapitalen ved en nedskrivningsregel som foreslått, gjøres mye mer tapsabsorberende enn denne kapitalen er i dag, noe Kredittilsynet ikke ser kan være tilsiktet. Kredittilsynet peker på at slik gjeldende regler om fondsobligasjoner er fastsatt, skrives fondsobligasjonskapitalen ned pro rata med vedtektsfestet eierandelskapital (grunnfondsbeviskapital) og i sparebanker som ikke har grunnfondsbevis, først etter at grunnfondet, herunder sparebankens fond, og gavefond er tapt.

Kredittilsynet gir videre en omtale av forholdet mellom denne bestemmelsen og regelverket som er under utvikling i EU. Om dette skriver Kredittilsynet blant annet:

«Det er i EUs forslag til direktiv (ECOFIN 27. november 2008) om endringer i direktivene 2006/48/EF og 2006/49 EF foreslått en bestemmelse om at hybridkapitalen skal dekke tap og ikke hindre rekapitalisering, og Kredittilsynet tolker direktivbestemmelsen slik at den betingede nedskrivningen som tillates for fondsobligasjoner i dag, og som er foreslått

videreført i § 2b-4 sjette ledd, ikke kan fortsette med de nye reglene.

Dersom fondsobligasjonskapitalen i stedet skrives opp pro rata med aksjekapitalen/grunnfondsbeviskapitalen (ved at fondsobligasjonskapitalen tildeles en andel av overskuddet tilsvarende fondsobligasjonskapitalens andel av kjernekapitalen), og slik at investorene ikke i tillegg har krav på renter etter kontrakten før kapitalen er fullt skrevet opp, vil tapene i større grad fordeles mellom aksjonærene/grunnfondsbeviserne og innehaverne av hybridkapital, slik at det blir lettere å hente inn ny aksjekapital/grunnfondsbeviskapital.

Slik som de nye direktivbestemmelsene er foreslått, skal hybridkapitalen (fondsobligasjonskapitalen) dekke tap enten gjennom nedskrivning eller konvertering til ordinære aksjer, men nærmere bestemmelser om når hybridkapitalen (fondsobligasjonene) skal dekke tap (for eksempel i forhold til nivå på kjernekapitaldekningen) er ikke fastsatt, og det kan her bli senere endringer. Kredittilsynet ser det derfor som hensiktsmessig at reglene om dekning av tap ved løpende drift i § 2b-4 sjette ledd gis en mer generell utforming og slik at bestemmelsen også dekker ulike fremtidige måter fondsobligasjoner kan dekke tap på.»

Kredittilsynet foreslår videre at bestemmelsen i § 2b-22 tredje ledd oppheves. Kredittilsynet påpeker at det er behov for å endre banksikringsloven som følge av innføringen av en bestemmelse om fondsobligasjonskapital. Kredittilsynet viser til at banksikringsloven § 3-6 inneholder bestemmelser om nedskrivning av ansvarlig lånekapital, og uttaler at «ved at det innføres en egen bestemmelse om fondsobligasjonskapital, bør bestemmelsen i banksikringsloven § 3-6 endres slik at det fremgår at bestemmelsen også gjelder for fondsobligasjonskapital».

4.4.4 Departementets vurdering

Hva en bank kan utstede av kjernekapitalinstrumenter, krav til slik kjernekapital, herunder krav til fondsobligasjoner, er regulert blant annet i beregningsforskriften. I tillegg har Finansdepartementet i brev til Kredittilsynet 27. juni 2002 gitt ytterligere veiledning.

For å skape mest mulig klarhet i forhold til kapitaldekningsregler, finner departementet det hensiktsmessig å kun følge opp Banklovkommisjonens utkast til § 2b-4 tredje og syvende ledd om prioritetsregler i ny § 2b-4 første og annet ledd. Departementet foreslår her i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at fondsobligasjonskapital skal stå

tilbake for andre fordringer på en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, med unntak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på eierandelskapital og grunnfondskapital. Fondsobligasjonskapitalens prioritet skal fremgå av avtalevilkårene. Det vises til § 2b-4 første ledd. Videre presiserer departementet at dette ikke skal være til hinder for at en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, med samtykke av Kredittilsynet utsteder annen type av kapitalinstrument som Kredittilsynet godkjenner som kjernekapital etter ellers gjeldende regler. Departementet viser til at det må fremgå av avtalevilkårene i hvilken utstrekning reglene i første ledd skal gjelde for dette kapitalinstrumentet. Det vises til § 2b-4 annet ledd.

Departementet ser det i tillegg som hensiktsmessig at det kan fastsettes nærmere regler om fondsobligasjonskapital i forskrift. Departementet foreslår at Kongen gis hjemmel til å fastsette slik forskrift. Det vises til § 2b-4 tredje ledd. Et utgangspunkt for slike forskriftsbestemmelser vil være Banklovkomisjonens utkast til lovregler som ikke er tatt inn her. Departementet presiserer i denne sammenheng at Banklovkomisjonen bør se nærmere på hvorvidt regler som nå eventuelt forskriftsfestes, senere bør lovfestes i forbindelse med utkast til ny finanslov.

Departementet følger på denne bakgrunn ikke opp Banklovkomisjonens utkast til § 2b-22 tredje ledd. Se nærmere om dette i kapittel 6.9.4 nedenfor.

4.5 Ansvarlig lånekapital

4.5.1 Gjeldende rett

Reglene for ulike former for ansvarlig lånekapital, kommer hovedsakelig til uttrykk i konsesjonspraksis. Det finnes også noen særlige regler om nedskrivning av ansvarlig kapital i banksikringsloven § 3-6. Vilkårene som i henhold til gjeldende praksis normalt stilles for opptakelse av evigvarende og tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, er inntatt i to rundskriv fra Kredittilsynet (14/2001 og 21/2001).

4.5.2 Banklovkomisjonens forslag

Banklovkomisjonens utkast til lovregler om evigvarende og tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, som skal være del av institusjonens ansvarlige kapital, representerer i hovedsak en lovfesting av de prinsipper som kommer til uttrykk i ovennevnte rundskriv fra Kredittilsynet.

Banklovkomisjonen foreslår en hjemmel til å ta opp tidsbegrenset og evigvarende ansvarlig lånekapital i § 2b-5 første ledd første punktum, og videre å forutsette Kredittilsynets samtykke, samt en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om ansvarlig lånekapital i forskrift.

I utkastet til § 2b-5 annet ledd foreslår Banklovkomisjonen at det oppstilles krav om at ansvarlig kapital bare kan inngå i beregningen av institusjonens ansvarlige kapital dersom løpetiden er på minst 5 år og kreditor ikke kan kreve tilbakebetaling før avtalt forfall. Tilbakebetaling forutsetter etter Banklovkomisjonens forslag Kredittilsynets samtykke.

I utkast til § 2b-5 annet ledd foreslår Banklovkomisjonen en lovfesting av prinsippet om at ansvarlig lånekapital har bedre prioritet enn fondsobligasjonskapital og alle former for egenkapital, men må stå tilbake i forhold til alle andre krav mot institusjonen. Det foreslås at prioriteten til ansvarlig lånekapital skal fremgå av avtalevilkårene.

4.5.3 Høringsinstansenes merknader

Gjensidige Forsikring peker på at § 2b-5 kan forstås slik at ansvarlig lånekapital som har en gjenstående løpetid på mindre enn 5 år ikke skal kunne medregnes, selv om løpetiden etter låneavtalen var på minst 5 år. *Arntzen de Besche* uttaler på vegne av *Gjensidige Forsikring* at de antar at det ikke har vært meningen å endre regelen i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak om at ansvarlig lånekapital som har en gjenværende løpetid på mindre enn 5 år delvis skal telle med som ansvarlig kapital.

4.5.4 Departementets vurdering

Banklovkomisjonen ønsker å lovfeste de grunnleggende prinsippene som skal gjelde for ansvarlig lånekapital. Tilsvarende som i forslaget til § 2b-4, finner departementet det hensiktsmessig for å skape mest mulig klarhet i forhold til kapitaldekningsreglene, å kun følge opp Banklovkomisjonens utkast til § 2b-5 tredje ledd, slik at det fastsettes en regel om at ansvarlig lånekapital skal stå tilbake for andre fordringer på en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, med unntak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på fondsobligasjonskapital, grunnfondskapital og eierandelskapital. Den ansvarlige lånekapitals prioritet skal fremgå av låneavtalen. Det vises til § 2b-5 første ledd.

Departementet ser det som hensiktsmessig at det kan fastsettes nærmere regler om ansvarlig

lånekapital i forskrift. Departementet foreslår at Kongen gis hjemmel til å fastsette slik forskrift. Det vises til § 2b-5 annet ledd. Et utgangspunkt for slike forskriftsbestemmelser vil være Banklovkommisjonens utkast til lovregler som ikke er tatt inn her. Departementet presiserer i denne sammenheng at Banklovkommisjonen bør se nærmere på hvorvidt regler som nå eventuelt forskriftsfestes, senere bør lovfestes i forbindelse med utkast til ny finanslov.

4.6 Medlemsansvar i gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger

4.6.1 Gjeldende rett

For gjensidige forsikringsselskapene finnes reglene om medlemsansvar i forsikringsvirksomhetsloven §§ 4-8 og 4-9. Det er ikke gitt lovbestemmelser om medlemsansvar i kredittforeninger, men det var etter tidligere ulovfestede prinsipper adgang til å vedtektsfeste slikt ansvar.

4.6.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår en videreføring av medlemsansvaret som i dag gjelder gjensidige for-

sikringsselskap etter forsikringsvirksomhetsloven § 4-8, og foreslår at tilsvarende ansvarsregler gjøres gjeldende for kredittforeninger, jf. utkast til ny § 2b-6.

4.6.3 Høringsinstansenes merknader

Gjensidige Forsikring mener bestemmelsen bør endres slik at en unngår tvil om slikt ansvar må fremgå av foretakets vedtekter. Gjensidige Forsikring mener videre det bør være et krav om at foretak som ikke har fastsatt slikt ansvar må gi dette tilkjenne i foretaksnavnet ved tilføyelse av bokstavene BA.

4.6.4 Departementets vurdering

Departementet viser til at medlemsansvaret etter Banklovkommisjonens utkast følger av lovbestemmelsen og ser derfor ikke behov for at det i tillegg fremgår av foretakets vedtekter. Etter departementets vurdering er det heller ikke nødvendig at ansvarsbegrensning gis til kjenne ved tilføyelse av bokstavene BA. Departementet foreslår etter dette at det fastsettes ny § 2b-6 i finansieringsvirksomhetsloven i samsvar med Banklovkommisjonens utkast.

5 Organisatoriske bestemmelser og eierbeføyelser

5.1 Generalforsamling

5.1.1 Gjeldende rett

I grunnfondsbevisforskriften § 17 er det gitt felles regler om stemmerett. Det er her bestemt at hvert grunnfondsbevis gir en stemme. Videre er finansieringsvirksomhetsloven § 2-6 om konsolidering av eierandeler gitt tilsvarende anvendelse.

I grunnfondsbevisforskriften kapittel 4 er det gitt regler om valg av representanter for eierne av grunnfondsbevis i sparebanker og kredittforeninger. Reglene i grunnfondsbevisforskriften §§ 18 til 24 gjelder således ikke for gjensidige forsikringselskaper. Det vises i denne sammenheng også til grunnfondsbevisforskriften § 16 første ledd, hvor gjensidige forsikringselskaper i vedtektene kan fastsette representasjonsrett for eierne av grunnfondsbevis i generalforsamlingen.

Reglene om institusjonens øverste organ er noe ulikt utformet for de forskjellige typene foretak som etter gjeldende rett kan utstede grunnfondsbevis. Visse fellesregler finnes imidlertid også i grunnfondsbevisforskriften.

Av forsikringsvirksomhetsloven § 5-8, jf. aksjeloven § 5-1 første ledd følger at generalforsamlingen er det øverste organ i et gjensidig forsikringselskap. For øvrig er det i forsikringsvirksomhetsloven § 5-8 annet punktum bestemt at aksjelovens regler om generalforsamlingen som hovedregel får tilsvarende anvendelse for gjensidige forsikringselskaper. Etter bestemmelsens første ledd trer Kredittilsynet imidlertid i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i aksjelovene §§ 5-8 annet ledd og 5-12 første ledd tredje punktum.

Etter samvirkeloven er kredittforeningene (samvirker av låntakere) forutsatt å være samvirkeforetak. For slike kredittforeninger vil årsmøtet være institusjonens øverste organ. Det er uklart om det i kredittforeninger fortsatt er adgang til å vedtektsfeste medlemsansvar og regler om etterutligning i henhold til tidligere ulovfestede prinsipper, jf. tidligere vedtektsbestemmelse i Landkreditt. At denne adgangen fortsatt er åpen synes å være en forutsetning for Banklovkommisjonens utkast til ny § 2b-6 i finansieringsvirksomhetsloven. Denne typen kredittforeninger vil i til-

felle ikke omfattes av samvirkeloven, jf. samvirkeloven § 1. Det følger ellers av finansieringsvirksomhetsloven § 3-10 at kredittforeninger skal ha et representantskap.

Etter sparebankloven § 7 første ledd nr. 1 stilles krav om at sparebanker skal ha et forstanderskap. Av sparebankloven § 12 følger forutsetningsvis at forstanderskapet må anses for å være sparebankens øverste organ.

Sparebankloven kapittel 3 inneholder nærmere regler om forstanderskapets oppgaver, saksbehandling og sammensetning. Mange spørsmål er imidlertid overlatt til vedtektsregulering i den enkelte institusjon. Når det gjelder reguleringen av valg og sammensetning inneholder sparebankloven § 8 visse grunnleggende regler og hensyn, men de nærmere regler forutsettes fastsatt i institusjonens vedtekter. I sparebankloven § 8 fjerde ledd settes tjenestetiden for et medlem av forstanderskapet til 4 år. Dersom tjenestetiden utløper trer medlemmet likevel ikke ut av forstanderskapet før et nytt medlem er valgt, bortsett fra hvis vilkårene for valgbarhet ikke lenger er oppfylt, jf. § 9.

I sparebankloven § 8 syvende ledd oppstilles nærmere krav som må være oppfylt for at en person skal være valgbar til forstanderskapet. Et medlem av forstanderskapet som ikke lenger oppfyller vilkårene for valgbarhet etter denne bestemmelsen trer øyeblikkelig ut av forstanderskapet, jf. sparebankloven § 9.

Reglene om forstanderskapets forhandlinger og saksbehandling finnes i sparebankloven §§ 11 og 12. Formannen kaller inn til møter og leder forhandlingene. Styrets medlemmer, revisor og medlemmer av kontrollkomiteen skal kalles inn og har rett til å delta i forhandlingene uten stemmerett. Innkallingen skal være skriftlig og som hovedregel skje med 8 dagers varsel. Minst halvparten og i hvert fall seks medlemmer må møte for at forstanderskapet skal være vedtektsført. For å fatte vedtak er hovedregelen simpel majoritet. Ved stemmelikhet gjør formannens eller møtelederens stemme utslaget, bortsett fra ved valg av tillitsvalgte, hvor det foretas loddrekning ved stemmelikhet. Møtelederen har ansvar for at det føres protokoll over forstanderskapets forhandlinger. Protokollen skal

godkjennes og underskrives av møtelederen og to møtedeltakere som velges på møtet.

Sparebankloven § 12 oppstiller rammene for saker som skal behandles av forstanderskapet. Etter bestemmelsens første ledd skal forstanderskapet påse at sparebanken virker etter sitt formål i samsvar med lov vedtekter og forstanderskapets vedtak.

5.1.2 Banklovkommisjonens forslag

I Banklovkommisjonens utkast brukes begrepet «generalforsamling» som en lovteknisk betegnelse for (i samsvar med allmennaksjelovens terminologi) det øverste organ i institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonen foreslår bestemmelser om generalforsamlingen i utkast til ny § 2b-26. Banklovkommisjonen foreslår at det gis et felles regelverk om møter, saksbehandling og beslutninger i slike organer.

Etter Banklovkommisjonens oppfatning er det generelt sett behov for utførlige regler om saksbehandling og beslutningsprosessen også for generalforsamlinger i institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonen viser til at generalforsamlingen i slike institusjoner er tillagt en rekke oppgaver som både prinsipielt og praktisk vil være av vesentlig betydning for det foreslåtte regelverkets virkemåte. Det vises i den forbindelse til at det ofte vil dreie seg om vedtak i saker som kan være preget av interessemotsetninger, og som av hensyn til de ulike interessegrupperinger bør avgjøres etter ordnede og betryggende saksbehandlingsregler.

De spørsmål som knytter seg til saksbehandlingen og beslutningsprosessen i slike finansinstitusjoner, vil i hovedsak være spørsmål av samme type som de som oppstår i aksjeselskapsforhold, og som er utførlig regulert i et omfattende regelverk i aksjelovgivning. I forhold til krav til ordnede saksbehandlings- og vedtaksprosedyrer står også institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, i hovedsak i samme stilling som institusjoner organisert i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonens forslag innebærer at krav til saksbehandling og beslutningsprosessen i generalforsamlingen i allmennaksjeselskaper i det vesentlige gjøres gjeldende også for institusjonene som er organisert på annen måte.

5.1.3 Høringsinstansenes merknader

Etter Sparebankforeningens syn er bestemmelsen om generalforsamling, herunder saksbehandlings-

reglene, reglene om stemmerett mv., også relevant for lovens kapittel 2c, og også andre kapitler hvor det er henvist til generalforsamlingen. Sparebankforeningen foreslår derfor en presisering i bestemmelsens første ledd.

5.1.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår bestemmelser om generalforsamlingen i ny § 2b-26. Bestemmelsene er i samsvar med Banklovkommisjonens utkast. Reglene om generalforsamlingen er beregnet på institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at reglene om eierandelsbevis krever klare regler om saksbehandling og vedtak i generalforsamlingen. Departementet viser dessuten til at reglene også vil ha betydning i forhold til foretaksendringer i kapittel 2c og 2d.

Slik utkastet er utformet, skal reglene i kapittel 2b til 2d gjelde for alle slike institusjoner. Reglene om adgang til å fastsette særlige flertallskrav i vedtektene, bygger på ønsker fra næringen. Departementet legger til grunn at det ikke er nødvendig å endre sparebanklovens regler om forstanderskapets sammensetning (loven kapittel 3) eller saksbehandlingsregler i sparebankloven § 11. Forsikringsvirksomhetsloven kapittel 4 har ikke regler om vanlig generalforsamling, men krever at vedtektene skal angi sammensetningen. Forsikringsvirksomhetsloven kapittel 5 har kun en enkelt bestemmelse (§ 5-8), som tilsvarer § 2b-26.

Departementet viser til at bestemmelsen om generalforsamling også vil kunne være relevant for lovens kapittel 2c. Departementet foreslår at det fastsettes en bestemmelse i samsvar med Banklovkommisjonens utkast, men at det presiseres i bestemmelsen at man med generalforsamling mener det samme både i kapittel 2b og 2c.

5.2 Eierbeføyelser og særlige flertallskrav

5.2.1 Gjeldende rett

Rammene for eierbeføyelser i institusjoner som ikke er organisert som aksjeselskaper, oppstilles i de respektive lovene som regulerer de enkelte foretakstyper. Således følger det av sparebankloven § 2 at det til grunnfondsbevis skal være knyttet representasjonsrett i forstanderskapet. Det følger av sparebankloven § 8 at grunnfondsbeveiseierne skal velge minst en femdel og ikke mer enn to femdel av forstanderskapets medlemmer.

Tilsvarende skal det i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 4-2 annet ledd første punktum være knyttet representasjonsrett i generalforsamlingen til grunnfondsbevis i gjensidige forsikringselskaper. Etter grunnfondsbevisforskriften § 16 første ledd kan eierne av grunnfondsbevis avgis inntil 25 prosent av stemmene i selskapet, begrenset til maksimalt 25 prosent av de fremmøtte stemmer på den enkelte generalforsamling i henhold til særlige regler i grunnfondsbevisforskriften § 16 første ledd bokstav b. Etter grunnfondsbevisforskriften § 16 annet ledd åpnes for at det i vedtektene fastsettes at grunnfondsbeviserne også skal ha representasjonsrett i selskapets representantskap.

For kredittforeninger er det ikke gitt konkrete regler verken i finansieringsvirksomhetsloven eller i samvirkeoven om grunnfondsbeviserens representasjonsrett i representantskapet. Derimot oppstilles etter grunnfondsbevisforskriften § 16 en adgang for kredittforeningen til å vedtektsfeste at grunnfondsbevisere skal ha rett til å velge inntil ¼ av representantskapets medlemmer.

5.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Eierbeføyelser

Av Banklovkommisjonens utkast til § 2b-2 første ledd følger at det skal knyttes eierbeføyelser til egenkapitalbevis. Banklovkommisjonen foreslår at eiere av egenkapitalbevis, uavhengig av virksomhetstype, enten direkte eller via valgte representanter, skal ha rett til å utøve minst en femdel, men ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen. Banklovkommisjonens forslag viderefører på dette punkt regelen som nå gjelder for sparebanker som fellesregel for alle grunnfondsbevisinstitusjoner. Etter Banklovkommisjonens forslag vil det være opp til den enkelte institusjon å vedtektsfeste hvilken innflytelse eierandelskapitalen skal gis innenfor lovens ramme, og på hvilken måte innflytelsen skal utøves.

Banklovkommisjonen legger til grunn at det prinsipielt bør være opp til den enkelte institusjon ved utarbeidelse av sine vedtekter å velge hvilken av de to former for eierinnflytelse – representasjonsrett i generalforsamlingen eller møte- og stemmerett i generalforsamlingen – som skal knyttes til egenkapitalbevisene.

Banklovkommisjonen påpeker at så lenge eiere av egenkapitalbevis har møte- og stemmerett i generalforsamlingen, vil det også være behov for supplerende regler om utøvelse av stemmeretten. Banklovkommisjonen foreslår i

utkastet til § 2b-12 annet ledd at det gis regler om egenkapitalbeviserens utøvelse av stemmerett. Etter Banklovkommisjonens forslag er ulike regler i allmennaksjeloven vedrørende generalforsamlingen, herunder møteregler og flertallskrav, gitt tilsvarende anvendelse. Banklovkommisjonen foreslår i utkastet til § 2b-12 tredje ledd at det oppstilles krav til reduksjon av stemmetyngde dersom det samlede antall stemmer som avgis av egenkapitalbeviserne ellers ville overstige den samlede grense for eierinnflytelse som følger av loven og vedtektene.

Særlige flertallskrav

Banklovkommisjonen viser til at når eierandelskapitalen forhøyes (på annen måte enn ved fondsemisjon), vil utstedelse av nye egenkapitalbevis på forskjellige måter innvirke på stillingen til eiere av allerede utstedte egenkapitalbevis. Slike transaksjoner kan få konsekvenser både for egenkapitalbevisenes verdi og for omfanget av eierbeføyelser knyttet til disse. Banklovkommisjonen viser videre til at også andre disposisjoner som en institusjon med eierandelskapital vil kunne være interessert i å få gjennomført som ledd i sin forretningsmessige utvikling, for eksempel omdanning, sammenslåing og andre strukturendringer, kan gi tilsvarende virkninger for eierne av egenkapitalbevis. Banklovkommisjonen anser at man må regne med at det i verdipapirmarkedet eller ved den enkelte emisjon vil bli lagt betydelig vekt på om eierne av egenkapitalbevis i slike tilfelle sikres medinnflytelse, og dermed gis et særlig vern mot typer av flertallsbeslutninger som vil innvirke vesentlig på deres stilling.

Banklovkommisjonen foreslår på denne bakgrunn at visse typer beslutninger skal treffes med samme flertall som for vedtektsendring. Dette gjelder blant annet beslutninger om fravikelse av fortrinnsrett til tegning av ny eierkapitalbevis, fravikelse av fortrinnsrett ved rettet emisjon i forbindelse med overtakelse av foretak eller virksomhet, erverv av egne egenkapitalbevis, nedsettelse av eierandelskapitalen med utdeling til eierne, samt ved beslutninger om ulike struktur- og foretaksendringer.

Etter Banklovkommisjonens forslag åpnes det for at det i vedtektene for visse typer av beslutninger, av særlig betydning for eierne av egenkapitalbevis, kan fastsettes særlige flertallskrav utover kravet om samme flertall som for vedtektsendring. Etter forslaget kan det i slike tilfeller dessuten fastsettes at vedtektsflertallet også må omfatte minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av

medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis. Etter Banklovkomisjonens syn innebærer denne løsningen at innløsningsretten, jf. grunnfondsbevisforskriften § 25, kan oppheves. Banklovkomisjonen viser i den forbindelse også til at bestemmelsen i alle tilfelle har meget begrenset rekkevidde fordi den er knyttet til fusjonsbegrepet etter aksjelovgivning (allmennaksjeloven § 13-2), og derfor ikke omfatter andre typer beslutninger som må anses å være av minst like stor betydning for eierne av egenkapitalbevis.

5.2.3 Høringsinstansenes merknader

Eierbeføyelser

Sparebankforeningen slutter seg til forslaget om at det fortsatt skal være knyttet eierbeføyelser til egenkapitalbevis. Sparebankforeningen bemerker imidlertid at det i § 2b-12 annet ledd likevel åpnes for at det, gjennom den begrensede henvisningen til allmennaksjeloven § 5-4, kan fastsettes vedtektsbestemte unntak fra prinsippet om én aksje én stemme, og at det kan fastsettes personlige stemmerettsbegrensninger. Sparebankforeningen påpeker i den forbindelse at det ikke er henvist til allmennaksjeloven § 5-4 første ledd, tredje punktum som åpner for vedtektsbestemte aksjeklasser uten stemmerett. Det vises for øvrig til Sparebankforeningens merknad til forslaget om at det til egenkapitalbevis skal være knyttet eierbeføyelser i kapittel 4.2.3.

Terra-Gruppen gir uttrykk for at Banklovkomisjonens forslag til regler om eierbeføyelser vil kunne styrke grunnfondsbeviset som egenkapitalinstrument, og gir sin støtte til forslaget. Terra-gruppen uttaler i den forbindelse følgende:

«Generelt er Terra-Gruppen av den mening at grunnfondsbeviset skal gi begrenset eierinnflytelse for å bevare sparebankenes egenart. Det er derfor riktig å holde fast ved at grunnfondsbevisiere ikke skal kunne stemme for mer enn to femdel i forstandskapet. Samtidig er det viktig å sikre grunnfondsbevisierens stilling ved avgjørelser av vesentlig betydning for dem.»

Arntzen de Besche uttaler på vegne av *Gjensidige Forsikring* følgende:

«I utkast til § 2b-10 første ledd er det foreslått at de institusjoner som har utstedet egenkapitalbevis gjennom vedtektsbestemmelse kan velge om eierne av egenkapitalbevis skal ha rett til å møte direkte i generalforsamlingen eller om de kun skal ha representasjonsrett gjennom valgte representanter. Ordningen med valgte repre-

sentanter er etter gjeldende grunnfondsbevisforskrift obligatorisk for sparebanker, mens hovedregelen for gjensidige forsikringsselskaper er at eierne av grunnfondsbevis skal ha rett til å møte direkte i generalforsamlingen.

Lovforslaget viderefører denne utviklingen og gjør at egenkapitalbevis i fremtiden vil ha sterke fellestrekk med aksjer. Etter vår oppfatning er det lite like passende å hindre eierne av egenkapitalbevis å delta på generalforsamlingen i en institusjon, som å hindre aksjonærene en tilsvarende rett i et aksjeselskap.»

De viser videre til at en ordning der eierne av egenkapitalbevis må velge representanter for seg som opptrer på generalforsamlingen, etter deres vurdering skaper en for stor avstand mellom kapitaleierne og institusjonen, og dermed mindre interesse for egenkapitalbeviset som instrument; samt at en ordning med indirekte representasjon vil være uheldig for institusjonen, fordi dette kan føre til at kapitaleierers oppfatninger om institusjonens virksomhet mv ikke vil komme frem til institusjonen i det hele tatt. Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche mener bl.a. også at ordningen vil kunne medføre at større eiere av egenkapitalbevis finner å utøve innflytelse overfor institusjonens ledelse i det skjulte.

Særlige flertallskrav

Høringsinstansene har ikke gitt merknader til Banklovkomisjonens forslag om særlige flertallskrav.

5.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at det skal være knyttet eierbeføyelser til eierandelsbevis, jf. forslag til ny § 2b-2 første ledd. Når det gjelder Sparebankforeningens merknad til henvisning til allmennaksjeloven § 5-4 og spørsmålet om å tillate utbyttebevis uten eierbeføyelser, er dette noe departementet ikke vil gå inn for, jf. drøftelsen ovenfor i kapittel 4.3 om ulike klasser for eierandelskapital.

Departementet er enig med Banklovkomisjonen i at det bør være opp til den enkelte institusjon å vedtektsfeste hvilken innflytelse eierandelskapitalen skal gis innenfor lovens ramme. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at det skal være opp til den enkelte institusjon å velge hvilken av de to former for eierinnflytelse som skal knyttes til eierandelsbevisene. Etter departementets oppfatning bør det imidlertid være opp til institusjonen å vurdere om en gitt ordning anses hensiktsmessig ut fra for-

målene som søkes oppnådd. Det vises til lovforslaget § 2b-10, jf. § 2b-11 og § 2b-12. Departementet er videre enig i Banklovkommissjonens vurdering av hvilke typer beslutninger det bør

gjelde særlige flertallskrav til. På denne bakgrunn foreslår departementet at Banklovkommissjonens forslag følges opp. Det vises til lovforslag § 2b-10 annet ledd.

6 Et modernisert regelverk for eierandelsbevis

6.1 Generelt om Banklovkommisjonens utgangspunkt

Banklovkommisjonen har hatt som utgangspunkt at problemene knyttet til struktur- og foretaksendringer i sparebanksektoren vanskelig kan løses på en tilfredsstillende måte uten at det først er utarbeidet utkast til et modernisert regelverk om grunnfondsbevis.

Banklovkommisjonen viser til at det fra sparebankhold er pekt på behovet for å utvikle regelverket på en slik måte at kapitalinstrumentet blir bedre egnet til innhenting av kapital til sparebanker som har behov for ny egenkapital som grunnlag for, eller videreutvikling av, virksomheten. Banklovkommisjonen viser videre til at det er pekt på at grunnfondsbevis utformet i samsvar med gjeldende regler neppe tilfredsstillende et moderne egenkapitalinstrument som sparebanker og gjensidige forsikringsselskaper vil ha behov for.

Banklovkommisjonen påpeker at tilgangen til et slikt moderne kapitalinstrument kan være av vesentlig betydning for å motvirke at sparebankenes egenart og rolle i bankmarkedet blir vesentlig endret. Det anføres at særlig større sparebanker ellers kan komme til å se det som fordelaktig å foreta omdanning til bank organisert i aksjeselskaps form for å få dekket sitt kapitalbehov via verdipapirmarkedet.

Banklovkommisjonen har lagt til grunn at et viktig formål ved utformingen av et nytt regelverk om grunnfondsbevis, bør være å gjøre egenkapitalinstrumentet til et hensiktsmessig redskap ved håndteringen av ulike problemer knyttet til kapitalforholdene ved struktur- og foretaksendringer som bare gjelder foretak som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Dette innebærer etter Banklovkommisjonens oppfatning for det første at grunnfondsbevis vil kunne ha en viktig rolle i situasjoner som markedsmessig er nokså ulike, og for det annet at bruksområdet for grunnfondsbevis vil være betydelig bredere enn det grunnfondsbevisforskriften åpner for. Etter Banklovkommisjonens syn tilsier disse forholdene at det må bygges vesentlig fleksibilitet inn i det nye regelverket. Siktemålet for Banklovkom-

misjonen har vært at grunnfondsbevis i praksis skal kunne la seg bruke i samsvar med formålet med de enkelte transaksjoner som institusjonene ønsker å gjennomføre.

6.2 Utstedelse og tegning

6.2.1 Gjeldende rett

Etter Grunnfondsbevisforskriften § 4 første ledd er det et krav at utstedelse av grunnfondsbevis skal besluttes av institusjonens øverste myndighet med samme flertall som for vedtektsendring. For sparebanker innebærer dette krav om tilslutning fra minst 50 prosent av alle forstandere, og fra minst to tredeler av de som er til stede under møte i forstandskapet, jf. sparebankloven § 5. For gjensidige forsikringsselskaper er det aksjelovens flertallskrav som gjelder for slike vedtak, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 5-8. Av aksjeloven § 5-18 første ledd følger at beslutning om vedtektsendring «krever tilslutning fra minst to tredeler så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen». Tilsvarende bestemmelser for kredittforeninger er ikke fastsatt i lovgivning, men er normalt gitt i slike finansinstitusjoners vedtekter.

I grunnfondsbevisforskriften § 4 annet ledd er det angitt at allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 gjelder tilsvarende så langt de passer. Det er oppstilt et særlig forbud mot at innbetaling på grunnfondsbevis ytes i annet enn penger. Videre følger det av grunnfondsbevisforskriften § 4 tredje ledd at beslutning om utstedelse av grunnfondsbevis krever Kredittilsynets godkjenning.

Grunnfondsbevis blir i praksis stort sett utstedt i henhold til tegningsinnbydelse og prospekt, og vil etter utstedelsen være beregnet på å bli omsatt i verdipapirmarkedet. Grunnfondsbevisforskriften §§ 2 og 4 inneholder enkelte regler om tegning som gir bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 om beslutning om nytegning av aksjer og §§ 4-1 til 4-10 om aksjeeierregisteret mv. tilsvarende anvendelse.

6.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår at de alminnelige regler om utstedelse, jf. grunnfondsbevisforskriften § 4, i hovedsak videreføres for egenkapitalbevis i utkast til ny § 2b-9.

Banklovkommisjonen foreslår imidlertid at det også åpnes for en adgang til å utstede egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital, jf. utkast til ny § 2b-2 tredje ledd. Forbudet mot at innskudd innbetales i annet enn penger, er ikke foreslått videreført. Dette må ses i sammenheng med Banklovkommisjonens forslag om at eierandelskapital innbetales ved konvertering av grunnfondskapital eller ved innbetaling av medlemsinnskudd i kredittforening eller gjensidig forsikringsselskap.

Banklovkommisjonens forslag innebærer videreføring av gjeldende regler om utstedelse av egenkapitalbevis i henhold til styrefullmakt, jf. grunnfondsbevisforskriften § 5.

Banklovkommisjonen foreslår at bestemmelsen i grunnfondsbevisforskriften § 2 videreføres i ny § 2b-13 annet ledd som oppstiller krav om det skal opprettes et register over egenkapitalbeviserne i et verdipapirregister. Banklovkommisjonen viser imidlertid til at det er behov for en viss utbygging av regelverket. Dette gjelder særlig regler om tegning og om gjennomføring av emisjoner. Etter Banklovkommisjonens forslag skal reglene i allmennaksjeloven §§ 10-7 til 10-13 og 10-18 til 10-19 om tegning, tildeling og melding til Foretaksregisteret gjelde tilsvarende for egenkapitalbevis. Banklovkommisjonen viser imidlertid til at disse reglene ikke vil få direkte betydning ved utstedelse av egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital fordi allmennaksjeloven § 10-7 første ledd åpner for tegning i generalforsamlingsprotokollen. Etter Banklovkommisjonens forslag skal også reglene i allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 om aksjeeierregister mv. gjelde tilsvarende for egenkapitalbevis.

6.2.3 Høringsinstansenes merknader

Kredittilsynet støtter ikke Banklovkommisjonens forslag til en generell adgang til å konvertere sparebankers grunnfond til eierandelskapital. Kredittilsynet ser imidlertid at konvertering helt eller delvis bør tillates i tilfeller som for eksempel «Hallingdal-modellen».

6.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag til regler om utstedelse av egenkapi-

talbevis mv. Etter departementets syn er det viktig at kravet til kvalifisert flertall i institusjonens øverste organ for vedtak om utstedelse av grunnfondsbevis videreføres i det nye regelverket. Som Banklovkommisjonen ser departementet det som hensiktsmessig at allmennaksjelovens regler om krav til forslag, beslutning, fullmakt mv. fortsatt skal gjelde. Det vises til forslaget til ny § 2b-9.

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at det ubetingede forbudet mot at innbetaling skjer i annet enn penger ikke bør videreføres. Etter departementets vurdering vil det generelt sett være mer hensiktsmessig at hensynet til at det skjer en reell innbetaling ivaretas ved at bestemmelsen i allmennaksjeloven § 10-2, gis tilsvarende anvendelse, enn ved at dagens regel videreføres. Departementet viser i den forbindelse til at et ubetinget forbud vil kunne være til hinder for gjennomføringen av omdanning eller omstrukturering. Utstedelse ved konvertering av grunnfondskapital kan være den mest hensiktsmessige løsningen i tilfeller hvor institusjonen klart kan anses for å være overkapitalisert, og det dermed vil være lite ønskelig å øke institusjonens kapitalisering ytterligere. Når det gjelder Kredittilsynets merknad, legger departementet til grunn at adgangen til å konvertere grunnfond til eierandelskapital forutsetter samtykke fra konsesjonsmyndighetene, og at det i den forbindelse vil bli vurdert om konvertering må anses for hensiktsmessig ut fra de formål transaksjonen er ment å skulle oppfylle.

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at regelen i grunnfondsbevisforskriften § 2 bør videreføres for egenkapitalbevis. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at allmennaksjelovens regler om tegning, tildeling og melding til Foretaksregisteret skal gjelde tilsvarende for egenkapitalbevis. Det vises til forslag til ny § 2b-13.

6.3 Overkurs

6.3.1 Gjeldende rett

I henhold til grunnfondsbevisforskriften § 6 skal overkurs ved tegning av grunnfondsbevis, etter fradrag for omkostninger i forbindelse med tegningen, tillegges et overkursfond. Det følger av grunnfondsbevisforskriften §§ 14 og 27 at overkursfondet må anses for være et fond som i sin helhet «tilhører» grunnfondsbeviserne, i den forstand at overkursfondet skal inngå i den andel av institusjonens korrigerte ansvarlige kapital som kan danne grunnlag for utbytte til grunnfondsbeviserne, og

siden overkursfondet skal tilfalle grunnfondsbeviserne ved avvikling av institusjonen (forutsatt at kreditorene har fått full dekning).

6.3.2 Banklovkommisjonens forslag

I utredningen viser Banklovkommisjonen til at Gjensidige Forsikring BA i vedtektene § 3.6 fjerde ledd, godkjent av Finansdepartementet ved brev 16. november 2007, har søkt å forhindre utvanningen som skjer når det betales overkurs ved emisjon, ved bestemmelser om at overkursen skal fordeles mellom et overkursfond (tilhørende grunnfondsbeviserne) og et kompensasjonsfond (tilhørende den «kundeide» kapitalen) ut fra det størrelsesmessige forholdet mellom kapitalformene.

Banklovkommisjonen foreslår at det oppstilles en regel for fordeling av overkurs i utkast til ny § 2b-14 som i hovedsak svarer til Gjensidiges løsning. Etter Banklovkommisjonens forslag innebærer dette at overkurs skal fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet ut fra forholdet, etter nyttegningen, mellom bokført eierandelskapital og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital. Banklovkommisjonen foreslår videre at det oppstilles regler for anvendelsen av de to fondene som også svarer til Gjensidiges opplegg, jf. også forskriften om grunnfondsbevis § 6. Det følger av Banklovkommisjonens utkast til ny § 2b-20 annet ledd om dekning av underskudd at de to fondene forutsettes å skulle ha samme prioritet, men at de prioritetsmessig skal stå foran grunnfondskapitalen og ikke vedtektsfestet eierandelskapital.

Banklovkommisjonen viser til at utvanningseffekter også kan oppstå dersom en institusjon med eierandelskapital utsteder nye egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital. Det påpekes videre at det ikke nødvendigvis kan forutsettes at egenkapitalbevisenes pålydende alltid skal legges til grunn ved eventuell konvertering. Når institusjonen har eierandelskapital fra før, vil tegningskursen i praksis bli fastsatt ut fra verdiforholdene på tegningstidspunktet, og kan derfor komme til å avvike fra egenkapitalbevisenes pålydende. Banklovkommisjonen peker på at dersom utvanning av tidligere utstedt eierandelskapital skal unngås, må det også i slike tilfeller skje en fordeling av overkursen. Banklovkommisjonen foreslår at overkurs også i slike tilfeller skal fordeles etter reglene i utkast til ny § 2b-14.

Banklovkommisjonen viser videre til at utvanningsproblemer kan oppstå ved fusjon (sammenlåing) av institusjoner som ikke er organisert i

aksjeselskaps form. Dette vil være tilfellet dersom egenkapitalen i den innfusjonerte institusjon, blir regnet etter bokført verdi i overtakende institusjon. Banklovkommisjonen påpeker at det vil være behov for en bestemmelse for de tilfellene hvor overtakende institusjon har eierandelskapital fra før. Banklovkommisjonen foreslår at reglene om fordeling av overkurs gis tilsvarende anvendelse, slik at differansen mellom overført bokført egenkapital og transaksjonsverdien fordeles mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen i overtagende institusjon etter reglene om fordeling av overkurs.

Banklovkommisjonen bemerker at bestemmelsen ikke vil være til hinder for at kapitalforholdene i den institusjon som blir overtatt, i stedet helt eller delvis blir håndtert etter reglene om sammenslåing, ved at det før overføringen av aktiva og passiva blir utstedt egenkapitalbevis som overføres til en finans- eller sparebankstiftelse. I så fall må overtakende institusjon etter Banklovkommisjonens forslag overta forpliktelsene etter slike egenkapitalbevis ved selv å utstede egenkapitalbevis og foreta ombytting. Banklovkommisjonen bemerker videre at forslaget åpner for at egenkapitalen istedenfor helt eller delvis kan forbli i den overdragende institusjonen, og deretter – ved avviklingen av institusjonen – disponeres etter utkast til ny § 2c-12.

6.3.3 Høringsinstansenes merknader

Sparebankforeningen uttaler følgende om Banklovkommisjonens forslag om at overkurs skal fordeles forholdsmessig mellom et kompensasjonsfond tilhørende grunnfondskapitalen og et overkursfond tilhørende egenkapitalbeviserne:

«Sparebankforeningen er i utgangspunktet skeptisk til endringer som kan svekke grunnfondsbevisernes rettigheter. Vi ser imidlertid at med de endringer som foreslås når det gjelder overskuddshåndtering, er det naturlig og rimelig at også reglene for overkursfordeling endres slik at fordelingen skal være forholdsmessig. Vi viser i denne sammenheng også til at egenkapitalbeviserne i samsvar med gjeldende rett fortsatt skal ha en begrenset eierinnflytelse.»

Norges Bank uttaler følgende:

«Et annet tiltak for å holde eierbrøken stabil over tid er forslaget om å innføre et kompensasjonsfond tilordnet den selveide kapitalen. Ved emisjon av grunnfondsbevis øker grunnfondsbeviskapitalens eierbrøk. Dersom emisjonen skjer til overkurs, legges i dag overkursen til overkursfondet, som er tilordnet grunnfonds-

beviskapitalen. Det foreslås at deler av overkursen skal legges til kompensasjonsfondet. Det betyr at også den selveide kapitalen får del i overkursen. Det vil motvirke en økning i grunnfondsbeviserens eierbrøk. Forslaget innebærer en overføring av midler fra grunnfondsbeviskapitalen til den selveide kapitalen, og kan oppfattes som en favorisering av en eiergruppe på bekostning av en annen, jf. Norges Banks høringsuttalelse til Finansdepartementet i brev av 20. desember 2007. Tilsynelatende kan institusjonen lett unngå at den selveide kapitalen får del i emisjonsmidlene. Det kan gjøres ved å sette emisjonskursen lik pålydende og øke antallet grunnfondsbevis i emisjonen slik at emisjonsbeløpet er uendret. I dette tilfellet foretas emisjonen som en rettighetsemisjon mot eksisterende grunnfondsbevisere som tildeles tegningsretter som kreves for å delta i emisjonen. Tegningsrettighetene kan enten brukes ved deltakelse i emisjonen eller selges. Om emisjonen skjer til overkurs eller ikke er derfor uten betydning for eksisterende eiere.»

6.3.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens forslag og foreslår bestemmelser om overkurs i ny § 2b-14. Departementet viser imidlertid til at det i Gjensidige Forsikrings høringsvar 3. mars 2008 til Finansdepartementets forslag om tiltak for å bedre og stabilisere rettighetsforholdet mellom selveid kapital og grunnfondsbeviskapital, fremgår at en fordeling tilsvarende regelen i Banklovkommisjonens utkast til § 2b-14, ikke vil gi en teoretisk korrekt fordeling av overkurs i tilfeller hvor institusjonen har eierandelskapital fra før. I Gjensidige Forsikrings notat 3. oktober 2008 til Banklovkommisjonen drøftes mulige løsninger på dette problemet, herunder en mulig forskriftsregulering og som alternativ en adgang for generalforsamlingen til å vedta det konkrete beløp det i et gitt tilfelle vil være korrekt å tilføre kompensasjonsfondet. Siden den teoretisk korrekte fordelingen av overkurs når det må tas hensyn til eksisterende eierandelskapital er teknisk komplisert, antar departementet at det kan være hensiktsmessig at den korrekte fordelingen beregnes av styret og vedtas av institusjonen, jf. adgangen for institusjonen til å fastsette slikt beløp etter § 2b-14 annet ledd første punktum. Departementet ser det imidlertid som hensiktsmessig at det oppstilles en forskriftshjemmel i tilfelle det skulle oppstå behov for å gi nærmere regler om fordeling av overkurs på et senere tidspunkt, jf. forslaget til forskriftshjemmel i § 2b-14 annet ledd tredje punktum.

Når det gjelder spørsmål om særlig medinnflytelse for eierandelsbeviserne ved forhøyelse og nyemisjon av eierandelsbevis, er det departementets utgangspunkt at eierne i prinsippet vil være nærmest til å vurdere om det oppnås tilstrekkelig vederlag for eierandelsbevis som utstedes. Som påpekt av Banklovkommisjonen er denne typen transaksjoner av vesentlig betydning for institusjonens eksisterende eiere. Dette tilsier som Banklovkommisjonen foreslår, at det bør oppstilles krav om kvalifisert flertall for å fatte denne typen beslutninger.

Departementet vil bemerke at Norges Bank viser til at det vil kunne være vanskelig å oppnå hensikten med fordelingsregelen dersom kursen ikke fullt ut fastsettes i markedet, for eksempel ved rettede emisjoner og i emisjoner hvor eierandelsbeviserne har fortrinnsrett. For å sikre at hensikten med bestemmelsen oppnås også i slike situasjoner, foreslår departementet at det oppstilles krav om at emisjonskursen som hovedregel skal reflektere det markedet må antas å ville betale. Departementet vil imidlertid bemerke at det kan være vanskelig å vurdere og føre bevis for om kursen som oppnås for utstedte grunnfondsbevis gir et reelt uttrykk for hva markedet er villig til å betale. Isolert sett kunne dette tilsi at en gitt emisjonskurs også burde godkjennes av myndigheter, eventuelt en uavhengig ekspert, før emisjonen tiltales gjennomført. Finansdepartementet vurderer imidlertid en slik løsning som lite praktisk.

Departementet vil påpeke at kursforhold ved kapitalutvidelser er, slik erfaring fra aksjemarkedet viser, et meget vanskelig tema. Hvor partsinteressene går inn for å få best mulig resultat interesser på egne vegne. Hva som skal til for at noen vil tegne aksjer eller eierandelsbevis, beror først og fremst på investorenes og utstederens vurdering av markedsforholdene og på utstederens behov for å skaffe ny kapital. Utstedere må ofte gi en viss rabatt for overhodet å få kapitalen tegnet. Dette gjelder også i forhold til eierandelskapital. Denne rabatten vil normalt innebære at selve tegningsretten får en viss verdi og dermed kan omsettes på markedet, slik at de eierne som ikke vil delta i utvidelsen kan selge sine rettigheter. Etter departementets vurdering vil det sjelden være grunnlag for myndighetene til å fravike den oppfatning som ligger til grunn for den vurdering av disse forhold som flertallet i generalforsamlingen foretar i det enkelte tilfellet. Situasjonen i grunnfondsbevisinstitusjoner skiller seg imidlertid fra aksjeselskap fordi det er to eierklasser, og grunnfondskapital i utgangspunktet ikke vil ha tegningsrett og derfor vil komme særlig dårlig ut ved en for lav kurs. Etter

departementets vurdering er det derfor behov for å oppstille en sikkerhetsventil for det tilfellet at det både oppnås for lav kurs og at dette uforholdsmessig forringer grunnfondskapitalen.

Departementet foreslår derfor at det åpnes for en adgang for Kredittilsynet til i særlige tilfelle å gripe inn og stoppe gjennomføringen av en kapitalforhøyelse dersom eierandelsbevis utstedes til en kurs som klart må antas å avvike fra instrumentets virkelige verdi. Det vises til forslag til ny § 2b-23 sjette ledd annet punktum.

6.4 Overdragelse og pantsettelse

6.4.1 Gjeldende rett

Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 3 at grunnfondsbevis fritt kan overdras om ikke annet følger av lov, forskrifter, institusjonens vedtekter eller avtale. Allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 og § 4-15 annet til fjerde ledd er angitt å gjelde tilsvarende så langt bestemmelsene passer. Det er ikke i gjeldende grunnfondsbevisforskrift fastsatt regler om adgangen til å pantsette grunnfondsbevis.

6.4.2 Banklovkomisjonens forslag

I Banklovkomisjonens utkast til ny § 2b-15 fastslås prinsippet om at egenkapitalbevis i utgangspunktet skal være omsettelige. Forslaget viderefører grunnfondsbevisforskriften § 3. Reglene i allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 samt 4-15 første og annet ledd foreslås i samsvar med gjeldende grunnfondsbevisforskrift å skulle gjelde tilsvarende for egenkapitalbevis. I tillegg foreslås det at allmennaksjelovens regler om samtykkekrav mv., jf. allmennaksjeloven § 4-16 til 4-18 skal gjelde tilsvarende for egenkapitalbevis.

Også reglene i allmennaksjeloven § 4-15a om pantsettelse av aksjer i henhold til reglene i verdipapirregisterloven, foreslås gjort gjeldende for egenkapitalbevis.

6.4.3 Høringsinstansenes merknader

Det har ikke innkommet høringsmerknader til denne delen av Banklovkomisjonens forslag.

6.4.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag, og er herunder enig i at også allmennaksjelovens regler om pantsettelse av aksjer bør gjøres tilsvarende gjeldende for eierandelsbevis.

Departementet foreslår at det fastsettes § 2b-15 i samsvar med Banklovkomisjonens utkast.

6.5 Erverv av egne aksjer og eierandelsbevis

6.5.1 Gjeldende rett

Grunnfondsbevisforskriften § 13 første ledd fastslår at forbudet mot tegning av egne aksjer etter allmennaksjeloven § 9-1 gjelder tilsvarende for grunnfondsbevis. Bestemmelsens annet ledd første punktum åpner for at grunnfondsbevisinstitusjoner kan erverve grunnfondsbevis på annen måte enn ved tegning dersom den samlede pålydende verdi av institusjonens beholdning etter ervervet ikke overstiger 10 prosent av grunnfondsbeviskapitalen. En forutsetning for slikt erverv er at finansieringsvirksomhetslovens krav til ansvarlig kapital vil være oppfylt når beholdningen av egne grunnfondsbevis ikke medregnes. I annet ledd tredje punktum angis at reglene i allmennaksjeloven § 9-2 annet og tredje ledd samt §§ 9-3 tredje punktum til og med 9-8 gjelder tilsvarende så langt de passer.

6.5.2 Banklovkomisjonens forslag

Banklovkomisjonen foreslår at forbudet mot tegning av egne egenkapitalbevis videreføres, men med unntak for tilfeller hvor egenkapitalbevis utstedes ved konvertering av grunnfondskapital.

De nærmere regler om annet erverv av egne egenkapitalbevis er inntatt i Banklovkomisjonens utkast til § 2b-8 som inneholder fellesregler for erverv av egne aksjer og egne egenkapitalbevis. Etter forslaget gjøres regelen i allmennaksjeloven § 9-4 første ledd om at egne aksjer bare erverves av styret i henhold til fullmakt fra generalforsamlingen gjeldende for egenkapitalbevis. Av hensyn til soliditetsvirkningene av slike erverv, foreslås det et krav om at fullmakten skal være godkjent av Kredittilsynet. Banklovkomisjonen legger til grunn at det neppe er praktisk å kreve at også det enkelte erverv skal godkjennes av Kredittilsynet.

Banklovkomisjonen reiser spørsmål om det bør gjelde et særskilt flertallskrav for vedtak ved erverv av egne egenkapitalbevis. Banklovkomisjonen viser til at erverv av egne egenkapitalbevis vil få virkninger for de øvrige eierne av egenkapitalbevis, og at Gjensidige Forsikrings vedtekter § 3.10, godkjent av Finansdepartementet ved brev 16. november 2007, inneholder en slik regel. Bank-

lovkommisjonens forslag åpner for at det i vedtektene kan fastsettes andre flertallskrav enn det som følger av allmennaksjeloven § 9-4.

Banklovkommisjonen har i samsvar med Finansdepartementets oppdrag ved brev 20. juni 2008 vurdert om sparebanker, som tiltak for å motvirke overkapitalisering, bør gis en utvidet adgang til å kjøpe tilbake egne egenkapitalbevis. Banklovkommisjonen antar imidlertid at en adgang til erverv av egne egenkapitalbevis i hovedsak ikke vil kunne være et egnet tiltak som ledd i institusjonens disponering av overskudd tilordnet grunnfondskapitalen, og foreslår derfor ikke at det åpnes for erverv av egne egenkapitalbevis utover de tilsvarende reglene for erverv av egne aksjer i allmennaksjeloven.

I sin begrunnelse viser Banklovkommisjonen til at vederlaget ved erverv av egne egenkapitalbevis vil måtte utredes av institusjonen som sådan, og dermed tilsynelatende vil medføre en omplasing av midler på aktivasisiden i balansen. Banklovkommisjonen påpeker at ervervet i så fall vil være uten virkning for det interne forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen slik dette fremgår på passivasiden. Banklovkommisjonen viser imidlertid til at vederlaget ved kjøp av egne aksjer eller egenkapitalbevis etter fast regnskapspraksis ikke blir resultatført, men blir ført som egenkapitaltransaksjon. Dette betyr i første omgang at egenkapitalbevisenes pålydende må føres til fradrag i vedtektsfestet eierandelskapital, og at den overskytende del av vederlaget ved ervervet blir ført direkte mot den frie (ikke bundne) egenkapitalen, uavhengig av om dette er grunnfondskapital eller kapital tilordnet eierandelskapitalen. Banklovkommisjonen viser til at en slik regnskapsføring i seg selv vil innebære at forholdet mellom bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter kjøpet vil bli endret. Banklovkommisjonen påpeker at dersom bokført grunnfondskapital og eierandelskapital skal belastes en så stor andel av vederlaget som eierbrøken tilsier, må det samtidig foretas korreksjoner ved overføringer mellom bokført grunnfondskapital og eierandelskapital som innebærer at denne virkningen blir nøytralisert. (Banklovkommisjonen bemerker at en overføring mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet, eller mellom grunnfondskapitalens og eierandelskapitalens andeler av den frie egenkapitalen, vil kunne gi en slik løsning.)

6.5.3 Høringsinstansenes merknader

Arntzen de Besche uttaler på vegne av *Gjensidige Forsikring* at § 2b-8 vil, for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, supplere de alminnelige regler om erverv av egne aksjer som finnes i allmennaksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 9. Det uttales videre:

«Begge lovers § 9-4 regulerer fullmakt fra generalforsamlingen til styret mht å foreta slike erverv. Etter aksjelovgivning kan fullmakten gis for en periode på 18 måneder. Vi kan vanskelig se behovet for at Kredittilsynet ikke skal ha mulighet for å kunne godkjenne fullmakten for hele den perioden som fullmakten er gitt for. Vi foreslår derfor at fristen på seks måneder i tredje ledd annet punktum harmoniseres med fristens lengde i aksjelovgivning § 9-4 annet ledd. Det er vanskelig å se betenkeligheten ved en slik harmonisering dersom Kredittilsynet – som foreslått – samtidig gis hjemmel til når som helst å trekke tilbake godkjennelsen.»

6.5.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at forbudet mot tegning av egne eierandelsbevis videreføres, med unntak som foreslått i tilfeller hvor grunnfondskapital konverteres, jf. forslag til ny § 2b-16 første ledd. De nærmere regler om erverv av egne aksjer og eierandelsbevis foreslås i ny § 2b-8. Departementet slutter seg til forslaget om at regelen i allmennaksjeloven § 9-4 gjøres gjeldende tilsvarende for eierandelsbevis. Departementet er enig i at fullmakt til erverv av egne eierandelsbevis bør godkjennes av Kredittilsynet. Etter dette foreslår departementet at det fastsettes regler i samsvar med Banklovkommisjonens forslag, herunder utkastet til § 2b-8 tredje ledd, og foreslår tilsvarende bestemmelse i § 2b-8 tredje ledd. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at det ikke bør åpnes for utvidet adgang til erverv av egne grunnfondsbevis utover det som er drøftet i det foregående.

6.6 Erverv av kvalifiserte eierandeler

6.6.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 flg. gjennomfører EØS-krav til kontroll med erverv av kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjoner. Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 15 at bestemmelsene skal gjelde tilsvarende ved erverv av grunnfondsbevis.

6.6.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonens utkast til ny § 2b-17 første ledd representerer en videreføring av grunnfondsbevisforskriften § 15. Banklovkommisjonen bemerker at det er uten direkte betydning for bestemmelsens utforming at reglene i finansieringsvirksomhetsloven på en del punkter er foreslått endret som følge av direktiv 2007/44/EF.

Banklovkommisjonen reiser spørsmål ved om reglene om eierkontroll også bør gjelde egenkapitalbevis som utstedes ved konvertering av grunnfondskapital, og som deretter overføres vederlagsfritt til en finans- eller sparebankstiftelse. Banklovkommisjonen har i lovutkastet tatt utgangspunkt i at overføringen av egenkapitalbevis til finansstiftelsen ikke bygger på avtale, men følger av lovens egne regler. Banklovkommisjonen viser imidlertid til at Finansdepartementet, jf. departementets brev 16. november 2007 til Gjensidige Forsikring BA, vedrørende tillatelse til å konvertere grunnfondskapital til eierandelskapital, og de vilkår som er satt for tillatelsen (§§ 6 og 7), la til grunn at Gjensidige Stiftelsens erverv og eie av henholdsvis 10 og 20 prosent av egenkapitalbevisene omfattes av eierkontrollreglene.

På den annen side peker Banklovkommisjonen på at det i den aktuelle saken dreide seg om eie av grunnfondsbevis som i hovedsak var beregnet på forholdsvis snarlig etterfølgende markedsføring, og at det ikke kan anses gitt at vurderingen vil være den samme dersom for eksempel en sparebankstiftelse skal erverve den samlede grunnfondsbeviskapitalen. Banklovkommisjonen foreslår på denne bakgrunn at reglene om eierkontroll som hovedregel ikke skal gjelde ved overføring av egenkapitalbevis utstedt ved konvertering av grunnfondskapital til finansstiftelsen. Banklovkommisjonen legger imidlertid til grunn at det i samtykket til konverteringen likevel vil kunne settes vilkår som setter grenser for overføringen til finansstiftelsen.

Banklovkommisjonen bemerker at det ved anvendelsen av reglene om eierkontroll, i forhold til egenkapitalbevis, er behov for å presisere hva som skal forstås med en kvalifisert eierandel. Banklovkommisjonen foreslår i utkast til § 2b-17 annet ledd at en eierandel i egenkapitalbevis som hovedregel skal regnes som en kvalifisert eierandel hvis den representerer minst 10 prosent av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen i institusjonen eller av stemmene i generalforsamlingen.

6.6.3 Høringsinstansenes merknader

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche støtter forslaget om at vurderingen av om en eierandel er kvalifisert bør ta utgangspunkt i antallet stemmer på generalforsamling. Det vises til at en slik regel vil medføre at egenkapitalbevis likestilles med aksjer i større utstrekning enn i dag.

6.6.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at finansieringsvirksomhetslovens eierbegrensningsregler også bør gjelde for eierandelsbevis. Departementet viser i den forbindelse til at det tidligere, jf. bl.a. Ot.prp. nr. 50 (2002-2003) er lagt til grunn at grunnfondsbevis skal være omfattet av reglene om eierkontroll.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om legaldefinisjon av begrepet kvalifisert eierandel som skal gjelde for institusjoner med eierandelskapital. Departementet er enig i at reglene om eierkontroll som hovedregel ikke skal gjelde utstedelse av eierandelsbevis som overføres til finansstiftelse ved konvertering av grunnfondskapital. Formålene som eierkontrollreglene skal ivareta oppfylles i slike tilfeller best ved konsekvensvurderingen, og det vil da i den forbindelse måtte vurderes om det skal oppstilles krav om snarlig markedsføring av eierandelsbevisene, eller om stiftelsen er slik innrettet at det bør gis adgang til at stiftelsen kan fortsette å utøve (betydelig) eierskap i institusjonen. Det vises til forslag til ny § 2b-17. For øvrig vises til drøftelsen i kapittel 9.

6.7 Overskudd og utbytte – utvanning i institusjoner med eierandelskapital.

6.7.1 Utvanningseffekten

Sparebankene var, inntil grunnfondsbevismodellen ble introdusert i 1987, utelukkende selveide institusjoner. I 1987 ble sparebankloven endret slik at sparebanker som ønsket det, kunne hente egenkapital i markedet ved å utstede grunnfondsbevis. Innføringen av grunnfondsbevis har vist seg vellykket for sparebankene ved at de gis mulighet til å hente inn ekstern egenkapital, samtidig som børsnotering skjerper kravene til effektiv kapitalutnyttelse. Samtidig har det vært flere utfordringer knyttet til å gjøre grunnfondsbevisinstrumentet tilstrekkelig attraktivt og til å gi institusjonene nødvendig handlingsrom til å foreta ønskede og/eller nødvendige strukturelle tilpasninger, herunder

balanserte og praktiske løsninger for omdanninger og sammenslåinger. Behov og problemer som har oppstått i denne perioden har blitt søkt løst gjennom en rekke enkeltstående endringer i grunnfondsbevisregelverket.

Den såkalte utvanningseffekten er knyttet til at grunnfondsbeviset tradisjonelt har vært et utbyttepapir. Etter gjeldende grunnfondsbevisregelverk har det vært begrenset adgang til å disponere den selveide kapitalens andel av overskuddet til formål utenfor institusjonen. Dette har ført til en gradvis utvanning av grunnfondsbevisene (det vil si at den eierløse kapitalen øker relativt i forhold til grunnfondsbeviskapitalen).

Utvanning har likevel over tid blitt reversert gjennom periodiske emisjoner (jf. at overkursfondet tilhører grunnfondsbevisene), eller ved at den selveide kapitalen har blitt redusert ved underskudd (grunnfondet tar tap før grunnfondsbevisene). Samlet sett har regelverket gitt grunnlag for at institusjonene har kunnet vokse over tid, og at eiergruppene på en relativt balansert måte har kunnet få ta del i denne veksten.

En hovedutfordring knyttet til utvanningseffekten har vært å finne løsninger som balanserer interessene til den selveide kapitalen og grunnfondsbevisene, og som sikrer at sparebanksektorens egenart bevares, samt at institusjonens eiergrupper i størst mulig grad likebehandles.

I Rammekårutvalgets innstilling ble det påpekt at institusjonelle investorer og en rekke større investorer oppfatter den såkalte utvanningseffekten som problematisk. Rammekårutvalget viste til at det med dagens regelverk for grunnfondsbevis, vil kunne være vanskeligere for en grunnfondsbevisbank å oppnå en optimal kapitalstruktur enn hva tilfelle er for en aksjebank, fordi det foreligger færre muligheter til å unngå overkapitalisering.

Rammekårutvalget pekte på at slik overkapitalisering vil reduseres gjennom økte utlån. Gitt sunn vekst, hvor nye engasjementer gir god avkastning, vil dette isolert sett føre til økt egenkapitalavkastning. Imidlertid anførte Rammekårutvalget at enkeltbanker, for å motvirke utvanningseffekten, vil kunne falle for fristelsen til å ekspandere på risikofylte områder som de ellers ikke hadde prioritert.

I høringsnotat 20. desember 2007 foretok Finansdepartementet en grundig analyse av den såkalte utvanningseffekten og foreslo tiltak for å «løse» denne. I vedlegget til nevnte høringsnotat ble det matematisk vist at den såkalte «utvanningseffekten» kan sies å bestå av to deler. I høringsnotatet ble det i den forbindelse fremhevet at den ene delen av utvanningseffekten er «en naturlig følge av at to «eiere» disponerer overskudd ulikt.» Det ble i nevnte vedlegg kalkulert hvor stor utvanning som under de aktuelle forutsetninger kan anses for å være økonomisk korrekt, og som dermed må anses for å være en «naturlig følge» i nevnte forstand. Finansdepartementet så det i utgangspunktet ikke som aktuelt å motvirke denne delen av utvanningseffekten ved endrede regulatoriske rammebetingelser (bortsett fra visse tiltak som ble foreslått for å gi muligheter til en mer lik overskuddsdisponering blant eiergruppene), siden eventuelle tiltak for å motvirke slik utvanning ville innebære at eierandeler i realiteten overføres fra den selveide kapitalen til grunnfondsbevisene med en (betydelig) rabatt.

Videre pekte Finansdepartementet imidlertid også på at dagens grunnfondsbevisbrøk, jf. grunnfondsbevisforskriften § 14 tredje ledd, i visse situasjoner medfører en utvanning utover den «økonomisk korrekte». Et eksempel er situasjoner hvor grunnfondsbevisene har en markedsverdi større enn pålydende, siden den selveide kapitalen i praksis får reinvestere sin andel av institusjonens overskudd til pari kurs, og dermed oppnår en «rabatt» på bekostning av grunnfondsbevisene. Et annet eksempel er emisjoner, hvor grunnfondsbevisene i praksis oppnår en «rabatt» på bekostning av den selveide kapitalen siden grunnfondsbevisene får en økning i sin eierandel i institusjonen som svarer til at det er betalt pari kurs, selv om grunnfondsbevisene som oftest emitteres til overkurs, siden den eventuelle overkursen i realiteten tilfaller grunnfondsbevisene. Den «økonomisk ukorrekte» delen av utvanningseffekten ble av Finansdepartementet betegnet som «verdiutvanning», og i høringsnotatet ble det foreslått tiltak for å løse dette problemet.

Som nevnt ovenfor vurderte departementet i høringsnotat av 20. desember 2007 en pakke på tre tiltak for å bedre og stabilisere rettighetsforholdet mellom selveid kapital og grunnfondsbevisenes kapital. De tre tiltakene hadde hver for seg noe ulike virkninger og formål, men samlet sett som mål å gjøre regelverket mer fleksibelt og gi adgang til å motvirke overkapitalisering og utvanning av grunnfondsbeviskapital i sparebanker. I høringsuttalelsene viste det seg at flertallet gikk i mot forslaget til ny utbyttebrøk som skulle erstatte dagens grunnfondsbevis. Finansdepartementet valgte derfor ikke å gå videre med dette forslaget.

6.7.2 Fordeling av overskudd mv.

6.7.2.1 Gjeldende rett

De viktigste reglene om disponering av overskudd i grunnfondsbevisinstitusjoner finnes i grunnfondsbevisforskriften. Reglene er fastsatt med hjemmel i sparebankloven §§ 2 og 28, forsikringsvirksomhetsloven § 4-2 og finansieringsvirksomhetsloven § 3-2. I tillegg inneholder nevnte bestemmelser i sparebankloven enkelte særlige regler om utbytte og adgangen til å utdele gaver. For gjensidige forsikringsselskaper og kredittinstitusjoner er slike forhold bare regulert gjennom grunnfondsbevisforskriften og særlige vedtektsbestemmelser.

Av sparebankloven § 2 sett i sammenheng med § 28 fremgår det forutsetningsvis at en sparebanks overskudd som utgangspunkt skal fordeles mellom sparebankens fond og renter (utbytte) på grunnfondsbevis.

Etter grunnfondsbevisforskriften § 14 annet ledd skal årlig utbytte til grunnfondsbeviserne vedtas av institusjonens øverste myndighet (forstandskapet i en sparebank). Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 14 annet ledd annet punktum, jf. også sparebankloven § 2 annet ledd, at utbytte (rente) på grunnfondsbevis ikke kan settes høyere enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må forutsettes å ville inntruffe. Av grunnfondsbevisforskriften § 26 første ledd følger at institusjonen også kan avsette av årets overskudd til et utjevningsfond som kan brukes til å opprettholde utbytte til grunnfondsbeviserne. Etter grunnfondsbevisforskriften § 26 annet ledd nr. 2 er det et vilkår for utbetalinger fra utjevningsfondet at dette er forsvarlig ut fra institusjonens egenkapitaldekning.

Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 14 tredje ledd, jf. § 26, at kontantutbytte og avsetninger til utjevningsfondet ikke kan utgjøre større andel av korrigert årsoverskudd (i henhold til det fastsatte resultatregnskapet for regnskapsåret) enn grunnfondsbeviskapitalens, overkursfondets og utjevningsfondets andel av institusjonens totale korrigerede ansvarlige kapital. Sistnevnte forholdstall omtales gjerne som «grunnfondsbevisbrøken».

I henhold til sparebankloven § 28 første ledd første punktum skal overskudd med fradrag av eventuelle renter (utbytte) på grunnfondsbevis, legges til sparebankens fond. Av bestemmelsens annet punktum følger imidlertid at inntil 25 prosent bankens samlede overskudd med fradrag av renter (utbytte) på grunnfondsbevis, kan brukes til

allmenntilrette formål. Av bestemmelsens annet ledd følger videre at den summen som skal gå til allmenntilrette formål istedenfor kan settes av til et gavefond med samme formål.

6.7.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår følgende regelendringer som skal bidra til å motvirke utvanningseffekten:

- En formalisering av reglene for forholdsmessig fordeling av overskudd mellom henholdsvis grunnfondskapital og eierandelskapital
- Utbyttmidler skal fastsettes under ett for de to eiergruppene, slik at hver gruppe skal disponere en like stor andel av overskuddet til utbyttmidler
- Gjeldende grense på 25 prosent gaveutdeling etter sparebankloven § 28 oppheves og erstattes med en generell forsvarlighetsbegrensning
- Overkurs ved emisjon fordeles forholdsmessig mellom et overkursfond og et kompensasjonsfond
- Det åpnes for en adgang for institusjonen til å treffe særlige tiltak for å motvirke eventuell utvanning som har oppstått, for eksempel etter år med underskudd, eller dersom hovedregelen om disponeringen av utbyttmidler tidligere er fraveket av hensyn til institusjonens kapitaldekning.

Nærmere om disponering av utbyttmidler

Banklovkommisjonen foreslår i utkast til ny § 2b-18 regler om overskudd, utbytte mv. Utgangspunktet for Banklovkommisjonens forslag er at årets resultat fordeles forholdsmessig mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen, og at det ikke skal kunne disponeres en større del av årets samlede overskudd som utbyttmidler enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk. Resten av overskuddet går til oppbygging av den ansvarlige kapitalen i institusjonen, men blir regnskapsmessig fordelt forholdsmessig, og tilordnet grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen.

Banklovkommisjonen foreslår at gjeldende grense på 25 prosent gaveutdeling etter sparebankloven § 28 oppheves og erstattes av en bestemmelse om disponering innenfor hva som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk. Dette vil gi sparebankene adgang til å fastsette vedtektsbestemmelser om disponeringen av utbyttmidler tilordnet grunnfondskapitalen, jf. utkast til § 2b-18 femte ledd. Banklovkommisjonen viser til at dersom (NOU 2009:2 side 81):

«[...] utvanningsvirkninger [skal] kunne elimineres eller i det minste kunne holdes på et forholdsvis beskjedent nivå, må sparebankene sikres en forholdsvis høy grad av handlefrihet når det gjelder disponeringen av den del av de fastsatte utbyttmidler som tilordnes grunnfondskapitalen. Etter Banklovkomisjonens oppfatning bør handlefriheten prinsipielt være den samme som den handlefrihet finansinstitusjoner organisert i aksjeselskaps form har etter allmennaksjeloven § 8-1, og som også gjensidige forsikringsselskaper har etter forsikringsvirksomhetsloven § 4-3.»

Banklovkomisjonen foreslår imidlertid at Kredittilsynet skal ha adgang til – ut fra hensyn til institusjonens soliditet – å kreve at årets overskudd helt eller delvis benyttes til å styrke institusjonens kapitalgrunnlag, jf. utkast til § 2b-18 sjette ledd. Banklovkomisjonen legger til grunn at virkningene av et slikt pålegg i tilfelle skal fordeles forholdsmessig mellom henholdsvis grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen. Banklovkomisjonen viser til at det i en soliditetsmessig sammenheng er institusjonens samlede kapitalgrunnlag som vil være avgjørende, ikke selve fordelingen mellom de to kapitalformer.

Banklovkomisjonens medlem fra Kredittilsynet avga særmerknad til forslaget om regler for overskuddsdisponering, jf. NOU 2009:2 kapittel 6.3.9.5, hvor det særlig ble trukket frem at til forskjell fra aksjeselskaper, hvor aksjonærene har en felles interesse i hele selskapets kapital, vil egenkapitalbeviserne ikke ha en tilsvarende interesse, og at det regelverket som Banklovkomisjonen foreslår for fordeling av overskudd og underskudd, inneholder elementer som kan tenkes å motvirke oppbygging av egenkapital i sparebanker. Bakgrunnen for merknaden ble uttalt å være at det til nå har vært stor konkurranse mellom sparebankene knyttet til det å gi høy avkastning på egne grunnfondsbevis, og at det også på gaveutdelingsiden har det vært «konkurranse» mellom sparebankene. Ifølge særmerknaden har det likevel skjedd en oppbygging av kapitalen fordi adgangen til å utdele gaver har vært lovmessig begrenset til en del av bankens andel av overskuddet.

Banklovkomisjonen foreslår i utkast til § 2b-19 at dagens regler om utjevningsfondet, jf. grunnfondsbevisforskriften § 26, i hovedsak videreføres. Banklovkomisjonen foreslår imidlertid at det klargjøres at fondet skal anses for å inngå i eierandelskapitalen, både ved fordelingen av årets overskudd på grunnlag av eierbrøken, og ved inndekning av underskudd. Banklovkomisjonen foreslår dessuten at overføring til utjevningsfondet

bare kan foretas ved anvendelse av den del av årets overskudd som tilordnes eierandelskapitalen (men som ikke utdeles som utbytte til eierne av egenkapitalbevis).

6.7.2.3 Høringsinstansenes merknader

Finansforbundet viser til at utvanningseffekten i lengre tid har vært hyppig diskutert og at det har blitt lansert flere modeller for å løse problematikken. Finansforbundet uttaler videre:

«Etter Finansforbundets mening er den løsningskommisjonen nå foreslår fornuftig. De bekymringene som fremkommer av Kredittilsynets representant i kommisjonens merknad, mener vi kan unngås gjennom kapitaldekningsreglene og Tilsynets inngrepsmulighet.»

Oslo Børs er positive til Banklovkomisjonens forslag om at overskudd i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal fordeles mellom og tilordnes henholdsvis grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen på grunnlag av forholdet mellom størrelsen av de to kapitalformene etter årsregnskapet. Oslo Børs mener at etter Banklovkomisjonens forslag, vil problemene knyttet til utvanning av eierandelskapitalen kunne løses bedre enn ved dagens regelverk.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche støtter i hovedsak forslaget til § 2b-18, men uttaler at det i tilknytning til bestemmelsens sjette ledd vedrørende Kredittilsynets pålegg om disponering av årets overskudd, kan reises spørsmål ved om Kredittilsynet har en klar hjemmel for dette i dag. Gjensidige forsikring mener det er uheldig at det innføres ulike løsninger for samme virksomhetstype, og foreslår at det av hensyn til å likestille aksjer og egenkapitalbevis, bør vurderes å flytte bestemmelsens sjette ledd til kapittel 2b avsnitt I, som både regulerer institusjoner organisert som aksjeselskaper og på annen måte.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche viser videre til at utbetaling av midler fra utjevningsfondet uten tilsvarende disponering av midler fra grunnfondskapitalen, vil føre til en utvanning av eierandelskapitalen som er større enn utbyttedelingen isolert skulle tilsi. Gjensidige Forsikring mener at regelen i § 2b-18 femte ledd siste punktum om at det ved disponeringen av utbyttmidler bør vektlegges at forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen ikke endres vesentlig og også bør gjelde i tilknytning til utbetaling av midler fra utjevningsfondet. Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche foreslår videre at det uttrykkelig fastsettes at beslutning om utdeling av

utbytte fra utjevningsfondet fattes av generalforsamlingen.

Sparebankforeningen skriver blant annet følgende om Banklovkommisjonens utkast til regler om overskuddsdisponering, og om Kredittilsynets særmerknad til utkastet:

«Medlemmet [fra Kredittilsynet] mener at sparebankene ut fra hensynet til tilstrekkelig egenkapital, ikke bør gis en tilsvarende rett som institusjoner organisert som aksjeselskaper. Ut fra hensynet til sparebankenes konkurransevne, et velegnet egenkapitalbevis og at det er en rekke andre regler som ivaretar soliditet, mener vi at det ikke kan legges avgjørende vekt på dette medlemmets argumenter. Det synes også som om dette medlemmet legger til grunn at sparebankene uten gjeldende begrensning på 25 prosent i sparebankloven § 28, ville ha foretatt en uforsvarlig utdeling i form av gaver og utbytte. Vi er uenig i dette, bl.a. fordi de fleste sparebankene ikke har benyttet denne adgangen fullt ut. Der adgangen er utnyttet fullt ut, må dette også ses i sammenheng med behovet for å motvirke utvanning. Vi kjenner oss ikke igjen i en argumentasjon om at det er en slik konkurranse mellom sparebankene om tildeling av gaver at dette kan medføre uforsvarlig kapitalutdeling i strid med soliditets- og kapitaldekningsregelverket. (...) Sparebankforeningen mener etter dette at Banklovkommisjonen har kommet frem til en modell som i tilstrekkelig grad løser problemet med utvanning, og hvor hensynet til at en sparebank skal ha en tilstrekkelig egenkapital og soliditet er ivaretatt. Forslagene er også en nødvendig oppfølging av muligheten til å kunne gjennomføre foretaks- og strukturendringer som omtales nedenfor. Vi slutter oss etter dette til Banklovkommisjonens forslag på dette punkt (utkastet § 2b-18), herunder at gjeldende § 28 i sparebankloven oppheves.»

Terra-Gruppen gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at de deler innfallsvinkelen til Banklovkommisjonen og hovedtrekkene i forslag til ny lovgivning. I høringsuttalelsen uttales blant annet følgende:

«Kommisjonens forslag innebærer et klart skille mellom grunnfondskapitalen og grunnfondsbeviskapitalen og klargjør at også grunnfondsbeviskapitalen tilordnes den delen av overskuddet som tilhører denne, men som ikke utbetales som utbytte.

Innføringen av en forsvarlighetsgrense for utdeling av gaver, fremfor dagens regel om et tak på 25 pst av overskuddet, bidrar til å gi bankene tilstrekkelig frihet til å løse «utvannings»-

problematikken ved disponering av årets overskudd.»

Norges Bank uttaler følgende om Banklovkommisjonens forslag til tiltak for å motvirke den såkalte utvanningseffekten:

«Norges Bank slutter seg i utgangspunktet til disse prinsippene, som vil gi en mer stabil eierbrøk, samtidig som ingen av kapitalformene favoriseres. Kravet om lik utbytteandel for grunnfondsbeviskapital og selveid kapital fører trolig til at utbytteandelen for grunnfondsbeviskapitalen vil bli lavere enn i dag og utbytteandelen for den selveide kapitalen blir høyere. En lavere utbytteandel for grunnfondsbevisene kan redusere investorenes interesse. Det kan legge press på banken til å øke samlet utbytteandel. Dersom eierbrøken skal opprettholdes, kan ikke institusjonen velge å holde tilbake (i gavefondet) deler av utbyttedmidlene som skal gå til gaver. En høy utbytteandel vil medføre at det blir vanskeligere å opprettholde bankens soliditet gjennom egen inntjening, og banken vil i en krisesituasjon være mer avhengig av kapital fra markedet. Det svekker finansiell stabilitet.»

Kredittilsynet viser i høringsuttalelsen til særmerknaden, jf. omtale ovenfor, vedrørende utfordringer knyttet til det å fjerne begrensninger for gaveutdeling. Kredittilsynet viser til at det i utredningen fremkommer som argument for å tillate økt gaveutdeling at enkelte banker ellers kan få problemer med overkapitalisering. Om dette skrives i høringsuttalelsen blant annet:

«Kredittilsynet har ment at grunnen til å utstede grunnfondsbevis må være at en institusjon har bruk for ekstra egenkapital. En overkapitalisert bank kan ikke sies å ha bruk for ekstra egenkapital, og regelverket bør ikke lages med hensyn til at disse lettere skal kunne utstede grunnfondsbevis. Det har for øvrig vært få eksempler på grunnfondsbevisbanker som har vært overkapitalisert. Påstanden om overkapitalisering har særlig vært trukket frem av tilretteleggermiljøer som på kommersielt grunnlag har sett et marked for restrukturering av den eierløse kapitalen i sparebankene.

De senere tids hendelser i kapitalmarkedet illustrerer at overkapitalisering neppe vil være det største problemet for sparebankene i tiden fremover.»

Kredittilsynet drøfter videre utformingen av Banklovkommisjonens forslag om overskuddsdisponering, og peker på at Banklovkommisjonens forslag innebærer en betydelig utvidelse av hva overskuddsmidler kan brukes til sammenlignet

med gjeldende rett, uten at konsekvenser av forslaget er drøftet. Kredittilsynet viser i den forbindelse til betenkeligheter knyttet til forslagene om at det kan vedtektsfestes at kundeutbytte i sparebanker eventuelt skal utbetales som utbytte til en allmennnyttig stiftelse. Kredittilsynet mener det på disse punktene er behov for en nærmere klargjøring av kundebegrepet, og at en stiftelsesmodell innebærer visse prinsipielle betenkeligheter. Kredittilsynet peker dessuten på at avgrensningen av hva som kan sies å være allmenntilgode formål som det kan utdeles gaver til kan være problematisk i praksis.

Kredittilsynet anbefaler at sparebankloven § 28 ikke fjernes slik det er foreslått av Banklovkommissjonen, og uttaler videre at:

«[e]n noe høyere prosentgrense enn dagens 25 % vil likevel kunne være akseptabel. Kredittilsynet viser til Kredittilsynets høringsuttalelse av 22. februar 2008 til Finansdepartementets forslag om utbyttebrøk. Der heter det at man «(..) vil ikke motsette seg den foreslåtte økningen i adgang til gaveutdeling (til 35 prosent av utbytteandel), men vil ikke støtte en ytterligere økning i gaveadgangen.» Kredittilsynet ser likevel at en slik begrensning vil kunne gjøre egenkapitalbeviset mindre attraktivt.»

6.7.2.4 Departementets vurdering

Disponering av utbyttemidler

Departementet mener at det er av avgjørende betydning for å bevare sparebanknæringens egenart at grunnfondsbeviset som kapitalinstrument markedsmessig gis rammebetingelser som er konkurransedyktige med aksjer. Departementet merker seg Kredittilsynets og Norges Banks bekymring for at Banklovkommissjonens forslag til løsninger på utvanningseffekten kan medføre en redusert kapitaloppbygning i institusjonen på kort og lang sikt, og vil kunne virke negativt på finansiell stabilitet.

Etter departementets vurdering er det mest hensiktsmessige å følge Banklovkommissjonens forslag som åpner for en adgang til gaveutdeling innenfor en forsvarlighetsgrense, men med en noe videre utformet adgang for Kredittilsynet til på nærmere vilkår å gripe inn mot størrelsen på samlet utbytte (dvs. utbytte og gaveutdeling) enn det Banklovkommissjonen har foreslått.

Departementet viser til at forslaget til ny § 2b-18 om overskudd, utbytte mv., bygger på det prinsipp at overskudd på driften av finansinstitusjonen skal fordeles etter eierbrøken, og at også den del av overskuddet som vedtas benyttet til utbytte for-

deles mellom eierandelskapital og grunnfondskapital etter eierbrøken. Kapitaloppbyggingen i institusjonen skjer derfor ved at den del av overskuddet som ikke besluttes disponert som utbyttemidler legges til eierandelskapitalen eller grunnfondskapitalen. Behovet for kapitaloppbygging må vurderes på institusjonsnivå ved fastsettelse av hvor stor del av årets overskudd som skal gå til utbyttemidler fordelt etter eierbrøken. Forslaget til § 2b-18 tredje ledd annet punktum setter her en generell forsvarlighetsgrense. Det presiseres at forsvarlighetsgrensen gjelder i forhold til samlede utbyttemidler. Kapitaloppbyggingen vil dermed skje med forholdsmessige bidrag fra overskudd tilordnet så vel eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, fordi kun det resterende overskudd vil utgjøre utbyttemidler til fordeling som nevnt ovenfor.

En begrensning av sparebankens adgang til å disponere sin tilordnede andel av de samlede utbyttemidler for at grunnfondskapitalen skal økes, vil innebære en skjev fordeling mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen. Dette vil videre kunne føre til den «utvanning» av eierandelskapital som ønskes unngått. Særlige begrensninger i institusjonens disponering av utbyttemidler tilordnet grunnfondskapitalen, slik som foreslått av Kredittilsynet og Norges Bank, vil reelt sett bety at utbytteprosent på de to kapitalformer ikke blir den samme. For øvrig bør det merkes at den del av årets avkastning som er tilordnet eierandelsbevisene og som ikke besluttes utdelt som utbytte, kan overføres til utjevningsfondet. Etter forslag til ny § 2b-19 kan utjevningsfondet brukes til å opprettholde utbyttet på eierandelsbevis, og man kan således benytte midler i utjevningsfondet til å øke utbyttet, et år, ut over det som besluttes utdelt av årets resultat. Dette vil i tilfelle medføre at eierandelsbrøken endres slik eierandelskapitalen reduseres tilsvarende «tappingen» av utjevningsfondet.

Departementet foreslår i tråd med Banklovkommissjonens utkast en uttrykkelig bestemmelse som presiserer at med overskudd menes årets overskudd etter godkjent resultatregnskap for siste regnskapsår, og etter at det er foretatt korrigeringer for overføringer til eller fra fond for vurderingsforskjeller, samt for avsetninger for fond til urealiserte gevinster og overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført. Departementet foreslår at allmennaksjeloven § 3-3a om fond for urealiserte gevinster skal gjelde tilsvarende. Det vises til forslag til ny § 2b-18 første ledd.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at Kredittilsynet bør gis en generell hjemmel til å gripe inn hvis det er behov for kapitaloppbyg-

ging av soliditetshensyn på kort og lang sikt. Det vises til forslag til ny § 2b-18 sjette ledd. For å sikre en tilfredsstillende kontroll med det forsvarlighetsprinsipp som oppstilles i forslag til § 2b-18 tredje ledd, foreslår imidlertid departementet at § 2b-18 sjette ledd utformes noe mer konkret enn Banklovkommisjonens utkast. Det oppstilles et krav om at styret skal gi melding til Kredittilsynet dersom det samlede utbyttet av årets overskudd skal settes høyere enn 30 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet. Det presiseres at det her siktes til det samlede utbyttet, dvs. både det som tilordnes eierne av eierandelsbevis og det som tilordnes institusjonen. En slik bestemmelse begrunnes ut fra hensynet til å sikre institusjonens soliditet på kort og lang sikt og hensynet til finansiell stabilitet. Det er etter departementets oppfatning viktig at myndighetene, i tillegg til hjemler for å sikre soliditeten i kapitaldekningsregelverket, har mulighet til å gripe inn ved konkrete disposisjoner som kan få konsekvenser for institusjonens soliditet. Det foreslås derfor at utbytte og gavetildeling som settes høyere enn 60 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet skal godkjennes av Kredittilsynet. Departementet legger til grunn at normal utdeling av utbytte og gaver som ligger på nivå med tidligere utdeling av utbytte og gaver, jf. forsvarlighetsbegrensningen, normalt godkjennes når kapital-situasjonen i institusjonen ellers tilsier at dette er fornuftig.

Særlig om disponering av utbyttmidler etter år med tap

Etter Banklovkommisjonens utkast til nytt eierandelsbevisregelverk oppheves eksisterende begrensninger på mulighetene til å disponere overskudd til formål utenfor institusjonen, blant annet i form av gaveutdelinger. Dette søkes balansert ved at mulighetene for å reversere utvanning gjennom emisjoner fjernes ved at overkurs heretter skal fordeles mellom eiergruppene i henhold til eierbrøken.

Ved brev 16. november 2007 ga departementet dispensasjon slik at Gjensidige Forsikring BA kunne etablere et grunnfondsbevisinstrument, og vedtektsfeste ordninger som på flere vesentlige punkter avvok fra gjeldende regelverk. Departementet vurderte den gangen at Gjensidiges ordning var bedre tilpasset de særlige behovene til et gjensidig forsikringsselskap, samtidig som balansen mellom eiergruppene i tilstrekkelig grad ville bevares gjennom de særlige løsninger som Gjensidige hadde utarbeidet.

Utgangspunktet for Gjensidiges ordning er en vedtektsfestet plikt til å fordele overskudd mellom eiergruppene forholdsmessig, jf. vedtektene pkt. 15.2. En slik fordeling innebærer at det ikke lenger vil skje noen utvanning av grunnfondsbeviserne ved overskuddsdisponeringen. Isolert sett vil dette være egnet til å forrykke balansen mellom eiergruppene som følge av økning av den selveide kapitalen. Gjensidiges vedtekter inneholder derfor flere tiltak for å gjenopprette balansen.

I tilfelle underskudd er det Gjensidiges ordning at prioritetsreglene etter grunnfondsbevisforskriften i hovedsak gjelder. Siden dette ville medføre en [urettmessig] utvanning av den selveide kapitalen fordi reglene fører til at denne må bære en større del av underskuddet, har Gjensidige vedtektsfestet at fordelingsregelen etter pkt. 15.2 nevnt ovenfor, for å reversere utvanningen, kan fravikes i de påfølgende årene etter år med underskudd, jf. pkt. 15.4. Ved konsesjonsbehandlingen la departementet til grunn at denne reverseringsadgangen som hovedregel ville bli benyttet.

Etter Banklovkommisjonens utkast til nytt eierandelsbevisregelverk bygges det i vesentlig utstrekning på Gjensidiges modell. På viktige punkter er det imidlertid avvik som etter departementets syn kan gi uheldige utslag i praksis.

Pkt. 15.4 annet ledd i Gjensidiges vedtekter, slik de ble godkjent av Finansdepartementet, lyder:

«Godkjenner generalforsamlingen et revidert regnskap med underskudd, vil eierbrøken bli endret fordi klasse II kapital [den selveide kapitalen] vil utgjøre en forholdsvis mindre andel av egenkapitalen enn tidligere. Ved behandlingen av årsregnskapet for påfølgende år kan generalforsamlingen beslutte at utbetaling av utbytte til kundene skal unnlates eller reduseres for helt eller delvis å rette opp en slik endring av eierbrøken, selv om utbytte utbetales til grunnfondsbeviserne. Beslutning om unnlatt eller redusert utbytte kan ikke treffes senere enn på den tredje ordinære generalforsamling etter den generalforsamling som godkjente regnskapet med underskudd.»

Den korresponderende regelen i Banklovkommisjonens utkast er annen halvdel av utkastet § 2b-18 femte ledd tredje punktum:

«...institusjonen kan treffe særlige tiltak for å motvirke eller rette på slik endring.»

Ved behandlingen av Gjensidiges konsesjons-søknad la departementet til grunn at adgangen etter pkt. 15.4 i vedtektene normalt ville bli benyttet slik at eierbrøken ble gjenopprettet. Departe-

mentet bygget dessuten på at selskapets kunder, på grunn av interessen i sin vedtektsfestede utbytterett, gjennom sine representanter i generalforsamlingen ville øve press på institusjonen for å påse at så ville skje.

Etter departementets syn er det avgjørende at den selveide kapitalen ikke blir dårligere stilt som følge av reglene om inndekning av underskudd. Dersom Gjensidiges ordning, med praktisering som lagt til grunn, lovfestes som en hovedregel for slike situasjoner, er det departementets vurdering at en vil kunne unngå at den selveide kapitalen blir dårligere stilt. Etter departementets oppfatning kan det imidlertid ikke uten videre bygges på at det vil være like stor interesse i å «treffe særlige tiltak» i institusjoner hvor det ikke finnes noen gruppe som har direkte interesse i å få utbetalt utbyttet fra institusjonens andel av egenkapitalen. Dette tilsier et behov for å sikre at intensjonen bak Gjensidiges vedtektsbestemmelse generelt vil bli oppfylt for alle de forskjellige typene institusjoner som tenkes omfattet av det nye regelverket om eierandelsbevis. Selv om Banklovkomisjonens utkast til annen halvdel av § 2b-18 femte ledd tredje punktum vil åpne for en ordning som svarer til Gjensidiges vedtektsbestemmelse som et «særlig tiltak», er det departementets vurdering at den selveide kapitalen bør beskyttes ved at institusjonen uttrykkelig gis rett til å disponere utbyttedeler tilordnet grunnfondskapitalen til å rette opp eierbrøken, i stedet for å disponere utbyttedeler i samsvar med vedtektene. Det vises til forslag til ny § 2b-18 femte ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til § 2b-19, og ser ikke behov for slik presisering som Gjensidige Forsikring foreslår.

6.8 Underskudd. Prioritetsrekkefølgen i institusjoner med eierandelskapital

6.8.1 Gjeldende rett

Grunnfondsbevisforskriften § 28 oppstiller en prioritetsrekkefølge for de ulike former for kapital i grunnfondsbevisinstitusjoner som skal gjelde ved eventuelle underskuddssituasjoner eller ved avvikling av institusjonen. Det bemerkes at enkelte av bestemmelsens begreper, herunder grunnfondsbegrepet, er hentet fra sparebanklovgivningen. I gjensidige forsikringsselskaper benyttes begrepet garantifond. Garantifondet i gjensidige forsikringsselskaper er imidlertid ikke fullt ut sammenlignbart med grunnfondet i en sparebank, slik at det har hersket en viss usikkerhet om i hvilken

utstrekning bestemmelsen kan anses å gjelde for slike institusjoner. I høringsnotat 19. desember 2007 la departementet imidlertid til grunn at selv om bestemmelsen eventuelt bare skulle omfatte sparebanker, ville det uansett måtte gjelde en prioritetsrekkefølge også i gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger. Departementet vurderte det slik at uavhengig av om bestemmelsen konkret skulle anses å omfatte slike institusjoner, ville det i konkrete situasjoner være nærliggende å anvende bestemmelsens regler analogisk.

Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 28 annet ledd at underskudd i første omgang skal dekkes ved forholdsmessig nedskrivning av utjevningsfondet, gavefondet og grunnfondskapitalen, og deretter – i annen omgang – ved nedskrivning av overkursfondet og i tilfelle – i tredje omgang – grunnfondsbeviskapitalen (eierandelskapitalen). Dersom det etter dette fortsatt må foretas nedskrivninger skal institusjonen først nedskrive fondsobligasjonskapital og dernest ansvarlig lånekapital. Bestemmelsens tredje ledd inneholder særlige regler om nedskrivning av fondsobligasjonskapital i tilfeller hvor kjernekapitalen faller under 5 prosent eller kapitaldekningen under 8 prosent, jf. også kapittel 4.4.

6.8.2 Banklovkomisjonens forslag

Banklovkomisjonen foreslår i utkast til ny § 2b-20 at det fastsettes regler om prioritet ved underskudd og avvikling som i hovedsak svarer til vedtektene Gjensidige Forsikring BA fikk godkjent av Finansdepartementet ved brev 16. november 2007. Banklovkomisjonen viser imidlertid til at Gjensidiges ordning, i forhold til inndekning av underskudd, reelt sett bygger på samme prioritetsregler som forskriften § 28. Banklovkomisjonen bemerker også at Gjensidiges ordning skiller seg fra gjeldende grunnfondsbevisforskrift ved at det formelt markeres at ikke-vedtektsfestet eierandelskapital er risikokapital på linje med samlet grunnfondskapital. Etter Gjensidiges ordning omfatter dette utjevningsfondet og annen opptjent kapital tilordnet eierandelskapitalen.

I samsvar med dette foreslår Banklovkomisjonen at underskudd i første omgang skal inndekkes ved forholdsmessig overføring fra henholdsvis grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og andre egenkapitalfond, og utjevningsfondet og annen eierandelskapital som ikke er vedtektsfestet eierandelskapital.

For underskudd som ikke dekkes på denne måte ved forholdsmessig belastning av all kapital med laveste prioritet, skjer inndekningen etter

Banklovkommissjonens forslag deretter først ved forholdmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og i tilfelle dernest ved nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital. Eventuelt i kombinasjon med tilsvarende nedsettelse av fondsobligasjonskapitalen.

Banklovkommissjonen viser til at bestemmelsene om fordeling av årets overskudd i Gjensidiges vedtekter har til formål å sikre en balansert fordeling av overskuddet, beregnet forholdmessig ut fra eierandelskapitalens og grunnfondskapitalens andel av det samlede kapitalgrunnlaget for institusjonens virksomhet. Det påpekes at vedtektenes bestemmelser om inndekning av underskudd på denne bakgrunn er tilpasset dette opplegget og er utformet slik at inndekningen av underskudd og prioritetsreglene i forskriften om grunnfondsbevis reelt sett ikke blir endret. Etter Banklovkommissjonens forslag medfører dette at overkursfondet (nå overkursfondet og kompensasjonsfondet) og vedtektsfestet eierandelskapital reelt sett beholder den prioritet de har etter grunnfondsbevisforskriften § 28.

Banklovkommissjonen foreslår ingen reelle endringer i gjeldende prioritetsforhold mellom grunnfondskapital og eierandelskapital, og ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonskapital. Det vises imidlertid til de særlige regler i forskriften § 28 tredje ledd om samtidig nedskrivning av fondsobligasjonskapital og vedtektsfestet eierandelskapital, hvor Banklovkommissjonen foreslo visse endringer, jf. drøftelsen i kapittel 4.4.

Banklovkommissjonen foreslår at det sondres mellom «overføring» fra ikke-vedtektsfestet eierandelskapital til dekning av underskudd, og «nedsettelse» av vedtektsfestet eierandelskapital. Etter Banklovkommissjonens forslag vil nedsettelse av eierandelskapital være et begrep som bare omfatter nedsettelse av *vedtektsfestet* eierandelskapital. Det vises til drøftelsen av Banklovkommissjonens forslag knyttet til nedsettelse av vedtektsfastsatt eierandelskapital i kapittel 6.9.

6.8.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Bank støtter forslaget om å lovfeste regler om prioritetsforholdet mellom de ulike hovedformer av kapital i finansinstitusjoner generelt. Det bidrar til bedre oversikt på et prinsipielt sett meget viktig område for institusjonene. Om de konkrete forslagene som Banklovkommissjonen fremmer uttaler Norges Bank følgende:

«Reglene for prioritetsrekkefølge mellom grunnfondsbeviskapital og selveid kapital ved

inndekning av underskudd er i dag kompliserte. Grunnfondet og gavefondet (som begge er selveid kapital) og utjevningfondet (grunnfondsbeviskapital) utgjør første risikogruppe, dvs. de tar tap først, basert på en forholdsmessig fordeling. Andre risikogruppe består av overkursfondet (grunnfondsbeviskapital). Pålydende og opptjent grunnfondsbeviskapital utgjør tredje risikogruppe. Banklovkommissjonen foreslår at opptjent grunnfondsbeviskapital flyttes til første risikogruppe. Det gjør at grunnfondsbeviskapitalen vil bære en større andel av risikoen enn i dag, men fortsatt en mindre andel enn det en forholdsmessig fordeling av underskudd basert på eierbrøken ville gi. Pålydende grunnfondsbeviskapital er gitt bedre prioritet enn selveid kapital fordi dette skal være motstykket til at selveiende kapitals eierinnflytelse er begrenset. Norges Bank synes dette virker litt tilfeldig og gjør prioritetsrekkefølgen vanskelig å forstå.»

6.8.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at gjeldende regelverk om prioritetsrekkefølgen ved nedskrivning for å dekke underskudd skal videreføres, og foreslår at det fastsettes regler i samsvar med dette. Det vises til forslag til ny § 2b-20. Departementet følger ikke opp Banklovkommissjonens utkast til § 2b-22 tredje ledd. Disse reglene følger av kapitaldekningsregelverket. Etter dagens regelverk har fondsobligasjoner og ansvarlige lån bedre prioritet enn innskutt egenkapital, herunder eierandelskapital i sparebank som har utstedt eierandelsbevis. Hvis sparebankens kjernekapitaldekning faller under 5 prosent, eller sparebankens kapitaldekning faller under 8 prosent, skal fondsobligasjon skrives ned for å dekke resultatført underskudd i årsregnskapet under løpende drift som ikke kan dekkes av opptjent egenkapital, med samme prioritet (pro rata) som nedskrivning av innskutt eierandelskapital i bank som har utstedt eierandelsbevis.

Det vises også til at Europaparlamentet og EUs ministerråd nå har til behandling et forslag til endring av kapitaldekningsdirektivene (2006/48/ec og 2006/49/ec) som inneholder nærmere krav til definisjon av såkalt «ren» kjernekapital («core tier 1 – capital»). Etter forslaget til nye regler må kapital som skal kunne inngå i ren kjernekapital regnes som egenkapital etter nasjonal lovgivning og dekke tap ved løpende drift og avvikling på linje («pari passu») med innskutt egenkapital. Dette vil kunne stille strengere krav til eierandelsbevisets stilling i forhold til prioritetsrekkefølgen for å

dekke underskudd under løpende drift og ved avvikling.

6.9 Nedsettelse av vedtektsfestet kapital

6.9.1 Gjeldende rett

Regler om nedsettelse av grunnfondsbeviskapitalen er gitt i grunnfondsbevisforskriften § 12, jf. § 28. Det følger av grunnfondsbevisforskriften § 12 at beslutning om å nedsette grunnfondsbeviskapitalen treffes av øverste myndighet i institusjonen, samt at det beløp nedsettelsen gjelder bare kan brukes til dekning av tap som ikke kan dekkes på annen måte, jf. forskriften § 28, utdeling til grunnfondsbevisiere eller sletting av institusjonens egne grunnfondsbevis etter forskriften § 13, eller avsetning til overkursfond. Vedtak om nedsettelse av grunnfondsbeviskapitalen krever godkjenning av Kredittilsynet, jf. forskriftens § 12 annet ledd som også gir allmennaksjeloven §§ 12-1 annet ledd til 12-7 om nedsetting av aksjekapitalen tilsvarende anvendelse så langt de passer.

6.9.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår i utkast til ny § 2b-7 særlige regler om nedsettelse av vedtektsfestet kapital. Banklovkommisjonens forslag bygger på en kombinasjon av bestemmelsen etter gjeldende grunnfondsbevisforskrift §§ 12 og 28 tredje ledd. Banklovkommisjonen foreslår en adgang til å fastsette i vedtektene særskilt flertallskrav for vedtak om nedsettelse av eierandelskapitalen med utdeling til eierne av egenkapitalbevis.

Banklovkommisjonen viser til at en kapitalnedsettelse normalt sett vil føre til reduksjon av institusjonens kjernekapital. Banklovkommisjonen har derfor foreslått at nedsettelse ikke skal kunne skje eller settes i verk uten samtykke av Kredittilsynet. Banklovkommisjonen foreslår i utkast til annet ledd en beslutningsprosess for vedtak om kapitalnedsettelse. For aksjekapital gjelder reglene i aksjelovgivningen, og det foreslås ingen endringer på dette punktet. For nedsettelse av eierandelskapital foreslår Banklovkommisjonen tilsvarende særlige regler i utkastet § 2b-22, og denne bestemmelsen må også sees i sammenheng med § 2b-20 i utkastet om dekning av underskudd i foretak som har utstedt egenkapitalbevis.

6.9.3 Høringsinstansenes merknader

Det har ikke innkommet høringsmerknader til denne delen av Banklovkommisjonens forslag.

6.9.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at reglene om kapitalnedsettelse etter grunnfondsbevisforskriften § 12, jf. § 28, i hovedsak bør videreføres. Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til utforming av § 2b-7 og § 2b-22 i finansieringsvirksomhetsloven, § 2b-22 unntatt tredje ledd. Det vises til lovforslaget §§ 2b-7 og 2b-22.

For fondsobligasjoner og ansvarlige lån gjelder tilsvarende regler som beskrevet under overskriften «Underskudd. Prioritetsrekkefølgen i institusjoner med eierandelskapital». Nedskrivning av fondsobligasjoner og ansvarlige lån skal følge dagens regler, jf. beregningsforskriften og brev fra Finansdepartementet til Kredittilsynet 27. juni 2002.

Dette betyr at bare dersom hele eierandelskapitalen er nedskrevet, skrives fondsobligasjon som nevnt ned med endelig virkning. Nedskrivning av fondsobligasjon skal reverseres ved overskudd i årsregnskapet. Eierandelskapital kan ikke betjenes med utbytte før nedskrevet fondsobligasjon som nevnt er reversert til opprinnelig pålydende beløp.

6.10 Forhøyelse av eierandelskapitalen. Fortrinnsrett mv.

6.10.1 Gjeldende rett

I grunnfondsbevisforskriften § 7 oppstilles regler for forhøyelse av grunnfondsbeviskapitalen, herunder krav til fortrinnsrett til tegning for eierne av grunnfondsbevis, og om tilsvarende anvendelse av allmennaksjeloven kapittel 10 delkapittel I så langt bestemmelsene passer. Grunnfondsbevisforskriften § 8 inneholder dessuten regler om forhøyelse av grunnfondsbeviskapitalen ved fondsemisjon. I bestemmelsens annet ledd er allmennaksjeloven § 10-20 tredje ledd og §§ 10-21 til og med 10-23 angitt å skulle gjelde tilsvarende så langt de passer.

6.10.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår regler om forhøyelse av eierandelskapitalen i utkast til ny § 2b-23. Etter Banklovkommisjonens oppfatning er vedtak om utstedelse av nye egenkapitalbevis en type

beslutning som vil være av vesentlig betydning for eksisterende eiere av egenkapitalbevis, særlig når det gjelder reglene om eierinnflytelse. Banklovkommissjonen foreslår på den bakgrunn at reglene om fortrinnsrett til å tegne nye egenkapitalbevis videreføres i utkast til ny § 2b-23 tredje ledd.

Banklovkommissjonen reiser imidlertid spørsmål om det skal tas hensyn til at beslutninger vedrørende utvidelse av eierandelskapitalen vil være av vesentlig betydning for eierne av allerede utstedte egenkapitalbevis, og om dette tilsier at det bør kunne fastsettes særskilte flertallskrav for slike beslutninger.

I sin vurdering viser Banklovkommissjonen til at dersom eierandelskapitalen skal forhøyes ved emisjon, i henhold til vanlig tegningsinnbydelse, vil de viktigste spørsmål for eierne av egenkapitalbevis gjelde emisjonskursen og hvilke virkninger forhøyelsen av eierandelskapitalen får for deres eierinnflytelse i institusjonen. Etter Banklovkommissjonens oppfatning tilsier dette at en institusjon må ha adgang til å vedtektsfeste flertallskrav som gir eierne av egenkapitalbevis en sterkere innflytelse i beslutningsprosessen.

Banklovkommissjonen drøfter også spørsmålet i tilknytning til utstedelse av nye egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital. Banklovkommissjonen viser til at slike transaksjoner vil kunne være et viktig ledd ved intern omstrukturering, særlig ved sammenslåing av sparebanker eller av sparebank med annen bank. Etter Banklovkommissjonens vurdering skaper utstedelse av egenkapitalbevis ved omstrukturering i sparebanksektoren ikke særlige problemer med mindre sparebanken allerede har eierandelskapital. Er dette tilfellet, og det skal utstedes nye egenkapitalbevis for overføring til en sparebankstiftelse eller til bruk som vederlag ved overtagelse av virksomhet, må emisjonen nødvendigvis være rettet, og dermed unntatt fra reglene om fortrinnsrett til tegning for eierne av egenkapitalbevis. Banklovkommissjonen viser videre til at tegningskursen ved konvertering i slike tilfeller må fastsettes i vedtaket, og at eventuell overkurs må forutsettes fordelt mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet for å hindre at det skjer utvanning av eierandelskapitalen.

Ved sammenslåing av sparebanker som begge har eierandelskapital, viser Banklovkommissjonen til at den overtakende institusjonen normalt også vil måtte overta eventuell eierandelskapital som er utstedt av den overdragende institusjonen, eventuelt utstedte nye egne egenkapitalbevis. Banklovkommissjonen peker på at det i den sammenslåtte banken dermed også vil måtte skje en forhøyelse

av eierandelskapitalen, noe som særlig vil ha betydning i forhold til reglene om eierinnflytelse.

Bytteforholdet vil få virkning for samtlige egenkapitalbevis, og etter Banklovkommissjonens utkast er det krav om at bytteforholdet må fremgå av planen for sammenslåingen, jf. utkast til ny § 2c-4 annet ledd. Banklovkommissjonen foreslår på den bakgrunn at det i vedtektene skal kunne fastsettes at vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen, herunder beslutninger om kursforhold og fravikelse av eller unntak fra fortrinnsretten til tegning, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av stemmene knyttet til eierandelskapitalen.

Ved omdanning av sparebanken til bank organisert i aksjeselskaps form, vil eierne av egenkapitalbevis få ombyttet egenkapitalbevisene for aksjer. Et vedtak om slik omdanning vil på forskjellig vis kunne få betydning for eierne av egenkapitalbevis, blant annet fordi vedtaket skal angi fordelingen av aksjene i den omdannede institusjonen. Banklovkommissjonen foreslår derfor at vedtektene skal kunne inneholde tilsvarende flertallskrav for vedtak om omdanning.

6.10.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen av høringsinstansene har merknader til denne delen av Banklovkommissjonens utredning.

6.10.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurderinger og foreslår at det fastsettes regler i samsvar med Banklovkommissjonens ukast til § 2b-23.

6.11 Tegningsretter mv.

6.11.1 Gjeldende rett

Grunnfondsbevisforskriften §§ 9 til 11 inneholder regler for vedtak om å utstede tegningsretter til eierandelsbevis og opptak av konvertible lån med rett til å kreve utstedt eierandelsbevis.

6.11.2 Banklovkommissjonens forslag

Vedtaket om utstedelse av tegningsretter mv. danner grunnlag for en fremtidig forhøyelse av eierandelskapitalen, uavhengig av nytt vedtak fra institusjonens side. Banklovkommissjonen påpeker at det har vært reist spørsmål om det er behov for bestemmelser om tegningsretter mv. i regelverket om egenkapitalbevis. Banklovkommissjonen viser til at Gjen-

sidige Forsikring har gitt uttrykk for at dette kan vise seg å være tilfellet, og Banklovkommisjonen vil heller ikke utelukket at det samme vil kunne være tilfellet innenfor sparebanksektoren. Banklovkommisjonen foreslår på den bakgrunn at gjeldende regelverk for å benytte slike instrumenter videreføres i utkast til ny § 2b-24 og ny § 2b-25. Banklovkommisjonen foreslår imidlertid at reglene om fravikelse av fortrinnsrett og særlig flertallskrav for vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen i utkast til § 2b-23 tredje og fjerde ledd gis tilsvarende anvendelse ved slike beslutninger.

6.11.3 Høringsinstansenes merknader

Det har ikke kommet inn høringsmerknader til denne delen av Banklovkommisjonens forslag.

6.11.4 Departementets vurdering

Departementet vil, som Banklovkommisjonen, ikke utelukke at også institusjoner som har utstedt eierandelsbevis, kan få et behov for å benytte tegningsretter, konvertible lån eller lignende betingede instrumenter. Også hensynet til at institusjoner som konkurrerer i samme marked skal ha mest mulig like rammebetingelser taler isolert sett for at eierandelsbevisinstitusjonene bør ha adgang til å benytte disse instrumentene.

Departementet viser til at bruken av denne typen instrumenter, som Banklovkommisjonen påpeker, vil legge grunnlag for en fremtidig forhøyelse av eierandelskapitalen uten nytt vedtak i institusjonen. Som det er drøftet i kapittel 6.7, kan forhøyelse av eierandelskapitalen blant annet medføre utvanningsvirkninger. I eierandelsbevisinstitusjoner som dels er selveide/kundeeide vil eventuell overkurs måtte fordeles mellom kapitalklassene dersom den økonomisk uriktige formen for utvanning skal unngås. Etter Banklovkommisjonens forslag er det forutsatt at det beløp som betales for tegningsrettene skal fordeles etter hovedregelen i utkastet til ny § 2b-16. Tilsvarende bestemmelse er foreslått av departementet i § 2b-14. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering og foreslår at det fastsettes regler som innebærer at gjeldende regelverk for tegningsretter videreføres. Dette er i samsvar med Banklovkommisjonens utkast. Det vises til forslag til ny § 2b-24 og ny § 2b-25.

6.12 Innløsningsrett i fusjonstilfeller

6.12.1 Gjeldende rett

Grunnfondsbevisforskriften § 25 oppstiller en særlig rett for grunnfondsbeveiseierne til å kreve innløsning i tilfeller hvor institusjonen har truffet vedtak om fusjon (sammenslåing) med en tilsvarende institusjon. Det følger av bestemmelsens første punktum at grunnfondsbeveiseiere som representerer minst 1/10 av grunnfondsbeviskapitalen kan fremsette krav om at det innkalles til grunnfondsbeveiseiermøte for å ta stilling til innløsningsspørsmålet. Dersom forslaget får tilslutning fra grunnfondsbeveiseiere som representerer minst 2/3 av den samlede grunnfondsbeviskapitalen skal grunnfondsbevisene til eiere som stilte seg bak beslutningen innløses til markedsverdi. Dersom det ikke oppnås enighet om grunnfondsbevisenes markedsverdi fastsettes innløsningskursen ved skjønn. Utgifter i den forbindelse dekkes av institusjonen. I bestemmelsens første ledd sjettede punktum angis at prosedyrereglene i grunnfondsbevisforskriften §§ 19 til 21 som hovedregel gjelder tilsvarende så langt de passer. Av bestemmelsens annet ledd følger at nevnte prosedyreregler ikke gjelder for gjensidige forsikringsselskaper.

6.12.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår at bestemmelsen i grunnfondsbevisforskriften § 25 ikke videreføres. Det vises til at regelen bryter med prinsippet i lovutkastet § 2b-2 fjerde ledd om at eierandelskapitalen ikke skal kunne kreves tilbakebetalt uten etter vedtak om nedsettelse av eierandelskapitalen med utbetaling til eierne av egenkapitalbevis eller ved avvikling av institusjonen eller dennes virksomhet.

Banklovkommisjonen peker på at hvis en slik bestemmelse skal gjelde ved sammenslåing av to institusjoner hvorav ingen er organisert i aksjeselskaps form, vil en innløsningsrett lett kunne forrykke grunnlaget for sammenslåingen. Realiteten i bestemmelsen vil således etter Banklovkommisjonens vurdering være at sammenslåingen må ha tilslutning fra to tredeler av egenkapitalbeveiseierne i en eller begge institusjoner. Etter Banklovkommisjonens oppfatning er dette et forhold som i tilfelle bør avklares under selve beslutningsprosessen i forbindelse med vedtaket om sammenslåingen, og ikke løst fra dette i et separat og etterfølgende møte av grunnfondsbeveiseierne. Banklovkommisjonen viser til at det vil være en bedre løsning å søke interessene til eierne av egenkapitalbevis iva-

retatt gjennom særskilte vedtektsfastsatte flertallskrav.

6.12.3 Høringsinstansenes merknader

Etter *Sparebankforeningens* oppfatning vil Banklovkommisjonens tilnærming til beskyttelse av egenkapitalbeviserne ved institusjon styrke egenkapitalbevisets stilling. I den forbindelse uttales blant annet følgende:

«Sparebankforeningen har også merket seg at det er foreslått nye bestemmelser for å ivareta egenkapitalbeviserens interesser ved fusjon. Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om sammenslåing eller deling av finansinstitusjoner, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis. Tilsvarende kan bestemmelsene om innflytelse innarbeides ved nedsettelse eller forhøyelse av eierandelskapitalen.»

6.12.4 Departementets vurdering

Departementet er enig i Banklovkommisjonens prinsipielle betraktninger knyttet til innløsningsretten etter gjeldende § 25 i grunnfondsbevisforskriften, og støtter Banklovkommisjonens forslag om at bestemmelsen ikke videreføres i det nye regelverket.

6.13 Overskudd i finansinstitusjon uten eierandelskapital

6.13.1 Gjeldende rett

Grunnfondsbevisforskriften § 14 inneholder regler om disponering av inntil en fastsatt del av årets overskudd til utbytte til grunnfondsbevisere. Disponeringen av resten av årets overskudd er etter gjeldende rett bestemt for sparebanker av reglene i sparebankloven § 28, mens for gjensidige forsikringsselskaper vil regler fastsatt i vedtektsbestemmelser i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 4-3 bokstav f) bli lagt til grunn.

6.13.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen har lagt vekt på at prinsippene for disponering av årets overskudd og utbytte midler prinsipielt ikke bør bero på om en finansinstitusjon er organisert i aksjeselskaps form eller ikke. Etter Banklovkommisjonens vurdering tilsier en likestilling på dette området at den begrensning som etter allmennaksjeloven § 8-1 fjerde ledd gjelder for institusjoner organisert i aksjeselskaps form, bør gjøres tilsvarende gjeldende også for institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonen foreslår på dette grunnlag at en slik institusjon ikke skal kunne disponere mer av årets overskudd som utbytte midler enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk. Banklovkommisjonen viser til at det ikke vil være noen god løsning å videreføre sparebankloven § 28 for sparebanker som ikke har eierandelskapital. I den forbindelse uttaler Banklovkommisjonen blant annet følgende:

«Konkurranseshensyn og andre hensyn tilsier at disse bankene prinsipielt bør – så vidt mulig – være undergitt samme regelverk på dette området som sparebanker med eierandelskapital. Reglene om disponering og utbytte for sparebanker uten eierandelskapital bør derfor gi banken den samme handlefrihet når det gjelder å disponere overskudd som sparebanker med eierandelskapital og banker organisert i aksjeselskaps form.»

Det vises til utkast til ny § 2b-27.

6.13.3 Høringsinstansenes merknader

Det er ikke innkommet høringsmerknader til denne delen av Banklovkommisjonens forslag.

6.13.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering og foreslår at det fastsettes regler i samsvar med Banklovkommisjonens utkast. Det vises til forslag til ny § 2b-27.

7 Struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form

7.1 Sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form

7.1.1 Gjeldende rett

Sammenslåing, deling og andre foretaksendringer av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, er i liten grad regulert i gjeldende lovgivning. For finansinstitusjoner i aksjeselskaps form er struktur- og foretaksendringer meget utførlig regulert i aksjelovgivningen.

En rekke bestemmelser i finanslovgivningen stiller krav om at struktur- og foretaksendringer ikke kan gjennomføres uten tillatelse fra konsesjonsmyndighetene. Hvilke forhold konsesjonsmyndighetene skal legge vekt på ved vurderingen av om tillatelse skal gis eller ikke, er imidlertid regulert i liten grad.

Sparebanker

I sparebankloven kapittel 8 er det gitt regler om sammenslutning, avvikling og overdragelse av sparebanker. Sparebankloven § 47 er den sentrale bestemmelsen og lyder som følger:

«§ 47. Vedtak om at en sparebank skal avvikle sin virksomhet, eller at den skal sluttes sammen med eller overdras til en annen bank eller flyttes, skal gjøres etter de regler som er fastsatt i § 5. Før et slikt vedtak blir godkjent, skal kommunestyret (kommunestyrene) ha hatt anledning til å uttale seg. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon og to ganger i de aviser som er vanlig lest i distriktet.

Før vedtak som nevnt i første ledd kan godkjennes, skal banken godtgjøre at følgende er gjennomført til beskyttelse av bankens innskyttere:

1. Banken skal gi innskyterne skriftlig informasjon om vedtaket og om hva vedtaket innebærer for innskytternes rettigheter og sikkerhet.
2. Dersom vedtaket innebærer endringer av betydning for innskytternes rettigheter eller

for sikkerheten for innskytternes krav, har innskyterne rett til å si opp kontoen uten kostnader. Banken skal gi innskyterne skriftlig varsel om denne retten, samt fastsette en rimelig frist for når oppsigelsen må være foretatt.

Vedtak som nevnt i første ledd skal meldes til Foretaksregisteret og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon og to ganger i de aviser som er vanlig lest i distriktet.

Sammenslutning med eller overdragelse til annen bank kan ikke foretas uten at alle kjente skyldnader er sikret, og kan ikke gjennomføres før tre måneder etter kunngjøringen i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon.

Når en sparebank avvikler sin virksomhet, skal Kredittilsynet oppnevne et avviklingsstyre og kan fastsette nærmere regler for avviklingen. Etter at alle sparebankenes skyldnader er dekket, skal det overskytende gå til fremme av sparebankvirksomhet i vedkommende kommune (kommuner) etter vedtak av forstanderskapet og godkjenning av Kongen.

Dersom en sparebank sluttes sammen med eller overdras til en forretningsbank, skal departementet oppnevne en nemnd på tre medlemmer til å fastsette overtakelsesbeløpet. Hele dette beløp skal gå til formål som bestemt i forrige ledd. Utgiftene ved skjønnet betales av sparebanken.

Paragrafen her gjelder ikke når sparebanker omdannes etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2 avsnitt III.»

Etter første ledd skal avvikling, sammenslåing eller overdragelse til en annen bank, gjøres etter de regler som gjelder ved vedtektsendringer i loven § 5. Gyldigheten av et slikt vedtak er betinget av at minst to tredeler av de som er til stede, og minst halvdel av alle forstandere stemmer for det. Vedtaket kan videre ikke settes i verk før det er godkjent av Kongen, jf. loven § 5 tredje punktum.

Kredittforeninger

En kredittforening er en forening av låntakere som skal fremme medlemmes interesser knyttet til deltagelse i foreningen og i dennes kredittvirksomhet. Et medlemskap gir ikke eierinteresse i kredittforeningen, og virksomheten kan derfor drives av og til beste for medlemmene og deres fellesinteresser uavhengig av vanlige krav om avkastning på kapitalinnskudd. De kredittforeninger som er omfattet av finansieringsvirksomhetsloven, driver i hovedsak finansieringsvirksomhet. Slik virksomhet kan bare drives av finansieringsforetak som er meddelt tillatelse etter finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 nr. 3. Regler om organiseringen av finansieringsforetak, herunder kredittforeninger, finnes i finansieringsvirksomhetsloven §§ 3-2 til 3-7, hvor § 3-2 første ledd bestemmer at et finansieringsforetak ikke uten samtykke av Kongen kan organiseres på annen måte enn som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, selveiende institusjon (stiftelse) eller samvirkeforetak av låntakere. Kredittforeninger omfattes av formuleringen «samvirkeforetak av låntakere». Det vises for øvrig til drøftelsen ovenfor i kapittel 3 om forholdet til lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova).

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 3-6 at et vedtak om avvikling av virksomheten i et finansieringsforetak, sammenslutning med eller overdragelse til et annet foretak eller endring i organisasjonsform, må godkjennes av Kongen. Vedtaket krever tilslutning fra minst to tredjedeler av de avgitte stemmer. Foretakets kreditorer kan ikke motsette seg vedtaket såfremt gjennomføringen ikke vil forringe den forutsatte sikkerhet, eller forringelsen må anses uvesentlig.

Gjensidige forsikringsselskaper

Gjensidige forsikringsselskaper er omfattet av forsikringsvirksomhetsloven som i § 3-1, jf. § 1-1 bestemmer at forsikringsselskaper må organiseres som aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper eller gjensidige forsikringsselskaper. I forsikringsvirksomhetsloven kapittel 3 er det gitt alminnelige selskapsrettslige regler for forsikringsselskaper mv., og i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 4 er det gitt særlige selskapsrettslige regler for gjensidige forsikringsselskaper. Disse reglene bygger i stor grad på de aksjerettslige reglene, og er begrunnet i at reglene for både gjensidige selskaper og aksjeselskaper bør være mest mulig like, se Ot.prp. nr. 42 (1986-87) side 108.

Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 3-6 første ledd at sammenføring (fusjon) og deling

(fisjon) av forsikringsselskaper og morselskaper til forsikringsselskaper ikke kan gjennomføres uten Kongens tillatelse. Likt med sammenføring og deling regnes overtakelse eller avhendelse av en vesentlig del av virksomheten, herunder forsikringsportefølje. Det følger videre av bestemmelsen at Kongen i tvilstilfeller avgjør hva som anses som vesentlige deler av selskapets eiendeler, jf. § 3-6 første ledd tredje punktum. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-6 annet ledd, er erverv av aksjer i et forsikringsselskap som allerede har tillatelse etter forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 til å drive virksomhet, avhengig av Kongens godkjenning når ervervet medfører at selskapet vil inngå i et konsern.

I samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 13-5 om fusjon og fisjon, kan et gjensidig forsikringsselskap overdra eiendeler, rettigheter og forpliktelser i sin helhet til et annet gjensidig forsikringsselskap mot at medlemmene blir medlemmer i det overtakende selskapet, jf. første ledd. Det er også bestemt at aksjelovens regler i kapitlene 13 og 14 og § 4-26 gjelder tilsvarende med unntak av reglene i aksjeloven §§ 13-25 og 14-12, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 13-5 annet ledd annet punktum.

Et gjensidig forsikringsselskap kan drive finansieringsvirksomhet og omfattes i tilfelle av finansieringsvirksomhetsloven, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 nr. 2, dog ikke av kapittel 3 om finansieringsforetak, jf. § 3-1 annet ledd nr. 2.

7.1.2 Banklovkommissjonens forslag

Generelt om Banklovkommissjonens utkast til regler om strukturendringer

Banklovkommissjonen foreslår i et nytt kapittel 2c i finansieringsvirksomhetsloven regler for struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Banklovkommissjonen viser til at et hovedformål med lovarbeidet er at utkastet til nye rammebetingelser for tilpasning av sparebankstrukturen skal legge til rette for og bidra til en videreføring av grunnfondskapitalbanker og eierandelskapitalbanker som hovedmodeller innenfor sparebanksektoren, jf. NOU 2009:2 side 95. Videre uttaler Banklovkommissjonen at en forutsetning for å nå dette formålet er en vesentlig utbygging av regelverket om sammenslåing, deling, virksomhetsoverdragelse og avvikling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, herunder sparebanker.

Banklovkommisjonen viser til at aksjelovgivningene inneholder et utførlig og velprøvd regelverk som er utformet med henblikk på ordnet håndtering av tilsvarende struktur- og foretaksendringer, og som vil gjelde for finansinstitusjoner organisert i aksjeselskaps form, og uttaler at (NOU 2009:2 side 95):

«Banklovkommisjonen legger til grunn at dette regelverket vil ha betydelig overføringsverdi ved utformingen av nye lovregler om sammenslåing, virksomhetsoverdragelse og andre foretaksendringer for finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Ved utformingen av det utkast til et nytt regelverk som er inntatt i lovutkastet kapittel 2c som generelt omfatter sparebanker og andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, har en derfor søkt å nyttiggjøre seg den veiledning og erfaring aksjelovgivningen representerer på dette området.»

Banklovkommisjonen har foreslått regler som vil åpne for omstruktureringer innen finans- og forsikringssektoren i henhold til Hallingdalmodellen, Terramodellen, Telemarkmodellen og Tingvollmodellen, jf NOU 2009:2 kapittel 4, samt kapittel 7.1.3 og 7.2.2. Disse modellene er tidligere drøftet av Sparebankforeningens Rammevilkårutvalg, se nærmere omtale i kapittel 2.1 i proposisjonen her.

Banklovkommisjonen tar i utredningen utgangspunkt i en inndeling av sparebanksektoren basert på de tre norske sparebankmodellene; tradisjonell sparebank, grunnfondsbevisbank og aksjebank.

Virkeområde

Banklovkommisjonen foreslår regler om sammenslåing og deling som skal gjelde felles for finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, det vil si sparebanker, gjensidige forsikringselskaper og kredittforeninger. I Banklovkommisjonens utkast skilles det i liten grad mellom de ulike typer av institusjoner, men det er innarbeidet enkelte særlige regler for sparebanker.

Banklovkommisjonen foreslår at avhendelse og overtagelse av en vesentlig del av virksomheten skal regnes likt med sammenslåing og deling. Dette forutsettes å være i tråd med gjeldende konsesjonsregler.

Tillatelse

Banklovkommisjonen foreslår at sammenslåing og deling av finansinstitusjoner og opprettelse av finansstiftelse i forbindelse med sammenslåingen

eller delingen, bare kan skje etter tillatelse gitt av Kongen, jf. utkast til ny § 2c-2. Dette forutsettes å videreføre gjeldende rett. Det legges til grunn at konsesjonsmyndighetens vurdering av om det skal gis tillatelse etter utkastet § 2c-2 til de struktur- og foretaksendringer det gjelder, vil knytte seg til det samlede opplegg for transaksjonen i det enkelte tilfellet.

Finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 inneholder regler for innholdet av en søknad om tillatelse. Banklovkommisjonen foreslår at § 3-3 annet til syvende ledd gis tilsvarende anvendelse for søknader om tillatelse til sammenslåing og deling etter utkastet til nytt kapittel 2c avsnitt I, jf. utkastet § 2c-2 første ledd annet punktum. Videre vil planen som skal utarbeides for sammenslåingen eller delingen, gi konsesjonsmyndigheten et godt utgangspunkt for sin vurdering.

Banklovkommisjonen åpner for at en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, kan slås sammen med en institusjon som er organisert etter aksjelovgivningen. Den reelle virkningen av slik sammenslåing vil være den samme som ved omdanning til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, det vil si at virksomheten videreføres i aksjeselskaps form. Dette tilsier etter Banklovkommisjonens vurdering at den særlige regelen for omdanning av sparebanker i utkast til ny § 2c-13 tredje ledd gis tilsvarende anvendelse her, jf. utkastet § 2c-2 annet ledd.

Vedtak om sammenslåing eller deling

Banklovkommisjonen foreslår at et vedtak om sammenslåing eller deling skal treffes av generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring, men åpner for at det i vedtektene kan fastsettes at flertallet i generalforsamlingen skal omfatte to tredeler av de stemmer som kan avgis av eller på vegne av eierne av egenkapitalbevis, jf. utkast til ny § 2c-3 første ledd.

Generalforsamlingens vedtak skal baseres på en samlet plan for struktur- og foretaksendringer, og utkast til stiftelsesdokument og vedtekter for finansstiftelse som skal opprettes, skal følge som vedlegg. Banklovkommisjonen understreker at planen som skal utarbeides for strukturendringene er av vesentlig betydning, og viser til at en rekke vesentlige forhold må fastsettes ved avtale, herunder omfanget av konverteringen av grunnfondskapital, bytte av egenkapitalbevis med egenkapitalbevis utstedt av overtagende bank, fordelingen av egenkapitalbevisene mellom de deltagende institusjoner mv. Tilsvarende må forholdet mellom nye og tidligere utstedte egenkapitalbevis avklares

ved avtale. Det vises til utkast til ny § 2c-3 annet og tredje ledd.

Banklovkommissjonen har lagt vekt på at saksbehandlingen skal foregå i ordnede former i samsvarende med aksjelovgivningens krav. Store deler av regelverket i allmennaksjelovens regler om fusjon (kapittel 13) og fisjon (kapittel 14), herunder bestemmelser om utarbeidelsen av en plan for hhv. sammenslåing eller deling, er gitt tilsvarende anvendelse, jf. utkast til ny § 2c-3 annet til fjerde ledd. Dette omfatter også bl.a. regler om registrering i Foretaksregistret (jf. utkast til ny §§ 2c-5 og 2c-6), varsel til kunder (jf. utkast til ny § 2c-3 femte ledd), samt bestemmelser om søksmål ved ugyldige beslutninger (jf. utkast til ny § 2c-7).

Utstedelse av egenkapitalbevis mv.

Et vesentlig formål med Banklovkommissjonens utredning har vært å vurdere hvordan de ulike modellene, og da særlig Hallingdalmodellen og Terramodellen, kan fremtre som gode alternativer til omdanning til bank i aksjeselskaps form, uten at sistnevnte alternativ fjernes, jf. NOU 2009:2 side 95. Banklovkommissjonen foreslår regler som skal legge til rette for at sparebanker kan hente inn kapital uten å måtte gå veien om omdanning til bank i aksjeselskaps form, jf. utkast til nytt kapittel 2b om kapitalforhold og egenkapitalbevis, samt bl.a. utkast til ny § 2c-4 om opprettelse av finansstiftelse, disponering av utbytteidler mv.

Banklovkommissjonen foreslår i utkast til ny § 2c-4 bestemmelser som er sentrale for å gjennomføre strukturendringer etter Hallingdal- og Terramodellene. Hallingdalmodellen er basert på en stiftelsesmodell, hvor grunnfondsbanker konverterer hele eller deler av grunnfondskapitalen til eierandelskapital. Egenkapitalbevis som ikke skal avhendes som vederlag, skal tilføres en finansstiftelse som opprettes av institusjonen, og som skal følge reglene om finans- og sparebankstiftelser. Tilsvarende skal egenkapitalbevis som en institusjon mottar etter tegning eller som vederlag ved overdragelse av sin virksomhet, overføres til en finansstiftelse. Reglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 til 2-6 om erverv av eierandeler i finansinstitusjoner gjelder ikke ved overføring av de egenkapitalbevis som skal overtas av finansstiftelsen. Det vises til utkastet § 2c-4 første ledd.

Forholdet mellom nye og tidligere utstedte egenkapitalbevis må avklares ved avtale, jf. utkastet § 2c-4 annet ledd.

Banklovkommissjonen åpner i utkast til ny § 2c-4 tredje ledd for en vedtektsfesting av fordelingen av den del av overskuddet i den sammenslåtte spare-

banken som skal disponeres som utbytteidler til fordel for de miljøer som var omfattet av de sparebanker som deltar i sammenslåingen, samt fordelingen av egenkapital ved en senere avvikling av den sammenslåtte banken. Bestemmelsen legger således til rette for en sammenslåing etter Terramodellen.

Banklovkommissjonen foreslår at i tilfeller hvor en sammenslåing som innebærer at virksomheten i en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form overdras til en annen finansinstitusjon som er organisert i aksjeselskaps form, skal vederlaget og annen gjenværende kapital disponeres etter reglene om disponering av egenkapitalen ved avvikling, jf. utkast til ny § 2c-4 fjerde ledd.

7.1.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er i hovedsak positive til Banklovkommissjonens forslag til regler om sammenslåing og deling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Finansforbundet, Konkurransetilsynet, Norges Bank og Sparebankforeningen støtter Banklovkommissjonens forslag bl.a. under henvisning til at det gir større fleksibilitet i valg av strukturmodell for sparebankene og likere rammevilkår for finansinstitusjonene som konkurrerer på de samme markedene.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche ønsker en endring av ordlyden i § 2c-1 for at det skal fremgå at bestemmelsen gjelder sammenslåing av «finansinstitusjoner og deling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form».

Justisdepartementet viser til at Banklovkommissjonen har tatt utgangspunkt i reglene i allmennaksjeloven. Justisdepartementet påpeker at samvirkeoven har utførlige regler om fusjon, fisjon og omdanning, og viser til at det bør vurderes om reguleringen i finansieringsvirksomhetsloven helt eller delvis skal bygge på samvirkeoven, eventuelt at en vurderer å erstatte henvisningene til allmennaksjeloven med henvisninger til samvirkeoven. Etter justisdepartementets vurdering bør samvirkeforetak av låntakere følge reglene om fusjon, fisjon og omdanning i samvirkeoven.

Sparebankforeningen er svært tilfreds med at Banklovkommissjonen har tatt utgangspunkt i rammevilkårsutvalgets utredning og forslag til strukturtilpasninger, og slutter seg til at det gis en mer uttømmende og mindre fragmentarisk regulering av sammenslåing, deling og avvikling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps

form. Sparebankforeningen foreslår at det tas inn en presisering i § 2c-3 annet og tredje ledd om at bestemmelsene i allmennaksjeloven ikke skal gjelde direkte, men kun så langt de passer.

Oslo Børs vurderer det som positivt at det legges opp til en rettslig ramme rundt struktur- og foretaksendringer i sparebanksektoren.

Etter *Kredittilsynets* vurdering medfører Banklovkommisjonens innstilling at det legges svært få begrensninger på hvilken eierstruktur en sparebank kan velge for fremtiden. Kredittilsynet har vært opptatt av at en eventuell endring i sparebankstrukturen ikke skal gå på bekostning av de positive aspekter ved dagens sparebankstruktur. Kredittilsynet viser til at sparebankenes lokale forankring er et gode for lokalsamfunnene, ikke minst for mange små- og mellomstore bedrifter, og uttaler at dersom større, mer sentraliserte aktører kommer på banen, vil veien være lenger fra lokalmiljøet til de personer som skal avgjøre om det skal ytes kreditt eller ikke.

Kredittilsynet peker på at problemet med overkapitalisering i sparebanksektoren særlig har vært trukket frem i tilretterleggermiljøer som på kommersielt grunnlag har sett et marked for «restrukturering» av den eierløse kapitalen i sparebankene. Det er vist til at man har mottatt flere henvendelser fra forretningsbanker og andre som har ønsket å kjøpe opp (potensielt omdannede) sparebanker. Det er i den forbindelse også vist til at meglerhus har forelagt Kredittilsynet en rekke modeller for hvordan sparebanker skal kunne kjøpes opp, som bl.a. bygger på planer for endringer av kapitalstruktur i sparebankene. Kredittilsynet påpeker at Banklovkommisjonens forslag vil medføre et betydelig press mot lokale banker for at disse skal «selge banken», slik at lokalsamfunnet får større tilgang til avkastningen av den eierløse kapitalen enn i dag.

Kredittilsynet viser videre til at Banklovkommisjonen gjennom forslag til § 2c-2 annet ledd de facto åpner for at en sparebank kan kjøpes av en aksjebank. Kredittilsynet viser til at de hittil har stilt seg avvisende til henvendelser om slike oppkjøp siden sparebankloven § 47 ikke åpner for slike arrangementer. I den forbindelse vises også til at Banklovkommisjonen foreslår at sparebankloven § 47 oppheves. Kredittilsynet uttaler videre følgende:

«I sparebanklovens § 47 åpnes det også for at en sparebank kan overdras til en forretningsbank, men da må sparebankens egenkapital

overføres til formål for å fremme sparebankvirksomhet, noe som har vært tolket å bety at egenkapitalen overføres en sparebank som driver virksomhet i distriktet. Dermed har en slik overtagelse vært uaktuell.

Banklovkommisjonens forslag innebærer at en aksjebank kan foreta en slik overdragelse på samme måte som en sparebank vil kunne gjøre det (Tingvollmodellen). Dette vil åpenbart gjøre det langt mer fristende for en forretningsbank å søke slike overdragelser enn innenfor dagens regelverk. Banklovkommisjonen viser til at det vil være opp til myndighetene å vurdere hvorvidt et slikt oppkjøp skal kunne godkjennes og at det blant annet kan legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital.

Banklovkommisjonen skriver: «[Kredittilsynet utheving] *Er det virksomheten i en sparebank som ved slik sammenslåing overdras til en bank i aksjeselskaps form, oppstår derfor de samme konsesjonsrettslige spørsmål som ved omdanning av sparebank. (...) Sammenhengen i regelverket tilsier derfor at den særlige regel for omdanning av sparebanker i utkastet § 2c-13 tredje ledd også vil måtte gis tilsvarende anvendelse i slike tilfelle. (...) Noe annet ville åpne for omgåelse av reglene om omdanning av sparebanker.*»

Kredittilsynet stiller spørsmål ved om dette er tilstrekkelig beskyttelse hvis det er ønskelig å forhindre at sparebanker kjøpes opp av forretningsbanker. Kredittilsynet foreslår derfor at det ikke åpnes for at forretningsbanker kan kjøpe sparebanker utover regelverket som i dag ligger i sparebankloven § 47.»

På denne bakgrunn er det Kredittilsynets vurdering at alle modellene for omstrukturering med unntak av Terramodellen, vil innebære vanskelige avveiningstemaer. Kredittilsynet legger for så vidt til grunn at Hallingdalmodellen vil kunne være en løsning som kan aksepteres, men etter Kredittilsynets vurdering bør det ikke generelt åpnes for bruk av Tingvollmodellen og Telemarkmodellen.

Terra-Gruppen er av den oppfatning at Terramodellen og hovedinnretningen i Hallingdalmodellen gir god fleksibilitet og mulighet for strukturendringer som sparebankene kan ønske, samtidig som de ivaretar de hensyn som er nødvendig for å sikre sparebankenes egenart. Terra-Gruppen viser til at den tidligere har stilt seg kritisk til den såkalte Møre/Tingvoll-modellen og mener en slik oppkjøpsmodell bryter med det prinsipielle utgangspunktet om at sparebankene er eierløse.

7.1.4 Departementets vurdering

Banklovkommisjonen har foreslått strukturendringer som bygger på Sparebankforeningens Rammevilkårutvalgs modeller. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering med enkelte presiseringer og tilføyelser, og foreslår i nytt kapittel 2c i finansieringsvirksomhetsloven, bestemmelser som legger til rette for omstruktureringer i henhold til de ulike modellene for sammenslåing og deling. Dette innebærer at det åpnes for strukturendringer i henhold til Hallingdal-, Terra-, Tingvoll- og Telemarkmodellene, med enkelte nærmere omtalte begrensninger. Departementet slutter seg til både Rammevilkårutvalgets og Banklovkommisjonens vurdering av at det, av hensyn til å bevare sparebankvesenets egenart, er behov for å legge til forholdene bedre til rette for ulike typer strukturendringer som kan fremtre for den enkelte sparebank som gode alternativer til omdanning til bank i aksjeselskaps form. Departementet fremhever som et sentralt hensyn, at reglene som foreslås skal legge til rette for at vanlig sparebank og sparebank med eierandelskapital fortsatt skal være hovedmodeller innen sparebanksektoren. Et viktig tiltak i så måte er å styrke grunnfondsbevisets stilling slik at de tradisjonelle sparebankmodellene ikke blir negativt diskriminert i forhold til aksjemodellen. Det er departementets vurdering at det forslag til regler om eierandelskapital og eierandelsbevis som foreslås i nytt kapittel 2b, er i samsvar med denne målsetningen.

Departementet antar at ved å legge til rette for omstrukturering basert på Hallingdal- og Terramodelle, vil en samtidig vesentlig redusere behovet for sammenslåing etter Telemarkmodellen. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det fortsatt vil være behov for omdanning til bank i aksjeselskaps form, men departementet foreslår at slik omdanning skal være begrunnet i institusjonens behov for kapital, ikke i strukturelle hensyn. Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.

Virkeområde

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering og foreslår i nytt kapittel 2c avsnitt I bestemmelser om sammenslåing og deling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, det vil si sparebank, kredittforening og gjensidig forsikringsselskap. Bestemmelsene skal også gjelde ved sammenslåing av virksomhet i en institusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form med en institusjon som er organisert

etter aksjelovgivningen. Det vises til forslag til ny § 2c-1 første ledd.

Gjensidige Forsikring har uttrykt ønske om at § 2c-1 første ledd første punktum presiseres slik at det fremgår at bestemmelsen gjelder sammenslåing av finansinstitusjoner og deling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Departementet viser til at § 2c-1 første ledd første punktum omhandler sammenslåing av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form og deling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Sammenslåing og deling av to finansinstitusjoner som er organisert i aksjeselskaps form, reguleres av aksjelovgivningens bestemmelser om fusjon og fisjon. Departementet finner det således ikke nødvendig å endre bestemmelsen i tråd med merknaden fra Gjensidige Forsikring.

Likt med sammenslåing og deling regnes avhendelse og overtakelse av hele eller en vesentlig del av virksomheten med tilhørende eiendeler og forpliktelser. Finansdepartementet foreslår at Kongen gis hjemmel til i tvilstilfelle å avgjøre om avhendelsen eller overtakelsen omfatter en stor del av virksomheten og eiendelene, samt hjemmel til å fastsette nærmere regler om sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Det vises til forslag til ny § 2c-1 annet og tredje ledd.

Tillatelse

Departementet viser til at gjeldende lovgivning inneholder en rekke bestemmelser som stiller krav om at struktur- og foretaksendringer ikke kan gjennomføres uten tillatelse fra konsesjonsmyndighetene, og slutter seg til Banklovkommisjonens utkast til regler som videreføre dette. Det vises til forslaget § 2c-2 første ledd. Departementet understreker at det må skilles mellom den konsesjonsmessige vurderingen av selve strukturendringen og konsesjonsmessige spørsmål som knytter seg til opprettelse av en finansstiftelse eller finansinstitusjon i forbindelse med strukturendringen. Konsesjonsmyndighetenes vurdering av om det skal gis tillatelse til de omsøkte struktur- og foretaksendringer, vil knytte seg til det samlede opplegget for transaksjonen i det enkelte tilfellet. Det må foretas en konkret helhetsvurdering hvor alle relevante hensyn vektlegges.

Kredittilsynet og Terra-Gruppen fraråder at det foreslås lovregler som åpner for en oppkjøpsmodell. Departementet understreker at det er et sentralt hensyn å videreføre sparebankenes egenart samt å videreføre sparebanker med lokal forank-

ring. Departementet legger til grunn at rammen for at en sparebank skal kunne omdannes til aksjeselskap eller kjøpes opp av et aksjeselskap etter lovforslaget fortsatt vil være snever. Etter departementets vurdering er det viktig at det kan føres en konsesjonspraksis som kan motvirke de betenkelighetene Kredittilsynet peker på knyttet til at meglerhus, forretningsbanker mv. ser et kommersielt grunnlag for å «restrukturere» den eierløse kapitalen i sparebankene ved omstrukturering (sammenslåing, omdanning mv.) med formål om at institusjonen skal overtas av en forretningsbank eller lignende. Departementet forutsetter på denne bakgrunn at det vil føres en konsesjonspraksis hvor transaksjoner med formål å «restrukturere» den eierløse kapitalen i sparebanker for slike kommersielle formål, kan avvises. Regelverket er ikke ment å skulle legge til rette for at de store sentralt lokaliserte institusjonene skal kunne ekspandere ved å kjøpe opp innmaten i lokale sparebanker og deretter legge ned lokalkontorene. Departementet legger til grunn at de særlige reglene som foreslås for omdanning av sparebank i § 2c-13 tredje ledd, vil legge til rette for en restriktiv praksis også hva gjelder en aksjebanks oppkjøp av sparebank. Det vises i den forbindelse til den innstramning som departementet foreslår i forhold til Banklovkomisjonens utkast til § 2c-13 tredje ledd. Dette innebærer både en uttrykkelig bestemmelse om at det i konsesjonsvurderingen skal legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller sparebank med eierandelskapital, og at det skal legges vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i tilfelle om eller hvordan denne ønskes videreført. Departementet foreslår på den bakgrunn at Banklovkomisjonens forslag følges opp med de nevnte endringer. Det vises til forslaget § 2c-2 annet ledd, samt til den nærmere drøftelsen av forslag til regler om omdanning mv. i kapittel 8 nedenfor.

Departementet foreslår videre, i tråd med Banklovkomisjonens utkast, at vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåing eller deling skal godkjennes av Kongen. Det samme gjelder vedtekter for finansinstitusjon eller finansstiftelse som opprettes i forbindelse med sammenslåing eller deling, jf. forslaget § 2c-2 tredje ledd.

Vedtak om sammenslåing eller deling

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering og foreslår at vedtak om sammenslåing eller deling av finansinstitusjon som

ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal treffes av generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring, eventuelt etter særlige flertallskrav fastsatt i vedtektene. I tråd med Banklovkomisjonens utkast foreslår departementet at bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 13 (fusjon mv.) og 14 (fisjon mv.) gis tilsvarende anvendelse. Sparebankforeningen har foreslått at det tas inn en presisering i § 2c-3 annet og tredje ledd om at bestemmelsene i allmennaksjeloven ikke skal gjelde direkte, men kun så langt de passer. Departementet mener dette er en hensiktsmessig presisering. Det vises til forslag til ny § 2c-3.

Som nevnt ovenfor viser departementet til at selv om kredittforeninger er en type samvirkeforetak, gjelder det for disse institusjonene en rekke særlige regler etter bestemmelser i spesiallovgivningen. Inntil forholdet mellom finanslovgivningen og samvirkeloven er vurdert av Banklovkomisjonen, legger finansdepartementet til grunn at finanslovgivningens regler forutsetningsvis må gå foran reglene etter den alminnelige samvirkelovgivning. Departementet ser det som hensiktsmessig at reglene som foreslås bygger på reglene i allmennaksjeloven, og ikke reglene i samvirkeloven. Det vises for øvrig til departementets vurdering i kapittel 3.4.

Utkast til stiftelsesdokumenter med vedtekter for selskap og finansstiftelse som skal opprettes ved sammenslåingen eller delingen, skal legges frem for generalforsamlingen ved behandling av planen for strukturendringen. Stiftelsesdokumentene skal angi hvem som skal være styremedlemmer og revisor inntil valg er foretatt av generalforsamlingen, og det skal vedlegges åpningsbalanse utarbeidet etter reglene i allmennaksjeloven § 2-8. Det vises til forslaget § 2c-3 fjerde og femte ledd.

Departementet foreslår i tråd med Banklovkomisjonens utkast, regler om registrering i Foretaksregisteret og kreditorvarsel, samt melding om ikrafttreden og gjennomføring av vedtaket om strukturendringen i nye §§ 2c-5 og 2c-6. Bestemmelsene gir de relevante reglene i allmennaksjeloven tilsvarende anvendelse. I forslaget § 2c-7 gis reglene om søksmål om gyldigheten av slike vedtak i allmennaksjeloven tilsvarende anvendelse.

Ved sammenslåing av gjensidige forsikringsselskaper vil bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 13-5, som blant annet bestemmer at et gjensidig forsikringsselskap kan overdra eiendeler, rettigheter og forpliktelser i sin helhet til annet gjensidig forsikringsselskap mot at medlemmene blir

medlemmer i det overtakende selskapet, også komme til anvendelse.

Utstedelse av eierandelsbevis m v.

Banklovkommisjonen har vist til at dersom en skal motvirke at sparebanker ser omdanning til bank i aksjeselskaps form som en forutsetning for å få dekket sitt kapitalbehov, må eierandelsbevis som kapitalinstrument i det store og hele kunne side-stilles med aksjer markedsmessig. Eierandelsbevisene skal videre være et så fleksibelt kapitalinstrument at det også vil kunne fylle de oppgaver som eierandelsbevis er tiltenkt innenfor de relevante modeller for struktur og foretaksendringer innenfor sparebanksektoren. Med unntak av Telemark-modellen, vil det sentrale i de øvrige modeller være overdragelse av virksomhet mellom sparebanker mot vederlag i form av eierandelsbevis, eventuelt på annen måte fastsatte andeler av overskudd.

Departementet foreslår i tråd med Banklovkommisjonens utkast at en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, i forbindelse med sammenslåing kan utstede eierandelsbevis ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital. Bestemmelsen åpner for en sammenslåing etter en stiftelsesmodell, og fastslår videre at egenkapitalbevisene vederlagsfritt skal overføres til en finansstiftelse som opprettes av institusjonen, med mindre de skal benyttes som vederlag for overtagelse av virksomhet, jf. forslaget § 2b-3 annet ledd. Tilsvarende skal eierandelsbevis som en institusjon skal motta etter tegning eller som vederlag ved overdragelse av sin virksomhet, overføres til en finansstiftelse opprettet av institusjonen. Det vises til forslaget til ny § 2c-4 første ledd.

Dersom en eller flere av de finansinstitusjoner som deltar ved sammenslåingen eller delingen, har eierandelskapital, skal planen for strukturendringen angi bytteforholdet mellom eierandelsbevisene og eierandelsbevis som skal utstedes av den overtakende institusjonen, jf. forslaget § 2c-4 annet ledd.

Særlige bestemmelser om finans- og sparebankstiftelser er foreslått i nytt kapittel 2d i finansieringsvirksomhetsloven, og det vises til den nærmere omtalen nedenfor i kapittel 9. Departementet foreslår at eierbegrensingsreglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 til 2-6 ikke skal komme til anvendelse ved overføring av de eierandelsbevis som skal overtas av den opprettede finansstiftelsen. Det vises til lovforslaget § 2c-4 første ledd siste punktum.

Banklovkommisjonen har også foreslått bestemmelser som åpner for en vedtektsfesting av

fordelingen av den del av overskuddet i den sammenslåtte sparebanken som skal disponeres som utbytte midler til fordel for de miljøer som var omfattet av de sparebanker som deltar i sammenslåingen, samt fordelingen av egenkapital ved en senere avvikling av den sammenslåtte banken. Departementet finner Banklovkommisjonens forslag hensiktsmessig og viser til at høringsinstansene er positive til dette. Departementet foreslår bestemmelser som følger opp Banklovkommisjonens utkast på dette området. Det vises til forslaget § 2c-4 tredje ledd.

I tråd med Banklovkommisjonens utkast foreslår departementet i ny § 2c-4 fjerde ledd at i tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, overdras til en annen finansinstitusjon som er organisert i aksjeselskaps form, skal vederlaget og annen gjenværende kapital disponeres etter reglene om disponering av egenkapitalen ved avvikling, jf. forslaget § 2c-4 fjerde ledd

7.2 Avvikling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form

7.2.1 Gjeldende rett

Sparebanker

Sparebankloven § 47 inneholder regler om avvikling av sparebanker. Vedtak om at en sparebank skal avvikle sin virksomhet skal gjøres etter de regler som gjelder endring av sparebankens vedtekter, jf. sparebankloven § 47 første ledd, jf. § 5.

Kredittforeninger

I finansieringsvirksomhetsloven §§ 3-2 til 3-7 er det gitt ulike regler om organisering av finansieringsforetak. Bestemmelsene gjelder for kredittforeninger, men ikke for sparebanker eller gjensidige forsikringsselskaper, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-1 annet ledd. Et vedtak om at et finansieringsforetak skal avvikle virksomheten, sluttet sammen med eller overdras til et annet foretak eller endre organisasjonsform må godkjennes av Kongen. Vedtaket krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmer, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-6.

Gjensidig forsikringsselskap

Avvikling av et gjensidig forsikringsselskap skal skje etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 13. Reglene svarer i stor grad til bestem-

melsen i sparebankloven § 47 om avvikling. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 13-1 første ledd, skal vedtak om avvikling, oppløsning eller flytting av forsikringsselskap godkjennes av Kongen. Før vedtak kan godkjennes, skal selskapet godtgjøre visse forhold som er ment å beskytte forsikringstakerne og de sikrede, jf. § 13-1 annet ledd. I visse tilfeller har gjensidige forsikringsselskap plikt til å avvikle selskapet, jf. § 13-2.

7.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår i nye §§ 2c-8 og 2c-9 i finansieringsvirksomhetsloven, bestemmelser om vedtak om avvikling samt registrering og kreditorvarsel som bygger på prinsippene i sparebankloven § 47 og forsikringsvirksomhetsloven § 13-1. Det skilles ikke formelt mellom avvikling som følge av strukturendringer etter utkastets regler og avvikling av en institusjon som følge av andre forhold.

Vedtak om avvikling treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Styret skal forelegge generalforsamlingen en avviklingsplan. Vedtaket om avvikling kan ikke settes i verk før Kongen har gitt tillatelse, og Kongen kan stille vilkår for godkjenningen. Vedtaket om avvikling skal meldes til Foretaksregisteret, som skal kunngjøre vedtaket med kreditorvarsel, og det skal dessuten gis varsel til kunder. Aksjelovgivningens regler i allmennaksjeloven § 16-4 om kreditorvarsel og registrering ved avvikling gis tilsvarende anvendelse.

Regler for fremgangsmåten ved selve avviklingen er foreslått i utkast til ny § 2c-10. Kredittilsynet skal oppnevne et avviklingsstyre som trer i stedet for institusjonens styre og daglig leder. Allmennaksjeloven §§ 6-12 til 6-34 om ledelsens oppgaver og saksbehandling, samt om representasjon utad, gjelder i så fall tilsvarende for avviklingsstyret og, i tilfelle, daglig leder. Banklovkommisjonen foreslår at avviklingen i hovedsak skal skje etter reglene i allmennaksjeloven kapittel 16 avsnitt I om oppløsning og avvikling etter beslutning av generalforsamlingen. Det foreslås i tillegg at Kredittilsynet gis hjemmel til å fastsette nærmere regler for avviklingen.

Banklovkommisjonen foreslår videre at den del av institusjonens kapital som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, som hovedregel skal disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av utkastet § 2c-12, eller Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til kundene bestemmer noe annet, jf. utkastet § 2c-11. Bestemmelsen er utformet etter forbilde av finan-

sieringsvirksomhetsloven § 2-24 annet og femte ledd, og den må sees i sammenheng med utkastet § 2b-21 om fordelingen av den del av eierandelskapitalen som er tilbake ved avviklingen.

Banklovkommisjonen foreslår i § 2b-21 at ved avvikling, skal den del av eierandelskapitalen og overkursfondet som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, fordeles forholdsmessig mellom eierne av egenkapitalbevis. Bestemmelsen forutsettes å svare til grunnfondsbevisforskriften § 27.

For sparebanker foreslår Banklovkommisjonen særlige regler om disponering av den gjenværende kapital i sparebanken i tilfeller hvor banken avvikles etter at dens virksomhet er overdratt til annen bank. Det vises til utkast til ny § 2c-12. Denne bestemmelsen knytter seg særlig til sammenslåing av sparebanker etter Hallingdalmodellen, Terra-modellen eller Tingvollmodellen. Banklovkommisjonen foreslår som hovedregel at gjenværende kapital, herunder egenkapitalbevis, skal tilføres en eller flere stiftelser som delvis er undergitt reglene om finansstiftelser, jf. utkast til ny § 2c-12 første ledd. Ved fordelingen mellom flere stiftelser vil vedtektsbestemmelse som nevnt i utkastet § 2c-4 tredje, ledd bli å legge til grunn. Reglene om sparebankstiftelser gjelder fullt ut for stiftelser som mottar eller er forpliktet til å erverve aksjer eller egenkapitalbevis i den overtagende bank, jf. utkast til ny § 2c-12 annet ledd.

Bestemmelsene i utkastet § 2c-12 første ledd skal også gjelde i andre tilfeller hvor en sparebank blir avviklet etter reglene i kapittel 2d avsnitt II (særlige regler for sparebankstiftelser). Bestemmelsen erstatter sparebankloven § 47 femte ledd annet punktum og sjetten ledd annet punktum.

7.2.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er på generelt grunnlag positive til Banklovkommisjonens forslag til regler om avvikling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Justisdepartementet viser til at det bør vurderes om reglene om avvikling skal bygge på reglene i samvirkeoven istedenfor reglene i allmennaksjeloven. Etter Justisdepartementets vurdering bør reglene om samvirkeforetak av låntakere følge reglene om avvikling i samvirkeoven.

Sparebankforeningen foreslår at ordlyden i § 2c-10 første ledd endres slik at Kredittilsynet ved behov «kan» opprette et avviklingsstyre, og viser til at hvor avvikling skjer som et ledd i struktur- og foretaksendringer, vil det ofte ikke være eiendeler eller forpliktelser igjen i den institusjonen som skal

avvikles og derfor ikke behov for et avviklingsstyre.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche foreslår en justering av ordlyden i utkast til § 2c-10 tredje ledd slik at det fremgår at avviklingsstyret i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 13-3, kan inngå avtale med annet forsikringsselskap om overføring av hele eller deler av forsikringsbestanden. For å synliggjøre sammenhengen mellom § 2b-21 og § 2c-11, foreslår *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* at § 2b-21 enten flyttes og blir en del av § 2c-11, eller at det inntas en henvisning fra § 2b-21 til § 2c-11.

7.2.4 Departementets vurdering

Finansdepartementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering og foreslår i nytt kapittel 2c avsnitt II regler om avvikling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Vedtak om avvikling treffes av generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Vedtaket kan ikke settes i verk før etter godkjenning av Kongen, som kan stille vilkår. Videre oppstilles krav om registrering i Foretaksregisteret, samt kreditorvarsel. Dette er bestemmelser som bygger på prinsippene i sparebankloven § 47 og forsikringsvirksomhetsloven § 13-1. Det vises til forslaget §§ 2c-8 og 2c-9.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til regler om fremgangsmåten ved avvikling og viser til lovforslaget § 2c-10. Banklovkomisjonen har foreslått at Kredittilsynet skal opprette et avviklingsstyre som skal tre i stedet for foretakets styre og daglig leder. Sparebankforeningen har bemerket at det ved avvikling som skjer som et ledd i struktur- og foretaksendringer, ofte ikke vil være eiendeler eller forpliktelser igjen i den institusjonen som skal avvikles, og at det således ikke vil være behov for et slikt avviklingsstyre. Departementet er enig i at behovet for et avviklingsstyre vil kunne være begrenset i de tilfeller hvor det ikke er eiendeler eller forpliktelser igjen i institusjonen som skal avvikles. Departementet finner det likevel hensiktsmessig at det skal opprettes et avviklingsstyre som skal forestå avviklingen av institusjonen. Departementet viser til at det i fjerde ledd foreslås at Kredittilsynet kan gi særlige nærmere regler om avviklingen. Departementet antar

at det vil kunne være aktuelt å gi særlige regler om avviklingen av en slik «tom» institusjon.

Departementet bemerker for øvrig at inntil forholdet mellom finanslovgivningen og samvirke-loven er vurdert av Banklovkomisjonen, legger Finansdepartementet til grunn at finanslovgivningens regler forutsetningsvis må gå foran reglene etter den alminnelige samvirkelovgivning. Departementet ser det som hensiktsmessig at reglene som foreslås bygger på reglene i allmennaksjeloven, og ikke reglene i samvirke-loven. Det vises også til departementets vurdering i kapittel 3.4.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering av at allmennaksjelovens regler om ledelsens oppgaver, saksbehandling samt representasjon utad i §§ 6-12 til 6-34, skal gjelde tilsvarende for avviklingsstyret og, i tilfelle, daglig leder, og videre at selve gjennomføringen av avviklingen i hovedsak skal skje etter allmennaksjelovens regler. Det vises til forslaget § 2c-10 annet ledd.

Banklovkomisjonen foreslår i utkast til § 2c-10 tredje ledd at avviklingsstyret i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 13-3 kan inngå avtale med annet forsikringsselskap om overføring av hele forsikringsbestanden. Arntzen de Besche har på vegne av *Gjensidige Forsikring* foreslått en justering av ordlyden slik at det fremgår at avviklingsstyret kan inngå avtale med annet forsikringsselskap om overføring av hele eller deler av forsikringsbestanden, og ikke bare hele forsikringsbestanden slik Banklovkomisjonen legger opp til. Ordlyden i dagens bestemmelse forsikringsvirksomhetsloven inneholder ikke en slik presisering, og departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig å endre ordlyden i lovutkastet.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til regler om fordeling av den del av institusjonens kapital som står igjen etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør. Departementet ser i likhet med Banklovkomisjonen et behov for å fastsette særlige regler om disponering av gjenværende kapital i en sparebank i tilfeller hvor banken avvikles etter at virksomheten er overdratt til en annen bank. Det vises til forslag til ny §§ 2c-11 og 2c-12. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag til regler om fordeling av eierandelskapitalen ved avvikling slik det er foreslått i utkast til § 2b-21.

8 Omdanning av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, særlig om omdanning av sparebanker

8.1 Tillatelse til omdanning

8.1.1 Gjeldende rett

Regler om omdanning av gjensidige forsikringselskaper, kredittforeninger og sparebanker er gitt i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2 avsnitt III (§§ 2-18 til 2-24) om omdannelse av finansinstitusjoner til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Bestemmelsene gjaldt tidligere kun omdanning av gjensidige forsikringselskaper og kredittforeninger til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, men virkeområdet ble ved lovendring i 2002 utvidet til også å omfatte omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form. Et hovedformål med å åpne for omdanning av sparebanker, var å gjøre det mulig for sparebanker å skaffe seg tilgang til ny egenkapital via aksjemarkedet, jf. Ot.prp. nr. 59 (2001-2002).

Det ble ved lovendringen generelt fastsatt at den omdannede banken som aksjebank skulle være undergitt reglene i forretningsbankloven, jf. lovens § 1 annet ledd annet punktum. Finansdepartementet mente imidlertid at det var «naturlig å videreføre enkelte elementer av sparebankregimet for omdannede sparebanker, slik at omdannede sparebanker reguleringsmessig kommer i en «mellomstilling» i forhold til sparebanker og alminnelige forretningsbanker», jf. Ot.prp. nr. 59 (2001-2002) side 11, som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst.O. nr. 57 (2001-2002).

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 første ledd at vedtak om omdannelse må godkjennes av Kongen, og at Kongen kan sette nærmere vilkår for godkjennelsen, herunder vilkår knyttet til vedtektene i den omdannede institusjonen og dens morselskap. I forbindelse med at det ble åpnet for at sparebanker kan omdannes til bank i aksjeselskaps form, uttalte departementet at «det i forbindelse med tildeling av slik konsesjon bør være adgang til å sette vilkår om at vedtektene i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet skal inneholde regler som innebærer at elementer i regelverket som gjelder sparebanker videreføres for den omdannede institusjonen», jf. Ot.prp. nr. 59

(2001-2002) side 14, som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst.O. nr. 57 (2001-2002).

8.1.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen peker på at de tiltakene som foreslås i lovutkastet ikke fjerner ethvert behov for omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonen har imidlertid ikke sett det som påkrevd å foreta en fornyet vurdering av om det overhodet skal være adgang for sparebanker til å foreta omdanning til bank i aksjeselskaps form, og viser til Ot.prp. nr. 59 (2001-2002), som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst.O. nr. 57 (2001-2002), se NOU 2009:2 kapittel 8.2.1 for nærmere om dette.

Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet kapittel 2c avsnitt III regler som åpner for omdanning av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Bestemmelsene viderefører i hovedsak regler som i dag følger av finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24, men innebærer en viss utbygging av reglene for omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form. Banklovkommisjonen foreslår også en utbygging av reglene om finans- og sparebankstiftelser, bl.a. for å legge til rette for de strukturmodellene som foreslås. Det vises til nærmere omtale om dette nedenfor i kapittel 9.

Banklovkommisjonen stadfester prinsippet om at omdanning og opprettelse av finansstiftelse i forbindelse med omdanningen krever tillatelse gitt av Kongen. Banklovkommisjonen viser til at det etter gjeldende rett ikke er angitt noe om hvilke hensyn konsesjonsmyndigheten kan eller skal tillegge vekt ved vurderingen av om tillatelse skal gis eller ikke i det enkelte tilfelle, og at gjeldende rett gir konsesjonsmyndigheten utstrakt skjønnsmyndighet. Banklovkommisjonen mener prinsipielt at lovgivningen ikke bør legge strenge føringer for konsesjonsmyndighetens skjønn, og uttaler at slike begrensninger kan gjøre det vanskelig å tilpasse konsesjonspolitikken til utviklingen og skiftende forhold i finansmarkedet, jf. NOU 2009:2 kapittel 8.3.1.

Banklovkommissjonen viser til at spørsmålet om tillatelse til omdanning av sparebank må avgjøres etter en samlet vurdering av forholdene i det enkelte tilfelle, og at strukturpolitiske overveielser i tilfelle vil inngå som en del av vurderingsgrunnlaget, men at det vanskelig kan bestemmes generelt hvilken vekt de bør tillegges. Banklovkommissjonen foreslår i forlengelsen av dette at det uttrykkelig fremgår av lovbestemmelsen at det ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av sparebank, blant annet kan legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Det vises til lovutkastet § 2c-13 tredje ledd. Banklovkommissjonen mener at «en slik bestemmelse markerer konsesjonsmyndighetens strukturpolitiske ansvar, og at det verken er behov for eller hensiktsmessig at loven selv mer presist angir kriteriene for skjønnsutøvelsen i enkelttilfeller» jf. NOU 2009:2 avsnitt 8.3.5.

Banklovkommissjonens medlemmer, Dyrhaug, Gjønnnes, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde, er uenige i det prinsipp som ligger til grunn for bestemmelsen i utkastet § 2c-13 tredje ledd, om myndighetenes skjønnsutøvelse og Finansdepartementets føring på dette punkt, men støtter for øvrig forslagene i utredningen. Det vises til NOU 2009:2 kapittel 8.3.5.

Banklovkommissjonen påpeker at det i samsvar med alminnelig forvaltningsrettslige regler kan fastsettes vilkår for tillatelsen til omdanning og viser til uttalelsene i Ot.prp. nr. 59 (2001-2002) side 14-15, hvor det er gitt eksempler på ulike typer av vilkår som kan være aktuelle.

Banklovkommissjonen foreslår i utkast til ny § 2c-13 fjerde ledd en videreføring av forskriftshjemmelen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-18 annet ledd, slik at Kongen gis myndighet til å fastsette nærmere regler om omdanningen, herunder om virksomheten til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som stiftes ved omdanningen, og om organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved omdanningen.

8.1.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er på generelt grunnlag positive til Banklovkommissjonens utkast til regler om omdanning. Flere av høringsinstansene har imidlertid innsigelser mot utkast til § 2c-13 tredje ledd om at det ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av sparebank blant annet kan legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Både *Finansfor-*

bundet og *Finansnæringsens Hovedorganisasjon (FNH)* viser til Finanskomiteens uttalelse i Innst.O. nr. 41 (2006-2007) om at man i dag har tre sparebankmodeller, tradisjonell sparebank, grunnfondsbevisbank og sparebank omdannet til aksjeselskap, og at disse tre bør søkes likebehandlet i lovgivningen. Finansforbundet og FNH mener at det ikke bør legges nye begrensninger på adgangen til omdanning. FNH viser til at ansvaret for å vurdere bankens behov for strukturtilpasninger bør ligge hos dens besluttede organer.

Norges Bank mener prinsipielt at aksjesparebank bør være det naturlige valget for banker som trenger å hente inn kapital i markedet. *Norges Bank* og *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* mener at utkast til § 2c-13 tredje ledd er unødvendig og bør utgå. *Norges Bank* uttaler at de vurderer det slik at fri avtalemessig adgang til omdanning også vil tjene sparebankformålet best, og at en slik modell presumptivt vil gi størst vederlag for en sparebank som kjøpes av en annen institusjon. *Norges Bank* mener at sparebanker kan ivareta sektorens egenart og formål gjennom forvalterrollen til den stiftelsen som opprettes for å forestå forvaltningen av vederlaget fra oppkjøpet. *Norges Bank* viser til at sparebanker som ønsker vern mot oppkjøp eventuelt selv kan ta initiativ til å få fastsatt særskilt strenge flertallskrav i vedtektene.

Sparebankforeningen uttaler om utkastet § 2c-13 tredje ledd at utgangspunktet må være at det skal være opp til den enkelte sparebank ut fra egen strategi å ta beslutninger om egen fremtid. Sparebankforeningen viser videre til at omdanningsadgangen ikke bør være begrenset til tilfeller hvor det er behov for å innhente egenkapital gjennom aksjemarkedet, og peker på at også strukturelle behov og andre forhold etter omstendighetene vil kunne være tilstrekkelig begrunnelse for en omdanning. Sparebankforeningen understreker at «det skal være en reell adgang til omdanning. Som Banklovkommissjonen peker på (utredningen s. 150), vil en for sterk lovmessig binding av forvaltningsskjønnet, kunne gjøre det vanskelig å tilpasse konsesjonspraksis til strukturen og utviklingen i markedet. Vi vil på prinsipielt grunnlag også advare mot en for stor grad av fri skjønnsutøvelse som kan redusere forutberegneligheten.»

Kredittilsynet viser til at ved ny lovgivning bør rettsregler være klare og ikke overlate for mye til forvaltningens skjønn, og påpeker at en slik skjønnsmessig vurdering som skal foretas etter utkastet § 2c-13 tredje ledd, ikke vil være enkel å håndtere. Kredittilsynet er imidlertid av den oppfatning at dersom endringene Banklovkommissjonen legger opp til blir vedtatt, vil det strukturelle

handlingsrommet for sparebankene bli såpass vidt at det kan være hensiktsmessig med en slik mulighet for skjønnsutøvelse. Kredittilsynet anser at det ville styrke muligheten for skjønnsutøvelse om det i lovteksten ble lagt større begrensninger på omdanningsadgangen til aksjebank, og peker på at behovet for egenkapital bør være hovedkriteriet som kan begrunne omdanning, og videre at det bør begrunnes fra bankens side hvorfor ikke eierandelskapital da vil være et tilfredsstillende alternativ.

Terra-Gruppen støtter Banklovkomisjonens forslag til innstramming i adgangen for sparebanker å omdanne seg til aksjesparebanker. Terra-Gruppen kan ikke se at omdanning kan være nødvendig av strukturelle årsaker, og mener at Finansdepartementet bør klargjøre at omdanningsadgangen kun skal benyttes når det kan begrunnes i behovet for egenkapital. Terra-Gruppen mener at formuleringen «kan» bør erstattes av «skal» i § 2c-13 tredje ledd.

8.1.4 Departementets vurdering

Banklovkomisjonens forslag til regler for omdanning av gjensidig forsikringsselskap, kredittforening og sparebank til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, bygger på gjeldende regler for omdanning i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens vurdering og foreslår i tråd med Banklovkomisjonens utkast, regler om omdanning av sparebank, gjensidig forsikringsselskap og kredittforening i finansieringsvirksomhetsloven nytt kapittel 2c avsnitt III.

Som det fremgår av departementets brev til Banklovkomisjonen 6. mars 2007, og som Banklovkomisjonen har vektlagt i sin utredning, er det forutsatt at det fortsatt skal være to hovedmodeller i sparebanksektoren, nemlig grunnfondskapitalbank og eierandelskapitalbank. Dette medfører etter departementets vurdering at det viktigste tiltaket er å styrke grunnfondsbevisets stilling slik at de tradisjonelle sparebankmodellene ikke blir negativt diskriminert i forhold til aksjemodellen. Departementet legger til grunn at reglene som foreslås i proposisjonen, legger til rette for strukturendringer innenfor sparebanksektoren basert på Hallingdal- og Terramodellene, og at dette vil begrense behovet for omdanning til bank i aksjeselskaps form. Departementet viser til at dette utgangspunktet ikke utelukker at en sparebank kan ha behov for, og gis adgang til, å velge en annen organisasjonsform. På den annen side vises det til at Banklovkomisjonen i sin vurdering av

hvorvidt det bør åpnes for omdanning etter Telemarkmodellen uttaler følgende: «Banklovkomisjonen [er] tilbøyelig til å mene at det bare i få tilfelle vil være aktuelt for konsesjonsmyndigheten å gi tillatelse til omdanning etter Telemarkmodellen.» Departementet er enig med Banklovkomisjonens i at det, på bakgrunn av det regelverket som foreslås, er vanskelig å se at det foreligger særlige hensyn som taler for at gjennomføring av sammenslåing etter Telemarkmodellen vil gi særskilte fordeler, med mindre omdanning og etterfølgende sammenslåing inngår som en del av et opplegg for innhenting av ny egenkapital til den samlede virksomheten.

Det er etter departementets vurdering et vesentlig hensyn å bevare den lokale tilstedeværelsen som de små sparebankinstitusjonene representerer. Videre bør en endring i sparebankstrukturen ikke gå på bekostning av sparebankvesenets positive sider. Dette tilsier etter departementets vurdering at adgangen til omdanning til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap bør være snever. Banklovkomisjonen har i utkast til § 2c-13 tredje ledd foreslått at det ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av sparebank, blant annet kan legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Etter departementets vurdering bør det i utgangspunktet ikke være kurant å få tillatelse til omdanning med mindre det finnes tungtveiende grunner som taler for omdanning. Departementet ser det som hensiktsmessig at dette markeres ved en endring i bestemmelsens ordlyd fra «kan» til «skal». Dette innebærer at konsesjonsmyndigheten skal legge vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital.

Departementet understreker at det i vurderingen av spørsmålet om omdanning skal tillates, må foretas en konkret helhetsvurdering av alle relevante forhold. Det skal bl.a. sees hen til bankens lokale forankring og hvordan virksomheten planlegges videreført. Det er et sentralt hensyn å unngå at virksomheten føres ut av lokalområdet på kort eller lengre sikt, eller at virksomheten blir kjøpt opp og lokalkontoret deretter lagt ned. Erfaringsmessig vil det være større risiko for denne typen virksomhetsmessige omstruktureringer dersom oppkjøper er en større sentralt lokalisert institusjon. Det vises i den forbindelse også til drøftelsen i kapittel 7 (om sammenslåing og deling), hvor Kredittilsynet peker på at flere av de henvendelsene som så langt er mottatt på dette området, har et formål om å «restrukturere» den eierløse

kapitalen for kommersielle formål. Departementet legger vekt på at det fortsatt skal være mulig å føre en konsesjonspraksis hvor transaksjoner som har et slikt formål avvises. Dersom det skal åpnes for omdanning til aksjebank, vil et viktig hensyn være at transaksjonen kan legge til rette for en hensiktsmessig videreføring av virksomheten i institusjonen som ønskes omdannet, og som primært må begrunne en eventuell tillatelse til omdanning. Departementet foreslår at det uttrykkelig fremgår av lovbestemmelsen at konsesjonsmyndigheten skal legge vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i tilfelle om eller hvordan virksomheten planlegges videreført. Det vises til forslag til § 2c-13 tredje ledd annet punktum.

Departementet er, i tråd med høringsmerkningene fra Kredittilsynet og Terra-Gruppen, av den oppfatning at det er behovet for egenkapital som skal være hovedbegrunnelsen bak en søknad om omdanning fra sparebank til bank i aksjeselskaps form. I vurderingen vil det måtte legges avgjørende vekt på at det vil være vanskelig å innhente tilstrekkelig ny kapital gjennom eierandelsbevis, og at omdanning til bank i aksjeselskaps form fremtrer som den mest hensiktsmessige løsningen. Dette krever en særskilt begrunnelse fra bankens side.

Ved omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form, skal alle aksjene i den omdannede banken, som ikke tilordnes eier av eierandelsbevis, overføres til en sparebankstiftelse som opprettes ved omdanningen, jf. forslag til ny § 2c-14 første ledd, nærmere omtalt nedenfor. Formålet med sparebankstiftelsen er at den skal videreføre sparebanktradisjonene og ha et langsiktig og stabilt formål med sitt eierskap, jf. forslag til ny § 2d-7 første ledd. Departementet antar at det kan oppstå tilfeller hvor dette formålet vil kunne være vanskelig å realisere med mindre det kreves at en sparebankstiftelse, eller flere stiftelser i samarbeid, har eierandel som vil gi negativt flertall. Departementet viser i den forbindelse til at Banklovkommissjonen har lagt til grunn at det vil kunne være aktuelt å sette vilkår i tillatelsen til omdanning som reflekterer dette. Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering på dette punktet og legger til grunn at dette vil bli fulgt opp av konsesjonsmyndigheten i vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning.

8.2 Gjennomføring av omdanningen

8.2.1 Gjeldende rett

Omdanningen gjennomføres ved at institusjonens virksomhet med tilhørende eiendeler og forpliktelser i sin helhet overføres til et nystiftet aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 annet ledd. Videre skal det enten foretas en fordeling av alle aksjene i det nystiftede selskapet til finansinstitusjonens kunder med unntak av aksjer som utstedes ved ombytting av grunnfondskapital, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 tredje ledd bokstav a, eller opprettes en stiftelse som skal være eier av alle aksjene i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet med unntak av aksjer som utstedes ved ombytting av grunnfondskapital, jf. § 2-19 tredje ledd bokstav b. En sparebank kan bare omdannes etter alternativet i bokstav b), noe som innebærer at stiftelsesmodellen må benyttes av sparebanker som gjennomfører omdanning av institusjon til aksjeselskaps form, jf. § 2-19 tredje ledd annet punktum. Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-22 til 2-24 inneholder særlige bestemmelser om stiftelser som opprettes i forbindelse med omdanning.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-20 regulerer virkninger av omdannelsen. En av virkningene er at konsesjonen for finansinstitusjonens virksomhet overføres til det nystiftede aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet, jf. bestemmelsens første ledd. Tilsvarende overføres også institusjonens forpliktelser til aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet, og kreditorene etter de overførte forpliktelsene kan ikke motsette seg omdannelsesvedtaket, jf. § 2-20 annet ledd. Det følger videre at det ansvar som låntakere eller forsikringstakere måtte ha til å dekke tap ved virksomheten, også kan gjøres gjeldende etter omdannelsen av institusjonen. Selskapet eller stiftelsen kan ikke pålegge låntakere eller forsikringstakere nytt tilleggsansvar, jf. § 2-20 tredje ledd.

Forholdet til eventuelle grunnfondsbeveiseiere i institusjon som omdannes til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, er regulert i finansieringsvirksomhetsloven § 2-21. Her er det bestemt at grunnfondsbeveiseierne skal tilføres en andel av det samlede antall aksjer som tilsvarende forholdet mellom deres andel av grunnfondsbeviskapitalen og egenkapitalen på omdanningstidspunktet. Grunnfondsbeviskapitalen inkluderer etter denne begrepsbruken overkursfond og utjevningfond. På samme måte som ved utdeling av aksjer til eksisterende kunder som bare har rett til et begrenset antall aksjer, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-19

fjerde ledd, er det fastslått at det i omdanningsvedtaket kan bestemmes at grunnfondsbevisene med en andel av grunnfondsbeviskapitalen under en fastsatt grense, skal tilføres kontanter i stedet for aksjer, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-21 annet punktum.

8.2.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen foreslår i utkast til ny § 2c-14 regler om gjennomføring av omdanningen. Omdanningen skal gjennomføres ved at finansinstitusjonens konsesjon, eiendeler og forpliktelser i sin helhet overføres til et nystiftet aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. første ledd. Bestemmelsen forutsettes å videreføre av finansieringsvirksomhetsloven § 2-20 første og annet ledd.

Det er også presisert i utkastet § 2c-14 første ledd at verken institusjonens kreditorer eller eiere av egenkapitalbevis kan kreve utløsning på grunn av omdanningen eller motsette seg omdanningen. Dette forutsettes å være i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2-20 annet ledd annet punktum og § 2-21.

Banklovkommisjonen foreslår at det ved omdanningen skal opprettes en finansstiftelse som skal være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som skal tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter utkast til § 2c-16 første ledd. Banklovkommisjonen foreslår at stiftelsesmodellen skal være den generelle omdanningsmodellen, men åpner for at Kongen ved omdanning av gjensidig forsikringsselskap og kredittforening, i særlige tilfelle kan samtykke i at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet.

Banklovkommisjonen viser til at omdanning etter kundemodellen innebærer at den kapital som over årene er oppsamlet i institusjonen, reelt sett blir fordelt over institusjonens kundemasse på omdanningstidspunktet, eller over en nærmere bestemt del av kundemassen. Sammenlignet med omdanning etter stiftelsesmodellen hvor opptjent kapital i sin helhet tilordnes en stiftelse, reiser kundemodellen etter Banklovkommisjonens vurdering en rekke særlige og til dels vanskelige avveiningsspørsmål som i tilfelle krever nærmere vurdering og avklaring under konsesjonsbehandlingen, jf. NOU 2009:2 kapittel 8.4.3.

Banklovkommisjonen foreslår å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 2-20 tredje ledd, slik at medlemsansvar for tap ved virksomheten i forsikringsselskap eller kredittforening også kan gjøres gjeldende etter omdanningen. Etter utkas-

tet § 2c-14 fjerde ledd annet punktum kan nytt tilleggsansvar ikke pålegges etter omdanningen.

I utkast til ny § 2c-15 foreslår Banklovkommisjonen en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 femte ledd. Bestemmelsen åpner for at omdanning også kan gjennomføres ved at det opprettes et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i form av et holdingselskap som skal være morselskap i et finanskonsern hvor det selskap som skal videreføre virksomheten i den omdannede institusjonen, er datterselskap. Aksjene i datterselskapet som skal videreføre virksomheten, vil være eiet av morselskapet. Morselskapet skal etter sine vedtekter ikke ha adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d). Banklovkommisjonen foreslår enkelte særlige regler om holdingselskapet i utkastet § 2c-15 tredje ledd. I forlengelsen av dette foreslår Banklovkommisjonen at finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d endres slik at gjensidig forsikringsselskap og sparebank som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, også omfattes av bestemmelsen.

Banklovkommisjonen foreslår at ved omdanning av finansinstitusjon som har eierandelskapital, skal aksjekapitalen i det nye selskapet eller morselskapet fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av egenkapitalbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet (utkastet § 2b-1 annet ledd) og eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet (utkastet § 2b-1 tredje ledd). Bestemmelsen forutsettes å innebære en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-21, men presiserer hvilke forhold fordelingen skal baseres på. Banklovkommisjonen viser til at bestemmelsen sikrer at eierne av egenkapitalbevis vil motta en andel av aksjene i det nye selskapet som tilsvare eierandelskapitalens andel av den samlede kapital i den institusjon som omdannes. Dette er for så vidt et motstykke til at eierne av egenkapitalbevis ikke kan motsette seg omdanningen (utkastet § 2c-14 første ledd). Når eierbrøken legges til grunn, sikrer en også at eierne av egenkapitalbevis ikke får større eierandel, eierinnflytelse eller mer av overskuddet i institusjonen enn de hadde rett til før omdanningen.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 2c-16 annet ledd en videreføring av regelen i loven § 2-21 annet punktum om forenklet oppgjør i penger for eiere av mindre poster av egenkapitalbevis. Det er imidlertid presisert at det ved fordelingen av aksjer etter eierbrøken i så fall skal gjøres et fra-drag i eierandelskapitalen tilsvarende det beløp

som utbetales til slike eiere av egenkapitalbevis. Det dreier seg her om en utdeling av en del av eierandelskapitalen.

8.2.3 Høringsinstansenes merknader

Både *Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH)* og *Kommunal Landspensjonskasse (KLP)* viser til at for gjensidige forsikringsselskaper som har vedtektsbestemt plikt for medlemmer (kundene) til å betale inn egenkapitalinnskudd, vil tildeling av aksjer til medlemmene ved en eventuell omdanning, dvs. etter kundemodellen, være den naturlige løsningen. FNH og KLP mener at den valgfrihet med hensyn til modell for omdanningen til aksjeselskap, som følger av gjeldende rett, bør videreføres slik at gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger fortsatt kan velge kundemodellen.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche uttaler at ordlyden i utkastet § 2c-14 annet ledd synes å forutsette at det må opprettes en ny finansstiftelse som skal være eier av aksjene i det nye selskapet med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis. De viser videre til at finansstiftelser etter lovforslaget også vil kunne opprettes i forbindelse med konvertering av bokført egenkapital til eierandelskapital etter utkastet § 2b-2 annet og tredje ledd. *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* påpeker at for en finansinstitusjon som først har utstedt egenkapitalbevis til en finansstiftelse, bør det være mulig for konsesjonsmyndigheten å samtykke i at aksjene som utstedes ved omdanningen blir utstedt til den finansstiftelsen som allerede er opprettet, og at det i motsatt fall må opereres med to finansstiftelser.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche viser også til at utkastet § 2c-15 om omdanning til morselskap i finanskonsern, og utkastet § 2c-14 som bestemmer at eiendeler og forpliktelser i sin helhet skal overføres ved omdanningen, etter deres vurdering ikke er til hinder for at likvider og eventuelle andre eiendeler overføres til holdingselskapet mens den operative virksomhet overføres til datterselskapet, med de begrensninger som ligger i at den operative virksomhet skal drives av datterselskapet og at holdingselskapet må oppfylle definisjonen i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d første punktum.

8.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering og foreslår i tråd med Banklovkommisjonens utkast, regler om gjennomføring av omdanning for finansinstitusjoner som ikke er

organisert som aksjeselskap, til institusjon i aksjeselskaps form. Det vises til forslaget §§ 2c-14, 2c-15 og 2c-16. Bestemmelsene forutsettes for en stor del å videreføre gjeldende rett.

Banklovkommisjonen har foreslått at omdanning etter stiftelsesmodellen skal være hovedmodellen for omdanning, og at omdanning etter kundemodellen krever samtykke fra Kongen. Dette innebærer en viss innstramning av gjeldende rett. Departementet slutter seg til forslaget. Departementet viser til drøftelsen ovenfor og understreker at hovedformålet med en adgang til omdanning til institusjon i aksjeselskaps form, er å åpne for etablering av et grunnlag som ut fra forholdene vil være bedre egnet for en videreføring og utvikling av institusjonens virksomhet. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at det ut fra allmenne hensyn bør søkes unngått at omdanning til aksjeselskap i enkelte tilfelle i realiteten først og fremst kan komme til å virke som et tiltak for å fordele institusjonens kapital mellom institusjonens kunder, eller som en slags mellomstasjon i forhold til senere avvikling av institusjonen og fordeling av kapitalen etter aksjelovgivningens regler. Enkelte av høringsinstansene har påpekt at den valgfrihet som følger av gjeldende rett med hensyn til valg av omdanningsmodell, bør videreføres. Departementet er imidlertid enig med Banklovkommisjonen og foreslår at det kun er i særlige tilfelle Kongen kan samtykke til at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, ved omdanning av gjensidig forsikringsselskap og kredittforening i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet. Det vises til forslag til ny § 2c-14 tredje ledd.

Departementet viser til at *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* har foreslått en justering av ordlyden i utkastet § 2c-14 annet ledd som åpner for at konsesjonsmyndigheten kan samtykke til at en eksisterende finansstiftelse kan benyttes som mottaker av de aksjer som utstedes ved omdanning. Departementet er enig i at det kan være unødvendig å operere med to finansstiftelser og ser at det kan være hensiktsmessig at den finansstiftelse som allerede er opprettet og som er undergitt reglene i kapittel 2d, kan tilføres aksjene i det nystiftede aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet. Departementet foreslår en presisering av ordlyden i forslaget § 2c-14 annet ledd i tråd med dette. En slik bestemmelse kan også tenkes å være aktuell for en sparebank som tidligere har konvertert grunnfondskapital til eierandelskapital etter forslaget til § 2b-2 annet og tredje ledd. Finansstiftelsen som allerede er opprettet, vil være eier av

eierandelsbevis utstedt av institusjonen, og vil derfor få disse ombyttet i aksjer. Samtykket vil følgelig innebære at også alle aksjer som ikke tilordnes andre eiere av egenkapitalbevis, blir overført til denne finansstiftelsen. Forslaget til ny § 2c-14 annet ledd første punktum vil i alle tilfelle gjøre det mulig, hvis ønskelig, å opprette en ny finansstiftelse for å motta disse aksjene, og i så fall vil den opprinnelige stiftelsen ha krav på å få byttet om sine eierandelsbevis.

Departementet foreslår i tråd med Banklovkommissjonens utkast, regler om omdanning til morselskap i finanskonsern i ny § 2c-15. Bestemmelsen innebærer en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 femte ledd. I ny § 2c-16 foreslås regler om fordeling av aksjer mellom finansstiftelsen og eierne av eierandelsbevis i de tilfellene hvor institusjonen som omdannes, har eierandelskapital. Forslaget svarer til Banklovkommissjonens utkast og forutsettes å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 2-21, men presiserer at fordelingen skal baseres på forholdet mellom grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet og eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet.

8.3 Vedtak om omdanning

8.3.1 Gjeldende rett

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 sjette ledd at omdannelsesvedtaket i gjensidige forsikringsselskaper treffes av generalforsamlingen med mindre avgjørelsen etter vedtektene er lagt til representantskapet. I kredittforeninger treffes vedtaket av representantskapet, og i sparebanker treffes et vedtak om omdanning av forstanderskapet. Vedtaket krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmer. Bestemmelsen oppstiller videre krav om at vedtaket skal inneholde nærmere bestemmelser om rettighetene til andelseierne i grunnfondet etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-21.

8.3.2 Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen foreslår at vedtak om omdanning skal treffes av generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring, og viser til at dette er et mer presist minstekrav enn finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 sjette ledd som krever at generalforsamlingen treffer vedtak med minst to tredelers flertall. I utkastet § 2b-26 fjerde ledd foreslår Banklovkommissjonen som generell regel at beslutning om å endre vedtektene

krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmene og videre at det i vedtektene kan fastsettes strengere flertallskrav.

På bakgrunn av prinsippet om at grunnfondskapitalbank og eierandelskapitalbank bør være hovedmodeller innenfor sparebanksektoren, har Banklovkommissjonen vurdert om det i loven selv burde fastsettes særskilt flertallskrav for vedtak om omdanning. Banklovkommissjonen finner imidlertid at dette ikke er hensiktsmessig og viser til at sparebanknæringen omfatter et betydelig antall banker av høyst forskjellig størrelse og med varierende virksomhetsområder. Banklovkommissjonen er derfor blitt stående ved at hovedregelen bør være at vedtak om omdanning treffes av generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring, og at de sparebanker som ønsker at det skal gjelde et strengere flertallskrav, kan gjøre bruk av den adgang lovgivningen gir til å vedtektsfastsette dette. Det vises til utkast til ny § 2c-17 første ledd.

Banklovkommissjonen åpner for at det i institusjonens vedtekter kan fastsettes at vedtak om omdanning må treffes med et vedtektsflertall som også omfatter minst to tredjedeler av stemmene knyttet til egenkapitalbevisene. Banklovkommissjonen viser til at vedtak om omdanning av en institusjon med eierandelskapital også vil kunne være av vesentlig betydning for eierne av egenkapitalbevis, og at det ikke er gitt at et slikt vedtak alltid vil være i samsvar med deres interesser.

Banklovkommissjonen drøfter i utredningen hvorvidt det bør stilles strengere krav til innholdet av vedtak om omdanning av sparebank til bank i aksjeselskaps form. Banklovkommissjonen viser til at hovedformålet med adgangen til omdanning er at en institusjon ved omdanning til aksjeselskaps form skal kunne få etablert et nytt institusjonelt grunnlag for sin virksomhet, som ut fra forholdene er bedre egnet for videreføring og utvikling av institusjonens virksomhet. Banklovkommissjonen mener at det i lovgivningen bør stilles krav som sikrer at generalforsamlingen i så vel sparebanker som andre institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, vil ha et godt beslutningsgrunnlag for sin avgjørelse av spørsmålet om omdanning. Banklovkommissjonen foreslår derfor i utkast til ny § 2c-17 annet ledd et krav om at styret skal utarbeide en plan for omdanningen som blant annet redegjør for formålet med omdanningen og angir retningslinjer for virksomheten i den omdannede finansinstitusjonen. Vedlagt denne planen skal utkast til stiftelsesdokument og vedtekter for den omdannede banken og for stiftelsen foreligge.

Banklovkommissjonen foreslår at ved omdanning av institusjoner med eierandelskapital, skal

generalforsamlingens vedtak også omfatte fordelingen av aksjer i den omdannede institusjonen, eller i tilfelle dens morselskap. Ved omdanning som forutsetter at aksjer som ikke tilkommer eierne av egenkapitalbevis, skal fordeles mellom institusjonens kunder, skal generalforsamlingens vedtak også omfatte retningslinjene for denne fordelingen, jf. utkastet § 2c-17 tredje ledd. Banklovkommisjonen viser videre til at selv om det ikke er sagt uttrykkelig, vil vedtaket kunne fastsette at kunder som i tilfelle ville bli tilordnet et antall aksjer under en fastsatt grense, skal gis oppgjør i penger (jf. utkastet § 2c-16 annet ledd første punktum). Det vises til utkast til ny § 2c-17 tredje ledd.

Banklovkommisjonen foreslår at vedtekter for selskap og finansstiftelse opprettet ved omdanningen skal være godkjent av Kongen, og videre at både omdanningsvedtaket og stiftelsen av det omdannede selskapet og finansstiftelsen meldes til Foretaksregisteret. Det vises til utkastet § 2c-18.

8.3.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen av høringsinstansene har konkrete merknader til Banklovkommisjonens utkast til regler om vedtak om omdanning.

8.3.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at et vedtak om omdanning må treffes av generalforsamlingen, som institusjonens øverste organ, med flertall som for vedtektsendring, samt at det åpnes for at det i vedtektene kan fastsettes særlige flertallskrav for en slik beslutning. Departementet foreslår at det fastsettes lovregler i samsvar med Banklovkommisjonens utkast til regler om vedtak om omdanning. Det vises til forslaget §§ 2c-17 og 2c-18.

8.4 Navnespørsmålet for omdannede sparebanker

8.4.1 Gjeldende rett

Det følger av sparebankloven § 1 tredje ledd at en sparebank som er omdannet til bank i aksjeselskaps form kan benytte ordet «sparebank» eller ordet «spare» i sitt foretaksnavn under forutsetning av at den finansstiftelse som ble opprettet under omdanning av sparebanken fortsatt eier minst 10 prosent av den omdannede banken eller i tilfelle den omdannede sparebankens morselskap.

8.4.2 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen drøfter navnespørsmålet for omdannede sparebanker under to hovedproblemstillinger. For det første hvor lenge en finansstiftelse skal kunne beholde «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn, og for det andre om en omdannet sparebank skal være nødt til å skifte sitt innarbeidede foretaksnavn når det ikke lenger er en eller flere sparebankstiftelser som til sammen eier minst 10 prosent av aksjene i banken.

Banklovkommisjonen foreslår at en stiftelse kan beholde «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn så lenge stiftelsen fortsatt skal undergis tilsyn av Kredittilsynet etter reglene i finanslovgivningen. Det vises til utkast til ny § 2d-5 tredje ledd, jf. § 2d-9, som har nærmere bestemmelser om dette.

Når det gjelder kravet til eierandel viser Banklovkommisjonen til at skifte av et innarbeidet foretaksnavn er kostnadskrevende. Banklovkommisjonen uttaler videre følgende i NOU 2009:2 kapittel 8.4.5:

«At stiftelsens eierandel synker under 10 prosent, vil normalt ikke være av betydning for innretningen av bankens virksomhet og for hvordan banken velger å profilere seg i bankmarkedet. Banklovkommisjonen mener derfor at den omdannede banken fortsatt må kunne bruke sitt innarbeidede foretaksnavn uavhengig av finansstiftelsens eierandel i banken. Banklovkommisjonen foreslår etter dette at sparebankloven § 1 tredje ledd tredje punktum oppheves.

For øvrig forutsettes at «sparebank» også skal kunne benyttes i foretaksnavnet for en bank som er nystiftet ved omdanning i henhold til «Telemarkmodellen» for å overta den samlede virksomhet i de overtagende banker som deltar ved sammenslåingen. Det bør derfor tas inn et nytt tredje punktum i sparebankloven § 1 tredje ledd som lyder: «Det samme gjelder bank som er stiftet ved sammenslåing av flere banker som er stiftet ved omdanning etter reglene i kapittel 2c i finansieringsvirksomhetsloven.»»

8.4.3 Høringsinstansenes merknader

Når det gjelder adgangen for en sparebank som har omdannet seg til aksjesparebank, til å benytte ordet «sparebank» i sitt foretaksnavn, uttaler *Terra-Gruppen* at de ikke ser noen grunn til at dagens regler skal endres, og viser til at det vil utvanne sparebankbegrepet å tillate en bank med en eierstruktur som en forretningsbank, anvender ordet «sparebank».

8.4.4 Departementets vurdering

Banklovkommisjonen har foreslått at en omdannet sparebank skal kunne fortsette å benytte ordet «sparebank» og «spare» i sitt foretaksnavn selv etter at stiftelsens eierandel synker under 10 prosent. Departementet viser til at Terra-Gruppen har påpekt at det vil kunne være negativt for sparebankbegrepet dersom en tillater en bank med eierstruktur som en forretningsbank å anvende ordet «sparebank» i sitt foretaksnavn. Departe-

mentet ser det ikke som hensiktsmessig å endre gjeldende rett på dette området, og foreslår at gjeldende rett videreføres. Dette innebærer at det fortsatt skal være en forutsetning for å kunne benytte ordet «sparebank» ved omdanning, at den sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen, eier minst ti prosent av den omdannede sparebanken eller i tilfelle i den omdannede sparebankens morselskap.

9 Finans- og sparebankstiftelser

9.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24 inneholder bestemmelser om finansstiftelser samt en del særlige regler for sparebankstiftelser. Reglene er utformet med henblikk på tilfelle hvor en sparebank eller annen finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, omdannes til institusjon i aksjeselskaps form. Opprettelse av en stiftelse ved omdanning av gjensidige forsikringsselskaper eller kredittforeninger er et åpent valg, mens sparebankene er forpliktet til dette ved omdanning til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 tredje ledd.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 inneholder ulike regler om organisering av stiftelsen. Bestemmelsen oppstiller bl.a. krav om vedtektens innhold, samt krav om at vedtektene og vedtektsendringer skal godkjennes av Kredittilsynet, som fører tilsyn med stiftelsens virksomhet. Bestemmelsen inneholder også enkelte særskilte regler om sparebankstiftelsers vedtekter.

I henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 fjerde ledd tredje punktum kan ingen av medlemmene i generalforsamlingen i sparebankstiftelser være personer som er ansatt eller har tillitsverv i den omdannede sparebanken eller et annet selskap i samme konsern som den omdannede sparebanken. Bestemmelsen skal sikre uavhengighet mellom stiftelsen og den institusjon stiftelsen har eierandel i. Det skal legges vekt på at medlemmene i sparebankstiftelsens generalforsamling avspeiler den omdannede institusjonens kundestruktur og andre interessegrupper, og minst halvparten av medlemmene av generalforsamlingen skal velges av og blant den omdannede institusjonens kunder, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 fjerde ledd fjerde og femte punktum. Det følger av § 2-22 syvende ledd at ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen ikke kan være ansatt eller tillitsvalgt i den omdannede institusjonen eller i et annet selskap i samme konsern som den omdannede institusjonen. Dette er ikke begrenset til sparebankstiftelser og gjelder for alle typer stiftelser.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 har bestemmelser om stiftelsens virksomhet, og da særlig om forvaltning av stiftelsens midler, og § 2-24 regulerer sammenslåing og avviklingssituasjonene. Det følger av første ledd at stiftelsen kan vedta å avvikle virksomheten. Avvikling krever godkjenning av Kongen, som også ellers kan beslutte at stiftelsen skal avvikles dersom forutsetningene for dens virksomhet er vesentlig endret. Forholdene kan endre seg slik at det av forskjellige grunner ikke lenger er hensiktsmessig at stiftelsen fortsetter sin virksomhet. Bestemmelsen fastsetter videre at vedtak om å avvikle eller slå sammen en stiftelse som er opprettet ved omdanning av sparebank, krever tilslutning fra stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring.

Det følger av § 2-24 annet ledd at ved avvikling etter første ledd kan Kongen fastsette at formuen skal disponeres på en annen måte enn det som er fastsatt i vedtektene, herunder fordeling på den omdannede finansinstitusjonens kunder. Det skal i denne forbindelse spesielt legges vekt på å ivareta kundenes eller selskapets interesser eller stiftelsens formål.

9.2 Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen har ved utformingen av det nye regelverket om egenkapitalbevis lagt vesentlig vekt på å gjøre egenkapitalbevisene til et kapitalinstrument som også skal kunne benyttes på ulike måter ved gjennomføringen av struktur- og foretaksendringer som gjelder sparebanker eller andre foretak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Banklovkommissjonen legger til grunn at det er behov for å utvide bruksområdet for finansstiftelser til også å omfatte forvaltning av egenkapitalbevis som overføres til en stiftelse i forbindelse med slike struktur- og foretaksendringer. Banklovkommissjonen viser til at «[s]iktemålet må være at egenkapitalbevis og finansstiftelser i praksis lar seg bruke på ulike måter i samsvar med formålet med de enkelte transaksjoner institusjonene ønsker gjennomført». Banklovkommissjonen finner det «hensiktsmessig å ta bestemmelsene om

finans- og sparebankstiftelser ut av den sammenheng de nå inngår i, det vil si at de bør skilles ut fra reglene om omdanning av finansinstitusjoner», og viser til at «[e]t godt utgangspunkt ved utformingen av lovutkastets bestemmelser vil likevel være de regler om finans- og sparebankstiftelser som i dag er inntatt i ulike bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24.» Banklovkommissjonen mener at det likevel er behov for en viss utbygging av regelverket, særlig for å legge forholdene til rette for de hovedmodeller for struktur- og foretaksendringer innenfor sparebanksektoren som omhandles i Rammevilkårutvalgets utredning, jf. NOU 2009:2 kapittel 9.1.2.

Banklovkommissjonen foreslår bestemmelser om finans- og sparebankstiftelser i utkast til nytt kapittel 2d i finansieringsvirksomhetsloven. Kapitlet er inndelt i to avsnitt. Avsnitt I inneholder alminnelige regler om finansstiftelser, og avsnitt II inneholder enkelte særlige regler for sparebankstiftelser som kommer i tillegg til de alminnelige reglene og som på enkelte punkter avviker fra disse.

Banklovkommissjonen foreslår en bestemmelse som uttrykkelig slår fast når en finansstiftelse anses opprettet, jf. utkast til ny § 2d-1. Bestemmelsen viderefører også bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 første og annet ledd om forholdet til reglene om næringsstiftelser i stiftelsesloven og Kredittilsynets tilsyn med finansstiftelser.

Banklovkommissjonens utkast forutsettes også å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 annet og tredje ledd, som inneholder krav til innholdet og godkjenning av en finansstiftelses vedtekter. Det vises til utkast til ny § 2d-2. Utkast til ny § 2d-3 inneholder bestemmelser om stiftelsens organer. Det vises til Banklovkommissjonens nærmere omtale av bestemmelsene i NOU 2009:2 kapittel 9.3. Banklovkommissjonen viser til at det i finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 syvende ledd, jf. fjerde ledd tredje punktum, er fastsatt at en ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen ikke kan være ansatt eller tillitsvalgt i den omdannede finansinstitusjonen eller et annet selskap i samme konsern som den omdannede institusjonen. Formålet er å sikre at stiftelsen forvalter sitt eierskap i institusjonen uavhengig av den bank eller det morselskap stiftelsen har eierandel i. Banklovkommissjonen understreker betydningen av at en finansstiftelses styrende organer og ledelse sikres uavhengighet i forhold til den finansinstitusjon som har opprettet stiftelsen.

Banklovkommissjonen uttaler imidlertid at det er et helt annet spørsmål om ansatt eller tillitsvalgt

i finansstiftelsen skal kunne være med i de styrende organer i finansinstitusjonen, og at dette spørsmålet må vurderes ut fra stiftelsens behov for å kunne utøve eierinnflytelse som aksjeeier i institusjonen. Banklovkommissjonen foreslår regler om dette i utkast til ny § 2d-3 fjerde ledd.

Når det gjelder finansstiftelsens virksomhet, foreslår Banklovkommissjonen en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 første og annet ledd som inneholder alminnelige regler om finansstiftelsers virksomhet, og § 2-22 tredje ledd som forutsetter at nærmere regler kan fastsettes i vedtektene. Det vises til utkast til ny § 2d-4 første og fjerde ledd. Når det gjelder disponering av overskudd, foreslår Banklovkommissjonen at bestemmelsene i utkastet § 2b-27 om disponering av overskudd i institusjon som ikke har eierandelskapital, gis tilsvarende anvendelse. Det vises til utkast til ny § 2d-4 annet ledd.

Banklovkommissjonen foreslår videre nye regler om nedskrivning av finansstiftelsens vedtektsfestede grunnfondskapital. Banklovkommissjonen foreslår at generalforsamlingen med samme flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Kredittilsynet, kan treffe vedtak om nedsetting av grunnfondskapitalen. Det beløp nedsettelsen gjelder, kan benyttes til dekning av underskudd eller til utdeling av utbyttmidler i samsvar med bestemmelsene i vedtektene. Det vises til utkast til ny § 2d-4 tredje ledd.

Banklovkommissjonen foreslår regler om avvikling og sammenslåing av finansstiftelser som er mindre detaljerte enn det som følger av gjeldende rett. Banklovkommissjonen viser til at finansstiftelser etter det nye regelverket vil ha et vesentlig videre virkefelt, og mener at det neppe er behov for eller hensiktsmessig å lovfeste så vidt detaljerte regler. Hovedreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-24 første og annet ledd foreslås imidlertid videreført i lovutkastet § 2d-5 første og annet ledd. Banklovkommissjonen viser til at virkningen av å falle inn under særreglene i finansieringsvirksomhetsloven bør opphøre når stiftelsen ikke lenger har en innflytelse i den omdannede institusjonen som overstiger et visst nivå, og at en stiftelse som eier under 10 prosent av summen av grunnfondskapital og eierandelskapital eller av aksjene ikke lenger skal reguleres av finansieringsvirksomhetsloven. Banklovkommissjonen legger videre til grunn at Kredittilsynet ved eget vedtak må konstatere at vilkårene for tilsyn etter finanslovgivningen ikke lenger er til stede. Det vises til lovutkastet § 2d-5 tredje ledd. Det vises også til den særlige regel for sparebankstiftelser som er foreslått i lovutkastet § 2d-9 annet ledd.

Særlige regler for sparebankstiftelser

Banklovkommisjonen foreslår i utkast til ny §§ 2d-6 flg. særlige regler for sparebankstiftelser. De alminnelige regler for finansstiftelser gjelder også for sparebankstiftelser om ikke annet er fastsatt i de særlige reglene om sparebankstiftelser. En sparebankstiftelse skal, etter lovutkastet § 2d-6 annet ledd, benytte ordet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn. Rett og plikt til å benytte et slikt foretaksnavn opphører når sparebankstiftelsen ikke lenger skal være undergitt tilsyn av Kredittilsynet etter finanslovgivningen. Det vises til utkast til § 2d-9 annet ledd.

Banklovkommisjonen viser til at utgangspunktet ved utformingen av de særlige reglene om sparebankstiftelser, har vært de bestemmelser om sparebankstiftelser som kom inn i finansieringsvirksomhetsloven i 2002. Det vises for øvrig til Banklovkommisjonens nærmer redegjørelse i NOU 2009:2 kapittel 9.7.

9.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene som har uttalt seg om Banklovkommisjonens forslag til regler om finans- og sparebankstiftelser, er i hovedsak positive til reglene som foreslås. *Gjensidige Forsikring* legger stor vekt på at selskapet er kundestyrt og kundefeid, og at kundene gjennom sine tillitsvalgte selv får styre virksomheten, herunder bestemme avvikling og avviklingsmåte. *Gjensidige Forsikring* mener også at lovgivningen burde åpne for at *Gjensidigestiftelsen*, som i dag fullt ut er underlagt stiftelsesloven og Stiftelsestilsynet, etter søknad kan omdannes til en finansstiftelse. *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* har foreslått et utkast til nytt fjerde ledd i § 2d-1 som åpner for at *Gjensidigestiftelsen* etter tillatelse fra Kongen kan omfattes av reglene om finansstiftelser.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche foreslår enkelte justeringer av ordlyden i § 2d-1 første ledd. Det vises til at et vedtak som treffes i generalforsamlingen vil måtte godkjennes av relevant myndighet, og at det ofte vil være knyttet ulike betingelser til vedtaket. Det foreslås at det presiseres at finansstiftelsen ikke anses opprettet før vedtaket har trådt i kraft. Idet foreslås videre at ordet «stiftere» byttes med ordet «opprettere», slik at ordbruken er i samsvar med stiftelsesloven.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche foreslår videre at det presiseres i § 2d-3 fjerde ledd at ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen ikke kan være ansatt eller tillitsvalgt i den finansinstitusjon som

har etablert stiftelsen, eller annet selskap i samme konsern med mindre annet er bestemt i eller i medhold av reglene i leddet. Det foreslås også at bestemmelsen om at personer som er ansatt eller tillitsvalgt i finansstiftelsen ikke kan utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i generalforsamlingen og styret i finansinstitusjonen, utvides til også å omfatte andre organer i finansinstitusjonen. Etter høringsinstansens vurdering bør en finansstiftelse også kunne utstede egenkapitalbevis for å tegne eller kjøpe egenkapitalbevis eller aksjer i annen finansinstitusjon i eller utenfor det finanskonsernet for den omdannede institusjonen, og viser til det vil kunne være behov for dette blant annet i forbindelse med omstruktureringer innen finansnæringen eller dersom det er vanskelig for en institusjon å innhente egenkapital i de ordinære markeder. *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* mener videre at utkast til § 2d-5 om sammenslåing, avvikling mv., også bør gjelde for deling av finansstiftelser. Med hensyn til § 2d-5 annet ledd, påpeker *Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche* at myndighetenes skjønnsadgang blir vid med en fare for vilkårlighet.

Kredittilsynet viser til at Banklovkommisjonen i innstillingen har understreket viktigheten av at en sparebankstiftelse skal være uavhengig av sparebanken. Etter Kredittilsynets vurdering, vil stiftelsens uavhengighet være vanskelig å forene med de ulike strukturmodellene som Banklovkommisjonen har lagt fram. Kredittilsynet anser det som nødvendig at det klargjøres hva som kan avtales av strukturendringer før sparebankstiftelsene blir etablert.

Kredittilsynet og Sparebankforeningen mener at en finansstiftelse må som aksjonær i generalforsamlingen kunne møte og representere de aksjer stiftelsen eier i finansinstitusjonen. *Sparebankforeningen* foreslår videre at begrensningen i utkast til § 2d-3 fjerde ledd nest siste punktum skal gjelde samlet for flere finansstiftelser som har eiendeler i banken.

9.4 Departementets vurdering

Finansdepartementet viser til at flere av de modellene for struktur- og foretaksendringer som foreslås i proposisjonen, innebærer at deler av kapitalen overføres til en finansstiftelse. Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering og utkastet til regler om slike finansstiftelser i nytt kapittel 2d i finansieringsvirksomhetsloven, herunder de særlige reglene for sparebankstiftelser.

En finansstiftelse anses opprettet når generalforsamlingen har godkjent stiftelsesdokument med vedtekter og truffet vedtak som nevnt i § 2b-2 annet og tredje ledd, jf. § 2b-3 annet ledd, og i § 2c-4 eller § 2c-12, eller omdanningsvedtak etter § 2c-17. Departementet viser til at opprettelsen av en finansstiftelse vil kreve tillatelse av relevant myndighet i samsvar med de ovennevnte bestemmelser, og at relevant myndighet kan stille vilkår i tillatelsen. Departementet foreslår i tråd med Gjensidige Forsikring at det presiseres i § 2d-1 første ledd at styremedlemmene i finansinstitusjonen anses som opprettere, men finner for øvrig ikke behov for ytterligere presisering og slutter seg til Banklovkomisjonens forslag til § 2d-1 første til tredje ledd.

Reglene som foreslås forutsettes i hovedsak å videreføre gjeldende rett på området, men innebærer en viss oppmykning av kravene til stiftelsens virksomhet og organisering, blant annet en økt adgang til å forestå forvaltningen av, og utøvelsen av de eierbeføyelsene som er knyttet til eierandelsbevisene.

Departementet viser til at Gjensidige Forsikring har uttrykt et ønske om at lovgivningen også åpner for at Gjensidigestiftelsen, som i dag fullt ut er underlagt stiftelsesloven og Stiftelsestilsynet, etter søknad kan omdannes til en finansstiftelse. Departementet viser til at Gjensidigestiftelsen har mottatt eierandelsbevis i forbindelse med at Gjensidige konverterte en del av sin opptjente egenkapital til grunnfondsbeviskapital. Departementet ser at det kan være et behov for at en stiftelse som Gjensidigestiftelsen kan gis tillatelse til å være en finansstiftelse, men departementet antar at dette ikke vil være aktuelt for mange stiftelser. Departementet foreslår i tråd med høringsmerknadene fra Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche en bestemmelse i ny § 2d-1 fjerde ledd som åpner for dette, forutsatt at stiftelsen oppfyller kravene til finansstiftelser i lovens kapittel 2d. Departementet legger til grunn at bestemmelsen vil få et snevert anvendelsesområde, og at den kun skal anvendes i særlige tilfelle.

Forslaget til nytt kapittel 2d i finansieringsvirksomhetsloven gir særlige regler for finansstiftelsene. Departementet foreslår i tråd med Banklovkomisjonens utkast at reglene om næringsstiftelser i stiftelsesloven skal gjelde tilsvarende for finansstiftelser, så fremt ikke annet følger av finansieringsvirksomhetsloven eller er fastsatt i medhold av finansieringsvirksomhetsloven. Det foreslås blant annet særlige regler om at en finansstiftelses vedtekter og vedtektsendringer skal godkjennes av Kredittilsynet, jf. § 2d-2 annet ledd, og regler om

sammenslåing og avvikling av finansstiftelser, jf. § 2d-5. Departementet foreslår at Kredittilsynet skal føre tilsyn med finansstiftelsene og deres virksomhet etter kredittilsynsloven, og at utgiftene etter tilsynet utlignes etter kredittilsynsloven. Det vises til forslaget § 2d-1 annet ledd. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 første og annet ledd. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 tredje ledd oppstiller nærmere krav til innholdet i en finansstiftelses vedtekter. Departementet foreslår at dette videreføres med enkelte presiseringer i § 2d-2 første ledd. Forslaget er i samsvar med Banklovkomisjonens utkast til regler.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til regler om forholdet mellom finansinstitusjonen og finansstiftelsen som er mer fleksibelt enn etter gjeldende rett. Dette vil begrense behovet for dispensasjon og vil samtidig gi økt forutberegnelighet for aktørene. Departementet presiserer viktigheten av at stiftelsen forvalter sitt eierskap uavhengig av den institusjon eller det morselskap stiftelsen har eierandel i. På den annen side ser departementet det som viktig at stiftelsen som aksjeeier, skal kunne utøve aktiv eierinnflytelse i institusjonen.

Banklovkomisjonen foreslår at ansatte og tillitsvalgte i finansstiftelsen ikke kan utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i henholdsvis generalforsamlingen eller styret i finansinstitusjonen. Kredittilsynet og Sparebankforeningen har påpekt at dette ikke gir god mening i de tilfeller hvor finansinstitusjonen er organisert som et aksjeselskap (for eksempel en aksjesparebank). Sparebankforeningen viser til at der stiftelsen eier samtlige aksjer i finansinstitusjonen, kan det neppe være tvil om at stiftelsen må kunne møte som eneaksjonær alene ved sine ansatte.

Departementet er enig med Banklovkomisjonen i at det bør gjelde en grense for hvor stor del av medlemmene i finansinstitusjonens styre og generalforsamling som kan ha en tilknytning til finansstiftelsen som ansatt eller tillitsvalgt, og foreslår regler i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Forslaget gir Kredittilsynet hjemmel til i særlige tilfelle å gjøre unntak fra den fastsatte grensen på en tredel, og departementet legger til grunn at det at en stiftelse er eneieier i finansinstitusjonen, typisk kan være et forhold som tilsier at Kredittilsynet kan gi unntak fra grensen på en tredel. Departementet legger imidlertid også til grunn at det i konsesjonsbehandlingen vil bli lagt vekt på om det er meningen at stiftelsen skal eie samtlige aksjer i finansinstitusjonen, og at spørsmålet om representasjonsrett også vurderes der. Departementet foreslår at grensen på en tredel skal gjelde samlet for

flere finansstiftelser som har eiendeler i institusjonen. Det vises til forslag til ny § 2d-3 fjerde ledd.

Departementet foreslår i § 2d-4 bestemmelser om finansstiftelsens virksomhet som er i tråd med Banklovkommissjonens utkast.

Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche har i høringsmerknad påpekt at det blant annet i forbindelse med omstruktureringer innen finansnæringen, eller dersom det er vanskelig for en institusjon å innhente egenkapital i de ordinære markeder, vil kunne være behov for at en finansstiftelse også kan utstede eierandelsbevis for å tegne eller kjøpe eierandelsbevis eller aksjer i en annen finansinstitusjon i eller utenfor finanskonsernet for den omdannede institusjonen. Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche foreslår at lovforslaget åpner for dette. Departementet kan i utgangspunktet ikke se noen grunn til at finansstiftelsen skal utstede eierandelsbevis for å tegne eller kjøpe eierandelsbevis eller aksjer i en annen finansinstitusjon. Etter departementets vurdering vil det være vanskelig å begrunne at stiftelsen skal hente inn ny kapital for å investere i andre institusjoner. Departementet viser til at stiftelsens formål ikke er å hjelpe finansinstitusjonen, men å fremme sitt eget formål som følger av vedtektene, og at det i utgangspunktet vil være stiftelsen uvedkommende om finansinstitusjonen trenger kapital. Det vil imidlertid påvirke stiftelsen på lik linje med andre eiere at institusjonen går bra. Dette fordi det er i stiftelsens interesse, og ikke institusjonens som sådan. Departementet finner på denne bakgrunn ikke grunnlag for å åpne for at en finansstiftelse kan utstede eierandelsbevis for å tegne eller kjøpe eierandelsbevis eller aksjer i en annen finansinstitusjon.

Departementet foreslår i § 2d-4 tredje ledd nye regler om nedskrivning av finansstiftelsens vedtektsfestede grunnfondskapital som samsvarer med Banklovkommissjonens utkast. Finansdepartementet foreslår i tillegg at Kredittilsynet gis hjemmel til å gi nærmere regler om finansstiftelser og deres virksomhet. Det vises til lovforslaget § 2d-4 femte ledd.

Departementet viser til at finansstiftelser etter lovforslaget vil ha et vesentlig videre virkefelt enn etter dagens regler, og foreslår i tråd med Banklovkommissjonens utkast, regler om avvikling og sammenslåing av finansstiftelser i § 2d-5. Reglene viderefører hovedreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-24 første og annet ledd, men er for øvrig mindre detaljert. Gjensidige Forsikring ved Arntzen de Besche har foreslått at bestemmelsen skal utvides til også å gjelde deling av finansstiftelser. Departementet viser til at det ikke kan utelukkes at

det kan oppstå situasjoner hvor det kan være aktuelt at en finansstiftelse deles, men etter departementets vurdering er dette ikke særlig praktisk. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-24 inneholder i dag ingen bestemmelse om deling av finansstiftelse, og departementet foreslår at § 2d-5 gis en ordlyd som samsvarer med Banklovkommissjonens utkast. Når det gjelder myndighetenes skjønnsadgang etter § 2d-5 annet ledd, mener departementet at bestemmelsen ikke innebærer fare for vilkårlighet.

Banklovkommissjonen har foreslått at Kongen kan gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av sparebankstiftelser i utkast til § 2d-9 tredje ledd. Etter departementets vurdering kan det også være behov for nærmere regler om sammenslåing og avvikling av alminnelige finansstiftelser, og departementet foreslår at Kongen gis hjemmel til å fastsette slike regler. Det vises til lovforslaget § 2d-5 fjerde ledd.

Særlige regler for sparebankstiftelser

Departementet foreslår i kapittel 2d avsnitt II særlige regler for sparebankstiftelser. De alminnelige reglene for finansstiftelser som foreslås i kapittel 2d avsnitt I, gjelder også for sparebankstiftelsene, med mindre annet følger av de særlige reglene for sparebankstiftelser. Bestemmelsene om sparebankstiftelser samsvarer med Banklovkommissjonens utkast til regler og tar utgangspunkt i de reglene som ble inntatt i finansieringsvirksomhetsloven da det i 2002 ble åpnet for at en sparebank kan omdannes til en bank i aksjeselskaps form. Departementet viser til at en finansstiftelse vil være en sparebankstiftelse dersom den er etablert ved konvertering av grunnfondskapital i en sparebank (jf. § ny 2b-2), ved sammenslåing eller annen foretaksendring som omfatter sparebank (jf. ny § 2c-4), ved avvikling av en sparebank (jf. ny § 2c-12) eller ved omdanning av en sparebank (jf. ny § 2c-17). Det vises til forslag til ny § 2d-6 første ledd. En sparebank skal benytte ordet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn, jf. § 2d-6 annet ledd. Rett og plikt til å benytte «sparebankstiftelse» i foretaksnavnet opphører når sparebankstiftelsen ikke lenger skal være undergitt tilsyn av Kredittilsynet etter finanslovgivningen, jf. § 2d-9 annet ledd.

I tråd med Banklovkommissjonens utkast foreslår departementet at det oppstilles enkelte særlige krav til innholdet av vedtektene for sparebankstiftelser. Det skal blant annet fastsettes i vedtektene at stiftelsen skal videreføre sparebanktradisjonene og ha et langsiktig og stabilt formål med sitt eierskap i sparebanken eller den omdannede ban-

ken, eller i det holdingselskap som er morselskap i det finanskonsern banken inngår i. Det vises til forslaget § 2d-7 første ledd første punktum. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 syvende ledd. Prinsippet om et langsiktig og stabilt formål med eierskapet skal også gjelde i forhold til eierandeler i annen bank ervervet av stiftelsen i forbindelse med sammenslåing av den sparebank som opprettet stiftelsen, og en annen bank, jf. forslaget § 2d-7 første ledd annet punktum.

Departementet foreslår i § 2d-7 annet ledd regler om generalforsamlingens sammensetning som bygger på finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 fjerde ledd fjerde punktum. Vedtektenes bestemmelser om generalforsamlingens sammensetning og valg av medlemmer skal avspeile kundestrukturen i den sparebank som opprettet stiftelsen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til sparebankstiftelsens virksomhet. I § 2d-7 tredje ledd foreslås det at bestemmelsene i § 2b-26 om generalforsamlingen skal gjelde tilsvarende for sparebankstiftelser. Forslaget § 2b-26 inneholder nærmere regler om møter, saksbehandling og vedtak i generalforsamlingen. Det presiseres videre at det i vedtektene kan fastsettes strengere flertallskrav for vedtektsendringer og grense for det antall stemmer et medlem kan avgi på generalforsamlingen, jf. forslaget § 2d-7 tredje ledd annet punktum.

I tillegg til de alminnelige reglene om finansstiftelsers virksomhet i forslaget § 2d-4, foreslår departementet enkelte særlige regler om sparebankstif-

telsers virksomhet i § 2d-8. Bestemmelsen svarer til Banklovkommisjonens utkast og viderefører i hovedsak særlige regler om sparebankstiftelsers virksomhet som følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-23. De foreslåtte reglene om disponering av overskudd i § 2d-8 tredje ledd avviker imidlertid fra finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 tredje ledd fjerde punktum som gir sparebankloven § 28 tilsvarende anvendelse. Som det fremgår av kapittel 6.7 ovenfor, foreslås sparebankloven § 28 opphevet og erstattet av § 2b-18 og § 2b-27, og reglene som foreslås om stiftelsens utdeling av gaver til allmenntilgode formål er i samsvar med dette.

Når det gjelder sammenslåing og avvikling av sparebankstiftelser, gjelder de alminnelige reglene om finansstiftelser tilsvarende, jf. forslaget § 2d-9. En sparebankstiftelse vil bli omdannet til en vanlig stiftelse etter stiftelsesloven dersom stiftelsens eierandel i sparebanken blir mindre enn en tidel av aksjekapitalen eller summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen i institusjonen. I tråd med Banklovkommisjonens utkast foreslår departementet at kravet om ti prosent eierandel skal kunne oppfylles i fellesskap av flere stiftelser med eierandel i institusjonen dersom stiftelsene har et vedtektsfestet samarbeid. Det vises til forslaget § 2d-9 annet ledd. Departementet foreslår videre at Kongen gis hjemmel til å fastsette nærmere regler om sammenslåing og avvikling av sparebankstiftelser, jf. § 2d-9 tredje ledd.

10 Overgangsregler

10.1 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonens forslag inneholder ikke konkrete forslag til overgangsregler.

10.2 Høringsinstansenes merknader

Sparebankforeningen og Gjensidige Forsikring viser til at det ikke er behandlet eller foreslått nærmere overgangsregler for ikrafttredelse av de foreslåtte reglene. Sparebankforeningen peker på at det særlig kan være et behov for overgangsregler for de institusjonene som allerede har utstedt grunnfondsbevis og børsnotert disse under eksisterende regelverk. Sparebankforeningen uttaler følgende:

«Sparebankforeningen viser til at Banklovkommisjonen ikke har behandlet eller foreslått nærmere overgangsregler for ikrafttredelse av de foreslåtte reglene. Vi har innenfor den korte høringsfristen ikke rukket å foreta noen nærmere vurdering av de ulike problemstillingene som kan oppstå i denne forbindelse. Vi peker imidlertid på at det kan være behov for overgangsregler i tilknytning til at flere banker har utstedt grunnfondsbevis og børsnotert disse under eksisterende regelverk. Det kan i denne forbindelse stilles spørsmål ved om det i en overgangsperiode også bør være mulig å benytte eksisterende begrepsapparat. Det kan også være behov for overgangsregler ifht. banker som allerede har besluttet, men ikke gjennomført ulike struktur- og foretaksendringer, herunder utstedelse av grunnfondsbevis.»

10.3 Departementets vurdering

Enkelte høringsinstanser har pekt på et behov for overgangsregler. Departementet viser til at det nye regelverket etter Banklovkommisjonens utkast skal gjelde som lovregler både for tidligere utstedte grunnfondsbevis (eierandelsbevis) og for nyutstedte eierandelsbevis, uavhengig av beslutning fra utstederen. Departementet foreslår derfor at grunnfondsbevisforskriften oppheves i sin helhet, med unntak av §§ 18 til 24, når den nye loven

trer i kraft. Behov for særlige overgangsregler foreligger ellers bare hvis det nye regelverket forringer eksisterende rettigheter, noe forslaget etter departementets vurdering ikke gjør.

Departementet anser imidlertid at det kan være et behov for overgangsregler i tilknytning til grunnfondsbevisforskriften § 27 om avvikling, og eksisterende overkursfond. Departementet viser til at overkursfondet etter grunnfondsbevisforskriften § 6 anses som en del av eierandelskapitalen ved avvikling, jf. forskriften § 27, men har ellers ingen betydning for overskuddsdeling og utbytte etter forskriften § 14. Forslaget til ny § 2b-14 om overkurs i finansieringsvirksomhetsloven er en konsekvens av reglene om tilordning av avkastning og utbytte etter forslaget § 2b-18 og har derfor ingen betydning for eierbrøken og avkastningsdelingen til enhver tid. Oppsplittingen av overkurs i overkursfond og kompensasjonsfond, kan bare få betydning ved avvikling, men dette gjelder bare eksisterende overkursfond ved lovens ikrafttredelse, og ikke overkurs som oppstår ved emisjon etter at loven er trådt i kraft. Departementet foreslår på denne bakgrunn en overgangsregel som bestemmer at dersom foretaket har overkursfond på det tidspunktet loven trer i kraft, skal midlene i overkursfondet regnes som overkursfond i forhold til forslaget til § 2b-1 fjerde ledd. Det vises til § 2d-10.

Departementet anser at det også kan være et behov for overgangsregler i tilknytning til grunnfondsbevisforskriften § 25 om innløsning ved fusjon. Grunnfondsbevisforskriften gjelder bare ved fusjon i aksjeselskapsrettslig forstand, ikke ved andre typer sammenslåing som foreslått i ny § 2c-3 i finansieringsvirksomhetsloven. Vedtektsbestemmelser som nevnt i § 2c-3 første ledd annet punktum vil stille eierandelsbeviserne tilsvarende sterkt ved selve vedtaket om sammenslåing, og bør etter departementets vurdering ikke kunne kombineres med etterfølgende rett etter grunnfondsbevisforskriften § 25. Departementet foreslår på denne bakgrunn en overgangsregel som gjør grunnfondsbevisforskriften gjeldende for grunnfondsbeviskapital som en finansinstitusjon har på det tidspunktet loven trer i kraft, med mindre ved-

taket om sammenslåing er truffet av generalforsamlingen med et flertall som kreves ved vedtektsendring og som også omfatter minst to tredeler av

de stemmer som avgis av, eller på vegne av, grunnfondsbeviserne. Det vises til § 2d-10 annet ledd.

11 Administrative og økonomiske konsekvenser

Proposisjonen inneholder forslag til lovregler som skal gjelde for sparebanker og andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Lovreglene foreslås gitt i tre deler som foreslås inn tatt i nye kapitler 2b, 2c og 2d i finansieringsvirksomhetsloven.

Forslaget til nytt kapittel 2b omfatter hovedregler om de ulike kapitalformer i finansinstitusjoner, og forslag til et modernisert regelverk om eierandelsbevis utstedt av sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger. Dette regelverket skal erstatte forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper.

Departementet foreslår i nytt kapittel 2c nye lovregler om struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, det vil si transaksjoner som gjelder sammenslåing, deling, virksomhetsoverdragelse, avvikling og omdanning av slike institusjoner. Denne del av lovutkastet skal erstatte reglene om omdanning i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24, men omhandler for øvrig først og fremst selskapsrettslige spørsmål som ikke er regulert i gjeldende finanslovgivning.

Departementet foreslår i nytt kapittel 2d lovregler om finans- og sparebankstiftelser som opprettes i forbindelse med slike struktur- og foretaksendringer, og som skal være eier av eierandelsbevis og i tilfelle aksjer som utstedes som ledd i slike transaksjoner. Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-24 inneholder en del regler om stiftelser som opprettes ved omdanning til institusjon i aksjeselskaps form, men utover dette inneholder gjeldende lovgivning ikke bestemmelser om finans- og sparebankstiftelser.

Formålet med forslaget til ny lovgivning om eierandelsbevis, er å gi finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, tilgang til et egenkapitalinstrument som markedsmessig i hovedsak kan sidestilles med aksjer. Dette er et regelverk som, på samme måte som grunnfondsbevisforskriften, skal gjelde for sparebanker, gjen-

sidige forsikringsselskaper og kredittforeninger. Også de øvrige deler av lovutkastet er utformet som et regelverk om struktur- og foretaksendringer som i hovedsak skal være felles for disse tre typer av finansinstitusjoner, og som skal avklare rettstilstanden på en rekke viktige områder som hittil ikke har vært gjenstand for lovregulering. Formålet med denne del av lovforslaget, er først og fremst å legge til rette for struktur- og foretaksendringer innenfor sparebanksektoren, men i hovedsak oppstår tilsvarende spørsmål også i forhold til de to andre typer av institusjoner. Ved utformingen av lovforslaget har det bare på enkelte punkter vært behov for å ta hensyn til særlige forhold innenfor sparebanksektoren.

11.1 Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige

Departementet antar at forslag til nytt kapittel 2c om struktur- og foretaksendringer og forslag til nytt kapittel 2d om finans- og sparebankstiftelser vil kunne ha enkelte administrative og økonomiske konsekvenser for konsesjons- og tilsynsmyndighetene på finansområdet. Departementet viser imidlertid til at slike transaksjoner allerede etter gjeldende lovgivning krever vanlig konsesjonsbehandling. De involverte institusjoner er videre undergitt alminnelig tilsyn av Kredittilsynet. Etter departementets vurdering vil den lovgivning det fremmes forslag om i proposisjonen her, i seg selv ikke medføre en økt mengde av enkeltsaker eller annet merarbeid for det offentlige.

Den lovgivning om kapitalforhold og eierandelsbevis det fremmes forslag om i nytt kapittel 2b i finansieringsvirksomhetsloven, vil først og fremst være av betydning for de berørte finansinstitusjoner. Det nye regelverket om eierandelsbevis antas ikke å medføre arbeidsoppgaver for det offentlige som atskiller seg vesentlig fra de som allerede er knyttet til forvaltningen av forskriften om grunnfondsbevis.

11.2 Administrative og økonomiske konsekvenser for private

Lovforslaget i proposisjonen her vil etter departementets vurdering innebære at sparebanker og andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, vil ha et modernisert og redaksjonelt gjennomarbeidet regelverk å forholde seg til, som også vil avklare rettsstillingen på områder av til dels vesentlig betydning for deres virksomhet. Generelt sett vil det være en fordel for disse typer av institusjoner at det etableres et modernisert regelverk som vil gi et sikrere grunnlag for bruk av et egenkapitalinstrument som langt på vei kan markedsmessig sidestilles med aksjer. Etter departementets vurdering vil lovforslaget videre

åpne for, eller legge forholdene bedre til rette for, struktur- og foretaksendringer for sparebanker og andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, uten at institusjonen først må gjennomføre omdanning til institusjon i aksjeselskaps form. Den fleksibilitet som er bygget inn i lovforslagets ulike deler, vil etter departementets vurdering i stor grad gjøre det mulig for den enkelte å tilpasse den struktur- eller foretaksendring det gjelder til sine behov og ønskemål.

Departementet kan ikke se at lovutkastet vil ha negative administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for sparebanker eller andre finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

12 Merknader til de enkelte bestemmelser

12.1 Merknader til endringer i lov 18. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)

Til § 2a-2 bokstav d) annet punktum

Endringen er en konsekvens av § 2c-15 som åpner for at omdanning til institusjon i aksjeselskaps form kan gjennomføres ved at det opprettes et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i form av et holdingselskap som skal være morselskap i et nytt finanskonsern.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4.

Til ny § 2b-1. Aksjekapital, grunnfondskapital og annen egenkapital

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

I *første til fjerde ledd* defineres de sentrale begrepene egenkapital, grunnfondskapital og eierandelskapital. For å markere forskjellen mellom egenkapital som skal anses som grunnfondskapital eller eierandelskapital, er det i *annet ledd* fastslått at grunnfondskapital omfatter innbetalt egenkapital som ikke er eierandelskapital.

I *tredje ledd* er eierandelskapital definert nærmere. Karakteristisk for denne form for egenkapital er at den gir eierbeføyelser som nevnt i §§ 2b-10 til 2b-12, jf. også § 2b-2 første ledd. Dette er markert for å skille mellom disse typer av eierbeføyelser og de eierbeføyelser som vanligvis er knyttet til aksjer etter allmennaksjeloven.

Kompensasjonsfondet og overkursfondet som nevnt i § 2b-14, regnes som henholdsvis grunnfondskapital og eierandelskapital når dette er særskilt fastsatt, jf. *fjerde ledd*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2.4

Til ny § 2b-2. Utstedelse av eierandelsbevis

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

I *første ledd* er det bestemt at sparebank og annen finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, kan utstede omsettelige

eierandelsbevis. Det er stilt som vilkår at Kongen gir sitt samtykke til slik utstedelse. Bestemmelsen må sees i sammenheng med § 2b-9 hvor de nærmere regler om utstedelse av eierandelsbevis er gitt. Bestemmelsen fastslår også prinsippet om at det kan knyttes eierbeføyelser til eierandelsbevis. Reglene om slik eierbeføyelse følger av §§ 2b-10 til 2b-12. Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2.4.

Etter *første ledd tredje punktum* kan Kongen i særlige tilfelle i forskrift gi regler om adgang til å opprette flere klasser av eierandelskapital, og herunder fastsette om det kan eller skal knyttes eierbeføyelser til de ulike klassene. Et eksempel på et særlig tilfelle hvor det kan være behov for flere klasser av eierandelskapital som det heller ikke er knyttet eierbeføyelser til, er i forbindelse med tiltak som omfattes av lov om Statens finansfond med forskrift. Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.3.3.

Etter *annet ledd* er det åpnet for at eierandelsbevis også kan utstedes etter konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital. Dette omfatter også konvertering av medlemsinnskudd i kredittforening og gjensidig forsikringsselskap, se § 2b-3 tredje ledd. Det er bokført grunnfondskapital som skal legges til grunn ved slik konvertering. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med at også eierandelsbevisenes pålydende alltid skal legges til grunn ved konverteringen. Uavhengig av om institusjonen har eierandelskapital fra før, kan det i det enkelte tilfelle være behov for at tegningskursen fastsettes ut fra verdiforholdene og derfor kommer til å avvike fra eierandelsbevisenes pålydende. Dermed institusjonen har eierandelskapital fra før, vil det kunne oppstå en overkurs ved utstedelse av nye eierandelsbevis. Slik overkurs skal fordeles etter reglene i § 2b-14.

Etter *tredje ledd første punktum* skal utstedte eierandelsbevis som motsvarer konvertert grunnfondskapital, som utgangspunkt vederlagsfritt overføres til stiftelse(r) som nevnt i § 2d-1. Det vises til merknadene til § 2d-1. Bestemmelsen må for øvrig sees i sammenheng med reglene om struktur- og foretaksendringer i kapittel 2c hvor det er gitt ulike bestemmelser om opprettelse og virksomhet av slike stiftelser. Slik overføring skal

imidlertid ikke foretas dersom eierandelsbevis blir tegnet eller avhendet mot vederlag som nevnt i § 2b-3 annet ledd, jf. tredje ledd. Det vises til merkna-dene til § 2b-3 nedenfor.

I *tredje ledd annet punktum* er det bestemt at reglene i §§ 2-2 til 2-6 ikke gjelder ved overføring av eierandelsbevis som overtas av finansstiftelse.

Fjerde ledd fastslår som utgangspunkt at eieran-delskapital ikke kan kreves tilbakebetalt av eierne av de eierandelsbevis som er utstedt. Innløsnings-rett ved fusjonstilfeller var tidligere regulert i grunnfondsbevisforskriften § 25, men bestemmel-sen er ikke videreført. Unntak gjelder imidlertid ved vedtak om nedsettelse av eierandelskapitalen med utbetaling til eierne av eierandelsbevis (§ 2b-22) eller ved avvikling av institusjonen eller dennes virksomhet (§ 2b-21).

Etter *femte ledd* kan Kongen gi nærmere regler om eierandelskapital og eierandelsbevis.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2.4.

Til ny § 2b-3. Innbetaling av egenkapital

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd gir hovedregelen om innbetaling av egenkapital i finansinstitusjoner. Det er her bestemt at aksjekapital, grunnfondskapital, eieran-delskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital, skal innbetales i penger. Bestemmel-sen gjelder så langt ikke noe annet følger av § 2b-3 annet eller tredje ledd.

I *annet ledd første punktum* er det bestemt at aksjer eller eierandelsbevis som utstedes ved sam-menslåing eller deling av finansinstitusjoner eller av virksomheten i finansinstitusjoner, helt eller del-vis kan innbetales i annet enn penger. Det samme gjelder for aksjer eller eierandelsbevis som utste-des som vederlag for helt eller delvis erverv av annen finansinstitusjon eller annet foretak som kan inngå i finanskonsern, eller av virksomhet i slikt foretak, jf. *annet ledd annet punktum*. Dersom det oppstår overkurs ved slik innbetaling i institusjo-ner som har eierandelskapital fra før, bestemmer *annet ledd tredje punktum* at overkurs på eieran-delsbevis fordeles etter § 2b-14, sml. § 2b-2 annet ledd ved eierandelsbevis som utstedes etter kon-vertering av bokført grunnfondskapital, se merk-nad til denne bestemmelsen foran.

Etter *tredje ledd* kan eierandelskapital også inn-betales ved konvertering av grunnfondskapital og innbetalt medlemsinnskudd i kredittforening eller gjensidig forsikringsselskap, jf. § 2b-2 annet ledd som angir hovedregelen om slik konvertering. Det dreier seg her reelt sett ikke om innbetaling i pen-

ger eller andre konkrete eiendeler, men om en regnskapmessig omklassifisering av en del av disse former for kapital til eierandelskapital.

I de tilfeller hvor det utstedes eierandelsbevis som helt eller delvis innbetales i annet enn penger, bestemmer *fjerde ledd* at allmennaksjeloven §§ 2-4, 2-6 og 2-7 gjelder tilsvarende. Formålet er å sikre dokumentasjon for at de verdier det dreier seg om, minst gir dekning for eierandelskapitalens påly-dende.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2.4.

Til ny § 2b-4. Fondsobligasjonskapital

Prioritetsforholdet mellom på den ene side grunn-fondskapital og eierandelskapital, og på den annen side ansvarlig lånekapital og fonds-obligasjonskapital, følger av §§ 2b-4 og 2b-5. Dette er regler som blant annet har betydning i forhold til inndekning av underskuddsreglene i utkastet § 2b-20.

For ansvarlig kapital i finansinstitusjoner kan man grovt sagt skille mellom ulike former for egen-kapital, fondsobligasjonskapital og ansvarlig låne-kapital.

Etter *første ledd* skal slik kapital stå tilbake for andre fordringer på finansinstitusjonen, med unn-tak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på eierandelskapital og grunnfondskapital. Priorite-ten skal fremgå av avtalevilkårene, jf. *annet punk-tum*.

Bestemmelsen i *annet ledd* markerer at bestemmelsene i første ledd ikke er til hinder for at en tar i bruk andre typer av kapitalinstrumenter som kan være utformet på en noe annen måte enn fondsobligasjoner, og som Kredittilsynet godkjen-ner som kjernekapital etter reglene om beregning av ansvarlig kapital. Det er imidlertid et vilkår at det av avtalevilkårene for et slikt kapitalinstrument fremgår i hvilken utstrekning reglene i første ledd skal gjelde i forhold til kapitalinstrumentet. Bak-grunnen for bestemmelsen er at det innenfor EU i noen tid har pågått et arbeid med et nytt direktiv som ved endringer til gjeldende direktiver for kre-dittinstitusjoner (2006/48/EF og 2006/49/EF) blant annet tar sikte på å avklare den rettslige karakter av ulike instrumenter for «hybridkapital».

Etter *tredje ledd* kan Kongen i forskrift gi nær-mere regler om fondsobligasjonskapital. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i Banklovkommi-sjonens utkast til lovregler i § 2b-4 som ikke er fulgt opp i proposisjonen her. Det kan også være aktuelt å fastsette overgangsregler i tråd med den almin-nelige hjemmelen til å fastsette overgangsregler i lovforslaget avsnitt IV.

Til ny § 2b-5. Ansvarlig lånekapital

Første ledd bestemmer at ansvarlig lånekapital skal stå tilbake for andre fordringer på institusjonen, med unntak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på fondsobligasjonskapital, grunnfondskapital og eierandelskapital. Prioriteten for ansvarlig lånekapital skal fremgå av avtalevilkårene, jf. annet punktum.

Banksikringsloven § 3-6 inneholder for øvrig særlige regler om nedskrivning av ansvarlig kapital.

Etter *annet ledd* kan Kongen i forskrift gi nærmere regler om ansvarlig lånekapital. Det vil være naturlig å ta utgangspunkt i Banklovkomisjonens utkast til lovregler i § 2b-5 som ikke er fulgt opp i proposisjonen her. Det kan også være aktuelt å fastsette overgangsregler i tråd med den alminnelige hjemmelen til å fastsette overgangsregler i lovforslaget avsnitt IV.

Til ny § 2b-6. Medlemsansvar i kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskap

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen viderefører gjeldende rett for forsikringsselskap (forsikringsvirksomhetsloven § 4-8), men omfatter nå også eksplisitt kredittforeninger. *Tredje ledd* som bare gjelder for gjensidige livsforsikringsselskaper tilsvarende forsikringsvirksomhetsloven § 4-8 annet ledd, og understreker at en reduksjon av forsikringskravene er en nødvendig konsekvens av bestemmelsen i første ledd om at medlemmene ikke skal ha ansvar for selskapets forpliktelser.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.6.4.

Til ny § 2b-7. Nedsettelse av finansinstitusjoners egenkapital

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

I *første ledd første punktum* angis generelt vilkår for nedsettelse av alle former for vedtektsfestet egenkapital. Nedsettelsen vil normalt føre til reduksjon av institusjonens kjernekapital. Hovedpoenget er at nedsettelse ikke skal kunne skje eller settes i verk uten samtykke av Kredittilsynet. For nedsettelse av eierandelskapital er det tilsvarende særlige regler i § 2b-22, og denne bestemmelsen må også sees i sammenheng med § 2b-20 om dekning av underskudd i foretak som har utstedt eierandelsbevis. Det kan for øvrig knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved finanslovgivningen, jf. *annet punktum*.

Annet ledd første punktum er en konkretisering av det generelle vilkåret i første ledd og er særlig rettet mot registrering i Foretaksregisteret. Den fastslår for det første at vedtak om nedsettelse av vedtektsfastsatt aksjekapital, grunnfondskapital, medlemsinnskudd eller eierandelskapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. For det andre beror gyldigheten av vedtaket i det enkelte tilfellet på om Kredittilsynet har gitt samtykke. Uten slikt samtykke er ikke vedtaket gyldig og kan ikke registreres i Foretaksregisteret.

Annet ledd annet punktum setter grenser for omfanget av kapitalnedsettelsen. Det er her bestemt at institusjonens vedtektsfastsatte egenkapital ikke kan settes ned under det lovfastede minstekrav til egenkapital som for banker er et beløp i norske kroner tilsvarende 5 millioner euro. Dette gjelder imidlertid ikke dersom nedsettelsen foretas for å dekke tap, uten utbetaling til aksjonærer, eiere av eierandelsbevis eller andre.

De særlige regler om nedsettelse av eierandelskapital i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form er inntatt i § 2b-22, jf. tredje ledd. For finansinstitusjoner i aksjeselskaps form gjelder reglene i aksjelovgivningen.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.9.4.

Til ny § 2b-8. Erverv av egne aksjer og eierandelsbevis

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Etter første ledd er det fastslått at erverv av egne aksjer må skje i samsvar med reglene i allmennaksjeloven §§ 9-2 til 9-8. Dette innebærer blant annet at ervervet forutsetter fullmakt fra generalforsamlingen (allmennaksjeloven § 9-4). Videre innebærer dette at reglene om erverv av egne aksjer gjelder tilsvarende ved erverv av avtalepant i egne aksjer (allmennaksjeloven § 9-5).

Annet ledd inneholder regler om den adgang finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, herunder sparebanker, gjensidige forsikringsselskap og kredittforeninger, har til å erverve egne eierandelsbevis. Etter forbilde av allmennaksjeloven § 9-2 første ledd er det satt en grense for samlet pålydende verdi av egne eierandelsbevis etter ervervet tilsvarende 10 prosent av vedtektsfastsatt eierandelskapital, jf. *annet ledd første punktum*. For slike erverv gjelder for øvrig reglene i allmennaksjeloven §§ 9-2 annet og tredje ledd og 9-4 til 9-8 tilsvarende.

Egne eierandelsbevis som er ervervet av institusjonen, kan slettes ved nedsettelse av eierandels-

kapitalen etter § 2b-22, jf. § 2b-7. Etter § 2b-14 tredje ledd bokstav c) kan sletting av egne eierandelsbevis dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet.

Erverv av egne aksjer eller eierandelsbevis kan bare foretas i henhold til fullmakt fra generalforsamlingen, jf. allmennaksjeloven § 9-4. Etter *tredje ledd første punktum* er det videre bestemt at fullmakt for styret til slikt erverv ikke kan benyttes før den er godkjent av Kredittilsynet. Godkjennelsen gjelder i seks måneder med mindre annet er fastsatt, eller inntil Kredittilsynet ut fra hensynet til institusjonens soliditet tilbakekaller godkjennelsen, jf. *annet punktum*. Begrunnelsen for disse reglene er at Kredittilsynet bør gis mulighet til å føre kontroll med institusjonenes ansvarlige kapital og eventuelle soliditetsvirkninger.

I *fjerde ledd* er det videre fastsatt at egne aksjer eller eierandelsbevis kommer til fradrag ved beregningen av institusjonens kjernekapital. Det er bokført verdi som skal legges til grunn.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.5.4.

Til ny § 2b-9. Utstedelse

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd* skal beslutning om utstedelse av eierandelsbevis treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og 10-6 som gir nærmere regler om kapitalforhøyelse ved nyttegning av aksjer, gjelder tilsvarende. Av dette følger at eierandelsbevis kan utstedes ved innbetaling i annet enn penger, jf. allmennaksjeloven § 10-2. I tilfelle hvor utstedelsen innebærer utvidelse av eierandelskapital, vil reglene i § 2b-23 annet ledd også komme til anvendelse. De særlige spørsmål som vil oppstå ved forhøyelse av eierandelskapitalen i et foretak er nærmere regulert i §§ 2b-23 til 2b-25.

Annet ledd første punktum fastslår at generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring kan gi styret fullmakt til å utstede eierandelsbevis. Vedtaket skal angi størrelsen av den eierandelskapital fullmakten gjelder, og fastsette en periode på inntil to år som fullmakten skal gjelde for, jf. *annet punktum*. Bestemmelsene svarer til forskriften om grunnfondsbevis § 5. I tilfelle hvor utstedelsen innebærer utvidelse av eierandelskapital, vil reglene i § 2b-23 annet ledd også komme til anvendelse. De særlige spørsmål som vil oppstå ved forhøyelse av eierandelskapitalen i et foretak er nærmere regulert i §§ 2b-23 til 2b-25. Allmennaksjeloven §§ 10-14 annet og tredje ledd til 10-17 gjelder

tilsvarende, jf. *tredje punktum*. Dette vedrører blant annet hva fullmakten skal inneholde og styrets forslag til generalforsamlingen.

For øvrig er det bestemt at reglene i § 2b-26 om generalforsamlingen gjelder tilsvarende, jf. *tredje ledd første punktum*. Denne bestemmelsen presiserer at utstedelse som nevnt i første og annet ledd, dessuten må følge beslutningsprosedyrer for generalforsamlingen som er fastlagt i § 2b-26. Vedtak om utstedelse av eierandelsbevis kan ikke settes i verk før det er godkjent av Kredittilsynet, jf. *annet punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.2.4.

Til ny § 2b-10. Eierbeføyelser

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 2b-12.

Første ledd bestemmer at eierne av eierandelsbevis enten direkte eller via valgte representanter skal ha rett til å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen.

I *annet ledd* åpnes det uttrykkelig for at det i vedtektene kan fastsettes et særlig flertallskrav for visse typer av beslutninger av særlig betydning for eierne av eierandelsbevis, se §§ 2b-16, 2b-22 til 2b-25, 2c-3 og 2c-17. Utgangspunktet er at de typer av beslutninger det her gjelder, skal treffes med flertall som for vedtektsendring.

Etter *tredje ledd* er det bestemt at Kongen kan fastsette nærmere regler til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i §§ 2b-10 til 2b-12.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.2.4.

Til ny § 2b-11. Representasjonsrett i generalforsamlingen.

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen gir regler om indirekte eierinnflytelse for eierne av eierandelsbevis. Etter *første ledd første punktum* kan det i vedtektene for finansinstitusjon som utsteder eierandelsbevis, fastsettes at eierne av eierandelsbevis skal velge et antall medlemmer i generalforsamlingen som ikke er mindre enn en femdel og ikke mer enn to femdel av generalforsamlingens medlemmer. Utgangspunktet er at de typer av beslutninger det her gjelder, skal treffes med flertall som for vedtektsendring. Dette vil normalt bety to tredelers flertall, med mindre vedtektene har et høyere flertallskrav for vedtektsendring, jf. § 2b-26 fjerde ledd.

Nærmere regler om valget, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, valg måte og tvister om valget fastsettes i ved-

tektene, jf. *annet ledd*. Når det gjelder sparebanker, krever sparebankloven § 8 annet ledd at minst tre fjerdedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i sparebanken. Denne bestemmelsen vedrører forstanderskap, men etter denne loven regnes dette som generalforsamling, jf. § 2b-26 første ledd. I den utstrekning de samme reglene skal gjelde for gjensidige forsikringsselskap, må dette bestemmes gjennom vedtektene, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 4-3. For øvrig skal slike institusjoner ha representantskap i samsvar med samme lov § 5-4.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.2.4.

Til ny § 2b-12. Møterett i generalforsamlingen mv.

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen legger opp til at eierne av eierandelsbevis kan utøve direkte eierinnflytelse. *Første ledd* fastslår at det i vedtektene kan fastslås at eierne av eierandelsbevis har rett til å møte i generalforsamlingen og avgi en prosentvis andel av stemmene som er minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen.

I *annet ledd* er det gitt bestemmelser om aksjonærers utøvelse av stemmerett. Hvert eierandelsbevis gir en stemme, jf. *første punktum*. Regler i allmennaksjeloven om generalforsamlingen, herunder møteregler og flertallskrav er gitt tilsvarende anvendelse, jf. *annet punktum*, se også § 2b-26.

I *tredje ledd* er det inntatt regler om reduksjon av stemmetyngde for å sikre at det samlede antall stemmer som avgis av eiere av eierandelsbevis ikke overstiger den samlede grense for eierinnflytelsen som følger av loven og vedtektene. Dersom eierne av eierandelsbevis representerer mer enn den vedtektsfastsatte prosentandel av det antall stemmer som er til stede i generalforsamlingen, skal stemmetyngden for det enkelte eierandelsbevis nedsettes forholdsmessig.

Hvis det derimot er bare et fåtall av eierandelsbevis representert på generalforsamlingen, oppstår et annet spørsmål. Etter *annet ledd første punktum* kan det bare avgis en stemme for hvert eierandelsbevis. I tilfelle hvor antallet eierandelsbevis representert på generalforsamlingen, ikke når opp i det antall stemmer som eiere av eierandelsbevis etter vedtektsbestemmelse i samsvar med § 2b-12 første ledd maksimalt skal kunne avgis stemme for, blir forholdet at eierne av eierandelsbevis fortsatt bare kan avgis en stemme for hvert eierandelsbevis. Dette gjelder altså selv om dette antallet ikke når opp i det totale antall stemmer som etter vedtekten kan avgis av eierandelsbevisiere.

Dersom institusjonen har representantskap i tillegg til generalforsamling, kan det i vedtektene fastsettes at eierne av eierandelsbevis skal ha representasjonsrett i representantskapet, jf. *fjerde ledd*. I tilfelle gjelder bestemmelsen i § 2b-11 tilsvarende med de begrensninger dette innebærer.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.2.4.

Til ny § 2b-13. Tegning. Registrering

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd* er reglene i allmennaksjeloven §§ 10-7 til 10-13 og 10-18 til 10-19 om tegning, tildeeling og melding til Foretaksregisteret gitt tilsvarende anvendelse ved utstedelsen av eierandelsbevis. Henvisningen til allmennaksjeloven §§ 10-18 til 10-19 gjelder utstedelse av eierandelsbevis i henhold til styrefullmakt og må sees i sammenheng med § 2b-9 annet ledd.

Eierandelsbevisiere skal registreres i et verdipapirregister, jf. *annet ledd første punktum*. Bestemmelsen svarer til grunnfondsbevisforskriften § 2. Allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 gjelder tilsvarende etter *annet punktum*. Dette er regler om rettigheter i institusjonen, registrering av eierne og regler om tegningsrettsregister (se § 2b-24).

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.2.4.

Til ny § 2b-14. Overkurs

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Regelen i § 2b-14 gjelder for de tilfeller hvor en institusjon som har eierandelskapital fra før, utsteder nye eierandelsbevis til kurs som overstiger pålydende. *Første og annet ledd* legger da til grunn at overkursen som hovedregel skal fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet ut fra forholdet etter nytegningen mellom bokført eierandelskapital og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital, det vil si fordeles etter eierbrøken etter nytegningen. En del av overkursen skal tilføres overkursfondet og inngår i eierandelskapitalen, mens resten tilføres kompensasjonsfondet og blir del av grunnfondskapitalen, jf. *annet ledd annet punktum*. Regelen skal forhindre at det oppstår utvanning. Dersom institusjonen ikke har eierandelsbevis fra før, skal regelen i § 2b-2 annet ledd følges.

Annnet ledd tredje punktum gir hjemmel til at det i forskrift kan gis nærmere regler om fordeling av overkurs i institusjoner som har eierandelskapital fra før.

Tredje ledd angir hva overkursfondet og kompensasjonsfondet kan brukes til. Etter *tredje ledd*

bokstav a) kan fondene for det første brukes til forholdsmessig dekning av kostnadene ved forhøyelse av eierandelskapitalen, jf. § 2b-23. For det andre kan de brukes til forholdsmessig dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter § 2b-20, jf. *bokstav b)*. Dette følger også av § 2b-20 annet ledd første punktum. For det tredje, jf. *bokstav c)* kan overkursfondet og kompensasjonsfondet brukes til forholdsmessig dekning av utdeling til eierne av eierandelsbevis ved nedsettelse av eierandelskapitalen, eller sletting av institusjonens egne eierandelsbevis. Det vises til merknadene til §§ 2b-8 og 2b-22 om nedsettelse av eierandelskapitalen. For det fjerde kan fondene brukes til tilføring til henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen ved avvikling, jf. *bokstav d)*.

Fjerde ledd fastslår at overkursfondet også kan benyttes til fondsemisjon, jf. også § 2b-23 femte ledd. Forutsetningen er at institusjonen ikke har udekket underskudd, se § 2b-20 annet ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.3.4.

Til § 2b-15. Overdragelse. Pantsettelse

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen inneholder regler om omsettelighet og pantsettelse av eierandelsbevis. Reglene om omsettelighet svarer til forskrift om grunnfondsbevis § 3. Reglene i allmennaksjeloven § 4-15a om pantsettelse av aksjer etter reglene i verdipapirregisterloven, foreslås også gjort gjeldende for eierandelsbevis, jf. også § 2b-13 annet ledd om registrering av eierandelsbevis i verdipapirregisteret.

Etter *første ledd første punktum* kan eierandelsbevis skifte eier ved overdragelse eller på annen måte om ikke annet følger av bestemmelse gitt i medhold av lov, eller er fastsatt i vedtektene til institusjonen. Det samme gjelder etter *annet punktum* også for tegningsrett til eierandelsbevis. Allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 gjelder tilsvarende, jf. tredje punktum. Dette vedrører blant annet særlig meldeplikt for styret, ledende ansatte mv., samt legitimasjons- og rettsvernsregler ved eierskifte.

I *annet ledd første punktum* er det fastslått at vedtektene ikke kan inneholde andre innskrenkninger i forhold til retten til å overdra eller erverve eierandelsbevis eller tegningsrett enn det som følger av allmennaksjeloven § 4-15 annet ledd. Dette gjelder samtykke til erverv, krav til erverver eller eier og regler om forkjøpsrett. Når det gjelder tegningsretter er det i lovteksten vist til §§ 2b-23 tredje ledd og 2b-24.

I tilfelle det gjøres slike innskrenkninger i vedtektene, følger det av allmennaksjeloven § 4-15 annet ledd at reglene i §§ 4-16 til 4-23 gjelder. I forhold til omsetning av eierandelsbevis vil vedtektsfastsatt samtykkekrav kunne være aktuelt. Etter *annet punktum* er derfor også bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 4-15 tredje ledd og 4-16 til 4-18 gitt tilsvarende anvendelse.

Regler om pantsettelse av eierandelsbevis følger av *tredje ledd*, hvor allmennaksjeloven § 4-15a er gitt tilsvarende anvendelse.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.4.4.

Til ny § 2b-16. Erverv av egne eierandelsbevis

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Allmennaksjeloven § 9-1 setter forbud mot at selskapet deltar som tegner av aksjer ved en kapitalemisjon. Dette forbud er gjort gjeldende også ved emisjon av eierandelsbevis, jf. *første ledd første punktum*. Det er i *annet punktum* gjort unntak for tilfelle hvor eierandelsbevisene utstedes ved konvertering av grunnfondskapital etter reglene i § 2b-2 annet ledd, og deretter overføres til en finansstiftelse, jf. § 2b-2 tredje ledd.

Annet ledd første punktum fastslår videre at institusjonen kan erverve egne eierandelsbevis etter reglene i § 2b-8. Denne bestemmelsen inneholder regler om adgangen til å erverve allerede utstedte eierandelsbevis. I *annet punktum* er det bestemt at vedtak som gir styret fullmakt til å erverve egne eierandelsbevis treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendringer. Ettersom erverv av egne eierandelsbevis kan få virkninger for de øvrige eierne av eierandelsbevis, er det i *tredje punktum* bestemt at det i vedtektene kan fastsettes at flertallet i generalforsamlingen også må omfatte minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.5.4.

Til ny § 2b-17. Erverv av kvalifisert eierandel

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 flg. gjennomfører EU/EØS systemet om kontroll med erverv av kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjoner. Bestemmelsene er gitt tilsvarende anvendelse ved erverv av eierandelsbevis, se også grunnfondsbevisforskriften § 15. I *første ledd* er denne regelen som et utgangspunkt videreført. Dette gjelder imidlertid ikke ubetinget. I bestemmelsene er det lagt opp til at overføring av eierandelsbevis

til finansstiftelse ikke bygger på avtale, men følger av lovens egne regler. Det er derfor tatt inn en bestemmelse om at reglene om eierkontroll ikke gjelder ved overføring til finansstiftelsen av eierandelsbevis utstedt ved konvertering av grunnfondskapital (§ 2b-2 tredje ledd) og ved foretaksendringer som omfattes av § 2c-4 første ledd, jf. § 2c-12, se første ledd in fine.

Ved anvendelsen av reglene om eierkontroll er det i forhold til eierandelsbevis behov for å presisere hva som skal forstås med en kvalifisert eierandel. Etter *annet ledd* skal kvalifisert eierandel regnes som en eierandel som representerer en tidel eller mer av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av stemmene i generalforsamlingen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dennes virksomhet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.6.4.

Til ny § 2b-18. Overskudd, utbytte mv.

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast.

Reglene om disponering av overskudd bygger på prinsippet i aksjelovgivningen om at årets resultat av institusjonens virksomhet skal fordeles forholdsmessig over hele kapitalgrunnlaget for virksomheten (allmennaksjeloven § 8-3). I samsvar med dette er det i *annet ledd* bestemt at årets overskudd skal fordeles mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen etter forholdet mellom de to former for egenkapital etter balansen i fastsatt årsregnskap (eierbrøken).

Hvor stor del av årets overskudd som skal kunne disponeres som utbyttmidler, skal etter *tredje ledd* fastsettes av generalforsamlingen. I *fjerde og femte ledd* er det gitt regler om disponeringen både av utbyttmidler og av resten av den del av overskuddet som er tilordnet henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen. Den del av tilordnet overskudd som ikke disponeres som utbyttmidler, skal tilordnes henholdsvis grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen som opptjent kapital.

Når det særskilt gjelder *femte ledd fjerde punktum*, gir den institusjonen uttrykkelig rett til å disponere utbyttmidler tilordnet grunnfondskapitalen til å rette opp eierbrøken, i stedet for å disponere utbyttmidlene i samsvar med vedtektene.

Etter *sjette ledd* kan Kredittilsynet gi pålegg om at årets overskudd helt eller delvis skal benyttes til å styrke institusjonens soliditet når hensynet til institusjonens soliditet tilsier dette. Styret er gitt en meldeplikt til Kredittilsynet dersom samlet utde-

ling av utbytte og gaver av årets overskudd skal settes høyere enn 30 prosent av overskuddet av resultatregnskapet. Kredittilsynet gis en særlig foranledning til å vurdere om pålegg skal gis når meldeplikt er inntruffet. Utdeling av utbytte og gaver som overstiger 60 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet krever Kredittilsynets godkjenning.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.7.2.4.

Til ny § 2b-19. Utjevningsfondet

Bestemmelsen svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Bestemmelsen om utjevningsfondet svarer til forskriften om grunnfondsbevis § 26. Reglene om utjevningsfondet er likevel endret ved at det er klargjort at fondet inngår i eierandelskapitalen både ved fordelingen av årets overskudd på grunnlag av eierbrøken (§ 2b-1 tredje ledd) og ved inndekning av underskudd (§ 2b-20 første ledd). Dessuten følger det av § 2b-18 fjerde ledd at overføring til utjevningsfondet må foretas ved anvendelse av den del av årets overskudd som tilordnes eierandelskapitalen, men som ikke utdeles som utbytte til eierne av eierandelsbevis.

Etter *første ledd* kan midler i utjevningsfondet benyttes for å opprettholde utbytte på eierandelskapitalen. De midler fondet tilføres, vil først og fremst være den del av årets overskudd som er tilordnet eierandelskapitalen, men som ikke er utbetalt som utbytte til eierne av eierandelsbevis. *Annet ledd* bestemmer at overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført, også kan avsettes i utjevningsfondet. Utdeling av utbytte fra utjevningsfondet kan bare foretas når dette er forsvarlig ut fra egenkapitalsituasjonen i institusjonen, jf. *tredje ledd*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.7.2.4.

Til ny § 2b-20. Underskudd

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* skal underskudd etter resultatregnskapet for siste regnskapsår først søkes inndekket ved forholdsmessig overføring fra de grupper av kapital som inngår i førsterisikokapitalen, det vil si ved prosentvis lik belastning av grunnfondskapitalen, herunder gavefondet, og den eierandelskapital som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, det vil si kapital tilordnet opptjent eierandelskapital og utjevningsfondet. Det at gavefondet og utjevningsfondet skal være omfattet følger av § 2b-1 annet ledd annet punktum og tredje ledd annet punktum.

«Vedtektsfestet eierandelskapital» utgjør som nevnt ikke førsterisikokapital, og kan bare benyttes til dekning av tap etter formell nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital, jf. § 2b-22. Dette vil normalt innebære at overføringen fra grunnfondskapitalen beløpsmessig vil være større enn overføringen fra den del av eierandelskapitalen som er førsterisikokapital.

Annet punktum inneholder en særskilt regel for kredittforening og gjensidig forsikringsselskap, og bestemmer at underskudd i slike institusjoner i stedet kan utlignes på medlemmene etter § 2b-6 annet eller tredje ledd.

Etter *annet ledd* skal den del av underskuddet som ikke lar seg dekke ved overføring etter første ledd, søkes inndekket ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, jf. § 2b-14 tredje ledd. Fondene har samme prioritet, men står prioritetsmessig foran grunnfondskapitalen og ikke vedtektsfestet eierandelskapital, se § 2b-20 første og annet ledd. Dersom underskuddet ikke er blitt dekket fullt ut ved slik overføring, kan det gjennomføres nedsettelse av vedtektsfastsatt eierandelskapital etter § 2b-22 for å få dekket gjenværende underskudd. Det beløp nedsettelsen gjelder kan benyttes til å dekke tap som ikke kan dekkes på annen måte etter reglene i § 2b-20, se § 2b-22 første ledd bokstav a).

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.8.4.

Til ny § 2b-21. Avvikling av institusjonen

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter § 2b-2 fjerde ledd er hovedregelen at eierandelskapital ikke kan kreves tilbakebetalt av eierne av eierandelsbevis, med mindre annet følger av reglene i §§ 2b-21 eller 2b-22. I § 2b-21 er unntaket formulert slik at ved avvikling av finansinstitusjonen skal den del av eierandelskapitalen og overkursfondet som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, fordeles forholdsmessig mellom eierne av eierandelsbevis. Bestemmelsen svarer til grunnfondsbevisforskriften § 27. Bestemmelsen må for øvrig ses i sammenheng med § 2c-11 om disponering av gjenværende grunnfondskapital i tilfeller hvor sparebank eller annen institusjon avvikles, for eksempel etter sammenslåing eller overdragelse av virksomheten. For øvrig er reglene om avvikling mv. inntatt i §§ 2c-8 flg.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4.

Til ny § 2b-22. Nedsettelse av eierandelskapitalen

Bestemmelsen i hovedsak svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsens *første og tredje ledd* om nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital bygger på en kombinasjon av reglene i grunnfondsbevisforskriften §§ 12 og 28 tredje ledd. Nedsettelse av eierandelskapital vil kunne være aktuelt ved underskudd i institusjonen så langt ikke dette er dekket ut fra den prioritetsrekkefølgen som er fastslått i § 2b-20, se *første ledd bokstav a*). Det kan også foretas nedsettelse av eierandelskapitalen for å gjøre det mulig helt eller delvis å tilbakebetale eierandelskapitalen, jf. *første ledd bokstav b*).

Etter første ledd kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring treffe vedtak om å nedsette vedtektsfastsatt eierandelskapital helt eller delvis. Reglene i allmennaksjeloven §§ 12-1 annet ledd til 12-7 skal som hovedregel gjelde tilsvarende. I *annet punktum bokstavene a) til d)* er det imidlertid gitt særlige regler om hva nedsettelsesbeløpet kan brukes til. Disponeringen må etter disse bestemmelsene være knyttet til dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter reglene i § 2b-20, utdeling til eierne av eierandelsbevis, sletting av eierandelsbevis eiet av institusjonen eller avsetning til overkursfondet og kompensasjonsfondet.

Etter *annet ledd* kan det fastsettes i vedtektene at vedtak om å nedsette eierandelskapitalen helt eller delvis med utdeling til eierne av eierandelsbevis, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis. Begrunnelsen for dette er at vedtak med slike virkninger bør sikre eierne en viss medinnflytelse med et slikt særskilt flertallskrav.

Vedtak om nedsettelse av eierandelskapitalen krever godkjenning av Kredittilsynet etter reglene i § 2b-7, jf. *tredje ledd*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.9.4.

Til ny § 2b-23. Forhøyelse av eierandelskapitalen

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring beslutte at eierandelskapitalen skal forhøyes ved nyttegning eller ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og 10-6 til 10-13 gjelder tilsvarende, jf. *annet punktum*. Der gis alminnelige regler om kapitalforhøyelse som også passer ved nyttegning av eierandelsbevis.

Utvidelse av eierandelskapitalen gjennomføres ved utstedelse av nye eierandelsbevis. Kapitalforhøyelse kan også skje på grunnlag av fullmakt som

generalforsamlingen har gitt styret, jf. *annet ledd*. § 2b-9 annet ledd gir de nærmere regler om hva slik fullmakt skal inneholde.

Vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen og utstedelse av nye eierandelsbevis vil være en beslutning av vesentlig betydning for eierne av eierandelsbevis, særlig når det gjelder tegningskursen ved emisjonen og virkningene i forhold til reglene om eierinnflytelse. Fortrinnsretten til å tegne nye eierandelsbevis foreslås derfor videreført i tredje ledd første punktum, se grunnfondsbevisforskriften § 7, og bestemmer at ved forhøyelse av eierandelskapitalen har eierne av eierandelsbevis fortrinnsrett til å tegne de nye eierandelsbevisene i samme forhold som de fra før eier eierandelsbevis utstedt av institusjonen. Eventuell overkurs som oppstår i tilfeller hvor institusjonen har eierandelskapital fra før, fordeles etter § 2b-14, se §§ 2b-2 annet ledd og 2b-3 annet ledd.

I *tredje ledd annet punktum* er det imidlertid gjort unntak fra fortrinnsretten til å tegne nye eierandelsbevis i to tilfeller. Ett av unntakene gjelder tilfelle hvor eierandelsbevis utstedes etter § 2b-2 annet ledd om konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital. Det annet unntak omhandler eierandelsbevis som i tilfelle av sammenslåing eller deling av finansinstitusjoner eller av virksomheten i finansinstitusjoner, tegnes eller avhendes mot vederlag etter § 2b-3 annet ledd. Begrunnelsen for disse unntakene er at særlig i sparebanksektoren vil utstedelse av nye eierandelsbevis etter konvertering av grunnfondskapital kunne være et viktig ledd ved intern omstrukturering innenfor sparebanksektoren, særlig ved sammenslåing av sparebanker eller av sparebank med annen bank. Utstedelse av eierandelsbevis ved omstrukturering i sparebanksektoren skaper ikke særlige problemer med mindre sparebanken allerede har eierandelskapital. Er dette tilfellet, og det skal utstedes nye eierandelsbevis for overføring til en sparebankstiftelse eller til bruk som vederlag ved overtagelse av virksomhet, må emisjonen nødvendigvis være rettet og unntatt fra reglene om fortrinnsrett til tegning for eierne av eierandelsbevis.

Forhøyelse eller utvidelse av eierandelskapitalen vil som nevnt være av vesentlig betydning for eierne av allerede utstedt eierandelsbevis. Av denne grunn åpner *fjerde ledd* for at vedtektene kan fastsette at vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen ved utstedelse av nye eierandelsbevis, herunder beslutning om kursforhold eller fravikelse av eller unntak fra fortrinnsrett som nevnt i tredje ledd, og vedtak etter annet ledd om fullmakt til styret til å utstede nye eierandelsbevis, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to

tre deler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.

Femte ledd første punktum bestemmer at generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring kan treffe vedtak om at eierandelskapitalen skal forhøyes ved fondsemisjon ved overføring av midler som kan utdeles som utbytte til eierandelskapitalen etter § 2b-18, eller av midler i overkursfondet. Bestemmelsen må sees i sammenheng med § 2b-14 fjerde ledd hvor det er forutsatt at slik overføring bare kan skje dersom institusjonen ikke har udekket underskudd. Etter *annet punktum* gjelder allmennaksjeloven §§ 10-20 tredje ledd og 10-21 til 10-23 tilsvarende, og angir nærmere regler om kapitalforhøyelse ved fondsemisjon.

Sjette ledd bestemmer at vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen skal godkjennes av Kredittilsynet etter § 2b-9 tredje ledd. *Sjette ledd annet punktum* oppstiller en sikkerhetsventil dersom eierandelsbevis utstedes til en kurs som klart må antas å avvike fra deres virkelige verdi. Hensikten med *sjette ledd annet punktum* er ikke at en emisjon skal kunne stoppes utelukkende fordi det oppnås en lav kurs, for eksempel dersom den er begrunnet i et reelt kapitalbehov, og hvor en betydelig rabatt er nødvendig for å tiltrekke investorer. Det vil normalt ikke være grunnlag for å stoppe en emisjon etter denne «kan-regelen» dersom det på likeverdige vilkår skjer en samtidig og forholdsmessig forhøyelse av grunnfondskapitalen som medfører at den ikke påføres noen utvanning. Det legges til grunn at man ved den konkrete vesentlighetsvurderingen kan komme til at en rettet emisjon, eventuelt en fortrinnsrettsemisjon, ikke bør stoppes fordi en vesentlig andel av eierandelsbevisene eies av en sparebank-/finansstiftelse med samme formål som institusjonen, dersom stiftelsen kan delta på lik linje med eksisterende eierandelsbevisiere.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.10 og kapittel 6.3.4.

Til ny § 2-24. Tegningsretter

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring beslutte at institusjonen skal utstede tegningsretter, som gir eierne rett til senere å kreve utstedt eierandelsbevis. Slike vedtak skal godkjennes av Kredittilsynet, jf. *annet punktum*. Dersom institusjonen har eierandelskapital fra før, bestemmer *tredje punktum* at § 2b-23 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Dette vedrører fortrinnsrett for allerede eiere av eierandelsbevis og at det kan fast-

settes særskilte flertallskrav ettersom slike vedtak har betydning for eierinnflytelsen, se for så vidt merknader til § 2b-23 tredje og fjerde ledd foran. I *fjerde punktum* er det fastslått at dersom slike tegningsretter utøves, forhøyes eierandelskapitalen uten ny beslutning fra generalforsamlingen.

Etter *annet ledd første punktum* gjelder § 2b-13 om tegning og registrering av tegningsretter tilsvarende. Når det gjelder det beløp som betales for tegningsrettene, skal dette fordeles etter § 2b-14, det vil si mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet, jf. *annet punktum*. Etter *tredje punktum* er allmennaksjeloven §§ 11-12 og 11-13 om frittstående tegningsretter videre gitt tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsen må også sees i sammenheng med § 2b-15 hvor det er gitt regler om omsetning av tegningsrett.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.11.4.

Til ny § 2b-25. Lån med rett til å kreve eierandelsbevis utstedt

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* kan institusjonen ved avtale om lån gi långiver rett til å kreve utstedt eierandelsbevis mot innskudd i penger eller konvertering av lånekapital. I *annet punktum* er det fastslått at allmennaksjeloven §§ 11-2 til 11-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Utgangspunktet etter *annet ledd første punktum* er for øvrig at vedtak om å oppta lån etter første ledd treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, sml. allmennaksjeloven § 11-8 første ledd. Etter *annet punktum* gjelder imidlertid § 2b-23 tredje og fjerde ledd tilsvarende for institusjon som har eierandelskapital, se merknader til § 2b-23 tredje og fjerde ledd foran. Vedtaket skal godkjennes av Kredittilsynet, jf. *tredje punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.11.4.

Til ny § 2b-26. Generalforsamling

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd klarlegger begrepet generalforsamling slik dette begrepet er benyttet i kapittel 2b og 2c. Generalforsamlingen er en ren lovteknisk betegnelse som i samsvar med allmennaksjelovens terminologi omfatter det øverste organ i institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Annet til femte ledd inneholder forslag til et felles regelverk om møter, saksbehandling og beslutninger i slike organer.

Sjette ledd er utformet etter forbilde av forsikringsvirksomhetsloven § 13-5 annet ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.

Til ny § 2b-27. Overskudd i finansinstitusjon uten eierandelskapital

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* skal årets overskudd i slike finansinstitusjoner tilordnes institusjonens grunnfondskapital, med mindre det i vedtektene er fastsatt at overskuddsmidler skal kunne disponeres som utbyttedmidler og benyttes til gaver til allmenntilfelle eller et fond for slike gaver, til gave til en stiftelse med allmenntilfelle formål, eller til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder. Ved beregningen av årets overskudd gjelder § 2b-18 første ledd tilsvarende, jf. *annet punktum*.

I *annet ledd første punktum* er det bestemt at generalforsamlingen, etter at styret har lagt frem forslag om utdeling eller annen anvendelse av årets overskudd, fastsetter hvor stor del av årets overskudd som skal kunne disponeres som utbyttedmidler i henhold til vedtektsbestemmelser som nevnt i første ledd. I *annet punktum* er det oppstilt visse begrensninger for slik disponering, og fastslår at det ikke skal disponeres mer av overskuddet til slike formål enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntruffe. Dette tilsvarer allmennaksjeloven § 8-1 fjerde ledd om hva som kan utdeles som utbytte.

Etter *tredje ledd* kan Kredittilsynet, når hensynet til institusjonens soliditet tilsier det, gi pålegg om at årets overskudd i stedet helt eller delvis skal benyttes til å styrke institusjonens soliditet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.13.4.

Til ny § 2c-1. Virkeområde

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd fastslår at bestemmelsene i avsnittet gjelder sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Bestemmelsene gjelder også ved sammenslåing av virksomhet i en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, og en finansinstitusjon som er organisert etter aksjelovgivningen.

Likt med sammenslåing og deling regnes her også, slik vanlige konsesjonsregler gjør, avhendelse og overtagelse av en vesentlig del av virksomheten i slik institusjon, omtalt som «en stor og

avgrenset del», jf. *annet ledd første punktum*. Dette spørsmålet kan i tilfelle avgjøres av Kongen, jf. *annet punktum*. I alle tilfelle dreier det seg om overdragelse av virksomhet med tilhørende eiendeler og forpliktelser.

I *tredje ledd* er det lagt opp til at Kongen kan fastsette nærmere regler om sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Dette kan blant annet gjelde regler tilknyttet virksomheten til finansinstitusjon opprettet som følge av sammenslåingen eller delingen, jf. *bokstav a*). Det kan også gjelde organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved sammenslåingen eller delingen, jf. *bokstav b*).

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-2. Tillatelse. Vedtekter

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Sammenslåing og deling av finansinstitusjon og opprettelse av finansstiftelse etter reglene i avsnitt I kan bare gjennomføres i henhold til tillatelse gitt av Kongen, jf. *første ledd første punktum*. Dette er i samsvar med gjeldende lovgivning. Regler om tillatelse til opprettelsen av finansstiftelsen er blant annet gitt for å sikre at stiftelsen er betryggende organisert og har egnet ledelse. Dette er utgangspunktet for og en del av det tilsyn etter finanslovgivningen som Kredittilsynet skal føre med finansstiftelser (jf. § 2d-1 annet ledd), og vil dessuten gi konsesjonsmyndigheten adgang til å fastsette særskilte vilkår i den enkelte tillatelse.

Det er videre bestemt at bestemmelsene i § 3-3 annet til syvende ledd gjelder tilsvarende for søknader om tillatelse, jf. *annet punktum*. Dette er regler om hvilke opplysninger søknad om tillatelse skal inneholde. Tillatelse til institusjon som stiftes i forbindelse med sammenslåing eller deling skal meddeles etter ellers gjeldende regler, jf. *tredje punktum*. Hvis for eksempel to sparebanker slås sammen etter Hallingdal- eller Terramodellen, vil således den sammenslåtte banken måtte ha ny egen tillatelse etter sparebankloven § 3 og vedtekter godkjent etter loven §§ 4 og 5.

Annet ledd omhandler tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i en sparebank overdras til en bank organisert i aksjeselskaps form. Hensynet til sammenheng i regelverket tilsier at konsesjonsvurderingen i slike tilfelle i hovedsak må bli den samme som i tilfelle av omdanning av en sparebank. Bestemmelsen om omdanning av sparebanker i § 2c-13 tredje ledd er derfor gitt tilsvarende anvendelse.

Etter *tredje ledd* skal vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåingen eller delingen godkjennes av Kongen. Det samme gjelder vedtekter for finansinstitusjon eller finansstiftelse som opprettes som følge av sammenslåing eller deling.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-3. Vedtak om sammenslåing eller deling

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen bygger på den forutsetning at reglene i aksjelovgivningen her bør gis tilsvarende anvendelse når det gjelder utarbeidelse, vedtagelse og gjennomføringen av en plan for sammenslåingen (allmennaksjeloven §§ 13-6 til 13-11), og at det samme gjelder reglene om kreditorvarsel og registrering i Foretaksregisteret, se §§ 2c-5 og 2c-6. Det er lagt vekt på at saksbehandlingen skal foregå i ordnede former i samsvar med aksjelovgivningens krav. Dette er for øvrig stort sett i samsvar med sparebankloven § 47 første, tredje og fjerde ledd. Etter at sammenslåingen er gjennomført, vil de deltagende sparebanker kunne avvikles, jf. § 2c-12.

Etter *første ledd første punktum* skal vedtak om sammenslåing eller deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form skal treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Bestemmelsen må sees i sammenheng med alminnelige regler om saksbehandling og vedtak i generalforsamlingen i § 2b-26 annet til femte ledd, hvor det blant annet fremgår at det i vedtektene kan fastsettes strengere flertallskrav enn to tredelers flertall.

Det er også åpnet adgang til å fastsette i vedtektene at flertallet i generalforsamlingen skal omfatte to tredeler av de stemmer som kan avgis av, eller av medlemmer valgt av, av eierne av eierandelsbevis, jf. *annet punktum*, se også § 2b-10 annet ledd. For øvrig vil eiere av eierandelsbevis kunne reise innsigelse etter reglene om kreditorvarsel ved foretaksendringer, jf. § 2c-5.

Av *annet og tredje ledd* følger at generalforsamlingens vedtak treffes ved godkjennelse av samlet plan for struktur- og foretaksendringene, og at utkast til stiftelsesdokument og vedtekter for finansstiftelse som skal opprettes, skal følge som vedlegg, jf. henvisningene til allmennaksjelovens regler (allmennaksjeloven § 13-8, jf. § 14-4 tredje ledd). Dette vil gjøre det mulig for konsesjonsmyndigheten til samtidig å foreta en særskilt vurdering av spørsmål som gjelder organisering og ledelse, samt vedtekter for finansstiftelsen, og å knytte sær-

lige vilkår til tillatelsen for finansstiftelsen, jf. §§ 2c-2 første ledd og 2c-8 annet ledd.

I *fjerde ledd* er det fastslått at utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for selskap og finansstiftelse som skal opprettes ved sammenslåingen eller delingen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandling av plan som nevnt i annet eller tredje ledd. Stiftelsesdokumentene skal angi hvem som skal være styremedlemmer og revisor inntil valg er foretatt av generalforsamlingen, og skal vedlegges åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8.

Forholdet til kundene ved sammenslåing eller deling er regulert i *femte ledd*. Etter *første punktum* skal kundene i finansinstitusjon som skal slås sammen eller deles uten ugrunnet opphold gis informasjon om vedtaket og om hva dette betyr for kundenes rettigheter og sikkerhet, jf. sparebankloven § 47 annet ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 13-1 annet ledd. Medfører vedtaket endringer av betydning for kundene, skal det også gis opplysning om kundenes rett til å avslutte kundeforholdet, jf. annet punktum. Det samme gjelder ved avvikling, jf. § 2c-9 tredje ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-4. Opprettelse av finansstiftelse. Disponering av utbyttmidler mv.

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsene i § 2c-4 vil være en sentral del av det regelverk som trengs for å gjennomføre strukturendringer etter Hallingdal- eller Terramodellen. Omfanget av konverteringen av grunnfondskapital, bytte av eierandelsbevis med eierandelsbevis utstedt av overtagende bank, og fordelingen av eierandelsbevisene mellom de deltagende banker vil måtte fastlegges ved avtale og inntas i planen for sammenslåingen eller delingen i det enkelte tilfellet.

Etter *første ledd første punktum* er det bestemt at dersom det i planen for sammenslåing eller deling etter § 2c-3 annet eller tredje ledd, er fastsatt at en institusjon skal utstede eierandelsbevis ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital etter § 2b-2 annet ledd, skal eierandelsbevis som ikke skal avhendes som vederlag etter § 2b-3 annet ledd, overføres til en finansstiftelse opprettet av institusjonen. Alminnelige regler for slike stiftelser er gitt i kapittel 2d avsnitt I, jf. blant annet § 2d-1 første ledd, og det vises til merknadene til bestemmelsene under dette avsnittet nedenfor.

Det samme er bestemt for eierandelsbevis som en institusjon skal motta etter tegning eller som

vederlag ved overdragelse av sin virksomhet helt eller delvis, jf. *annet punktum*.

Etter *tredje punktum* gjelder ikke reglene i §§ 2-2 til 2-6 ved overføring av de eierandelsbevis som skal overtas av finansstiftelse som nevnt.

Forholdet mellom nye og tidligere utstedte eierandelsbevis må likeledes avklares ved avtale, jf. *annet ledd*. Dersom én eller flere av de finansinstitusjoner som deltar i sammenslåingen eller delingen har eierandelskapital, skal planen for sammenslåingen eller delingen angi bytteforholdet mellom eierandelsbevisene og eierandelsbevis som skal utstedes av den overtagende institusjon.

Tredje ledd inneholder bestemmelser til gjennomføring av Terramodellen og åpner for vedtektsfesting av fordelingen av den del av overskuddet i den sammenslåtte sparebanken som skal disponeres som utbyttmidler til fordel for de miljøer som var omfattet av de sparebanker som deltar i sammenslåingen, samt fordeling av egenkapital ved en senere avvikling av den sammenslåtte banken. Samlet omfang av utbyttmidler fastsettes etter reglene i §§ 2b-18 femte ledd eller 2b-27. Skal en av de deltagende sparebanker ved sammenslåing etter Hallingdalmodellen eller Terramodellen deretter avvikles, gjelder bestemmelsene i § 2c-12, jf. femte ledd, se merknader til denne bestemmelsen nedenfor. I planen for sammenslåing kan også fastsettes at den samme fordelingsnøkkel skal legges til grunn ved disponeringen av egenkapitalen i den sammenslåtte banken dersom denne senere besluttes avviklet, jf. *tredje ledd annet punktum*.

For en institusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, gjelder bestemmelsene også ved sammenslåing ved virksomhetsoverdragelse til en institusjon som er organisert i aksjeselskaps form, men etter § 2c-4 fjerde ledd skal vederlaget og annen gjenværende kapital i institusjonen i så fall disponeres etter reglene i §§ 2-11 eller 2-12. Denne regelen erstatter sparebankloven § 47 sjette ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-5. Meldinger til foretaksregisteret. Kreditorvarsel

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd* skal Foretaksregisteret gis melding om sammenslåingen eller delingen senest en måned etter at planen for slik strukturendring er godkjent etter § 2c-3.

Nærmere bestemmelser om kunngjøring og kreditorvarsel i allmennaksjeloven §§ 13-14 til 13-16 og 14-7 gjelder tilsvarende, jf. *annet ledd*.

I *tredje ledd* er det gitt regler om melding av stiftelsen av selskap eller finansstiftelse som er opprettet i forbindelse med sammenslåingen eller delingen. Slik melding skal innen tre måneder sendes til Foretaksregisteret, jf. *første punktum*. Registerføreren skal kontrollere at tillatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent, jf. *annet punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-6. Melding om ikrafttreden.

Gjennomføring

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* er det bestemt at når fristen fastsatt i kreditorvarselet er utløpt og forholdet til de kreditorer som i tilfelle har fremsatt innsigelse er avklart, skal det gis melding til Foretaksregisteret om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft. Registerføreren skal kontrollere at det er gitt tillatelse og godkjennelse av vedtekter etter bestemmelsene i § 2c-2, jf. *annet punktum*.

I *annet ledd første punktum* er det poengtert at selve ikrafttredelsen og gjennomføringen av sammenslåingen eller delingen er knyttet til tidspunktet for registreringen i Foretaksregisteret etter første ledd. Allmennaksjeloven §§ 13-17 til 13-19, 14-8 og 14-9 om fremgangsmåte og gjennomføring av henholdsvis fusjon eller fisjon gjelder i så fall tilsvarende, jf. *annet punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-7. Ugyldig sammenslåing eller deling

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første punktum* er det bestemt at reglene i allmennaksjeloven §§ 13-20 til 13-23 og 14-10 gjelder tilsvarende i tilfelle av søksmål med påstand om at en beslutning om sammenslåing eller deling etter reglene i dette avsnitt er ugyldig. Disse bestemmelsene gir nærmere regler om søksmål knyttet til slike strukturendringer (fusjon eller fisjon i aksjerettslig terminologi).

Det følger av henvisningen til § 2b-26 femte ledd at det enkelte medlem av generalforsamlingen kan reise søksmål om gyldigheten av vedtak om sammenslåing eller deling.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.1.4.

Til ny § 2c-8. Vedtak om avvikling

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsene om avvikling i §§ 2c-8 og 2d-9 bygger på prinsippene i sparebankloven § 47 og forsikringsvirksomhetsloven § 13-1. Det skiller ikke formelt mellom avvikling som følge av strukturendringer etter reglene i §§ 2c-1 flg. og avvikling av en institusjon som følge av andre forhold. I den førstnevnte gruppe av tilfelle vil avviklingen være en konsekvens av vedtak om sammenslåing eller deling, og normalt måtte fremgå av vedtaket etter § 2c-3 og inngå i konsesjonsvurderingen etter § 2c-2.

Etter *første ledd første punktum* treffes vedtak om å avvikle en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Styret skal forelegge generalforsamlingen en avviklingsplan, jf. *annet punktum*. Forutsetter planen opprettelse av stiftelse som nevnt i § 2c-12, det vil si sparebankstiftelser, gjelder § 2c-3 fjerde ledd tilsvarende.

Vedtaket om avvikling kan ikke settes i verk uten etter tillatelse gitt av Kongen, som kan stille vilkår i godkjennelsen, jf. *annet ledd første punktum*. Stiftelse som nevnt i § 2c-12 kan bare opprettes i henhold til særskilt tillatelse, jf. *annet punktum*. Søknaden om avvikling skal etter tredje punktum inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for søknaden. *Tredje ledd* gjelder tilfelle hvor Kongen treffer vedtak om å tilbakekalle en finansinstitusjons tillatelse. I så fall skal foretakets styre straks iverksette avvikling.

Etter *fjerde ledd* kan Kongen gi nærmere regler om avvikling etter bestemmelsen i § 2c-8.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4.

Til ny § 2c-9. Registrering. Kreditorvarsel

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Vedtak om avvikling av finansinstitusjonen etter § 2c-8, det vil si som Kongen har gitt tillatelse til, skal meldes til Foretaksregisteret, jf. *første ledd*.

Etter at vedtaket er meldt inn til Foretaksregisteret, fastslår *annet ledd første punktum* at Foretaksregisteret skal kunngjøre vedtaket med kreditorvarsel etter reglene i allmennaksjeloven § 16-4 som gjelder tilsvarende, jf. *annet punktum*.

Som ved vedtak om sammenslåing eller deling, skal kundene i finansinstitusjonen gis nærmere informasjon om betydning av vedtaket om avvikling, jf. *tredje ledd* og dens henvisning til § 2c-3 femte ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4.

Til ny § 2c-10. Avviklingsstyre mv.

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen gir nærmere regler om prosedyren ved avvikling av finansinstitusjon. Etter *første ledd* er det bestemt at dersom en finansinstitusjon skal avvikle sin virksomhet etter § 2c-8, oppnevner Kredittilsynet et avviklingsstyre som trer i stedet for foretakets styre og daglig leder. Hvis virksomheten fortsetter i avviklingsperioden er det viktig at de andre organer kan fungere på en vanlig måte. For avviklingsstyret og daglig leder gjelder etter annet ledd bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 6-12 til 6-34 tilsvarende.

De nærmere regler i allmennaksjeloven §§ 16-5 til 16-8 om blant annet selskapets stilling og dekning av selskapets forpliktelser i den videre avviklingsperioden gjelder tilsvarende, jf. *tredje ledd første punktum*. Etter *annet punktum* kan avviklingsstyret i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 13-3 inngå avtale med annet forsikringsselskap om overføring av hele forsikringsbestanden. Av denne bestemmelsen følger at overføringen må godkjennes av Kredittilsynet. I *tredje punktum* er det videre bestemt at allmennaksjeloven §§ 16-9 til 16-14 gjelder tilsvarende så langt de passer ved avvikling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Dette vedrører blant annet utdeling av annet overskudd enn utbytte til eierne av eierandelsbevis og må sees i sammenheng med reglene i allmennaksjeloven § 16-7 om dekning av selskapets forpliktelser. Etter allmennaksjeloven § 16-14 kan tingretten overta ansvaret for avviklingen. Etter *fjerde punktum* er det imidlertid bestemt at Kredittilsynet trer i tingrettens sted ved anvendelsen av denne bestemmelsen.

I *fjerde ledd* er det fastslått at Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler for avviklingen.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4.

Til ny § 2c-11. Disponering av egenkapitalen

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen gir særskilte regler om disponering av grunnfondskapitalen ved avvikling av en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt etter § 2b-21, skal som hovedregel disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av de særlige regler for sparebanker i § 2c-12, eller Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til institusjonens kunder fastsetter noe annet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4. og til merknadene til § 2b-21.

Til ny § 2c-12. Særlige regler for sparebanker

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen gir for sparebanker særlige regler om disponering av gjenværende grunnfondskapital i tilfelle hvor en sparebank avvikles etter at dens virksomhet er overdratt til annen bank. Gjenværende grunnfondskapital kan bestå av eierandelsbevis eller penger. Hovedregelen i *første ledd første punktum* er at gjenværende grunnfondskapital, herunder eierandelsbevis, etter at alle forpliktelser er dekket, herunder forpliktelser etter planen for sammenslåingen, skal tilføres en eller flere stiftelser. Dette skal i tilfelle skje i samsvar med bestemmelser i vedtektene, jf. § 2c-4 tredje ledd. Reglene om finansstiftelser i §§ 2d-1 første og annet ledd, 2d-2, 2d-3, 2d-4, 2d-5 og reglene om sparebankstiftelser i 2d-8 fjerde ledd gjelder tilsvarende, jf. *annet punktum*. Ved fordelingen mellom flere stiftelser vil vedtektsbestemmelse i § 2c-4 tredje ledd bli å legge til grunn.

Reglene om finans- og sparebankstiftelser gjelder fullt ut i tilfelle som omhandlet i § 2c-12 annet ledd vedrørende stiftelser som mottar eller er forpliktet til å erverve aksjer eller eierandelsbevis i den overtagende bank, jf. *annet ledd*.

Bestemmelsene i § 2c-12 annet og tredje ledd skal også gjelde i andre tilfelle, jf. *tredje ledd*. Dette vil være tilfelle hvor en sparebank blir avviklet etter omdanning eller uten at avviklingen har sammenheng med foretaksendringer. Bestemmelsen erstatter sparebankloven § 47 femte ledd annet punktum og sjette ledd annet punktum.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.2.4.

Til ny § 2c-13. Tillatelse mv.

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd* kan sparebank, gjensidig forsikringsselskap og kredittforening omdannes til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap etter reglene i avsnitt III. Reglene om finansstiftelser som etableres i forbindelse med omdanning, omfattes av reglene i kapittel 2d.

I *annet ledd* stadfestes prinsippet om at omdanning og opprettelse av finansstiftelse i forbindelse med omdanningen bare kan skje etter tillatelse gitt av Kongen. Bestemmelsene i § 3-3 annet til syvende ledd gjelder tilsvarende for søknader om tillatelse. En søknad om tillatelse vil således generelt måtte oppfylle de alminnelige krav til innhold

som følger av konsesjonssystemet for finanssektoren.

Det følger av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper at en konsesjonsmyndighet har adgang til å fastsette vilkår i den tillatelse som meddeles, herunder vilkår vedrørende vedtekter og andre organisatoriske forhold. Vedtektene skal i alle tilfelle godkjennes etter § 2c-18.

Tredje ledd klargjør i lovgivningen at også strukturpolitiske overveielser kan tas i betraktning ved vurderingen av om tillatelse til omdanning av sparebank skal gis eller ikke. I *tredje ledd første punktum* er det uttrykkelig presisert at det skal legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Bestemmelsen presiserer at det i utgangspunktet ikke skal være kurant å få en tillatelse til omdanning med mindre det finnes tungtveiende grunner for dette. *Tredje ledd annet punktum* gir konsesjonsmyndigheten en anvisning om å legge vekt på risikoen for at institusjonens nye struktur på kort eller noe lengre sikt medfører at den lokale tilstedeværelsen ikke vil bli videreført.

I *fjerde ledd* er det inntatt en forskriftshjemmel som viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-18 annet ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.1.4.

Til ny § 2c-14. Gjennomføring av omdanningen

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Omdanningen skal gjennomføres ved at finansinstitusjonens konsesjon, eiendeler og forpliktelser i sin helhet overføres til et nystiftet aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. *første ledd første punktum*. I forhold til reglene i aksjelovgivningen dreier det seg her om innbetaling av aksjekapital i form av tingsinnskudd. Det er presisert i *annet punktum* at verken institusjonens kreditorer eller eiere av eierandelsbevis skal kunne kreve utløsning eller motsette seg omdanningen. Omdanningen som sådan vil ikke innvirke på kreditorenes utsikt til å få dekket sine krav, og eiere av eierandelsbevis får byttet eierandelsbevisene til aksjer i samsvar med størrelsen av eierandelskapitalen (§ 2c-16). En annen sak er at institusjonens vedtekter i samsvar med § 2c-17 første ledd kan innholde bestemmelse som innebærer at vedtak om omdanning må treffes med et vedtektsflertall som også omfatter minst to tredeler av stemmene knyttet til eierandelsbevisene.

Etter *annet ledd første punktum* skal det ved omdanningen opprettes en finansstiftelse som skal

være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som etter § 2c-16 første ledd tilordnes eiere av eierandelsbevis. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 tredje ledd. Ved omdanning av en sparebank vil det her dreie seg om en sparebankstiftelse etter § 2d-6.

Dersom finansinstitusjonen allerede har opprettet en finansstiftelse som er undergitt reglene i kapittel 2d, bestemmer annet ledd annet punktum at Kongen kan samtykke i at aksjene overføres til den eksisterende finansstiftelsen i stedet for til en annen nyopprettet finansstiftelse. Finansstiftelsen vil allerede være eier av eierandelsbevis utstedt av institusjonen, og vil derfor få disse ombyttet i aksjer. Samtykket vil også innebære at alle aksjer som ikke tilordnes andre eiere av eierandelsbevis, blir overført til finansstiftelsen.

I *annet ledd tredje punktum* er det presisert at reglene om eierkontroll i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 flg. ikke gjelder ved overføring av aksjer til finansstiftelse eller eiere av eierandelsbevis som følge av omdanning. Loven § 2-23 tredje ledd inneholdt tidligere en uttrykkelig bestemmelse om dette, jf. Ot.prp. nr. 59 (2001-2002) side 25-26. Bestemmelsen innebærer således at en eier av eierandelsbevis som utgjør en kvalifisert eierandel (§ 2b-14), vil tilordnes en tilsvarende eierandel i aksjer uten egnethetsprøving etter loven §§ 2-2 flg. Annet ledd må sees i sammenheng med tredje ledd som viderefører det annet omdanningsalternativ i finansieringsvirksomhetsloven § 2-19 tredje ledd. *Annet ledd* gjør stiftelsesmodellen til den generelle omdanningsmodell.

Etter *tredje ledd første punktum* kan Kongen i særlige tilfelle gi samtykke til at gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger omdannes etter en modell hvor aksjene fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdets art, omfang og varighet. Denne omdanningsmodellen innebærer at den kapital som over årene er oppsamlet i institusjonen, reelt sett blir fordelt over institusjonens kundemasse på omdanningstidspunktet, eller over en nærmere bestemt del av kundemassen. Sammenlignet med omdanning etter stiftelsesmodellen hvor opptjent kapital i sin helhet tilordnes en stiftelse, reiser derfor denne modellen en rekke særlige og til dels vanskelige avveiningsspørsmål som i tilfelle krever nærmere vurdering og avklaring under konsesjonsbehandlingen.

Etter *tredje ledd annet punktum* kan det i omdanningsvedtaket fastsettes at kunder med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Kongen kan ellers gi nærmere regler om fordelingen av aksjer mellom kundene, og reglene om prospektkrav ved offentlig tilbud i

verdipapirhandelloven kapittel 7 gjelder tilsvarende, jf. *tredje og fjerde punktum*.

Fjerde ledd viderefører bestemmelsen i § 2-20 tredje ledd, og fastslår at medlemsansvar for tap ved virksomheten i forsikringselskap eller kredittforening også kan gjøres gjeldende etter omdanningen. Nytt tilleggsansvar kan ikke pålegges etter omdanningen. I konsesjonsbehandlingen vil det for så vidt kunne bli tillagt vekt at institusjonen har tilstrekkelig kapital utover eventuelt medlemsansvar dersom institusjonen vil ta bort dette ansvaret for kundene.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4.

Til ny § 2c-15. Omdanning til morselskap i finanskonsern

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd åpner for at omdanningen gjennomføres ved at det opprettes et holdingselskap som skal være morselskap i et finanskonsern hvor det selskap som skal videreføre virksomheten i den omdannede institusjonen er datterselskap. Morselskapet skal etter sine vedtekter dermed ikke ha adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d).

Denne fremgangsmåten påvirker ikke aksjefordelingen, men det er i slike tilfelle aksjene i morselskapet som blir å fordele etter § 2c-14 annet og tredje ledd og i tilfelle § 2c-16, jf. *annet ledd*. Aksjene i datterselskapet som skal videreføre virksomheten, vil være eiet av morselskapet.

I *tredje ledd* er det gitt enkelte særlige regler om holdingselskapet. Dette gjelder blant annet fremgangsmåten ved morselskapets salg av de aksjer i omdannet sparebank som morselskapet eier.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4

Til ny § 2c-16. Fordeling av aksjekapital og aksjer

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd inneholder regler om fordelingen av aksjer mellom finansstiftelsen og eierne av eierandelsbevis i tilfelle av omdanning av institusjon med eierandelskapital. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-21, men presiserer at fordelingen skal baseres på forholdet mellom grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet og eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet, jf. § 2b-1 annet til fjerde ledd.

Annet ledd viderefører regelen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-21 annet punktum om foren-

klet oppgjør i penger for eiere av mindre poster av eierandelsbevis. Det er imidlertid presisert at det ved fordelingen av aksjer etter eierbrøken i så fall skal gjøres et fradrag i eierandelskapitalen tilsvarende det beløp som utbetales til slike eiere av eierandelsbevis. Det dreier seg her om en utdeling av en del av eierandelskapitalen.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4.

Til ny § 2c-17. Vedtak om omdanning

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd første punktum krever at vedtak om omdanning treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. § 2b-26 fjerde ledd åpner for å fastsette et strengere flertallskrav for vedtektsendringer. Det kan også etter § 2b-26 tredje ledd, jf. allmennaksjeloven § 5-17 tredje ledd, fastsettes et eget særskilt flertallskrav for vedtak om omdanning. I vedtektene kan det også fastsettes at flertallet i generalforsamlingen skal omfatte minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis, jf. *annet punktum*.

I *annet ledd* er det gitt nærmere regler om de interne beslutningsprosedyrer. Beslutningsgrunnlaget for generalforsamlingen skal bestå av en plan for omdanningen og utkast til stiftelsesdokumenter mv.

Etter *tredje ledd* skal generalforsamlingens vedtak omfatte fordelingen av aksjer etter reglene i § 2c-16. Det samme gjelder i tilfelle retningslinjer for fordeling av aksjer mellom finansinstitusjonens kunder etter § 2c-14 tredje ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4

Til ny § 2c-18. Vedtekter. Registrering

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Vedtekter for selskap og finansstiftelse som opprettes ved omdanningen, skal godkjennes av Kongen, jf. *første ledd*.

Videre skal både omdanningsvedtaket og stiftelsen av det omdannede selskapet og finansstiftelsen meldes til Foretaksregisteret, jf. *annet ledd første punktum*. Etter *annet punktum* skal registerføreren kontrollere at tillatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent. Det samme gjelder ved vedtak om sammenslåing eller deling, jf. § 2c-5 tredje ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4.

Til ny § 2d-1. Opprettelse. Tillatelse mv.

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* anses en finansstiftelse som opprettet når generalforsamlingen har godkjent stiftelsesdokumentet med vedtekter og truffet vedtak som nevnt i § 2b-2 annet ledd, jf. § 2b-2 tredje ledd, og §§ 2c-4 eller 2c-12, eller omdanningsvedtak etter § 2c-17. Styremedlemmene i finansinstitusjonen regnes som opprettere, jf. *annet punktum*.

Annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 første og annet ledd. Det fremgår av *første punktum* at reglene om næringsstiftelser i stiftelsesloven gjelder tilsvarende for finansstiftelser så langt de passer, såfremt annet ikke er fastsatt i eller i medhold av loven her. Etter *annet punktum* skal imidlertid finansstiftelser og deres virksomhet være undergitt tilsyn av Kredittilsynet etter reglene i kredittilsynsloven. I forbindelse med strukturendringer kan det oppstå situasjoner hvor stiftelsens eierandel i institusjonen blir av begrenset karakter. Etter § 2d-5 tredje ledd er det derfor gitt nærmere retningslinjer for tilfelle hvor tilsynsansvaret kan overføres til Stiftelsestilsynet fordi det ikke lenger foreligger behov for tilsyn etter finanslovgivningen. Utgiftene ved tilsynet utlignes etter samme lov, jf. *tredje punktum*.

I *tredje ledd* er det fastslått at reglene om finansstiftelser i avsnitt I gjelder for sparebankstiftelser for så vidt ikke annet følger av reglene i §§ 2d-6 til 2d-9 om særlige regler for sparebankstiftelser.

Etter *fjerde ledd* kan Kongen samtykke i at en stiftelse som er opprettet før loven trådte i kraft, og som ved opprettelsen vederlagsfritt mottok grunnfondsbevis utstedt ved konvertering av grunnfondskapital på en måte tilsvarende fremgangsmåten i § 2b-2 annet og tredje ledd, omdannes til finansstiftelse undergitt reglene i kapittel 2d. Bestemmelsen er ment å ha et snevert anvendelsesområde.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-2. Vedtekter

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Alminnelige krav til vedtektene i finansstiftelsen fremgår av §§ 2d-2 og 2d-3, og disse bestemmelsene suppleres av enkelte særlige krav til vedtektene for sparebankstiftelser i § 2d-7. De nærmere krav til innhold i vedtektene er gitt i *første ledd bokstavene a) til l)* som i hovedsak viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 første ledd.

Etter *annet ledd* skal vedtektene og vedtektsendringer godkjennes av Kredittilsynet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-3. Organer

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen inneholder for det første regler som forutsetter at en finansstiftelse har generalforsamling, styre og revisor. Dernest gis det visse retningslinjer for sammensetningen av generalforsamlingen og regler for behandlingen av saker i generalforsamlingen. Enkelte av bestemmelsene viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 femte og sjette ledd.

Etter *første ledd* skal finansstiftelsen ha en egen generalforsamling som sammensettes og velges etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Det skal legges vekt på at medlemmene av generalforsamlingen samlet avspeiler kundestrukturen i finansinstitusjon opprettet ved omdanningen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til stiftelsens virksomhet.

I *annet ledd* er det gitt forskjellige regler om generalforsamlingen. I tillegg er § 2b-26 gitt tilsvarende anvendelse. Reglene i § 2b-26 omhandler møter, avstemninger og flertallskrav i generalforsamlingen, samt flertallskrav ved vedtektsendringer. Vedtektene kan inneholde stemmerettsbegrensninger, jf. allmennaksjeloven § 5-17 tredje ledd. Det vises for øvrig til merknadene til § 2b-26 foran.

Tredje ledd innholder et krav om at finans- og sparebankstiftelser skal ha eget styre valgt av generalforsamlingen i samsvar med de grupper som etter vedtektene er representert i generalforsamlingen, jf. første ledd. Stiftelsen kan tilsette daglig leder. Styrets og daglig leders kompetanse er regulert ved en henvisning til de alminnelige regler i allmennaksjeloven §§ 6-27 til 6-34.

Det er viktig at en finansstiftelses styrende organer og ledelse sikres uavhengighet i forhold til den finansinstitusjon som har opprettet stiftelsen, og *fjerde ledd første punktum* setter forbud mot at ansatt eller tillitsvalgt i institusjonen kan være ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen, eller annet selskap i samme konsern. Det er et annet spørsmål om ansatt eller tillitsvalgt i finansstiftelsen skal kunne være medlem i de styrende organer i finansinstitusjonen. Dette spørsmål må vurderes ut fra stiftelsens behov for å kunne utøve eierinnflytelse som aksjeeier i institusjonen. Utgangspunktet må være at loven ikke bør frata stiftelsen muligheten til å utøve aktiv eierinnflytelse. Etter *fjerde ledd annet punktum* er det fastslått at finansstiftelsen i samsvar med omfanget av sin eierandel må ha adgang til å foreslå og å få valgt person(er) som skal representere stiftelsen i finansinstitusjonens

generalforsamling, styret eller andre organer, blant annet valg- og kontrollkomiteer.

Praktiske hensyn tilsier at finansstiftelsen må kunne være representert i finansinstitusjonen ved person(er) som deltar i ledelsen eller styrende organer i stiftelsen. Hensynet til både finansstiftelsens og finansinstitusjonens gjensidige uavhengighet, tilsier at det settes en grense for hvor stor del av medlemmene i finansinstitusjonens styrende organer som kan ha tilknytning til finansstiftelsen som ansatt eller tillitsvalgt i denne. Etter *fjerde ledd tredje punktum* er det derfor bestemt at ansatte og tillitsvalgte i finansstiftelser med eierandel i finansinstitusjonen, ikke skal kunne utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i henholdsvis generalforsamlingen eller styret i finansinstitusjonen. Kredittilsynet kan imidlertid i særlig tilfelle gjøre unntak fra dette, jf. *fjerde punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-4. Finansstiftelsens virksomhet

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd første punktum* forvalter finansstiftelsen eierandelsbevis eller aksjer som ble tilført stiftelsen i forbindelse med opprettelsen og midler som mottas som utbetaling på eierandelsbevis eller aksjer, herunder eierandeler ervervet ved ombytting av slike eierandeler. Stiftelsen kan videre utøve tegningsrettigheter og tegne, kjøpe eller selge slike eierandelsbevis eller aksjer, jf. *annet punktum*. For øvrig skal stiftelsen etter tredje punktum forvalte sin kapital på forsvarlig måte i samsvar med de plasseringsregler som vedtektene fastsetter.

Annet ledd første punktum gir bestemmelsene i § 2b-27 om disponering av overskudd i institusjon som ikke har eierandelskapital tilsvarende anvendelse. Har en finansstiftelse utstedt eierandelsbevis følger det av *annet punktum* at reglene om overskudd og underskudd i §§ 2b-18 og 2b-20 skal komme til anvendelse.

I *tredje ledd* er det inntatt nye regler om nedskrivning av finansstiftelsens vedtektsfestede grunnfondskapital. Reglene angir at det beløp nedsettelsen gjelder, kan benyttes til å dekke underskudd eller til utdeling av utbyttmidler i samsvar med bestemmelsene i vedtektene. En antar at det i samsvar med stiftelsens formål vil kunne være aktuelt for stiftelsen å kunne ha utbyttmidler til disposisjon selv om årlige overskudd i noen tid har ligget på et lavt nivå.

Fjerde ledd viderefører bestemmelsen om finansstiftelsens adgang til å utstede eierandelsbe-

vis i finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 annet ledd. Reglene om eierandelsbevis i §§ 2b-2, 2b-3 og 2b-7 til 2b-23 kommer i så fall tilsvarende til anvendelse, jf. *fjerde ledd annet punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-5. Sammenslåing, avvikling mv.

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første og annet ledd viderefører hovedreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-24 første og annet ledd. Etter *første ledd første punktum* kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring vedta avvikling av finansstiftelsen eller at stiftelsen skal slå sammen med annen finansstiftelse. Vedtaket krever godkjenning av Kongen. Kongen kan beslutte at stiftelsen skal avvikles dersom forutsetningene for dens virksomhet er vesentlig endret, jf. *annet og tredje punktum*.

Ved avvikling skal formuen disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til det omdannede finansforetaket eller dets kunder fastsetter noe annet, jf. *annet ledd*,

Det fremgår av § 2d-1 annet ledd annet punktum at finansstiftelser skal være undergitt tilsyn av Kredittilsynet. Tilsynet vil være basert på regelverket i finanslovgivningen.

Etter *tredje ledd* er det bestemt at Kredittilsynet treffer vedtak om at en finansstiftelse skal være undergitt tilsyn av Stiftelsestilsynet etter reglene i stiftelsesloven dersom to ulike vilkår er oppfylt. For det første må finansstiftelsens eierandel være mindre enn en tidel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen, eller av aksjene i finansinstitusjonen eller morselskapet i det finanskonsern institusjonen inngår, jf. *bokstav a*). For det andre må Kredittilsynet finne at størrelsen av finansstiftelsens samlede eierandel ikke vil gi grunnlag for slik innflytelse på virksomheten i finansinstitusjonen eller morselskapet at det, ut fra de hensyn finanslovgivningen skal ivareta, er påkrevd at finansstiftelsen fortsatt er undergitt bestemmelsene i dette kapittel og tilsyn av Kredittilsynet, jf. *bokstav b*).

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-6. Sparebankstiftelser

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Etter *første ledd* er det slått fast at finansstiftelse som er opprettet av en sparebank etter reglene i §§ 2b-2 annet og tredje ledd, 2c-4 eller 2c-12, eller ved omdanningsvedtak etter § 2c-17, regnes som en

sparebankstiftelse. Dette gjelder etablering av stiftelse ved konvertering av grunnfondskapital i en sparebank (§ 2b-2), ved sammenslåing eller annen foretaksendring som omfatter sparebank (§ 2c-4), ved avvikling av en sparebank (§ 2c-12) eller ved omdanning av en sparebank (§ 2c-17, jf. § 2c-14).

En sparebankstiftelse skal etter *annet ledd første punktum* benytte ordet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn.

Etter § 2d-1 tredje ledd gjelder reglene i §§ 2d-1 til 2d-5 for sparebankstiftelser for så vidt annet ikke er fastsatt i eller i medhold av §§ 2d-6 til 2d-9.

Etter *tredje ledd* kan Kongen gi nærmere regler om sparebankstiftelser og deres virksomhet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-7. Vedtekter. Generalforsamling

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen viderefører i hovedsak de særlige kravene til innholdet av en sparebankstiftelses vedtekter som stilles i finansieringsvirksomhetsloven § 2-22 fjerde ledd.

Første ledd bestemmer at stiftelsen prinsipielt skal ha et langsiktig og stabilt formål med eierskapet i sparebanken eller den omdannede banken eller i morselskapet. Det er presisert at dette skal gjelde også i forhold til eierandeler i annen bank ervervet av stiftelsen ved bytte i forbindelse med sammenslåing av den sparebank som opprettet stiftelsen, og en annen bank. Det vises til § 2c-4 annet ledd.

I *annet ledd* om generalforsamlingens sammensetning er det presisert at det er tilknytningen til den enkelte sparebankstiftelses virksomhet som det skal legges vekt på ved sammensetningen av generalforsamlingen.

Bestemmelsen i *tredje ledd* fastslår at bestemmelsene i § 2b-26 om generalforsamlingen gjelder tilsvarende for sparebankstiftelser. I vedtektene kan det fastsettes strengere flertallskrav for vedtektsendringer og grense for det antall stemmer et medlem kan avgi på generalforsamlingen, jf. *annet punktum*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-8. Sparebankstiftelsers virksomhet

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 tredje ledd tredje og fjerde punktum.

Annet ledd gjelder salg av eierandelsbevis eller aksjer tilført sparebankstiftelsen i forbindelse med

opprettelsen av stiftelsen, jf. §§ 2d-4 første ledd og 2d-7 første ledd annet punktum. Forslaget viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 tredje ledd første punktum. Bestemmelsen presiserer at midler mottatt som vederlag kan disponeres som utbytte midler etter at grunnfondskapitalen er nedsett etter reglene i § 2d-4 tredje ledd. For ordens skyld nevnes at bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 tredje ledd annet punktum er tatt inn i § 2c-15 tredje ledd annet punktum som gir generelle regler om morselskapet til den omdannede institusjonen.

Tredje ledd gjelder sparebankstiftelsens disponering av overskudd. Bestemmelsen viderefører den alminnelige regel om overskudd i finansieringsvirksomhetsloven § 2d-4 annet ledd. Det er presisert at det skal legges vekt på at utbytte midler som disponeres til allmennyttige formål skal fremme utviklingen i områder hvor den kapital som er tilført stiftelsen ved opprettelsen er opparbeidet. Har stiftelsen selv utstedt eierandelsbevis, gjelder imidlertid disse reglene bare den del av utbytte midlene som tilordnes stiftelsens grunnfondskapital etter reglene i § 2b-18.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-9. Sammenslåing, avvikling mv. av sparebankstiftelser

Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Første ledd bestemmer at bestemmelsene i § 2d-5 første og annet ledd skal gjelde tilsvarende.

Etter *annet ledd* er det videre slått fast at bestemmelsene i § 2d-5 tredje ledd også gjelder for sparebankstiftelser, likevel slik at en sparebankstiftelses samlede eierandel i en bank anses også å omfatte aksjer eller eierandelsbevis som eies av annen sparebankstiftelse som stiftelsen har vedtektsfestet samarbeid med.

Tredje ledd fastslår at Kongen kan gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av sparebankstiftelser.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.4.

Til ny § 2d-10. Overgangsregler.

Første ledd gir overgangsregler knyttet til grunnfondsbevisforskriften § 27 om avvikling og eksisterende overkursfond. Bestemmelsen vil særlig ha betydning i forhold til §§ 2b-14 tredje og fjerde ledd, 2b-18, 2b-20 og 2b-21.

Annet ledd gir overgangsregler i tilknytning til grunnfondsbevisforskriften § 25. Grunnfondsbevisforskriften § 25 gir innløsningsrett ved to tredelers flertall blant grunnfondsbevisene, men det

gir ingen mening å videreføre denne bestemmelsen i tilfelle hvor fusjonsvedtaket er truffet med tilslutning fra to tredeler av de stemmer som kan avgis av eller på vegne av grunnfondsbeviserne.

Til § 3-6 annet ledd første punktum

Endringen er av teknisk art og er en konsekvens av at det er foreslått bestemmelser om avvikling av finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, i kapittel 2c avsnitt II.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.)

I

I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Sparebank som er omdannet etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2c avsnitt III, kan fortsette å benytte ordet «sparebank» og ordet «spare» i sitt foretaksnavn. Dette gjelder likevel ikke dersom stiftelsen som er opprettet ved omdanningen, *eier mindre enn 10 prosent av aksjene i den omdannede sparebanken eller i tilfelle den omdannede sparebankens morselskap.*

§ 2 annet ledd oppheves.

§ 28 oppheves.

§ 47 oppheves.

II

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

Kapittel 2 avsnitt III (§§ 2-18 til 2-24) oppheves.

§ 2a-2 bokstav d annet punktum skal lyde:

Som finansinstitusjon og morselskap i finanskonsern regnes også *gjensidig forsikringsselskap, samvirkeforetak av låntakere og sparebank* som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og som har overført virksomheten som *forsikringsselskap eller kredittinstitusjon* til foretak i konsernet.

Nye kapitler 2b, 2c og 2d skal lyde:

Kapittel 2b. Kapitalforhold. Eierandelsbevis.

I. Egenkapital og annen kapital

§ 2b-1 Aksjekapital, grunnfondskapital og annen egenkapital

- (1) Egenkapitalen i en finansinstitusjon omfatter kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som aksjekapital, grunnfondskapital eller eierandelskapital, samt andre former for oppjent egenkapital. Som egenkapital regnes også medlemsinnskudd innbetalt i kredittforening og gjensidig forsikringsselskap.
- (2) Grunnfondskapitalen i finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, omfatter innbetalt egenkapital som ikke er eierandelskapital, samt egenkapital som senere er tilført grunnfondskapitalen som avkastning eller overskudd. Som grunnfondskapital regnes også gavefond og annen egenkapital tilordnet grunnfondskapitalen.
- (3) Eierandelskapital i finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, omfatter innbetalt kapital som etter vedtektene er knyttet til eierandelsbevis som gir eierbeføyelser i institusjonen i samsvar med reglene i dette kapittel. Eierandelskapitalen omfatter også utjevningsfondet og annen kapital tilført eierandelskapitalen som avkastning eller overskudd.
- (4) Kompensasjonsfondet og overkursfondet som nevnt i § 2b-14, regnes som henholdsvis grunnfondskapital og eierandelskapital når dette er særskilt fastsatt.

§ 2b-2 Utstedelse av eierandelsbevis

- (1) Sparebank og annen finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, kan med samtykke av Kongen utstede omsettelige eierandelsbevis. Til eierandelsbevis skal det knyttes eierbeføyelser i institusjonen etter reglene i §§ 2b-10 til 2b-12. Kongen kan i særlige tilfelle i forskrift gi regler om adgang til å opprette flere klasser av eierandelskapital, og herunder fastsette om det kan eller skal knyttes eierbeføyelser til de ulike klassene.
- (2) Eierandelsbevis kan også utstedes etter konvertering av bokført grunnfondskapital til

eierandelskapital for så vidt grunnfondskapitalen fortsatt oppfyller det lovfastsatte minstekrav. Har institusjonen eierandelskapital fra før, fordeles overkurs etter § 2b-14.

- (3) Eierandelsbevis utstedt etter annet ledd skal vederlagsfritt overføres til stiftelse(r) som nevnt i § 2d-1, med mindre eierandelsbevis blir tegnet eller avhendet mot vederlag som nevnt i § 2b-3 annet ledd. Reglene i §§ 2-2 til 2-6 gjelder ikke ved overføring av eierandelsbevis som overtas av finansstiftelse.
- (4) Eierandelskapital kan ikke kreves tilbakebetalt av eierne av de eierandelsbevis som er utstedt, med mindre annet følger av reglene i §§ 2b-21 eller 2b-22.
- (5) Kongen kan gi nærmere regler om eierandelskapital og eierandelsbevis.

§ 2b-3 Innbetaling av egenkapital

- (1) Aksjekapital, grunnfondskapital, eierandelskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital i finansinstitusjon, skal innbetales i penger med mindre annet er fastsatt i annet eller tredje ledd.
- (2) Aksjer eller eierandelsbevis som utstedes ved sammenslåing eller deling av finansinstitusjoner eller av virksomheten i finansinstitusjoner, kan likevel helt eller delvis innbetales i annet enn penger. Det samme gjelder aksjer eller eierandelsbevis som utstedes som vederlag for helt eller delvis erverv av annen finansinstitusjon eller annet foretak som kan inngå i finanskonsern, eller av virksomhet i slikt foretak. Har institusjonen eierandelskapital fra før, fordeles overkurs på eierandelsbevis etter § 2b-14.
- (3) Eierandelskapital kan også innbetales ved konvertering av grunnfondskapital og innbetalt medlemsinnskudd i kredittforening eller gjensidig forsikringsselskap.
- (4) Ved utstedelse av eierandelsbevis som helt eller delvis innbetales i annet enn penger, jf. annet og tredje ledd, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4, 2-6 og 2-7 tilsvarende.

§ 2b-4. Fondsobligasjonskapital

(1) Fondsobligasjonskapital skal stå tilbake for andre fordringer på en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, med unntak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på eierandelskapital og grunnfondskapital. Fondsobligasjonskapitalens prioritet skal fremgå av avtalevilkårene.

(2) Bestemmelsene i første ledd er ikke til hinder for at en finansinstitusjon som ikke er organi-

sert i aksjeselskaps form, med samtykke av Kredittilsynet utsteder annen type av kapitalinstrument som Kredittilsynet godkjenner som kjernekapital etter ellers gjeldende regler. Det skal i så fall fremgå av avtalevilkårene i hvilken utstrekning reglene i første ledd skal gjelde for kapitalinstrumentet.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler for finansinstitusjoner om fondsobligasjonskapital.

§ 2b-5. Ansvarlig lånekapital

(1) Ansvarlig lånekapital skal stå tilbake for andre fordringer på en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, med unntak av krav på tilbakebetaling av eller utbytte på fondsobligasjonskapital, grunnfondskapital og eierandelskapital. Den ansvarlige lånekapitals prioritet skal fremgå av låneavtalen.

(2) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler for finansinstitusjoner om ansvarlig lånekapital.

§ 2b-6 Medlemsansvar i kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskap

- (1) Medlemmenes ansvar for en kredittforenings eller et gjensidig forsikringsselskaps forpliktelser kan bare gjøres gjeldende av institusjonen.
- (2) Underskudd utlignes på medlemmene i den regnskapstermin det gjelder, med mindre annet er fastsatt i vedtektene. Institusjonens krav på bidrag fra medlemmer ved utligning av underskudd kan ikke overdras, pantsettes eller tas til utlegg for gjeld.
- (3) I vedtektene for gjensidige livsforsikringsselskaper kan det bestemmes at medlemmene ikke skal ha ansvar for selskapets forpliktelser, og at underskudd i stedet skal utlignes ved forholdsmessig reduksjon av forsikringskravene.

§ 2b-7 Nedsettelse av finansinstitusjoners egenkapital

(1) En finansinstitusjons vedtektsfastsatte aksjekapital, grunnfondskapital, medlemsinnskudd eller eierandelskapital, kan ikke besluttes nedsett eller tilbakebetalt uten samtykke av Kredittilsynet. Det kan knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved finanslovgivningen.

(2) Vedtak om nedsettelse av vedtektsfastsatt aksjekapital, grunnfondskapital, medlemsinnskudd eller eierandelskapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, men er ikke gyldig og kan ikke registreres uten samtykke av Kredittilsynet. Institusjonens vedtektsfastsatte egenkapital kan ikke settes

ned under det lovfastsatte minstekrav til egenkapital, med mindre nedsettelsen foretas uten utbetaling til aksjonærer, eiere av eierandelsbevis eller andre.

- (3) Nedsettelse av eierandelskapital skjer i henhold til § 2b-22.

§ 2b-8 Erverv av egne aksjer og eierandelsbevis

- (1) En finansinstitusjon kan erverve egne aksjer for så vidt ervervet er i samsvar med reglene i allmennaksjeloven §§ 9-2 til 9-8.
- (2) En finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, kan erverve egne eierandelsbevis dersom samlet pålydende verdi av egne eierandelsbevis etter ervervet ikke overstiger 10 prosent av vedtektsfastsatt eierandelskapital. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 9-2 annet og tredje ledd og 9-4 til 9-8 tilsvarende.
- (3) Fullmakt for styret til å erverve egne aksjer eller egne eierandelsbevis kan ikke benyttes før den er godkjent av Kredittilsynet. Godkjennelsen gjelder i seks måneder med mindre annet er fastsatt, eller inntil Kredittilsynet ut fra hensynet til institusjonens soliditet tilbakekaller godkjennelsen.
- (4) Ved beregningen av en finansinstitusjons kjernekapital, skal det gjøres fradrag for bokført verdi av egne aksjer eller eierandelsbevis til enhver tid.

II. Eierandelsbevis

§ 2b-9 Utstedelse

- (1) Beslutning om utstedelse av eierandelsbevis treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og 10-6 gjelder tilsvarende.
- (2) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede eierandelsbevis. Vedtaket skal angi størrelsen av den eierandelskapital fullmakten gjelder, og fastsette en periode på inntil to år som fullmakten skal gjelde for. Allmennaksjeloven §§ 10-14 annet og tredje ledd til 10-17 gjelder tilsvarende.
- (3) For øvrig gjelder reglene i § 2b-26. Vedtak om utstedelse av eierandelsbevis kan ikke settes i verk før det er godkjent av Kredittilsynet.

§ 2b-10 Eierbeføyelser

- (1) Vedtektene for finansinstitusjon som utsteder eierandelsbevis, skal inneholde bestemmelser som gir eierne av eierandelsbevis rett etter

reglene i §§ 2b-11 eller 2b-12 til enten selv eller ved valgte representanter å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen.

- (2) Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at det i vedtektene for en institusjon fastsettes i samsvar med bestemmelsene i §§ 2b-16, 2b-22 til 2b-25, 2c-3 og 2c-17, at det skal gjelde særskilte flertallskrav for visse beslutninger av vesentlig betydning for eierne av eierandelsbevis eller rettighetene i henhold til eierandelsbevis.
- (3) Kongen kan fastsette nærmere regler til gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i paragrafen her og i §§ 2b-11 og 2b-12.

§ 2b-11 Representasjonsrett i generalforsamlingen

- (1) I vedtektene for finansinstitusjon som utsteder eierandelsbevis, kan det fastsettes at eierne av eierandelsbevis skal velge et antall medlemmer i generalforsamlingen som ikke er mindre enn en femdel og ikke mer enn to femdel av generalforsamlingens medlemmer. Det kan også velges et antall varamedlemmer.
- (2) Nærmere regler om valget, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, valg måte og tvister om valget fastsettes i vedtektene.

§ 2b-12 Møterett i generalforsamlingen mv.

- (1) I vedtektene for finansinstitusjon som utsteder eierandelsbevis, kan det fastsettes at eierne av eierandelsbevis har rett til å møte i generalforsamlingen og avgi en prosentvis andel av stemmene som er minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen.
- (2) Hvert eierandelsbevis gir en stemme. Allmennaksjeloven §§ 5-2, 5-3 og 5-4 første ledd første og annet punktum, og tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.
- (3) Dersom eierne av eierandelsbevis representerer mer enn den vedtektsfastsatte prosentandel av det antall stemmer som er til stede i generalforsamlingen, skal stemmetyngden for det enkelte eierandelsbevis nedsettes forholdsmessig.
- (4) Har institusjonen representantskap i tillegg til generalforsamling, kan det i vedtektene for institusjonen fastsettes at eierne av eierandelsbevis skal ha representasjonsrett i representantskapet. I så fall gjelder bestemmelsene i § 2b-11 tilsvarende.

§ 2b-13 Tegning. Registrering

- (1) Allmennaksjeloven §§ 10-7 til 10-13 og 10-18 til 10-19 om tegning, tildeling og melding til Foretaksregisteret gjelder tilsvarende ved utstedelsen av eierandelsbevis.
- (2) Foretaket skal sørge for at det uten opphold opprettes et register over eierandelsbevisene i et verdipapirregister. Allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 gjelder tilsvarende.

§ 2b-14 Overkurs

- (1) Overkurs ved tegning av eierandelsbevis skal etter fradrag for kostnader i forbindelse med tegningen fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet.
- (2) Den del av overkursen som skal tilføres overkursfondet, beregnes ut fra forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter nytegningen, med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye eierandelsbevis. Resten av overkursen tilføres kompensasjonsfondet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om fordeling av overkurs i institusjoner som har eierandelskapital fra før.
- (3) Overkursfondet og kompensasjonsfondet kan bare brukes til:
 - a) forholdsmessig dekning av kostnadene ved forhøyelse av eierandelskapitalen,
 - b) forholdsmessig dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter § 2b-20,
 - c) forholdsmessig dekning av utdeling til eierne av eierandelsbevis ved nedsettelse av eierandelskapitalen, herunder nedsettelse ved sletting av institusjonens egne eierandelsbevis,
 - d) tilføring til henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen ved avvikling.
- (4) Overkursfondet kan også benyttes til fondsemissjon etter § 2b-23 femte ledd, forutsatt at institusjonen ikke har udekket underskudd.

§ 2b-15 Overdragelse. Pantsettelse

- (1) Eierandelsbevis kan skifte eier ved overdragelse eller på annen måte om ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov, eller er fastsatt i vedtektene. Det samme gjelder tegningsrett, jf. §§ 2b-23 tredje ledd og 2b-24, til eierandelsbevis. Allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 gjelder tilsvarende.
- (2) I vedtektene kan retten til å overdra eller erverve eierandelsbevis eller tegningsrett bare

innskrenkes ved bestemmelse som nevnt i allmennaksjeloven § 4-15 annet ledd. Reglene i allmennaksjeloven §§ 4-15 tredje ledd og 4-16 til 4-18 gjelder tilsvarende.

- (3) Eierandelsbevis kan pantsettes når annet ikke er fastsatt i vedtektene. Allmennaksjeloven § 4-15a gjelder tilsvarende.

§ 2b-16 Erverv av egne eierandelsbevis

- (1) Forbudet mot tegning av egne aksjer i allmennaksjeloven § 9-1 gjelder tilsvarende for eierandelsbevis. Dette er ikke til hinder for at institusjonen overtar eierandelsbevis som utstedes ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital etter reglene i § 2b-2 annet ledd.
- (2) En finansinstitusjon kan for øvrig erverve egne eierandelsbevis etter reglene i § 2b-8. Vedtak som gir styret fullmakt til å erverve egne eierandelsbevis, treffes med flertall som for vedtektsendringer. Det kan fastsettes i vedtektene at flertallet i generalforsamlingen også må omfatte minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.

§ 2b-17 Erverv av kvalifisert eierandel

- (1) Bestemmelsene i §§ 2-2 til 2-6 om eierforhold i finansinstitusjoner gjelder tilsvarende ved erverv av eierandelsbevis, unntatt i tilfelle hvor eierandelsbevis overføres vederlagsfritt til en finansstiftelse etter reglene i §§ 2b-2 tredje ledd, 2c-4 første eller annet ledd eller § 2c-12.
- (2) Som kvalifisert eierandel regnes en eierandel som representerer en tidel eller mer av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av stemmene i generalforsamlingen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dennes virksomhet.

§ 2b-18 Overskudd, utbytte mv.

- (1) Med overskudd menes her årets overskudd etter godkjent resultatregnskap for siste regnskapsår etter at det er foretatt korrigerende overføringer til eller fra fond for vurderingsforskjeller, samt for avsetninger til fond for urealiserte gevinster og overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført. Allmennaksjeloven § 3-3a gjelder tilsvarende.
- (2) Årets overskudd tilordnes eierne av eierandelsbevis og institusjonen etter forholdet mellom eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet og grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet.

- (3) Generalforsamlingen fastsetter etter at styret har lagt frem forslag om anvendelse av årets overskudd, hvor stor prosentvis del av årets samlede overskudd som skal disponeres som utbyttmidler for året. I det enkelte år kan det ikke i noe tilfelle benyttes mer til utbyttmidler enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntruffe. Årets utbyttmidler skal fordeles mellom eierandelskapitalen og institusjonen etter forholdet mellom eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet og grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet.
- (4) Utbyttmidler tilordnet eierandelskapitalen etter tredje ledd, utbetales som utbytte til eierne av eierandelsbevis. Resten av årets overskudd tilordnet eierandelskapital etter annet ledd, skal tilføres utjevningsfondet eller utgjøre annen eierandelskapital.
- (5) Den del av årets overskudd som er tilordnet institusjonen etter annet ledd, tillegges grunnfondskapitalen for så vidt vedtektene ikke inneholder bestemmelser om disponeringen av utbyttmidler tilordnet institusjonen etter tredje ledd. Det kan i vedtektene fastsettes at utbyttmidler kan benyttes til gaver til allmennnyttige formål eller overføres til et fond for slike gaver (gavefondet), overføres til stiftelse med allmennnyttig formål, eller benyttes til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder. Ved disponeringen av utbyttmidler bør institusjonen legge vekt på at forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen ikke endres vesentlig. Institusjonen kan treffe særlig tiltak for å motvirke eller rette på slik endring, institusjonen kan herunder fravike vedtektsbestemmelser om disponering av grunnfondskapitalens utbyttmidler, og bestemme at disse helt eller delvis skal tillegges grunnfondskapitalen for å motvirke tidligere endringer i eierbrøken.
- (6) Kredittilsynet kan, når hensynet til institusjonens soliditet tilsier det, gi pålegg om at årets overskudd i stedet helt eller delvis skal benyttes til å styrke institusjonens soliditet. Styret skal gi melding til Kredittilsynet dersom utbytte og gaver av årets overskudd samlet skal settes høyere enn 30 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet. Utbytte og gaver av årets overskudd som samlet overstiger 60 prosent av overskuddet etter resultatregnskapet, kan ikke gis uten godkjenning fra Kredittilsynet.

§ 2b-19 Utjevningsfondet

- (1) Midler i utjevningsfondet kan benyttes for å opprettholde utbytte på eierandelskapitalen.
- (2) Overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført, kan avsettes i utjevningsfondet.
- (3) Utdeling av utbytte fra utjevningsfondet kan bare foretas når dette er forsvarlig ut fra egenkapitalsituasjonen i institusjonen.

§ 2b-20 Underskudd

- (1) Underskudd etter resultatregnskapet for siste regnskapsår skal først søkes dekket ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet, og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. I kredittforening eller gjensidig forsikringsselskap kan underskudd i stedet utlignes på medlemmene, med mindre annet er fastsatt i vedtektene, jf. § 2b-6 annet eller tredje ledd.
- (2) Underskudd som ikke er dekket ved overføring etter første ledd, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og dernest ved nedsettelse av vedtektsfastsatt eierandelskapital etter § 2b-22, jf. § 2b-7.

§ 2b-21 Avvikling av institusjonen

Ved avvikling av finansinstitusjonen skal den del av eierandelskapitalen og overkursfondet som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, fordeles forholdsmessig mellom eierne av eierandelsbevis.

§ 2b-22 Nedsettelse av eierandelskapitalen

- (1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring treffe vedtak om å nedsette vedtektsfastsatt eierandelskapital helt eller delvis. Allmennaksjeloven §§ 12-1 annet ledd til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik at det beløp nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:
 - a) dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter reglene i § 2b-20,
 - b) utdeling til eierne av eierandelsbevis,
 - c) sletting av eierandelsbevis eiet av finansinstitusjonen,
 - d) avsetning til overkursfondet og kompensasjonsfondet.
- (2) Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om å nedsette eierandelskapitalen helt eller delvis med utdeling til eierne av eierandelsbevis, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som

avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.

- (3) Vedtak om nedsettelse av eierandelskapitalen krever godkjenning av Kredittilsynet etter reglene i § 2b-7.

§ 2b-23 Forhøyelse av eierandelskapitalen

- (1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at eierandelskapitalen skal forhøyes ved nytegning eller ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og 10-6 til 10-13 gjelder tilsvarende.
- (2) Generalforsamlingen kan også gi styret fullmakt til å utstede eierandelsbevis. § 2b-9 annet ledd gjelder tilsvarende.
- (3) Ved forhøyelse av eierandelskapitalen har eierne av eierandelsbevis fortrinnsrett til å tegne de nye eierandelsbevisene i samme forhold som de fra før eier eierandelsbevis utstedt av institusjonen. Dette gjelder ikke eierandelsbevis som utstedes etter § 2b-2 annet ledd, eller eierandelsbevis som skal tegnes eller avhendes mot vederlag som nevnt i § 2b-3 annet ledd.
- (4) Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen ved utstedelse av nye eierandelsbevis, herunder beslutning om kursforhold eller fravikelse av eller unntak fra fortrinnsrett som nevnt i tredje ledd, og vedtak etter annet ledd om fullmakt til styret til å utstede nye eierandelsbevis, krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.
- (5) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring treffe vedtak om at eierandelskapitalen skal forhøyes ved fondsemisjon ved overføring av midler som kan utdeles som utbytte til eierandelskapitalen eller midler i overkursfondet. Allmennaksjeloven §§ 10-20 tredje ledd og 10-21 til 10-23 gjelder tilsvarende.
- (6) Vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen skal godkjennes av Kredittilsynet etter § 2b-9 tredje ledd. Kredittilsynet kan i særlige tilfelle nekte å godkjenne gjennomføringen av en kapitalforhøyelse dersom eierandelsbevis utstedes til en kurs som klart må antas å avvike fra virkelige verdi.

§ 2b-24 Tegningsretter

- (1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at institusjonen skal utstede tegningsretter som gir eierne rett til

senere å kreve utstedt eierandelsbevis. Vedtaket skal godkjennes av Kredittilsynet. For institusjon som har eierandelskapital, gjelder § 2b-23 tredje og fjerde ledd tilsvarende. Utøves slike tegningsretter, forhøyes eierandelskapitalen uten ny beslutning fra generalforsamlingen.

- (2) § 2b-12 om tegning og registrering av tegningsretter gjelder tilsvarende. Det beløp som betales for tegningsrettene, fordeles etter § 2b-14. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 11-12 og 11-13 tilsvarende.

§ 2b-25 Lån med rett til å kreve eierandelsbevis utstedt

- (1) Institusjonen kan ved avtale om lån gi långiver rett til å kreve utstedt eierandelsbevis mot innskudd i penger eller konvertering av lånekapital. Allmennaksjeloven §§ 11-2 til 11-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.
- (2) Vedtak eller fullmakt til å oppta lån etter første ledd treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. For institusjon som har eierandelskapital, gjelder § 2b-23 tredje og fjerde ledd tilsvarende. Vedtaket skal godkjennes av Kredittilsynet.

III. Øvrige bestemmelser

§ 2b-26 Generalforsamling

- (1) Som generalforsamling regnes i kapitlet her og i kapittel 2c generalforsamling i gjensidig forsikringsselskap, samt forstanderskap i sparebank og representantskap i kredittforening.
- (2) Reglene om innkalling og møter i generalforsamlingen i allmennaksjeloven §§ 5-5 til 5-16 gjelder tilsvarende for institusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.
- (3) Hvert medlem i generalforsamlingen har en stemme med mindre annet følger av loven eller vedtektene. En beslutning krever flertall av de avgitte stemmer. For øvrig gjelder bestemmelsen i allmennaksjeloven §§ 5-2, 5-3, 5-4 første ledd første og annet punktum, tredje og fjerde ledd, og 5-17 tilsvarende.
- (4) Beslutning om å endre vedtektene krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmene. Det kan i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav.
- (5) Allmennaksjeloven §§ 5-21 til 5-27 gjelder tilsvarende. Et medlem av generalforsamlingen kan utøve den rett som tilkommer aksjeeier etter allmennaksjeloven §§ 5-22 og 5-25.
- (6) Kredittilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i allmennaksje-

loven i §§ 5-8 annet ledd, 5-12 annet ledd, 5-26 og 5-27 annet ledd.

§ 2b-27 Overskudd i finansinstitusjon uten eierandelskapital

- (1) Årets overskudd i finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form og som ikke har utstedt eierandelsbevis, tilordnes institusjonens grunnfondskapital, med mindre det i vedtektene er fastsatt at overskuddsmidler skal kunne disponeres som utbyttmidler og benyttes til gaver til allmenntilgode formål eller et fond for slike gaver, til gave til en stiftelse med allmenntilgode formål, eller til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder. Ved beregningen av årets overskudd gjelder § 2b-18 første ledd tilsvarende.
- (2) Generalforsamlingen fastsetter etter at styret har lagt frem forslag om utdeling eller annen anvendelse av årets overskudd, hvor stor del av årets overskudd som skal kunne disponeres som utbyttmidler i henhold til vedtektsbestemmelser som nevnt i første ledd. I det enkelte år kan det ikke i noe tilfelle disponeres mer av overskuddet til slike formål enn det som er forenlig med forsiktig og god forretnings-skikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntreffe.
- (3) Kredittilsynet kan, når hensynet til institusjonens soliditet tilsier det, gi pålegg om at årets overskudd i stedet helt eller delvis skal benyttes til å styrke institusjonens soliditet.

Kapittel 2c. Struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form

I. Sammenslåing og deling

§ 2c-1 Virkeområde

- (1) Bestemmelsene i dette avsnitt gjelder sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Bestemmelsene gjelder også ved sammenslåing av virksomhet i en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, og en finansinstitusjon som er organisert etter aksjelovgivningen.
- (2) Likt med sammenslåing og deling regnes avhendelse og overtagelse av en stor og avgrenset del av en finansinstitusjons virksomhet med tilhørende eiendeler og forpliktelser. Kongen avgjør i tvilstilfelle om avhendelsen eller overtagelsen omfatter en stor del av virksomheten og eiendelene.

- (3) Kongen kan fastsette nærmere regler om sammenslåing og deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, herunder om:

- a) virksomheten til finansinstitusjon opprettet som følge av sammenslåingen eller delingen,
- b) organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved sammenslåingen eller delingen.

§ 2c-2 Tillatelse. Vedtekter

- (1) Sammenslåing og deling av finansinstitusjon og opprettelse av finansstiftelse etter reglene i avsnittet her kan bare gjennomføres i henhold til tillatelse gitt av Kongen. Bestemmelsene i § 3-3 annet til syvende ledd gjelder tilsvarende for søknader om tillatelse. Tillatelse til finansinstitusjon som stiftes i forbindelse med sammenslåingen eller delingen, meddeles etter ellers gjeldende regler.
- (2) I tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i en sparebank skal overdras til en bank organisert i aksjeselskaps form, gjelder § 2c-13 tredje ledd tilsvarende.
- (3) Vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåingen eller delingen skal godkjennes av Kongen. Det samme gjelder vedtekter for finansinstitusjon eller finansstiftelse som opprettes som følge av sammenslåing eller delingen.

§ 2c-3 Vedtak om sammenslåing eller deling

- (1) Vedtak om sammenslåing eller deling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om sammenslåing eller deling av finansinstitusjon krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis.
- (2) Finansinstitusjoner som skal slås sammen, skal utarbeide en felles plan for sammenslåingen. I det enkelte foretak treffes vedtaket om sammenslåing ved at generalforsamlingen godkjenner planen. Allmennaksjeloven §§ 13-3, 13-4, 13-6 til 13-11 og 13-13 gjelder tilsvarende så langt de passer for institusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form.
- (3) Ved deling av en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal det utarbeides en delingsplan. Allmennaksjeloven §§ 14-3 til 14-5 gjelder tilsvarende så langt de pas-

ser. Vedtak om deling treffes ved at generalforsamlingen godkjenner planen.

- (4) Utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for foretak og finansstiftelse som skal opprettes ved sammenslåingen eller delingen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandling av plan som nevnt i annet eller tredje ledd. Stiftelsesdokumentene skal angi hvem som skal være styremedlemmer og revisor inntil valg er foretatt av generalforsamlingen, og skal vedlegges åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8.
- (5) Kundene i finansinstitusjon som skal slås sammen eller deles, skal uten ugrunnet opphold gis informasjon om vedtaket og om hva dette betyr for kundenes rettigheter og sikkerhet. Medfører vedtaket endringer av betydning for kundene, skal det også gis opplysning om kundenes rett til å avslutte kundeforholdet.

§ 2c-4 Opprettelse av finansstiftelse. Disponering av utbyttmidler mv.

- (1) Er det i planen for sammenslåing eller deling etter § 2c-3 annet eller tredje ledd fastsatt at en institusjon skal utstede eierandelsbevis ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital etter § 2b-2 annet ledd, skal eierandelsbevis som ikke skal avhendes som vederlag etter § 2b-3 annet ledd, overføres til en finansstiftelse opprettet av institusjonen. Eierandelsbevis som en institusjon skal motta etter tegning eller som vederlag ved overdragelse av sin virksomhet helt eller delvis, skal overføres til en finansstiftelse opprettet av institusjonen. Reglene i §§ 2-2 til 2-6 gjelder ikke ved overføring av de eierandelsbevis som skal overtas av finansstiftelse som nevnt.
- (2) Dersom en eller flere av de finansinstitusjoner som deltar ved sammenslåing eller deling har eierandelskapital, skal planen for sammenslåingen eller delingen angi bytteforholdet mellom eierandelsbevisene og eierandelsbevis som skal utstedes av den overtagende institusjon.
- (3) Når to eller flere sparebanker slås sammen til en sparebank uten utstedelse av eierandelsbevis, kan det i planen for sammenslåingen i stedet fastsettes at vedtektene for den sammenslåtte banken skal inneholde bestemmelser som angir hvor stor del av utbyttmidlene i et år etter §§ 2b-18 femte ledd eller 2b-27 annet ledd som skal disponeres til allmenntilgode formål innenfor de enkelte områder hvor hver av bankene som omfattes av sammenslåingen har dre-

vet det vesentligste av sin virksomhet. Planen for sammenslåing kan også fastsette at den samme fordelingsnøkkel skal legges til grunn ved disponeringen av egenkapitalen i den sammenslåtte banken dersom denne senere besluttes avvirket.

- (4) I tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, overdras til en annen finansinstitusjon organisert i aksjeselskaps form, disponeres vederlaget og annen gjenværende kapital etter reglene i §§ 2c-11 eller 2c-12.

§ 2c-5 Meldinger til Foretaksregisteret. Kreditorvarsel

- (1) Senest én måned etter at planen for sammenslåing eller deling er godkjent etter § 2c-3, skal Foretaksregisteret gis melding om sammenslåingen eller delingen.
- (2) Bestemmelsene om kunngjøring og kreditorvarsel i allmennaksjeloven §§ 13-14 til 13-16 og 14-7 gjelder tilsvarende.
- (3) Melding om stiftelsen av foretak eller finansstiftelse som skal opprettes som følge av vedtak etter § 2c-3, skal innen tre måneder sendes til Foretaksregisteret. Registerføreren skal kontrollere at tillatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent.

§ 2c-6 Melding om ikrafttreden. Gjennomføring

- (1) Når fristen fastsatt i kreditorvarselet er utløpt og forholdet til de kreditorer som i tilfelle har fremsatt innsigelse er avklart, skal det gis melding til Foretaksregisteret om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft. Registerføreren skal kontrollere at det er gitt tillatelse og godkjenning av vedtekter etter bestemmelsene i § 2c-2.
- (2) Når sammenslåingen og delingen er registrert i Foretaksregisteret, trer sammenslåingen eller delingen i kraft og kan gjennomføres. Allmennaksjeloven §§ 13-17 til 13-19, 14-8 og 14-9 gjelder tilsvarende.

§ 2c-7 Ugyldig sammenslåing eller deling

I tilfelle av søksmål med påstand om at en beslutning om sammenslåing eller deling etter reglene i dette avsnitt er ugyldig, gjelder allmennaksjeloven §§ 13-20 til 13-23 og 14-10 tilsvarende. Bestemmelsene i § 2b-26 femte ledd gjelder tilsvarende.

II. Avvikling

§ 2c-8 Vedtak om avvikling

- (1) Vedtak om avvikling av en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Styret skal forelegge generalforsamlingen en avviklingsplan. Forutsetter planen opprettelse av stiftelse som nevnt i § 2c-12, gjelder § 2c-3 fjerde ledd tilsvarende.
- (2) Vedtaket kan ikke settes i verk uten etter tillatelse gitt av Kongen, som kan sette vilkår i godkjenningen. Stiftelse som nevnt i § 2c-12 kan bare opprettes i henhold til særskilt tillatelse. Søknad om avvikling etter første ledd skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for søknaden.
- (3) Treffer Kongen vedtak om å tilbakekalle en finansinstitusjons tillatelse, skal foretakets styre straks iverksette avvikling.
- (4) Kongen kan gi nærmere regler om avvikling etter paragrafen her.

§ 2c-9 Registrering. Kreditorvarsel

- (1) Vedtak om avvikling av finansinstitusjonen etter § 2c-8 skal meldes til Foretaksregisteret.
- (2) Foretaksregisteret skal kunngjøre vedtaket med kreditorvarsel. Allmennaksjeloven § 16-4 gjelder tilsvarende.
- (3) § 2c-3 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 2c-10 Avviklingsstyre mv.

- (1) Skal en finansinstitusjon avvikle sin virksomhet etter § 2c-8, oppnevner Kredittilsynet et avviklingsstyre som trer i stedet for foretakets styre og daglig leder.
- (2) For avviklingsstyret gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 6-12 til 6-34 om foretakets styre og daglig leder tilsvarende.
- (3) Allmennaksjeloven §§ 16-5 til 16-8 gjelder tilsvarende. Avviklingsstyret kan i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 13-3 inngå avtale med annet forsikringsselskap om overføring av hele forsikringsbestanden. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 16-9 til 16-14 tilsvarende så langt de passer ved avvikling av finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Kredittilsynet trer i tingrettens sted ved anvendelsen av aksjeloven § 16-14.
- (4) Kredittilsynet kan fastsette nærmere regler for avviklingen.

§ 2c-11 Disponering av egenkapitalen

Ved avvikling av en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt etter § 2b-21, disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av § 2c-12 eller Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til institusjonens kunder fastsetter noe annet.

§ 2c-12 Særlige regler for sparebanker

- (1) Skal en sparebank avvikles etter at virksomheten er overdratt til en annen bank, skal egenkapitalen i sparebanken etter at alle forpliktelser er dekket, herunder forpliktelser etter planen for sammenslåingen, overføres til en eller flere stiftelser, i tilfelle i samsvar med bestemmelser i vedtektene. Reglene om finansstiftelser i §§ 2d-1 første og annet ledd, 2d-2, 2d-3, 2d-4, 2d-5 og reglene om sparebankstiftelser i § 2d-8 tredje ledd gjelder tilsvarende.
- (2) Skal en sparebank avvikles etter at virksomheten er overdratt til en annen bank, og egenkapital overføres til en eller flere stiftelser etter første ledd, gjelder reglene om sparebankstiftelser i §§ 2d-6 til 2d-9 for stiftelse som mottar eller er forpliktet til å erverve aksjer eller eierandelsbevis i den bank som virksomheten er overdratt til, eller det holdingselskap som er morselskap i det finanskonsern banken inngår i.
- (3) Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende dersom en sparebank avvikles i andre tilfeller.

III. Omdanning

§ 2c-13 Tillatelse mv.

- (1) Sparebank, gjensidig forsikringsselskap og kredittforening kan omdannes til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap etter reglene i avsnitt III.
- (2) Omdanning og opprettelse av finansstiftelse etter reglene i avsnitt III kan bare foretas etter tillatelse gitt av Kongen. Bestemmelsene i § 3-3 annet til syvende ledd gjelder tilsvarende for søknader om tillatelse.
- (3) Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av sparebank, skal det blant annet legges vekt på at sparebanker som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Det skal også legges vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i til-

felle om eller hvordan virksomheten vil bli videreført.

- (4) Kongen kan fastsette nærmere regler om omdanning av finansinstitusjon nevnt i første ledd, herunder om:
- virksomheten til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som stiftes ved omdanningen,
 - organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved omdanningen.

§ 2c-14 Gjennomføring av omdanningen

- Omdanningen gjennomføres ved at finansinstitusjonens konsesjon, samt eiendeler og forpliktelser i sin helhet overføres til et nystiftet aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Kreditorer etter de overførte forpliktelser og eiere av eierandelsbevis kan ikke kreve utløsning på grunn av omdanningen eller motsette seg omdanningen.
- Ved omdanningen skal det opprettes en finansstiftelse etter reglene i kapittel 2d som skal være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av eierandelsbevis etter § 2c-16 første ledd. Har den finansinstitusjon som omdannes tidligere opprettet en finansstiftelse som er undergitt reglene i kapittel 2d, kan Kongen samtykke i at alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av eierandelsbevis etter § 2c-16 første ledd, i stedet blir overført til denne finansstiftelsen. Reglene i §§ 2-2 til 2-6 gjelder ikke ved overføringen av de aksjer som etter vedtaket skal overtas av finansstiftelsen og eiere av eierandelsbevis.
- Ved omdanning av gjensidig forsikringsselskap eller kredittforening kan Kongen i særlige tilfelle samtykke i at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet. I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at kunder med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Kongen kan gi nærmere regler om fordelingen av aksjer mellom kundene. Reglene om prospektkrav ved offentlig tilbud i verdipapirhandelloven kapittel 7 gjelder tilsvarende.
- Medlemsansvar for tap ved virksomheten i forsikringsselskap eller kredittforening kan også gjøres gjeldende etter omdanningen. Nytt tilleggsansvar kan ikke pålegges etter omdanningen.

§ 2c-15 Omdanning til morselskap i finanskonsern

- Omdanning etter § 2c-14 kan også gjennomføres ved at det opprettes et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i form av et holdingselskap som skal være morselskap i et nytt finanskonsern, jf. § 2a-2 bokstav d. I så fall skal finansinstitusjonens virksomhet videreføres i et nystiftet datterselskap i konsernet.
- Ved omdanning etter første ledd kan det foretas fordeling av aksjene i holdingselskapet etter reglene i §§ 2c-14 annet og tredje ledd og 2c-16.
- Reglene i §§ 2a-10 til 2a-15 gjelder for holdingselskapet. Er omdanningen av en sparebank gjennomført etter første ledd, kan holdingselskapet foreta salg av aksjer i den bank som viderefører virksomheten i sparebanken, bare dersom sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen, har gitt samtykke etter vedtak i generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

§ 2c-16 Fordeling av aksjekapital og aksjer

- Ved omdanning av finansinstitusjon som har eierandelskapital, skal aksjekapitalen i det nye selskapet eller morselskapet fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av eierandelsbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen etter § 2b-1 annet ledd med tillegg av kompensasjonsfondet, og eierandelskapitalen etter § 2b-1 tredje ledd med tillegg av overkursfondet.
- I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at eiere av eierandelsbevis med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Ved fordelingen av aksjer etter første ledd skal det i så fall gjøres et fradrag i eierandelskapitalen tilsvarende det beløp som skal utbetales til slike eiere av eierandelsbevis.

§ 2c-17 Vedtak om omdanning

- Vedtaket om omdanning av et finansforetak treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre et særskilt flertallskrav er fastsatt for vedtaket om omdanning. Det kan fastsettes i vedtektene at vedtaket om omdanning krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av eierandelsbevis. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 2b-26 tilsvarende.
- Styret skal forelegge generalforsamlingen en plan for omdanningen som blant annet redegjør for formålet med omdanningen og angir retningslinjer for virksomheten i den omdannede finansinstitusjonen. Utkast til stiftelsesdoku-

ment med vedtekter for selskap og finansstiftelse som skal opprettes ved omdanningen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandling av spørsmålet om omdanning. Stiftelsesdokumentet for finansstiftelsen skal angi hvem som skal være styremedlemmer og revisor inntil valg er foretatt av generalforsamlingen. Åpningsbalanse for stiftelsen utarbeidet etter reglene i allmennaksjeloven § 2-8, skal vedlegges stiftelsesdokumentet.

- (3) Generalforsamlingens vedtak skal omfatte fordelingen av aksjer etter reglene i § 2c-16. Det samme gjelder i tilfelle retningslinjer for fordeling av aksjer mellom finansinstitusjonens kunder etter § 2c-14 tredje ledd.

§ 2c-18 Vedtekter. Registrering

- (1) Vedtekter for selskap og finansstiftelse opprettet ved omdanningen skal være godkjent av Kongen.
- (2) Melding om omdanningsvedtaket skal innen tre måneder sendes til Foretaksregisteret. Det samme gjelder melding om stiftelsen av selskap og finansstiftelse som opprettes ved omdanningen. Registerføreren skal kontrollere at tillatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent.

Kapittel 2d. Finans- og sparebankstiftelser.

I Alminnelige regler for finansstiftelser

§ 2d-1 Opprettelse. Tillatelse mv.

- (1) En finansstiftelse anses opprettet når generalforsamlingen har godkjent stiftelsesdokumentet med vedtekter og truffet vedtak som nevnt i § 2b-2 annet og tredje ledd, jf. § 2b-3 annet ledd, og §§ 2c-4 eller 2c-12, eller omdanningsvedtak etter § 2c-17. Styremedlemmene i finansinstitusjonen regnes som opprettere.
- (2) For finansstiftelser gjelder reglene om næringsstiftelser i stiftelsesloven tilsvarende så langt de passer såfremt annet ikke er fastsatt i eller i medhold av loven her. Kredittilsynet skal føre tilsyn med finansstiftelser og deres virksomhet etter reglene i kredittilsynsloven. Utgiftene ved tilsynet utlignes etter samme lov.
- (3) Reglene om finansstiftelser i avsnitt I gjelder for sparebankstiftelser for så vidt ikke annet følger av reglene i eller i medhold av §§ 2d-6 til 2d-9.
- (4) Kongen kan samtykke i at en stiftelse som er opprettet før loven trådte i kraft og som ved opprettelsen vederlagsfritt mottok grunnfondsbevis utstedt ved konvertering av grunnfonds-

kapital, jf. § 2b-2 annet og tredje ledd, omdannes til finansstiftelse undergitt reglene i kapittel 2d.

§ 2d-2 Vedtekter

- (1) Vedtektene for en finansstiftelse skal minst inneholde:
- stiftelsens foretaksnavn,
 - kommunen hvor stiftelsen skal ha sitt forretningskontor,
 - stiftelsens formål og den virksomhet den skal drive,
 - stiftelsens grunnfondskapital og hvordan stiftelsens midler skal plasseres,
 - sammensetningen av generalforsamlingen og valg av medlemmer, samt reglene om stemmerett, inhabilitet og i tilfelle det høyeste antall stemmer som kan avgis av et medlem,
 - når generalforsamling skal holdes, hvilke saker som skal behandles, og flertallskrav som skal gjelde for beslutninger,
 - antallet eller laveste eller høyeste antall av styremedlemmer, og regler for valg av styremedlemmer,
 - hvilke andre organer stiftelsen skal ha og hvilken oppgave og myndighet disse skal ha,
 - anvendelsen av årets overskudd og dekning av underskudd,
 - om stiftelsen skal ha adgang til å utstede eierandelsbevis,
 - regler om vedtektsendringer,
 - avvikling av stiftelsen og disponering av formuen ved avvikling.
- (2) Vedtektene og vedtektsendringer skal godkjennes av Kredittilsynet.

§ 2d-3 Organer

- (1) Finansstiftelsen skal ha egen generalforsamling som sammensettes og velges etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Det skal legges vekt på at medlemmene av generalforsamlingen samlet avspeiler kundestrukturen i finansinstitusjon opprettet ved omdanningen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til stiftelsens virksomhet.
- (2) Generalforsamlingen innkalles av styret. Et medlem har rett til å få behandlet en sak meldt skriftlig til styret innen én uke før møtet i generalforsamlingen holdes. Bestemmelsene om generalforsamlingen i § 2b-26 gjelder tilsvarende. Generalforsamlingen velger revisor og godkjenner revisors godtgjørelse.

- (3) Stiftelsen skal ha eget styre som er valgt av generalforsamlingen i samsvar med de grupper som er representert i generalforsamlingen. Stiftelsen kan ha daglig leder tilsatt av styret. Allmennaksjeloven §§ 6-27 til 6-34 gjelder tilsvarende.
- (4) Ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen kan ikke være ansatt eller tillitsvalgt i den finansinstitusjon som har etablert stiftelsen etter reglene i § 2d-1, eller annet selskap i samme konsern. Dette er ikke til hinder for at stiftelsen i samsvar med omfanget av sine eierinteresser i finansinstitusjonen foreslår og får valgt personer som skal representere stiftelsen i generalforsamlingen, styret og andre organer i finansinstitusjonen. Personer som er ansatt eller tillitsvalgt i finansstiftelser med eierandel i finansinstitusjonen kan likevel ikke utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i generalforsamlingen og styret i finansinstitusjonen. Kredittilsynet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette.

§ 2d-4 Finansstiftelsens virksomhet

- (1) Finansstiftelsen forvalter eierandelsbevis eller aksjer som ble tilført stiftelsen i forbindelse med opprettelsen og midler som mottas som utbetaling på eierandelsbevis eller aksjer, herunder eierandeler ervervet ved ombytting av slike eierandeler. Stiftelsen kan utøve tegningsrettigheter og tegne, kjøpe eller selge slike eierandelsbevis eller aksjer. For øvrig skal stiftelsen forvalte sin kapital på forsvarlig måte i samsvar med de plasseringsregler som vedtektene fastsetter.
- (2) Bestemmelsene om disponering av overskudd og utdeling av utbyttmidler i § 2b-27 gjelder tilsvarende. Har stiftelsen utstedt egne eierandelsbevis, gjelder dette bare overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen etter § 2b-18.
- (3) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Kredittilsynet treffe vedtak om nedsetting av grunnfondskapitalen. Bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 12-1 annet ledd til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik at det beløp nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:
- dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte, eller
 - utdeling av utbyttmidler i samsvar med bestemmelser i vedtektene.
- (4) Stiftelsen kan etter vedtak med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Kredittilsynet utstede eierandelsbevis etter reglene i §§ 2b-2 og 2b-3 for å tegne eller kjøpe eierandelsbevis eller aksjer som nevnt i første ledd.

Bestemmelsene i §§ 2b-7 til 2b-23 gjelder tilsvarende.

- (5) Kongen kan gi nærmere regler om finansstiftelser og deres virksomhet.

§ 2d-5 Sammenslåing, avvikling mv.

- (1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring vedta avvikling av finansstiftelsen eller at stiftelsen skal slås sammen med annen finansstiftelse. Vedtaket krever godkjenning av Kongen. Kongen kan beslutte at stiftelsen skal avvikles dersom forutsetningene for dens virksomhet er vesentlig endret.
- (2) Ved avvikling skal formuen disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til det omdannede finansforetaket eller dets kunder fastsetter noe annet.
- (3) Kredittilsynet treffer vedtak om en finansstiftelse skal være undergitt tilsyn av Stiftelsestilsynet etter reglene i stiftelsesloven dersom:
- finansstiftelsens eierandel er mindre enn en tidel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av aksjene i finansinstitusjonen eller morselskapet i det finanskonsern institusjonen inngår, og
 - Kredittilsynet finner at størrelsen av finansstiftelsens samlede eierandel ikke vil gi grunnlag for slik innflytelse på virksomheten i finansinstitusjonen eller morselskapet at det, ut fra de hensyn finanslovgivningen skal ivareta, er påkrevd at finansstiftelsen fortsatt er undergitt bestemmelsene i dette kapittel og tilsyn av Kredittilsynet.
- (4) Kongen kan gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av finansstiftelser.

II. Særlige regler for sparebankstiftelser

§ 2d-6 Sparebankstiftelser

- (1) Som sparebankstiftelse regnes finansstiftelse som er opprettet av en sparebank etter reglene i §§ 2b-2 annet og tredje ledd, 2c-4 eller 2c-12, eller ved omdanningsvedtak etter § 2c-17.
- (2) Sparebankstiftelser skal benytte ordet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn. For sparebankstiftelser gjelder reglene i §§ 2d-1 til 2d-5 for så vidt annet ikke er fastsatt i §§ 2d-7 til 2d-9.
- (3) Kongen kan gi nærmere regler om sparebankstiftelser og deres virksomhet.

§ 2d-7 Vedtekter. Generalforsamling

- (1) I vedtektene for en sparebankstiftelse skal det fastsettes at stiftelsen skal videreføre sparebanktradisjonene og ha et langsiktig og stabilt

formål med sitt eierskap i sparebanken eller den omdannede banken, eller i det holdingselskap som er morselskap i det finanskonsern banken inngår i. Tilsvarende gjelder i forhold til eierandeler ervervet i annen bank ved ombytting av slike eierandeler i tilfelle av sammenslåing av den sparebank som opprettet stiftelsen, og en annen bank.

- (2) Vedtektenes bestemmelser om generalforsamlingens sammensetning og valg av medlemmer skal samlet avspeile kundestrukturen i den sparebank som opprettet stiftelsen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til sparebankstiftelsens virksomhet.
- (3) Bestemmelsene i § 2b-26 om generalforsamlingen gjelder tilsvarende for sparebankstiftelser. I vedtektene kan det fastsettes strengere flertallskrav for vedtektsendringer og grense for det antall stemmer et medlem kan avgi på generalforsamlingen.

§ 2d-8. Sparebankstiftelsers virksomhet

- (1) En sparebankstiftelse kan utstede eierandelsbevis etter reglene i § 2d-4 fjerde ledd. Stiftelsen kan også ta opp lån tilsvarende inntil 10 prosent av stiftelsens egenkapital. Vedtak om opptak av lån treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.
- (2) Vedtak om salg av eierandelsbevis eller aksjer tilført sparebankstiftelsen da den ble opprettet, treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre det i vedtektene er fastsatt strengere flertallskrav. Det samme gjelder eierandelsbevis eller aksjer ervervet ved ombytting av slike aksjer og eierandelsbevis i tilfelle av sammenslåing av finansinstitusjoner. Midler som frigjøres ved salget kan etter vedtektsendring om nedsettelse av grunnfondskapitalen disponeres som overskuddsmidler etter tredje ledd.
- (3) En sparebankstiftelse kan etter reglene i § 2b-27 benytte årets overskudd til gaver til allmennnyttige formål, særlig for å fremme utviklingen i områder hvor den kapital som er tilført stiftelsen da den ble opprettet er frembrakt, eller til avsetning til et gavefond med samme formål. Har stiftelsen utstedt eierandelskapital, gjelder dette bare overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen etter § 2b-18.

§ 2d-9 Sammenslåing, avvikling mv. av sparebankstiftelser

- (1) Bestemmelsene om avvikling og sammenslåing i § 2d-5 første og annet ledd gjelder tilsvarende for sparebankstiftelser.
- (2) Bestemmelsene i § 2d-5 tredje ledd gjelder også for sparebankstiftelser, likevel slik at en sparebankstiftelses samlede eierandel i en bank anses også å omfatte aksjer eller eierandelsbevis som eies av annen sparebankstiftelse som stiftelsen har vedtektsfestet samarbeid med.
- (3) Kongen kan gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av sparebankstiftelser.

§ 2d-10 Overgangsregler

- (1) Har foretaket overkursfond på det tidspunkt loven trer i kraft, skal midlene i overkursfondet regnes som overkursfond i forhold til § 2b-1 fjerde ledd.
- (2) Forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper § 25 skal fortsatt gjelde for grunnfondsbeviskapital som en finansinstitusjon har på det tidspunkt loven trer i kraft, med mindre vedtak om fusjon er truffet av generalforsamlingen med et flertall som kreves ved vedtektsendring og som også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller på vegne av, grunnfondsbeviserne.

§ 3-6 annet ledd første punktum skal lyde:

Er foretaket organisert på annen måte enn som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, *gjelder reglene i kapittel 2c.*

III

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-2 oppheves.

IV

Ikrafttredelse og overgangsregler

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid. Kongen kan fastsette overgangsregler.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern, 0314 Oslo
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Faks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: Lobo Media AS – 04/2009

